

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή 2025 - 2050

Φεβρουάριος 2025

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Το παρόν έγγραφο συντάχθηκε με τη χρηματοδοτική συνδρομή της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το περιεχόμενό του αποτελεί αποκλειστική ευθύνη του/των συγγραφέα/-ων. Οι απόψεις που εκφράζονται εδώ δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να θεωρηθούν ότι αντικατοπτρίζουν την επίσημη γνώμη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το έργο χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω του Μέσου Τεχνικής Υποστήριξης, το οποίο διαχειρίζεται η Γενική Διεύθυνση Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο πλαίσιο της σύμβασης αριθ. REFORM/2021/OP/0006 Lot 1 — TSIC-RoC-20036. Πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Αναθεώρηση και επικαιροποίηση της εθνικής στρατηγικής για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή στην Κύπρο και τη Σλοβακία».

Funded by
the European Union

Οι ανάδοχοι αυτού του έργου περιλαμβάνουν:

Trinomics

Fresh Thoughts
Consulting
where science meets policy

I.A.CO Ltd
Environmental & Water Consultants

alp-S

AARC

Τμήμα Περιβάλλοντος

Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος

Κυπριακή Δημοκρατία

Πίνακας περιεχομένων

Πίνακας περιεχομένων	ii
Κατάλογος πινάκων	iii
Κατάλογος εικόνων	vi
Ακρωνύμια	vii
Γλωσσάριο βασικών όρων	x
Εκτελεστική περίληψη.....	xiii
1. Εισαγωγή	1
2. Στρατηγική προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στην Κύπρο.....	2
2.1. Πλαίσιο της εθνικής στρατηγικής και σχεδίου προσαρμογής.....	2
2.2. Ανάπτυξη της αναθεωρημένης εθνικής στρατηγικής προσαρμογής	5
2.3. Ομάδες-στόχοι για την εφαρμογή της εθνικής στρατηγικής προσαρμογής	10
3. Εκτίμηση κινδύνου και τρωτότητας της κλιματικής αλλαγής.....	11
3.1. Αξιολόγηση της κλιματικής αλλαγής και της τρωτότητας με βάση τα πλέον πρόσφατα επιστημονικά δεδομένα	11
3.2. Αξιολόγηση της προόδου όσον αφορά την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.....	17
3.3. Τομεακή εκτίμηση επιπτώσεων	20
3.4. Ανάπτυξη λειτουργικού σεναρίου και σύνοψη βασικών αναλύσεων	39
4. Όραμα, στόχοι και μέτρα για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	45
4.1. Όραμα και στρατηγικοί στόχοι	46
4.2. Επισκόπηση των τομεακών μέτρων προσαρμογής	51
4.3. Διατομεακά μέτρα προσαρμογής.....	70
4.4. Αποτελέσματα της εφαρμογής	72
5. Εθνικό σχέδιο δράσης για την προσαρμογή	74
5.1. Διαχείριση εφαρμογής	74
5.2. Χρηματοδότηση της προσαρμογής	77
5.3. Παρακολούθηση, αξιολόγηση και μάθηση.....	80
6. Αναφορές.....	84
Παράρτημα Α: Αρχές και ενδιαφερόμενοι φορείς για προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και αξιολόγηση της συμμετοχής τους στην αναθεώρηση και επικαιροποίηση της Εθνικής Στρατηγικής Προσαρμογής.....	88
Παράρτημα Β: Αξιολόγηση των μέτρων του ΕΣΔΠ του 2017	101

Παράρτημα Γ: Βασικοί τομεακοί κίνδυνοι	111
Παράρτημα Δ: Συνοπτικός πίνακας μέτρων	118
Παράρτημα Ε: Έργα και σχέδια των Επαρχιακών Οργανισμών Αυτοδιοίκησης που μπορούν να συμβάλουν στην Εθνική Στρατηγική Προσαρμογής	169
Επαρχιακός Οργανισμός Αυτοδιοίκησης Λάρνακας	169
Επαρχιακός Οργανισμός Αυτοδιοίκησης Λεμεσού	172
Επαρχιακός Οργανισμός Αυτοδιοίκησης Λευκωσίας	172
Επαρχιακός Οργανισμός Αυτοδιοίκησης Πάφου	173
Παράρτημα Στ: Εισηγήσεις δημόσιας διαβούλευσης	175

Κατάλογος πινάκων

Πίνακας 1. Ανάλυση των κυπριακών πολιτικών προσαρμογής και του ισχύοντος πλαισίου της ΕΕ4	
Πίνακας 2. Τομείς πολιτικής και μέτρα προσαρμογής στις ΕΣΠ του 2017 και 2025 στην Κύπρο ...	7
Πίνακας 3. Επισκόπηση των διαφόρων κλιματικών δεικτών για την Κύπρο σε σύγκριση με την περίοδο αναφοράς 1986-2005. Η αλλαγή για το εγγύς μέλλον (2041-2060) και το μακρινό μέλλον (2081-2100) εμφανίζεται ως μεταβολή ή σχετική μεταβολή ή δηλώνεται διαφορετικά	16
Πίνακας 4. Σύνοψη των μέτρων, των στόχων, της αξιολόγησης της εφαρμογής και των παράλληλων οφελών μετριασμού για κάθε τομέα πολιτικής της Εθνικής Στρατηγικής Προσαρμογής της Κύπρου - 2017	8
Πίνακας 5. Αξιολόγηση των κλιματικών επιπτώσεων υψηλής προτεραιότητας για τον γεωργικό τομέα.	22
Πίνακας 6. Αξιολόγηση των κλιματικών επιπτώσεων υψηλής προτεραιότητας για τον τομέα της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων	23
Πίνακας 7. Αξιολόγηση των κλιματικών επιπτώσεων υψηλής προτεραιότητας για τον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς	24
Πίνακας 8. Αξιολόγηση των κλιματικών επιπτώσεων υψηλής προτεραιότητας για τον τομέα της διαχείρισης κινδύνων καταστροφών, της πολιτικής προστασίας και των υποδομών ζωτικής σημασίας	25
Πίνακας 9. Αξιολόγηση των κλιματικών επιπτώσεων υψηλής προτεραιότητας για την οικονομία, τη βιομηχανία και τον χρηματοπιστωτικό τομέα	27
Πίνακας 10. Αξιολόγηση των κλιματικών επιπτώσεων υψηλής προτεραιότητας για την ενέργεια.	28
Πίνακας 11. Αξιολόγηση των κλιματικών επιπτώσεων υψηλής προτεραιότητας για την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια	29
Πίνακας 12. Αξιολόγηση των κλιματικών επιπτώσεων υψηλής προτεραιότητας για τον δασικό τομέα	30
Πίνακας 13. Αξιολόγηση των κλιματικών επιπτώσεων υψηλής προτεραιότητας για τον τομέα της υγείας	32
Πίνακας 14. Εκτίμηση των κλιματικών επιπτώσεων υψηλής προτεραιότητας για το υδρολογικό καθεστώς και τον τομέα διαχείρισης των υδάτων	33

Πίνακας 15. Αξιολόγηση των κλιματικών επιπτώσεων υψηλής προτεραιότητας για τον τομέα των υποδομών, των μεταφορών και των κτιρίων	34
Πίνακας 16. Αξιολόγηση των κλιματικών επιπτώσεων υψηλής προτεραιότητας για τον τομέα της θάλασσας και των παράκτιων περιοχών	36
Πίνακας 17. Αξιολόγηση των κλιματικών επιπτώσεων υψηλής προτεραιότητας για τον τομέα του εδάφους	37
Πίνακας 18. Αξιολόγηση των κλιματικών επιπτώσεων υψηλής προτεραιότητας για τον τομέα του χωροταξικού σχεδιασμού	38
Πίνακας 19. Αξιολόγηση των κλιματικών επιπτώσεων υψηλής προτεραιότητας για τον τουριστικό τομέα	39
Πίνακας 20. Σύνοψη των βασικών κλιματικών κινδύνων που εντοπίστηκαν για κάθε τομέα	42
Πίνακας 21. Μέτρα προσαρμογής για τον γεωργικό τομέα	52
Πίνακας 22. Μέτρα προσαρμογής για τον τομέα της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων	54
Πίνακας 23. Μέτρα προσαρμογής για τον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς.....	55
Πίνακας 24. Μέτρα προσαρμογής για τον τομέα της διαχείρισης κινδύνων καταστροφών, της πολιτικής προστασίας και των υποδομών ζωτικής σημασίας.....	56
Πίνακας 25. Μέτρα προσαρμογής για τον τομέα της οικονομίας, βιομηχανίας και χρηματοδότησης	57
Πίνακας 26. Μέτρα προσαρμογής για τον ενεργειακό τομέα.....	59
Πίνακας 27. Μέτρα προσαρμογής για τον τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας	60
Πίνακας 28. Μέτρα προσαρμογής για τον δασικό τομέα	61
Πίνακας 29. Μέτρα προσαρμογής για τον τομέα της υγείας	62
Πίνακας 30. Μέτρα προσαρμογής για το υδρολογικό καθεστώς και τον τομέα διαχείρισης των υδάτων	64
Πίνακας 31. Μέτρα προσαρμογής για τον τομέα των υποδομών, των μεταφορών και των κτιρίων	65
Πίνακας 32. Μέτρα προσαρμογής στον τομέα της θάλασσας και των ακτών	66
Πίνακας 33. Μέτρα προσαρμογής για τον τομέα του εδάφους	67
Πίνακας 34. Μέτρα προσαρμογής στον τομέα του χωροταξικού σχεδιασμού	68
Πίνακας 35. Μέτρα προσαρμογής στον τομέα του τουρισμού.....	69
Πίνακας 36. Μέτρα προσαρμογής διατομεακής διακυβέρνησης	71
Πίνακας 37. Διατομεακά μέτρα εκπαίδευσης.....	72
Πίνακας 38. Βασική εκτίμηση κινδύνου για τον γεωργικό τομέα.....	111
Πίνακας 39: Βασική εκτίμηση κινδύνου για τον τομέα της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων	111
Πίνακας 40: Βασική εκτίμηση κινδύνου για τον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς.....	112
Πίνακας 41: Βασική εκτίμηση κινδύνου για τον τομέα της διαχείρισης κινδύνων καταστροφών, της πολιτικής προστασίας και των υποδομών ζωτικής σημασίας.....	112

Πίνακας 42. Βασική εκτίμηση κινδύνου για την οικονομία, τη βιομηχανία και τον χρηματοπιστωτικό τομέα	113
Πίνακας 43. Βασική εκτίμηση κινδύνου για τον τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας .	113
Πίνακας 44. Βασική εκτίμηση κινδύνου για τον δασικό τομέα	113
Πίνακας 45. Βασική εκτίμηση κινδύνου για τον τομέα της υγείας	114
Πίνακας 46. Βασική εκτίμηση κινδύνου για το υδρολογικό καθεστώς και τον τομέα διαχείρισης των υδάτων	114
Πίνακας 47. Βασική εκτίμηση κινδύνου για τον τομέα των θαλάσσιων και παράκτιων περιοχών	115
Πίνακας 48. Βασική εκτίμηση κινδύνου για τον τομέα του εδάφους	115
Πίνακας 49. Βασική εκτίμηση κινδύνου για τον τομέα χωροταξικού σχεδιασμού	116
Πίνακας 50. Βασική εκτίμηση κινδύνου για τον τομέα του τουρισμού	116
Πίνακας 51. Βασική εκτίμηση κινδύνου για τον τομέα των μεταφορών, των υποδομών και των κτιρίων	116

Κατάλογος εικόνων

Σχήμα 1. Χρονοδιάγραμμα δημόσιας διαβούλευσης για την αναθεωρημένη Εθνική Στρατηγική Προσαρμογής και Σχέδιο Δράσης	10
Σχήμα 2. Ανωμαλίες θερμοκρασίας για έξι κλιματικούς σταθμούς στην Κύπρο. Περίοδος αναφοράς 1986-2005. 1	
Σχήμα 3. Διάρκεια ξηρών περιόδων για τον κλιματικό σταθμό Αθαλάσσα (Λευκωσία). Περίοδος αναφοράς 1986-2005.	13
Σχήμα 4. Μέση θερμοκρασία (ετήσια) για διαφορετικά σύνολα παγκόσμιων μοντέλων με διαφορετική περιφερειακή κλίμακα. Μεταβολή σε σύγκριση με την περίοδο αναφοράς 1981-2010. Τόπος Λεμεσός Λεμεσός Lat./Lon.: 34.67, 33.04.	15
Σχήμα 5. Χαλυσίδα επιπτώσεων στο κλίμα για τον τομέα του τουρισμού αναπτύχθηκε σε συμμετοχικά εργαστήρια με τοπικούς εμπειρογνώμονες	40
Σχήμα 6. Αξιολόγηση κινδύνου ανά τομέα και σενάριο με βάση τις μέσες διαβαθμίσεις κινδύνου για κάθε βασικό κίνδυνο που προσδιορίζεται. Οι βαθμολογίες περιλάμβαναν κλίμακα τεσσάρων βαθμίδων (χαμηλή, μεσαία, υψηλή, πολύ υψηλή).	42
Σχήμα 7. Ενωσιολογικό πλαίσιο για την ανάπτυξη του οράματος, των στρατηγικών στόχων και των στρατηγικών κατευθύνσεων για την Εθνική Στρατηγική Προσαρμογής της Κύπρου	46
Σχήμα 8. Σχέδιο και χρονοδιάγραμμα εφαρμογής της εθνικής στρατηγικής προσαρμογής	74
Σχήμα 9: Επίπεδα παρακολούθησης και αξιολόγησης των μέτρων που περιλαμβάνονται στην Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης Προσαρμογής	81
Σχήμα 10: Πυραμίδα αναφοράς για την Κύπρο	82

Ακρωνύμια

ΚΓΠ	Κοινή Γεωργική Πολιτική
ΠΚΚ	Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή
ΚΕΒΕ	Κυπριακό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο
ΚΑΛΠ	Κοινή Αλιευτική Πολιτική
СММI	Cyprus Marine and Maritime Institute
CRVA	Climate Risk and Vulnerability Assessment (Εκτίμηση κλιματικού κινδύνου και τρωτότητας)
ΤΠ	Τμήμα Περιβάλλοντος
DG Reform	European Commission Directorate-General for Structural Reform Support
ΤΔ	Τμήμα Δασών
ΤΑΘΕ	Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών
ΕΟΑ	Επαρχιακοί Οργανισμοί Αυτοδιοίκησης
ΣΔΞ	Σχέδιο Διαχείρισης Ξηρασίας
ΥΦΤ	Υφυπουργείο Τουρισμού
ΤΓ	Τμήμα Γεωργίας
ΤΜ	Τμήμα Μετεωρολογίας
ΔΚΚ	Διαχείριση κινδύνου καταστροφών
ΕΚ	Ευρωπαϊκή Επιτροπή
ΕΠΑΑ	Μονάδα Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Αειφόρο Ανάπτυξη
ΑΜΜΑ	Ανατολική Μεσόγειος και Μέση Ανατολή
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕWSA	Early Warning Systems for Adaptation (Συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης για την προσαρμογή)
ΣΔΠ	Σχέδια διαχείρισης πλημμυρών
ΑΕΠ	Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν
ΗΗΑΡ	Heat-Health Action Plans
ΟΑΥ	Οργανισμός Ασφάλισης Υγείας
ΟΔΠΖ	Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιας Ζώνης
ΔΟΕΠΚΑ	Διακυβερνητική Ομάδα Εργασίας για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή
IT	Information Technology
LULUCF	Land use, Land use change and Forestry (Χρήση γης, αλλαγή χρήσης γης και δασοκομία)

ΧΑΟΥ	Χαρτογράφηση και Αξιολόγηση Οικοσυστημάτων και των Υπηρεσιών τους
ΥΓΑΑΠ	Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος
ΥΕΕΒ	Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας
ΠΑΜ	Παρακολούθηση, Αξιολόγηση και Μάθηση
ΠΔΠ	Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο
ΥΠΑΝ	Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας
ΥΟ	Υπουργείο Οικονομικών
ΥΥ	Υπουργείο Υγείας
ΥπΕσ	Υπουργείο Εσωτερικών
ΥΜΕΕ	Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων
ΠΘΠ	Προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές
ΚΜ	Κράτη μέλη
ΘΧΣ	Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός
ΜΤΙΠ	Εκατ. τόνοι
ΕΣΔΠ	Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή
ΕΣΠ	Εθνική Στρατηγική Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή
NbS	Nature-based solutions (Λύσεις βασισμένες στη φύση)
ΕΣΔΠΕΕΑΑ	Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση με έμφαση στην Εκπαίδευση για Αειφορική Ανάπτυξη
ΜΚΟ	Μη κυβερνητικές οργανώσεις
ΟΕΒ	Ομοσπονδία Εργοδοτών & Βιομηχάνων
ΡV	Φωτοβολταϊκά
ΣΔΛΑΠ	Σχέδια Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού
ΠΑΑ	Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης
ΑΠΕ	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
ΤΕΔ	Τυποποιημένα Έντυπα Δεδομένων
ΣΒΑ	Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης
ΟΚΥΠΥ	Οργανισμός Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας
ΜΜΕ	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats Analysis (Ανάλυση Πλεονεκτημάτων, Αδυναμιών, Ευκαιριών και Απειλών)
SOM	Soil organic matter
ΤΠΟ	Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως
ΔΣΜΚ	Διαχειριστής Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου

UNFCCC	Σύμβαση-Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή
ΟΕΑΛ	Οδηγία για την Επεξεργασία των Αστικών Λυμάτων
ΤΑΥ	Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων
ΟΠΥ	Οδηγία Πλαίσιο για τα Ύδατα
WWTP	Μονάδα επεξεργασίας λυμάτων

Γλωσσάριο βασικών όρων

Προσαρμοστική ικανότητα. Στην παρούσα έκθεση, η προσαρμοστική ικανότητα περιγράφει την *τρέχουσα* ικανότητα των συστημάτων, των ιδρυμάτων, των ανθρώπων και άλλων οργανισμών να προσαρμόζονται στις πιθανές ζημιές και τις κλιματικές επιπτώσεις, να αξιοποιούν τις ευκαιρίες ή να ανταποκρίνονται στις συνέπειες αυτών. Ως εκ τούτου, η προσαρμοστική ικανότητα περιγράφει το *στάτους* κβο όλων των διαθέσιμων επιλογών προσαρμογής, συμπεριλαμβανομένων π.χ. των οικονομικών ή ανθρώπινων πόρων. Η προσαρμοστική ικανότητα μπορεί να διαφέρει μεταξύ κινδύνων και τομέων (Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΟΠ)¹ (IPCC, 2021) και εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από ασταθείς παράγοντες, όπως η πολιτική κατεύθυνση, η ηγεσία και οι διοικητικές δράσεις, γεγονός που μειώνει την αξιοπιστία των προβλέψεων σχετικά με τη μελλοντική ανάπτυξή της. Παρόλο που η προσαρμοστική ικανότητα μπορεί να προσαρμοστεί και να μεταβληθεί με ευελιξία, ενδέχεται να επιτευχθούν όρια προσαρμογής, όταν οι ανάγκες ενός συστήματος ή ο στόχος ενός παράγοντα δεν μπορούν να θωρακιστούν από μη ανεκτούς κινδύνους, οι οποίοι απειλούν τους «βασικούς κοινωνικούς στόχους που συνδέονται με την υγεία, την κοινωνική ασφάλεια ή τη βιωσιμότητα» (IPCC, 2022b). Τα όρια αυτά μπορεί να είναι ήπια, όταν υπάρχουν επιλογές προσαρμογής, αλλά επί του παρόντος δεν είναι διαθέσιμα, ή σκληρά, όταν δεν είναι δυνατές ή ευκόλως επιτεύξιμες ενέργειες για την αποφυγή μη ανεκτών κινδύνων. Η κλιματική αλλαγή θα εντείνει την εμφάνιση σκληρών ορίων προσαρμογής, τα οποία έχουν ήδη επιτευχθεί σε ορισμένα φυσικά οικοσυστήματα (IPCC, 2022a). Επιπλέον, δεν έχουν όλα τα προσαρμοστικά μέτρα άμεσο αποτέλεσμα. Για να επιτευχθεί προσαρμογή σε μεγάλη κλίμακα, ενδέχεται να απαιτούνται εκτεταμένες δράσεις προσαρμογής, οι οποίες με τη σειρά τους απαιτούν μεγαλύτερες περιόδους έως ότου εκδηλωθεί ο πλήρης αντίκτυπός τους. Αυτό περιλαμβάνει επίσης τον χρόνο που απαιτείται για τα στάδια προετοιμασίας και εφαρμογής. Παραδείγματα τομέων με παρατεταμένους χρόνους προσαρμογής είναι η δασοκομία, το γεωλογικό περιβάλλον και το έδαφος.

Κλιματική επίπτωση. Η κλιματική επίπτωση περιγράφει μια ήδη παρατηρούμενη ή πιθανή μελλοντική επίπτωση μιας ή περισσότερων κλιματικών επιδράσεων σε ένα καθορισμένο σύστημα ή/ και συστατικά του συστήματος (π.χ. βιοποριστικά μέσα, κοινωνικά/ πολιτιστικά αντικείμενα, οικοσυστήματα). Οι κλιματικές επιπτώσεις μπορούν να περιγραφούν ως συνέπειες ή αποτελέσματα και μπορεί να είναι δυσμενείς ή συμφέρουσες. Οι κλιματικές επιπτώσεις αναφέρονται πάντα σε μια συγκεκριμένη περίοδο. Κατά κανόνα, ο όρος κλιματικές επιπτώσεις χρησιμοποιείται, με βάση τον ορισμό της IPCC, έως το σημείο κατά το οποίο πραγματοποιείται αξιολόγηση του κλιματικού κινδύνου (GIZ, 2023, Umweltbundesamt (UBA, 2021).

Αλυσίδα επιπτώσεων στο κλίμα. Οι αλυσίδες επιπτώσεων στο κλίμα χρησιμοποιούνται για την απεικόνιση των σχέσεων αιτίου-αποτελέσματος μεταξύ των κλιματικών επιπτώσεων και των συναφών κινδύνων, καθώς και των διατομεακών αλληλεξαρτήσεων (GIZ, 2023). Στην παρούσα έκθεση, οι αλυσίδες επιπτώσεων στο κλίμα διαρθρώνονται ως εκείνες που αναπτύχθηκαν κατά τη διάρκεια της EUCRA (EEA, 2024β), όπου πραγματοποιήθηκαν μικρές προσαρμογές, ιδίως στο

---

¹ <https://www.eea.europa.eu/en/datahub/datahubitem-view/771f1ecf-b5ba-403b-8e00-08b23f9ba04c>

πλαίσιο των συμμετοχικών εργασιών (για περισσότερες λεπτομέρειες βλ. Παράρτημα Α της CRVA).

Οδηγός κλιματικών επιπτώσεων. Ένας οδηγός κλιματικών επιπτώσεων περιγράφει μια μεταβαλλόμενη πτυχή του κλιματικού συστήματος που επηρεάζει ένα συστατικό ενός ανθρωπογενούς ή φυσικού συστήματος. Όσο ισχυρότερη είναι η κλιματική επίδραση, τόσο ισχυρότερη τείνει να είναι η κλιματική επίπτωση (UBA, 2021).

Κλιματική ανθεκτικότητα. Η ικανότητα των κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών συστημάτων να αντιμετωπίζουν ένα επικίνδυνο γεγονός, τάση ή διαταραχή, σχετιζόμενα με το κλίμα, ανταποκρινόμενα ή αναδιοργανώμενα με τρόπους που διατηρούν την ουσιαστική λειτουργία, ταυτότητα και δομή των συστημάτων, διατηρώντας παράλληλα την ικανότητα προσαρμογής, μάθησης και μετασχηματισμού (IPCC, 2021).

Έκθεση. Στο παρόν κείμενο, η έκθεση στις κλιματικές επιπτώσεις περιορίζει τόσο τις μεταβαλλόμενες κλιματικές επιπτώσεις ή τους κινδύνους που υπάρχουν στην υπό εξέταση περιοχή (π.χ. τη χώρα), όσο και «την παρουσία των ανθρώπων· τα μέσα βιοπορισμού· τα είδη ή οικοσυστήματα· τις περιβαλλοντικές λειτουργίες, τις υπηρεσίες και πόρους· τις υποδομές· ή οικονομικά, κοινωνικά ή πολιτιστικά αγαθά σε τόπους και συνθήκες που θα μπορούσαν να επηρεαστούν αρνητικά» (IPCC, 2021).

Κίνδυνος. Ως κίνδυνος ορίζεται η «[...] δυνητική εμφάνιση φυσικού ή ανθρωπογενούς φυσικού γεγονότος ή τάσης που μπορεί να προκαλέσει απώλεια ζωής, τραυματισμό ή άλλες επιπτώσεις στην υγεία, καθώς και ζημίες και απώλειες σε περιουσιακά στοιχεία, υποδομές, βιοποριστικά μέσα, παροχή υπηρεσιών, οικοσυστήματα και περιβαλλοντικούς πόρους» (GIZ, 2023).

Βασικός κίνδυνος. Σύμφωνα με το βιβλίο Climate Risk Sourcebook, οι λεγόμενοι βασικοί κίνδυνοι ορίζονται ως «[...] δυνητικά σοβαρές δυσμενείς συνέπειες για τον άνθρωπο και τα κοινωνικά οικολογικά συστήματα που προκύπτουν από την αλληλεπίδραση των κινδύνων που σχετίζονται με το κλίμα με τα τρωτά σημεία των κοινωνιών και των εκτεθειμένων συστημάτων» (GIZ, 2023). Σε αντίθεση με τους κλιματικούς κινδύνους (βλ. κατωτέρω), οι βασικοί κίνδυνοι έχουν συνέπειες μεγάλου μεγέθους ή πιθανότητας, επηρεάζουν βασικά συστήματα και λειτουργίες και ενδέχεται να έχουν κρίσιμο χρονισμό, δηλαδή έχουν ήδη σοβαρές επιπτώσεις.

Ευαισθησία. Ευαισθησία ορίζεται ο βαθμός στον οποίο ένα σύστημα μπορεί να επηρεαστεί θετικά ή αρνητικά από τις κλιματικές αλλαγές και, ως εκ τούτου, είναι επιρρεπές σε βλάβη. Ένα παράδειγμα μπορεί να είναι η κατανομή της δημογραφικής ηλικίας ή οι δασικές δομές (IPCC, 2022b· UBA, 2021). Παράγοντες και δείκτες που καθορίζουν την ευαισθησία ενός συστήματος μπορούν να προκύψουν από τα χαρακτηριστικά και τα χαρακτηριστικά, τα οποία καθιστούν το σύστημα ευάλωτο σε μεταβαλλόμενους κινδύνους (Deutsches Institut für Normung e. V., 2021).

Στρατηγικές κατευθύνσεις. Οι στρατηγικές κατευθύνσεις περιγράφουν τους θεμελιώδεις στόχους σε κάθε τομέα, υποστηρίζοντας τον στοχευμένο σχεδιασμό των μέτρων και την επίτευξη βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στόχων. Θα πρέπει να επιτρέπουν στους ενδιαφερόμενους φορείς να διατηρούν μεγαλύτερη συνοχή στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων.

Κίνδυνος. Ο κίνδυνος, ή ακριβέστερα ο κλιματικός κίνδυνος, αναφέρεται στο ενδεχόμενο δυσμενών επιπτώσεων στα ανθρωπογενή ή φυσικά συστήματα, λαμβανομένης υπόψη της

ποικιλομορφίας των αξιών και των στόχων που συνδέονται με τα εν λόγω συστήματα. Στο πλαίσιο της κλιματικής αλλαγής, οι κίνδυνοι μπορεί να προκύψουν τόσο από τις πιθανές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής όσο και από τις ανθρώπινες αντιδράσεις στην κλιματική αλλαγή. Σε σχέση με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, οι κίνδυνοι προκύπτουν από δυναμικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ των κλιματικών επιδράσεων και της χωρικής έκθεσης, καθώς και από την ευαισθησία και την προσαρμοστική ικανότητα του επηρεαζόμενου συστήματος. Ο όρος κλιματικός κίνδυνος χρησιμοποιείται μόλις αξιολογηθεί ο κίνδυνος (GIZ, 2023, UBA, 2021). Πρέπει να σημειωθεί ότι οι προαναφερθείσες πτυχές που επηρεάζουν τον κίνδυνο υπόκεινται σε χωροχρονικές αλλαγές και συνοδεύονται από αβεβαιότητες (π.χ. πιθανότητα εμφάνισης) (GIZ, 2023).

Εκτελεστική περίληψη

- Το Τμήμα Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος (ΥΓΑΑΠ) της Κύπρου ηγείται αναθεώρησης της Εθνικής Στρατηγικής Προσαρμογής του 2017 για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή, με στόχο την ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή έως το 2050. Με την υποστήριξη του Μέσου Τεχνικής Υποστήριξης της ΕΕ, αυτή η επικαιροποιημένη ΕΣΠ ευθυγραμμίζεται με την εστίαση της στρατηγικής της ΕΕ για την προσαρμογή του 2021 στην έξυπνη, ταχεία και συστημική δράση για το κλίμα. Η ΕΣΠ θα εφαρμοστεί από το 2025 έως το 2050, με το ΥΓΑΑΠ να εκδίδει διετείς εκθέσεις προόδου για την παρακολούθηση της προόδου και την ενημέρωση ή σσωνος σημασίας επικαιροποιήσεων. Κάθε έξι χρόνια, μια ολοκληρωμένη αναθεώρηση θα βελτιώνει την ΕΣΠ ώστε να ανταποκρίνεται στις εξελισσόμενες κλιματικές προκλήσεις. Τα πέντε κεφάλαια και τα έξι παραρτήματα της στρατηγικής παρέχουν έναν διαρθρωμένο χάρτη πορείας για τις προσπάθειες προσαρμογής της Κύπρου, εστιάζοντας στην αντιμετώπιση των τρωτών σημείων, στην ενίσχυση της διατομεακής συνεργασίας και στην καθιέρωση αυστηρής παρακολούθησης για την καθοδήγηση της αποτελεσματικής εφαρμογής.
- Η δημόσια συμβολή αποτέλεσε ουσιαστικό μέρος της αναθεώρησης. Στη διαδικασία αναθεώρησης συμμετείχαν πολλά ενδιαφερόμενα μέρη από την κυβέρνηση, την κοινωνία των πολιτών, την ακαδημαϊκή κοινότητα και τις τοπικές αρχές, συμβάλλοντας στην κατανόηση των προκλήσεων και των ευκαιριών όσον αφορά την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Επιπλέον, σε δύο φάσεις διαβούλευσης (Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2024 και Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2025) θα συμμετάσχουν αρχές, οργανισμοί και το ευρύ κοινό για να συγκεντρώσουν στοιχεία και να βελτιώσουν τη στρατηγική. Αυτή η περιεκτική διαδικασία έχει ως στόχο να ενσωματώσει ευρείες προοπτικές, διασφαλίζοντας ότι η στρατηγική ανταποκρίνεται τόσο στις τοπικές ανάγκες όσο και στους εθνικούς στόχους.
- Η Κύπρος ξεκίνησε τον σχεδιασμό προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή το 2013, ευθυγραμμίζοντας με τις πολιτικές της ΕΕ και την UNFCCC. Η πρώτη ΕΣΠ και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή (ΕΣΔΠ) εγκρίθηκαν το 2017, με την επίβλεψη της εφαρμογής του από το ΥΓΑΑΠ. Από ανάλυση κενών προέκυψε ότι, ενώ η Κύπρος έχει σημειώσει πρόοδο στην πολιτική για το κλίμα, ορισμένοι τομείς εξακολουθούν να χρειάζονται ευθυγράμμιση με τις πρόσφατες στρατηγικές της ΕΕ, όπως ο νόμος του 2021 για το κλίμα, η αναθεωρημένη πολιτική προσαρμογής της ΕΕ του 2021 και άλλες συναφείς τομεακές πολιτικές της ΕΕ.
- Μια επικαιροποιημένη Αξιολόγηση Κινδύνου και Ευπάθειας από την Κλιματική Αλλαγή (CRVA) έδειξε ότι, τις τελευταίες δεκαετίες, το κλίμα της Κύπρου έχει παρουσιάσει αυξημένες θερμοκρασίες, περισσότερες τροπικές νύχτες και εκτεταμένες ξηρές περιόδους, ιδιαίτερα στις κεντρικές και παράκτιες περιοχές, επηρεάζοντας τους υδάτινους πόρους, την ανθρώπινη υγεία και τα οικοσυστήματα. Τα μελλοντικά κλιματικά μοντέλα δείχνουν μια τάση υπερθέρμανσης και ξήρανσης, με προβλέψεις αύξησης της θερμοκρασίας κατά 1,5-4°C μέχρι το 2100. Δύο σενάρια εκπομπών (RCP4.5 και RCP8.5) προβλέπουν επιδείνωση των συνθηκών, ιδίως στο πλαίσιο του RCP8.5, με εκτεταμένες ξηρασίες, μείωση των ετήσιων βροχοπτώσεων και πιο ακραία καιρικά φαινόμενα.
- Οι διαφορετικοί τομείς της Κύπρου αντιμετωπίζουν μοναδικές κλιματικές ευαισθησίες και εκθέσεις. Η γεωργία είναι ιδιαίτερα ευάλωτη λόγω της λειψυδρίας και της θερμικής

καταπόνησης, γεγονός που επηρεάζει τις αποδόσεις των καλλιεργειών και την επισιτιστική ασφάλεια. Η βιοποικιλότητα αντιμετωπίζει κινδύνους από αλλαγή χρήση γης, χωροκατακτητικά είδη και απώλεια και υποβάθμιση οικοτόπων, ενώ η πλούσια πολιτιστική κληρονομιά του νησιού κινδυνεύει από ακραίες καιρικές συνθήκες και διάβρωση. Οι προκλήσεις για τη διαχείριση των υδάτων εντείνονται από την ξηρασία και τη μείωση των υπόγειων υδάτων, επηρεάζοντας τόσο τη γεωργία όσο και τον ανθρώπινο ανεφοδιασμό, ενώ τομείς όπως η δασοκομία και η υγεία εκτίθενται όλο και περισσότερο στην αυξανόμενη θερμότητα, τις πυρκαγιές και τις αλλαγές των οικοσυστημάτων.

- Οι κλιματικοί κίνδυνοι σε όλους τους τομείς αναμένεται να αυξηθούν σημαντικά, με τη γεωργία να αντιμετωπίζει κινδύνους απώλειας γης και αυξημένου κόστους, ενώ η διαχείριση των υδάτων ενδέχεται να αντιμετωπίσει ακραία σενάρια ξηρασίας και πλημμύρας έως το 2100. Η βιοποικιλότητα και τα οικοσυστήματα κινδυνεύουν να υποστούν περαιτέρω απώλειες από δασικές πυρκαγιές και χωροκατακτητικά είδη, ενώ η πολιτιστική κληρονομιά αντιμετωπίζει απειλές από ακραίες καιρικές συνθήκες που θα μπορούσαν να επηρεάσουν τον τουρισμό. Οι κίνδυνοι για την υγεία, ιδίως για τους ευάλωτους πληθυσμούς, προβλέπεται να επιδεινωθούν με συχνότερες ακραίες θερμοκρασίες και αναπνευστικές προκλήσεις από τα επεισόδια άμμου και σκόνης. Ο οικονομικός τομέας, συμπεριλαμβανομένης της αλιείας, της δασοκομίας και του τουρισμού, αντιμετωπίζει πιθανές απώλειες εσόδων και υψηλό κόστος προσαρμογής, λόγω των ακραίων καιρικών επιπτώσεων στην παραγωγικότητα και τις υποδομές.
- Η επείγουσα ανάγκη για δράση ποικίλλει, με τις υποδομές ζωτικής σημασίας, την υγεία, την προστασία της βιοποικιλότητας και τη διαχείριση των υδάτων να συγκαταλέγονται ανάμεσα στους τομείς ύψιστης προτεραιότητας για την προσαρμογή. Βασικοί κίνδυνοι, όπως οι πυρκαγιές και η ξηρασία, αποτελούν τόσο άμεσες όσο και μακροπρόθεσμες προκλήσεις, γεγονός που απαιτεί διατομεακό συντονισμό για τη διαχείριση των επιπτώσεων στις υποδομές, την ανθρώπινη υγεία και τους φυσικούς πόρους. Η έμφαση της Κύπρου στην ολοκληρωμένη οικοδόμηση ανθεκτικότητας, ιδίως στη διαχείριση καταστροφών και την πολιτική προστασία, υπογραμμίζει την ανάγκη για προσαρμόσιμες, μακρόπνοες στρατηγικές για τον μετριασμό των εντεινόμενων κλιματικών πιέσεων στις βασικές υπηρεσίες, την οικονομική σταθερότητα και τα περιβαλλοντικά περιουσιακά στοιχεία.
- Η αναθεωρημένη ΕΣΠ επικεντρώνεται στο να καταστήσει την Κύπρο ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή με την ενίσχυση των προσαρμοστικών ικανοτήτων, την εξασφάλιση βασικών συστημάτων και την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης. Οι στρατηγικοί στόχοι επικεντρώνονται στη μείωση της ευπάθειας, στην ενίσχυση της διακυβέρνησης και στην προώθηση του διατομεακού συντονισμού.
- Η αναθεωρημένη ΕΣΠ επεκτείνει τους αρχικούς 12 τομείς πολιτικής σε 15, προσθέτοντας τομείς όπως η πολιτιστική κληρονομιά, η οικονομία και η βιομηχανία, και ο χωροταξικός σχεδιασμός, καθώς και διατομεακά μέτρα διακυβέρνησης και εκπαίδευσης που αποσκοπούν στην ενίσχυση της εφαρμογής και του συντονισμού της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης, και τονίζοντας την ολοκληρωμένη προσέγγιση για την αντιμετώπιση των κλιματικών επιπτώσεων σε όλους τους τομείς.
- Συνολικά, έχουν προσδιοριστεί από 118 μέτρα, με κάθε μέτρο να συνδέεται με στρατηγικούς στόχους σε 15 τομείς πολιτικής και δύο διατομεακές θεματικές ομάδες. Λήφθηκαν μέτρα από την ΕΣΠ του 2017, τις εμπειρίες παρόμοιων χωρών, τις βέλτιστες πρακτικές της ΕΕ για την

προσαρμογή και τη συμβολή των κυπριακών ενδιαφερόμενων φορέων. Οι διαβουλεύσεις με τους ενδιαφερόμενους φορείς συνέβαλαν στον εντοπισμό πιθανών συνεργειών (όπως κοινές πρακτικές διατήρησης των υδάτων σε όλους τους τομείς) και συγκρούσεων (π.χ. ανταγωνισμός για τη χρήση γης) κατά την εφαρμογή μέτρων προσαρμογής. Μια διατομεακή προσέγγιση είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση συνεκτικής και αποτελεσματικής προσαρμογής.

- Αναλυτικά ενημερωτικά δελτία εκτίμησης επιπτώσεων καταρτίστηκαν ως μέρος του Εθνικού Σχέδιου Δράσης για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΕΣΔΠ) που συνοδεύει την ΕΣΠ, για να αξιολογήσουν κάθε μέτρο για την κοινωνική, περιβαλλοντική, οικονομική και θεσμική βιωσιμότητά του. Οι αξιολογήσεις αυτές θα κατευθύνουν την ιεράρχηση των προτεραιοτήτων και την κατανομή των πόρων κατά τη διάρκεια της υλοποίησης.
- Το ΕΣΔΠ περιγράφει μια επιχειρησιακή δομή για την εφαρμογή της ΕΣΠ, όπου περιγράφονται λεπτομερώς οι αρμοδιότητες μεταξύ υπουργείων, τοπικών αρχών και ομάδων ενδιαφερομένων φορέων. Ο συντονισμός επικεντρώνεται στο ΥΓΑΑΠ, αλλά περιλαμβάνει εκτεταμένη συνεργασία με άλλους οργανισμούς και τομείς.
- Το ΕΣΔΠ περιλαμβάνει σειρά Ορόσημων Εφαρμογής, συμπεριλαμβανομένου του ορισμού σημείων επαφής για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή σε κάθε αρμόδια αρχή και τη δημιουργία Διακυβερνητικής Ομάδας Εργασίας για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (Ορόσημο 1, μήνας 6), την έγκριση ενδιάμεσου σχεδίου εργασιών και χρηματοδότησης για την καθοδήγηση της υλοποίησης κατά τους μήνες 1-24 (Ορόσημο 2, μήνας 6), την εκπόνηση διετών εκθέσεων προόδου (Ορόσημο 3), την προετοιμασία του διετούς προγράμματος εργασίας (Ορόσημο 4), αναθεώρηση της ΕΣΠ δύο χρόνια μετά την έναρξη ισχύος της στρατηγικής, και κάθε έξι χρόνια μετά από αυτό (2032/ 2038/ 2044/ 2050) (Ορόσημο 5).
- Προσδιορίζονται πολλαπλές επιλογές χρηματοδότησης, συμπεριλαμβανομένων των ταμείων της ΕΕ, των εθνικών προϋπολογισμών και των ιδιωτικών επενδύσεων. Τα κενά χρηματοδότησης εξακολουθούν να αποτελούν πρόκληση και το ΥΓΑΑΠ σχεδιάζει να διερευνήσει καινοτόμους χρηματοδοτικούς μηχανισμούς για τη διασφάλιση βιώσιμης χρηματοδότησης για μέτρα προσαρμογής.
- Ένα δομημένο Πλαίσιο Παρακολούθησης, Αξιολόγησης και Μάθησης (ΠΑΜ) θα χρησιμοποιηθεί για την παρακολούθηση της προόδου, τη μέτρηση των επιπτώσεων και την ενημέρωση τροποποιήσεων της ΕΣΠ. Αυτό περιλαμβάνει σαφή χρονοδιαγράμματα για την υποβολή εκθέσεων, μετρήσεις για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και διετείς εκθέσεις του ΥΓΑΑΠ για τη διασφάλιση της διαφάνειας.
- Οι τοπικές αρχές, οι επιχειρήσεις, η κοινωνία των πολιτών και το ευρύ κοινό διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην εφαρμογή του ΕΣΠ, καθώς η Κύπρος δίνει προτεραιότητα σε μια συνεργατική προσέγγιση στην προσαρμογή. Η στρατηγική υπογραμμίζει τη σημασία της ευαισθητοποίησης και της εκπαίδευσης του κοινού για τη στήριξη των προσπαθειών προσαρμογής με γνώμονα την κοινότητα.

1. Εισαγωγή

Το Τμήμα Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος της Κύπρου (ΥΓΑΑΠ) ηγείται του έργου *Αναθεώρηση και επικαιροποίηση της εθνικής στρατηγικής για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή στην Κύπρο*. Η πρώτη εθνική στρατηγική προσαρμογής (ΕΣΠ) εγκρίθηκε το 2017. Το έργο έχει την υποστήριξη της Γενικής Διεύθυνσης Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (DG REFORM) και μιας κοινοπραξίας ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων. Οι εργασίες ξεκίνησαν τον Δεκέμβριο του 2023 και θα ολοκληρωθούν έως τον Δεκέμβριο του 2025.

Το έργο αποσκοπεί στην αναθεώρηση και την επικαιροποίηση της υφιστάμενης ΕΣΠ και στη δημιουργία ενός πλαισίου για την ενίσχυση των προσπάθειών των αρχών για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που εντοπίστηκαν κατά την εφαρμογή του. Η Κύπρος επιδιώκει να καταστεί ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή έως το 2050, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τους κύριους στόχους της αναθεωρημένης στρατηγικής της ΕΕ για την προσαρμογή του 2021 (EC, 2021) «να καταστήσει την προσαρμογή πιο έξυπνη, ταχύτερη και πιο συστημική και να εντείνει τη διεθνή δράση για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή».

Το προσχέδιο της ΕΣΠ και το σχετικό Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΕΣΔΠ) υποβάλλεται σε δύο γύρους δημόσιας διαβούλευσης σύμφωνα με τον Οδηγό Δημόσιας Διαβούλευσης 2023 που εξέδωσε η Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης του Υπουργείου Οικονομικών της Κύπρου:

1. Στοχευμένη διαβούλευση. Από τον Νοέμβριο έως τον Δεκέμβριο του 2024, το προσχέδιο της ΕΣΠ κοινοποιήθηκε στις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές, καθώς και σε άλλους οργανισμούς και φορείς που προσδιορίζονται ως σχετικοί ενδιαφερόμενοι φορείς στη Φάση I του έργου (βλ. Παράρτημα Α) που έχουν συμμετάσχει στα διάφορα εργαστήρια και τις διαβουλεύσεις που πραγματοποιήθηκαν κατά την αναθεώρηση της ΕΣΠ.
2. Γενική διαβούλευση. Ένας δεύτερος γύρος δημόσιας διαβούλευσης που απευθύνεται στο ευρύ κοινό και χρησιμοποιεί την πλατφόρμα ηλεκτρονικής διαβούλευσης (<https://e-consultation.gov.cy/>) θα ξεκινήσει τον Φεβρουάριο του 2025 για περίοδο 4 εβδομάδων.

Η αναθεωρημένη ΕΣΠ θα εφαρμοστεί μεταξύ 2025 και 2050. Το Τμήμα Περιβάλλοντος (ΤΠ) του ΥΓΑΑΠ θα εκδίδει διετείς εκθέσεις εφαρμογής της Στρατηγικής με βάση τα αποτελέσματα του πλαισίου παρακολούθησης που περιγράφεται στο Τμήμα 5.3 *Παρακολούθηση, Αξιολόγηση και Εκμάθηση* της Στρατηγικής. Οι εν λόγω εκθέσεις εφαρμογής θα ενημερώνουν ήσσονος σημασίας επικαιροποιήσεις της ΕΣΠ και του συνοδευτικού Εθνικού Σχεδίου Δράσης (ΕΣΔΠ), όπως είναι αναγκαίο. Μια πιο ολοκληρωμένη αναθεώρηση της ΕΣΠ θα γίνεται κάθε 6 χρόνια.

Το παρόν έγγραφο είναι διαρθρωμένο σε 5 κεφάλαια και 6 παραρτήματα, τα οποία χρησιμεύουν για να περιλαμβάνουν λεπτομερέστερες πληροφορίες που συνοψίζονται στο κύριο σώμα της έκθεσης. Μετά τη σύντομη αυτή εισαγωγή, το κεφάλαιο 2 παρουσιάζει το πλαίσιο για την ΕΣΠ, περιγράφει τη μεθοδολογία που ακολουθείται για την αναθεώρηση και την επικαιροποίησή της και προσδιορίζει τις βασικές ομάδες-στόχους για την εφαρμογή της στρατηγικής. Οι σχετικές

πληροφορίες συνοψίζονται στα Παραρτήματα 1 και 2. Το παράρτημα Α περιλαμβάνει κατάλογο των αναγνωρισμένων αρχών και ενδιαφερόμενων φορέων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και αξιολόγηση της συμμετοχής τους στην αναθεώρηση και την επικαιροποίηση της Εθνικής Στρατηγικής Προσαρμογής.

Στο Κεφάλαιο 3 συνοψίζονται τα αποτελέσματα της επικαιροποιημένης αξιολόγησης κλιματικού κινδύνου και τρωτότητας που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του παρόντος έργου (alpS et al., 2024). Υποστηρίζοντας το παρόν κεφάλαιο, το Παράρτημα Β περιλαμβάνει αξιολόγηση της προόδου όσον αφορά τη δράση για το κλίμα, και το παράρτημα Γ λεπτομερέστερες πληροφορίες σχετικά με τους βασικούς τομεακούς κινδύνους.

Το Κεφάλαιο 4 παρουσιάζει το στρατηγικό όραμα, τους στόχους και τις κατευθύνσεις που θα πρέπει να κατευθύνουν τη δράση προσαρμογής στην Κύπρο και συνοψίζει τα μέτρα προσαρμογής που προσδιορίζονται στους 15 τομείς που απαιτούν δράση προσαρμογής, καθώς και τα διατομεακά μέτρα εκπαίδευσης και μεταρρυθμίσεις διακυβέρνησης που είναι απαραίτητα για να υποστηρίξουν την υλοποίηση της ΕΣΠ. Συνοπτική παρουσίαση των στόχων και περιγραφή των μέτρων προσαρμογής παρατίθεται στο παράρτημα Δ. Το παράρτημα Ε περιλαμβάνει σύνοψη των μέτρων που υλοποιήθηκαν ή προγραμματίζονται από τους Επαρχιακούς Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης Λάρνακας και Λεμεσού που μπορούν να συμβάλουν στην ΕΣΠ.

Τέλος, το Κεφάλαιο 5 περιγράφει το ΕΣΔΠ, συμπεριλαμβανομένου του σχεδίου εφαρμογής, των επιλογών χρηματοδότησης και του πλαισίου για την παρακολούθηση, την αξιολόγηση και τη μάθηση. Το ΕΣΔΠ υποστηρίζεται από λεπτομερή εκτίμηση επιπτώσεων για κάθε επιμέρους μέτρο, συμπεριλαμβανομένου του χρονοδιαγράμματος εφαρμογής, της αρχής που είναι αρμόδια για την υλοποίηση των κοινωνικών, περιβαλλοντικών, θεσμικών και δημοσιονομικών επιπτώσεων, η οποία παρουσιάζεται μαζί με την ΕΣΠ για δημόσια διαβούλευση.

Ένα πρόσθετο Παράρτημα Στ με πληροφορίες σχετικά με τη διαδικασία δημόσιας διαβούλευσης, στο οποίο θα συνοψίζονται τα στοιχεία που ελήφθησαν και οι απαντήσεις που παρασχέθηκαν, θα συμπεριληφθεί μόλις ολοκληρωθεί η διαδικασία.

2. Στρατηγική προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στην Κύπρο

2.1. Πλαίσιο της εθνικής στρατηγικής και σχεδίου προσαρμογής

Η Κύπρος έχει αναγνωρίσει τη σημασία της αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής και ανταποκρίνεται στις εκκλήσεις των παγκόσμιων και ευρωπαϊκών διατάξεων για το κλίμα για την ανάπτυξη εθνικών πολιτικών και σχεδίων. Η UNFCCC καλεί όλα τα μέρη του Παραρτήματος Ι — στα οποία η Κύπρος ανήκει από τον Ιανουάριο του 2013 — να εγκρίνουν και να υποβάλλουν τακτικά εκθέσεις σχετικά με τις πολιτικές και τα μέτρα τους για την κλιματική αλλαγή. Με την Στρατηγική του 2013 για την Προσαρμογή Κλιματική Αλλαγή της Ευρωπαϊκής Ένωσης (αναθεωρήθηκε το 2021), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενθάρρυνε όλα τα κράτη μέλη να υιοθετήσουν ολοκληρωμένες στρατηγικές προσαρμογής.

Η κλιματική αλλαγή μπορεί να υπονομεύσει την πρόοδο προς την επίτευξη των ΣΒΑ. Για παράδειγμα, τα ακραία καιρικά φαινόμενα μπορούν να καταστρέψουν τις καλλιέργειες, οδηγώντας σε επισιτιστική ανασφάλεια (ΣΒΑ 2), ενώ η άνοδος της στάθμης της θάλασσας μπορεί να εκτοπίσει τις κοινότητες και να εμποδίσει την οικονομική ανάπτυξη (ΣΒΑ 8)². Ωστόσο, η αποτελεσματική προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή μπορεί να συμβάλει στη διασφάλιση της προόδου όσον αφορά τους ΣΒΑ³ και μια καλά σχεδιασμένη ΕΣΠ μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη πολλαπλών ΣΒΑ ταυτόχρονα.

Η Κύπρος άρχισε να εργάζεται για τη στρατηγική προσαρμογής της το 2013, συμπληρώνοντας την απαιτούμενη χρηματοδότηση και τεχνογνωσία με το συγχρηματοδοτούμενο ευρωπαϊκό έργο LIFE+ CYPADAPT⁴. Το Τμήμα Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος (ΥΓΑΑΠ) της Κύπρου ανέλαβε το συντονισμό των προσπάθειών για την ανάπτυξη της στρατηγικής προσαρμογής, με στόχο την ενίσχυση της προσαρμοστικής ικανότητας της Κύπρου στις παρατηρούμενες και αναμενόμενες κλιματικές αλλαγές.

Η πρώτη Εθνική Στρατηγική Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή (ΕΣΠ) συνοδευόμενη από Εθνικό Σχέδιο Δράσης (ΕΣΔΠ) εγκρίθηκε επίσημα τον Μάιο του 2017. Το ΤΠ επιβλέπει την εφαρμογή των μέτρων και είναι υπεύθυνο για την παρακολούθηση της συνολικής προόδου προς την επίτευξη των στόχων που καθορίζονται στη Στρατηγική. Η εφαρμογή αξιολογήθηκε μέσω επίσημης διαδικασίας που περιλαμβάνει περιοδικές εκθέσεις που υποβάλλονται στο Υπουργικό Συμβούλιο από τον Υπουργό του ΥΓΑΑΠ. Οι εκθέσεις συγγράφονται από το ΤΠ, αλλά όλοι οι φορείς υλοποίησης καλούνται να συνεισφέρουν, παρέχοντας πληροφορίες και ανατροφοδότηση σχετικά με την πρόοδο που έχει σημειωθεί στην υλοποίηση των δράσεων που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά τους. Έχουν δημοσιευθεί πέντε ετήσιες εκθέσεις: η 1^η τον Αύγουστο του 2018, η 2^η τον Νοέμβριο 2019, η 3^η τον Φεβρουάριο του 2021, η 4^η τον Οκτώβριο του 2022 και η 5^η εκδόθηκε στα τέλη του 2023, αλλά δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί επίσημα.

Ακολουθώντας την προσέγγιση της ΕΕ για την ενσωμάτωση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στις τομεακές πολιτικές, η Κύπρος έχει εφαρμόσει τις σχετικές απαιτήσεις στις εθνικές πολιτικές της για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας και την προσαρμογή στις μεταβαλλόμενες κλιματικές συνθήκες. Πριν από την ανάπτυξη της ΕΣΠ, η πολιτική προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή δεν αντιμετωπίστηκε σαφώς σε όλους τους τομείς σε ένα ενιαίο στρατηγικό πλαίσιο, αλλά σε ορισμένους τομείς, με βάση την ενσωμάτωση των υφιστάμενων πολιτικών της ΕΕ σε επιλεγμένες τομεακές πολιτικές.

Στο πλαίσιο του εν λόγω έργου διενεργήθηκε ανάλυση εντοπισμού για την αξιολόγηση της ευθυγράμμισης των κυπριακών πολιτικών που σχετίζονται με την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, με το ισχύον πλαίσιο της ΕΕ (Trinomics et al., 2024). Στον Πίνακα 1 στη συνέχεια, παρουσιάζεται μια αναθεωρημένη έκδοση αυτής της ανάλυσης σε χρωματικά κωδικοποιημένη μορφή, όπου το πράσινο αντικατοπτρίζει την ευθυγράμμιση, το κόκκινο αντικατοπτρίζει τη μη

---

² <https://unstats.un.org/sdgs>

³ <https://climatepromise.undp.org/news-and-stories/what-climate-change-adaptation-and-why-it-is-crucial>

⁴ <http://uest.ntua.gr/cypadapt/>

ευθυγράμμιση με τις πολιτικές της ΕΕ που εφαρμόζονται για περισσότερο από ένα έτος και το κίτρινο υποδηλώνει μη ευθυγράμμιση με τις πολιτικές που εγκρίθηκαν πρόσφατα ή των οποίων η ημερομηνία έναρξης εφαρμογής εξακολουθεί να αναμένεται.

Πίνακας 1. Ανάλυση των κυπριακών πολιτικών προσαρμογής και του ισχύοντος πλαισίου της ΕΕ

Πολιτική της ΕΕ	Ευθυγράμμιση	Κυπριακή Πολιτική
Νομοθεσία της ΕΕ για το Κλίμα	●	Το ΕΣΔΠ της Κύπρου είναι από το 2017 και βασίζεται σε τομείς πολιτικής που προσδιορίστηκαν στην 2013 ΕΕ Στρατηγική Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή. Πρέπει να επικαιροποιηθεί ώστε να ευθυγραμμιστεί με τον Νόμο για το Κλίμα από το 2021, καθώς και να διασφαλιστεί ότι οι εκπροσωπούμενοι τομείς επαρκούν για τη διασφάλιση ολοκληρωμένης και ολιστικής αντιμετώπισης των κλιματικών κινδύνων και των τρωτών σημείων στη χώρα μέσω μέτρων προσαρμογής. Η κυβέρνηση έχει θέσει ως στόχο έως το τέλος του 2025 να έχει ετοιμάσει Εθνικό Νόμο για το Κλίμα.
Κανονισμός LULUCF	●	Οι πολιτικές και οι στόχοι για τον τομέα LULUCF συμπεριλήφθηκαν στην τελική αναθεώρηση του ΕΣΕΚ (υποβλήθηκε τον Δεκέμβριο του 2024)
Κοινή Γεωργική Πολιτική	●	Εφαρμογή του Στρατηγικού Σχεδίου της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ) της Κύπρου για την περίοδο 2023-2027
Δασική Στρατηγική 2030	●	Δήλωση σχετικά με τη δασική πολιτική που αναπτύχθηκε πριν από την Δασική Στρατηγική της ΕΕ για το 2030 και πρέπει να επανεξεταστεί και να επικαιροποιηθεί αναλόγως
Στρατηγική Βιοποικιλότητας 2030	●	Η Στρατηγική και το Σχέδιο Δράσης για τη βιοποικιλότητα στην Κύπρο είναι από το 2020 και πρέπει να επικαιροποιηθούν σύμφωνα με τη στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030. Επιπλέον, ο πρόσφατα εγκριθείς νόμος της ΕΕ για την αποκατάσταση της φύσης θα προσθέσει πρόσθετες απαιτήσεις που θα πρέπει να ενσωματωθούν στο κυπριακό πλαίσιο.
Οδηγία Πλαίσιο για τα Ύδατα	●	Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού.
Οδηγία Πλαίσιο για τη Θαλάσσια Στρατηγική	●	Υφιστάμενη Θαλάσσια Στρατηγική.
Κοινή Αλιευτική Πολιτική	●	Πολυετές σχέδιο για την περίοδο 2021 – 2030.
Οδηγία για την Ενεργειακή Απόδοση των Κτιρίων	●	Εθνικό σχέδιο δράσης για την ενεργειακή απόδοση της Κύπρου και Σχέδιο Δράσης για τα Κτίρια Σχεδόν Μηδενικής Κατανάλωσης Ενέργειας (και τα δύο περιλαμβάνονται στο ΕΣΕΚ).
Κανονισμός για τη Διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και της Δράσης για το Κλίμα	●	Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα για την περίοδο 2021-2030.

Πολιτική της ΕΕ	Ευθυγράμμιση	Κυπριακή Πολιτική
Στρατηγική Βιώσιμης και Έξυπνης Κινητικότητας	●	Εξέταση του τρόπου ενσωμάτωσης των στρατηγικών στόχων στα σχέδια προσαρμογής.
Οδηγία για την Υποβολή Εκθέσεων Βιωσιμότητας από τις Επιχειρήσεις	●	Νέα Οδηγία της ΕΕ με αναμενόμενη εφαρμογή το 2025, η οποία θα μεταφερθεί στο Εθνικό Δίκαιο.
Οδηγία για την Ανθεκτικότητα των Κρίσιμων Οντοτήτων	●	Νέα οδηγία της ΕΕ από το 2023, προς μεταφορά στο Εθνικό Δίκαιο.
Οδηγία για τις Πλημμύρες	●	Υφιστάμενο Σχέδιο Διαχείρισης των Κινδύνων Πλημμύρας.
Στρατηγική της ΕΕ για το Έδαφος	●	Εξέταση του τρόπου ενσωμάτωσης των κατευθυντήριων γραμμών για την κατάληψη γης στα σχέδια προσαρμογής.

Πηγή: Αναθεωρημένος από την Έκθεση της Υφιστάμενης Κατάστασης (Trinomics et al., 2024)

2.2. Ανάπτυξη της αναθεωρημένης εθνικής στρατηγικής προσαρμογής

Η επικαιροποίηση και αναθεώρηση της κυπριακής ΕΣΠ και του ΕΣΔ αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης χρηματοδοτούμενης από την ΕΕ πρωτοβουλίας που αποσκοπεί στην αύξηση της ικανότητας των κυπριακών δημόσιων αρχών και των ενδιαφερόμενων φορέων να εφαρμόσουν δράσεις προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή. Αυτό περιλαμβάνει δραστηριότητες κατάρτισης, βελτιώσεις στο πλαίσιο παρακολούθησης και αξιολόγησης και αλλαγές στο σύστημα διακυβέρνησης της προσαρμογής.

Κατά τη διάρκεια του έργου, οι αρμόδιες αρχές σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, καθώς και άλλοι ενδιαφερόμενοι φορείς (εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών, ερευνητικά ιδρύματα, επιχειρηματικές οργανώσεις και άλλοι φορείς) ασχολούνται με διάφορους τρόπους για να κατανοήσουν καλύτερα την κατάσταση, τις ανάγκες, τις προκλήσεις, τα εμπόδια και τις ευκαιρίες και να διασφαλίσουν ότι η τελική ΕΣΠ ανταποκρίνεται επαρκώς στις ανάγκες προσαρμογής της Κύπρου στην κλιματική αλλαγή.

Ακολουθεί σύνοψη των δράσεων που υλοποιούνται και σχεδιάζονται στο πλαίσιο του έργου, οι οποίες αναπτύσσονται σε στενή συνεργασία με τις κυπριακές αρμόδιες αρχές και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς:

Δράση 1: Αξιολόγηση των υφιστάμενων πολιτικών προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή- συμπεριλαμβανομένης αξιολόγησης της προόδου όσον αφορά την εφαρμογή των μέτρων που περιλαμβάνονται στην ισχύουσα ΕΣΠ, του ισχύοντος πλαισίου διακυβέρνησης, και προσδιορισμός των βασικών ενδιαφερόμενων φορέων για την ανάπτυξη και την εφαρμογή μιας φιλόδοξης ΕΣΠ (Trinomics et al., 2024). Ο κατάλογος των προσδιοριζόμενων ενδιαφερόμενων φορέων, οι οποίοι κλήθηκαν να συμμετάσχουν στα διάφορα στάδια της διαδικασίας σχεδιασμού

και ενημερώθηκαν για την πρόοδο που σημειώθηκε, παρατίθεται στο Παράρτημα Α. Οι εν λόγω εργασίες υποστηρίχθηκαν από τις συνεντεύξεις των ενδιαφερόμενων φορέων και ολοκληρώθηκαν τον Ιούνιο του 2024. Ως αποτέλεσμα αυτής της αρχικής αξιολόγησης, ο αριθμός των τομέων πολιτικής που περιλαμβάνονται στην ΕΣΠ αυξήθηκε από τους αρχικούς 12 που εξετάστηκαν στην ΕΣΠ του 2017, σε συνολικά 15 τομείς, με την ενσωμάτωση της πολιτιστικής κληρονομιάς, της οικονομίας και της βιομηχανίας και του χωροταξικού σχεδιασμού. Επιπλέον, δύο διατομεακοί τομείς δράσης έχουν προσδιοριστεί ως κρίσιμοι για τη στήριξη της εφαρμογής της ΕΣΠ: διακυβέρνηση και εκπαίδευση. Ο Πίνακας 2 συνοψίζει τους τομείς πολιτικής που εξετάστηκαν στην αρχική και στην αναθεωρημένη ΕΣΠ, συμπεριλαμβανομένου, σε παρένθεση, του αριθμού των μέτρων που προσδιορίστηκαν για καθένα από αυτά.

Πίνακας 2. Τομείς πολιτικής και μέτρα προσαρμογής στις ΕΣΠ του 2017 και 2025 στην Κύπρο

Τομείς πολιτικής — ΕΣΠ 2025 ⁽¹⁾	Τομείς πολιτικής — ΕΣΠ 2017
Γεωργία (9)	Γεωργία (7)
Βιοποικιλότητα και Οικοσυστήματα (10)	Βιοποικιλότητα (6)
Πολιτιστική Κληρονομιά (8)	
Διαχείριση Κινδύνων Καταστροφών, Πολιτική Προστασία και Υποδομές Ζωτικής Σημασίας (7)	
Οικονομία, Βιομηχανία και Χρηματοοικονομικά (5)	
Ενέργεια (5)	Ενέργεια (15)
Αλιεία και Υδατοκαλλιέργεια (5)	Αλιεία και υδατοκαλλιέργεια (1)
Δασοκομία (10)	Δασοκομία (8)
Υγεία (6)	Δημόσια υγεία (8)
Υδρολογικό Καθεστώς και Διαχείριση Υδάτων (13)	Νερό (11)
Θαλάσσιες και Παράκτιες Περιοχές (3)	Παράκτιες ζώνες (7)
Έδαφος (7)	Έδαφος (4)
Χωροταξικός Σχεδιασμός (5)	
Τουρισμός (3)	Τουρισμός (1)
Υποδομές, Συγκοινωνίες και Κτίρια (10)	Υποδομές (7) Συγκοινωνίες (6)
Διατομεακά μέτρα διακυβέρνησης (7)	
Διατομεακά μέτρα εκπαίδευσης (5)	
Σύνολο: 118	Σύνολο: 81

¹ Σημείωση: Ο αριθμός των μέτρων που προσδιορίζονται στην επικαιροποιημένη ΕΣΠ μπορεί να αλλάξει στην τελική έκδοση ως αποτέλεσμα της διαδικασίας δημόσιας διαβούλευσης.

Δράση 2: Ανάλυση των κλιματικών κινδύνων και τρωτών σημείων. **Οι αξιολογήσεις κλιματικού κινδύνου και τρωτότητας (CRVA)** (alpS et al., 2024) παρέχουν τη βάση για τη λήψη αποφάσεων, επισημαίνοντας τα τρωτά σημεία και τις προσαρμοστικές ικανότητες των συστημάτων για τον αποτελεσματικό σχεδιασμό μέτρων προσαρμογής. Οι πληροφορίες για τη δράση αυτή συλλέχθηκαν μέσω έρευνας γραφείου, ανασκόπησης της βιβλιογραφίας και εργαστηρίων που πραγματοποιήθηκαν τον Απρίλιο και τον Ιούνιο του 2024. Τα εργαστήρια αποσκοπούσαν 1) στην αξιολόγηση των κλιματικών επιπτώσεων, της έκθεσης και της ευαισθησίας των διαφόρων τομέων, καθώς και της προσαρμοστικής ικανότητας και του επείγοντος χαρακτήρα της δράσης, και 2) στον εντοπισμό και την αξιολόγηση των κινδύνων. Συνολικά, πραγματοποιήθηκαν πέντε εργαστήρια με εκπροσώπους των εθνικών αρχών, της κυβέρνησης, των ερευνητικών ιδρυμάτων και της κοινωνίας των πολιτών — ενδιαφερόμενοι φορείς και δημόσιες αρχές που προσδιορίστηκαν στη Δράση 1.

Η έκθεση CRVA ολοκληρώθηκε τον Ιούλιο του 2024 και κοινοποιήθηκε σε όλους τους συμμετέχοντες στο εργαστήριο για επανεξέταση. Η τελική έκθεση ολοκληρώθηκε τον Οκτώβριο του 2024. Η έκθεση περιλαμβάνει:

- Περιγραφή των προηγούμενων και μελλοντικών κλιματικών εξελίξεων στην Κύπρο και των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στη θερμοκρασία, τις βροχοπτώσεις και τον άνεμο, μεταξύ άλλων.
- Τις σχετικές κλιματικές επιπτώσεις που παρατηρούνται στην Κύπρο και την ΕΕ για κάθε αναγνωρισμένο τομέα ή χώρο της πολιτικής-την εκτίμηση των κλιματικών κινδύνων, όπου παρουσιάζονται οι βασικοί κίνδυνοι για κάθε τομέα, καθώς και οι στρατηγικές κατευθύνσεις ή στόχοι προσαρμογής. Για κάθε τομέα, αναπτύχθηκαν αλυσίδες επιπτώσεων στο κλίμα για να καταδειχθεί η αλληλεξάρτηση μεταξύ των διαφόρων παραγόντων κινδύνου και των κλιματικών επιπτώσεων.
- Αλυσιδωτοί και αναδυόμενοι κίνδυνοι που απεικονίζονται με τη χρήση βασικών κινδύνων για την Κύπρο.
- Υφιστάμενα κενά γνώσεων και περιορισμοί της αξιολόγησης.

Δράση 3: Εκπόνηση σχεδίου αναθεωρημένης εθνικής στρατηγικής για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Η αναθεωρημένη ΕΣΠ βασίζεται στα αποτελέσματα των προηγούμενων δράσεων και στη συνεχιζόμενη συνεργασία και ανταλλαγές με τις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς. Η δράση αυτή υλοποιείται μέσω των ακόλουθων βημάτων:

- α. Προσδιορισμός των μέτρων προσαρμογής για κάθε τομέα πολιτικής** (Ιούνιος-Ιούλιος 2024). Λαμβανομένων υπόψη των στρατηγικών κατευθύνσεων που προσδιορίστηκαν για καθέναν από τους τομείς πολιτικής της Δράσης 2, προσδιορίστηκαν 118 πιθανά μέτρα προσαρμογής που υλοποιούσαν αυτούς τους στρατηγικούς στόχους. Για τον προσδιορισμό των εν λόγω μέτρων χρησιμοποιήθηκαν οι ακόλουθες πηγές πληροφοριών:
  - Μέτρα που περιλαμβάνονται στην ΕΣΠ του 2017.
  - Μέτρα που περιλαμβάνονται στις στρατηγικές προσαρμογής άλλων χωρών με συγκρίσιμους κινδύνους και τρωτά σημεία – Ισπανία (MITECO, 2021), Γαλλία (Ministère de la Transition Écologique et Solidaire, 2006, 2017), Μάλτα (Υπουργείο Πόρων και Αγροτικών Υποθέσεων της Κυβέρνησης της Μάλτας, 2012), Ελλάδα

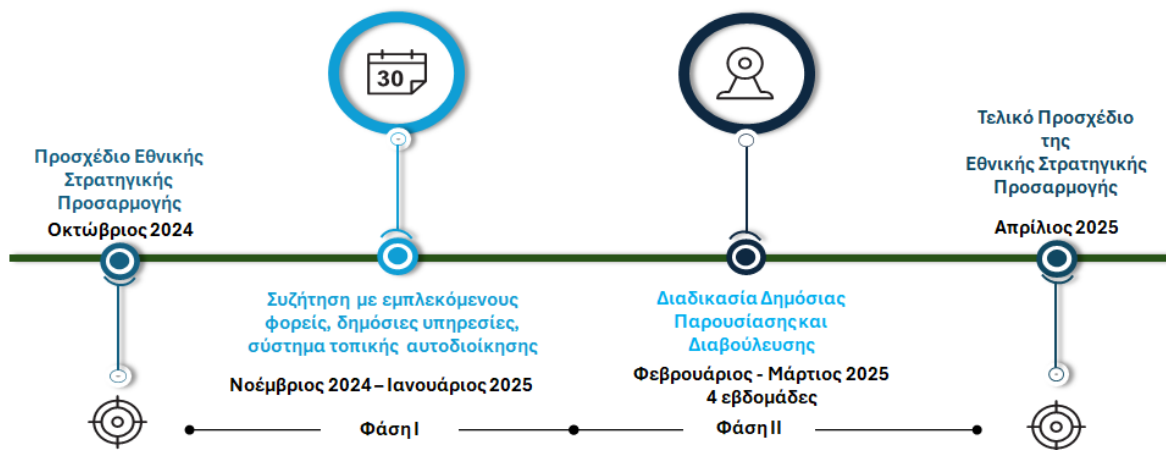
- (Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας Γενική Διεύθυνση Περιβαλλοντικής Πολιτικής Διεύθυνσης Κλιματικής Αλλαγής και Ποιότητας της ατμόσφαιρας, 2016).
- Μέτρα που βρίσκονται στη βάση δεδομένων που δημιουργήθηκε από την Πύλη της Αποστολή της ΕΕ για την Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή⁵ και για το Climate-ADAPT⁶ και
  - Μέτρα που προτείνονται μέσω της συμμετοχής των ενδιαφερόμενων φορέων σε διμερείς συναντήσεις, εργαστήρια και γραπτές αλληλεπιδράσεις.
- β. **Διμερείς συναντήσεις με εκπροσώπους των αρμόδιων υπουργικών υπηρεσιών για κάθε τομέα πολιτικής** προκειμένου να συζητηθούν τα προτεινόμενα μέτρα και να αξιολογηθεί η βιωσιμότητά τους και ο δυνητικός αντίκτυπός τους. Πραγματοποιήθηκαν δώδεκα διμερείς συναντήσεις με εκπροσώπους των αρμόδιων αρχών. Οι παρατηρήσεις από τους υπόλοιπους τομείς παρασχέθηκαν γραπτώς (Ιούλιος-Σεπτέμβριος 2024).
- γ. **Συναντήσεις με Επαρχιακούς Οργανισμούς Αυτοδιοίκησης (ΕΟΑ)** για να συζητήσουν τις στρατηγικές, τα σχέδια και τις δράσεις που αναλαμβάνουν, οι οποίες μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων της ΕΣΠ στο πλαίσιο των τομέων αρμοδιότητάς τους και να καταστήσουν τους δήμους και τις κοινότητες πιο ανθεκτικούς στην κλιματική αλλαγή. Τον Σεπτέμβριο του 2024 πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις με τον ΕΟΑ Λευκωσίας, Λάρνακας, και Πάφου, τον Οκτώβριο με τον ΕΟΑ Λεμεσού και τον Δεκέμβριο του 2024 με τον ΕΟΑ Αμμοχώστου. Κατά τη διάρκεια των συναντήσεων, οι ΕΟΑ προσδιόρισαν τρέχοντα και προγραμματισμένα έργα και δράσεις που μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξη των στρατηγικών στόχων της ΕΣΠ, ιδίως στους τομείς της ύδρευσης, της αποχέτευσης και της επεξεργασίας λυμάτων. Το Παράρτημα Ε περιλαμβάνει προκαταρκτικό κατάλογο των μέτρων που προσδιορίστηκαν από τους ΕΟΑ Λάρνακας, Λεμεσού, Λευκωσίας και Πάφου.
- δ. **Τα προσχέδια ενημερωτικών δελτίων εκτίμησης επιπτώσεων**, συμπεριλαμβανομένου χρονοδιαγράμματος υλοποίησης, αρμόδια αρχή υλοποίησης, αξιολόγησης των διατομεακών συνεργειών, των κοινωνικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων, της βιωσιμότητας, του κόστους, της αποδοχής, των δεικτών παρακολούθησης και άλλων κριτηρίων, καταρτίστηκαν και κοινοποιήθηκαν στις αρμόδιες αρχές για την υποβολή παρατηρήσεων και την επανεξέτασή τους. Η τελική έκδοση των ενημερωτικών δελτίων μπορεί να βρεθεί στο αρχείο *Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή: Εκτίμηση επιπτώσεων Μέτρων Προσαρμογής* που παρουσιάζεται μαζί με την ΕΣΠ.
- ε. **Εργαστήριο με τους ενδιαφερόμενους φορείς για συζήτηση:** 1) όραμα και στρατηγικοί στόχοι για την ΕΣΠ 2) τα προτεινόμενα μέτρα και τον εντοπισμό πιθανών διατομεακών συνεργειών ή ασυμβατοτήτων· 3) ενδεχόμενη μεταρρύθμιση της διακυβέρνησης προσαρμογής· και (4) προτεινόμενο πλαίσιο παρακολούθησης και αξιολόγησης για την αναθεωρημένη ΕΣΠ. (Σεπτέμβριος 2024). Τα αποτελέσματα του εργαστηρίου χρησίμευσαν επίσης για την ενημέρωση των τελικών ενημερωτικών δελτίων.

Το προσχέδιο της ΕΣΠ έχει υποβληθεί σε διαδικασία δημόσιας διαβούλευσης δύο σταδίων σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα και τη δομή που αναφέρεται στο Σχήμα 1:

⁵ <https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/mission>

⁶ <https://climate-adapt.eea.europa.eu/en>

Σχήμα 1. Χρονοδιάγραμμα δημόσιας διαβούλευσης για την αναθεωρημένη Εθνική Στρατηγική Προσαρμογής και Σχέδιο Δράσης

Δράση 4: Συστάσεις για δομή διακυβέρνησης και σύστημα παρακολούθησης και αξιολόγησης. Το σχέδιο δράσης υλοποίησης περιλαμβάνει μία πρόταση για τη δημιουργία πολυτομεακής συμβουλευτικής επιτροπής που θα συνοδεύει την εφαρμογή, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της αναθεωρημένης ΕΣΠ. Επιπλέον, θα υποβληθεί πρόταση για την ανάπτυξη κατάλληλου συστήματος IT στο πλαίσιο της υποδομής IT του ΥΓΑΑΠ, το οποίο θα επιτρέπει την ομαλή υποβολή εκθέσεων από το τοπικό επίπεδο στο επίπεδο της ΕΕ.

Δράση 5: Σχεδιασμός και πιλοτική εφαρμογή στρατηγικής και προγράμματος κατάρτισης για την προσαρμογή. Αυτό περιλαμβάνει, σεμινάρια εκπαίδευση και ανάπτυξης ικανοτήτων για τα, καθώς και δραστηριότητες επικοινωνίας για την ενημέρωση των πολιτών.

2.3. Ομάδες-στόχοι για την εφαρμογή της εθνικής στρατηγικής προσαρμογής

Αυτή η ΕΣΠ στοχεύει στον πληθυσμό της Κύπρου και έχει ως στόχο να καθοδηγήσει και να υποστηρίξει ένα ευρύ φάσμα ενδιαφερόμενων φορέων στην οικοδόμηση μιας χώρας ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή. Το κοινό-στόχος της περιλαμβάνει:

- **Κρατικοί οργανισμοί:** Υπουργεία, υπηρεσίες και τοπικές αρχές που είναι αρμόδιες για τομείς όπως η γεωργία, η δασοκομία, η διαχείριση των υδάτων, η υγεία, οι υποδομές και η διαχείριση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.
- **Επιχειρήσεις και βιομηχανίες:** Τομείς που είναι ευάλωτοι στην κλιματική αλλαγή, όπως η γεωργία, ο τουρισμός και η ενέργεια.
- **Οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών:** Μη κυβερνητικές οργανώσεις, κοινοτικές ομάδες και περιβαλλοντικές οργανώσεις.
- **Ακαδημαϊκά Ιδρύματα:** Ερευνητές, επιστήμονες και εκπαιδευτικοί που εργάζονται για την κλιματική αλλαγή και την προσαρμογή.
- **Το ευρύ κοινό:** Άτομα και κοινότητες που επηρεάζονται άμεσα από την κλιματική αλλαγή και που μπορούν να συμβάλουν στις προσπάθειες προσαρμογής.

Πολλές από αυτές τις ομάδες (π.χ. αγρότες, αλιείς, τουριστικές εγκαταστάσεις, τοπικές αρχές κ.λπ.) θα επηρεαστούν από τις καθημερινές εργασίες τους. Ωστόσο, μέσω της συνεργασίας με αυτές τις διαφορετικές ομάδες, η στρατηγική αυτή αποσκοπεί στην προώθηση της συνεργασίας, της ανταλλαγής γνώσεων και της εφαρμογής αποτελεσματικών μέτρων προσαρμογής. Για κάθε μέτρο έχει προσδιοριστεί σαφής επικεφαλής υπεύθυνος δημόσιος φορέας και ο τρόπος εργασίας με τις ομάδες-στόχους κάθε μέτρου υπόκειται σε επιμέρους διαδικασίες και συμφωνίες.

Κεντρικό στοιχείο της δράσης για το κλίμα είναι η αρχή της κοινωνικής και εδαφικής ισότητας. Αυτό συνεπάγεται την αναγνώριση και την αντιμετώπιση των διαφορετικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στους ευάλωτους πληθυσμούς, διασφαλίζοντας ότι οι προσπάθειες προσαρμογής και μετριασμού είναι χωρίς αποκλεισμούς και δίκαιες. Ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ισότητας μεταξύ των γενεών είναι ζωτικής σημασίας για την οικοδόμηση ενός βιώσιμου μέλλοντος.

3. Εκτίμηση κινδύνου και τρωτότητας της κλιματικής αλλαγής

3.1. Αξιολόγηση της κλιματικής αλλαγής και της τρωτότητας με βάση τα πλέον πρόσφατα επιστημονικά δεδομένα

3.1.1. Προηγούμενες κλιματικές τάσεις

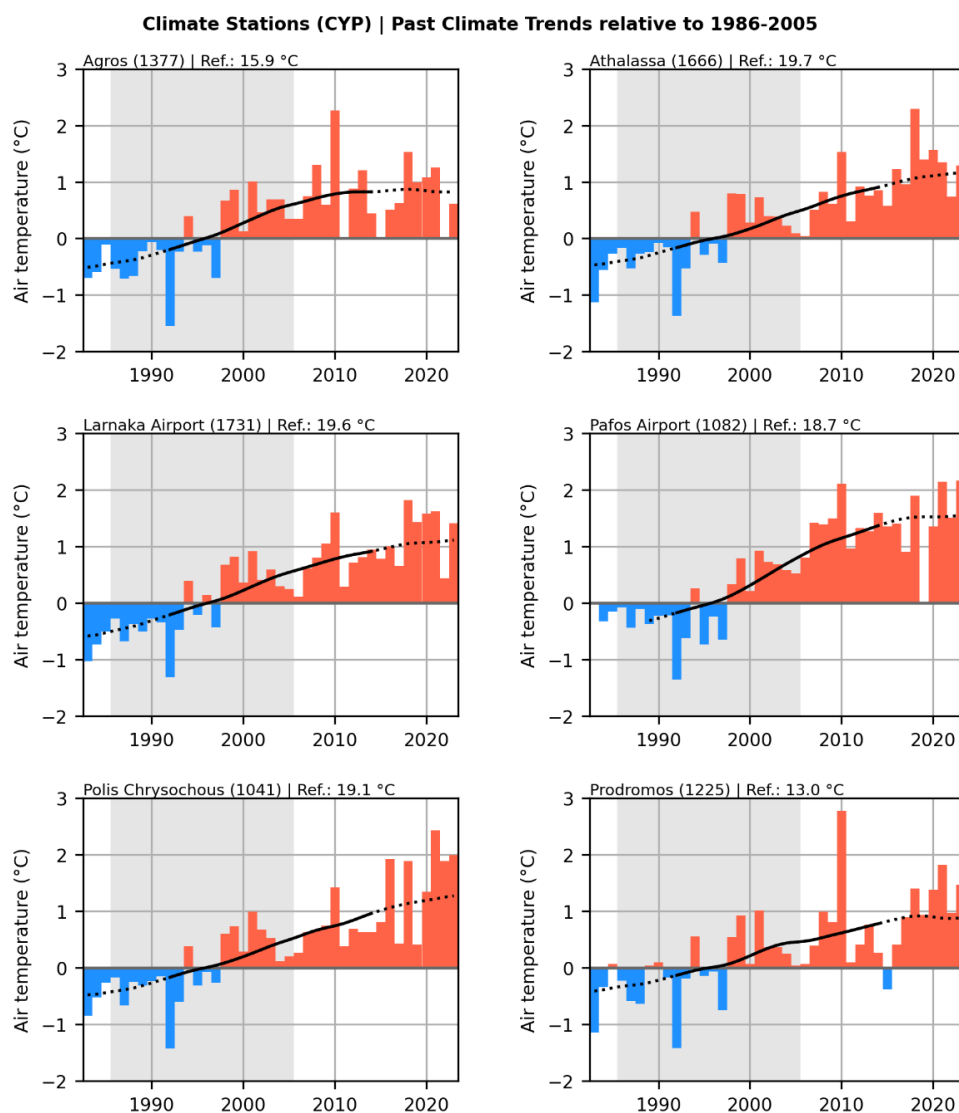
Η Κύπρος παρουσιάζει ένα υποτροπικό, ημι-άνυδρο κλίμα, που χαρακτηρίζεται από διακριτές εποχιακές και χωρικές διακυμάνσεις. Τα καλοκαίρια είναι ζεστά και ξηρά, με άφθονη ηλιοφάνεια και βροχοπτώσεις χαμηλότερα από την πιθανή εξατμισοδιαπνοή. Οι Varotsos et al. (2021) εκτιμούν ότι ο μέσος αριθμός των καλοκαιρινών ημερών με θερμοκρασίες άνω των 30 °C μεταξύ 1971 και 2000 είναι περίπου 67. Οι χειμώνες χαρακτηρίζονται από ψυχρότερο και υγρό κλίμα. Υπάρχουν επίσης χωρικές διαφορές, με πεδινές εσωτερικές περιοχές που χαρακτηρίζονται από θερμότερο κλίμα σε σύγκριση με τις νότιες και ανατολικές παράκτιες περιοχές και τις ορεινές περιοχές.

Το Σχήμα 2 δείχνει πώς, κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών, η Κύπρος έχει βιώσει μια γενική αύξηση των θερμοκρασιών, με ορισμένες περιοχές να επηρεάζονται περισσότερο από άλλες, όπως δείχνουν τα στοιχεία που παρασχέθηκαν από το Τμήμα Μετεωρολογίας Κύπρου. Η Λευκωσία (κλιματικός σταθμός Αθαλάσσης — κεντρική Κύπρος), η Λάρνακα (Νότια Κύπρος) και η Πόλη Χρυσοχούς (Βόρεια Κύπρος) σημείωσαν απότομη αύξηση του αριθμού των θερμών ημερών (ημερήσια μέγιστη θερμοκρασία άνω των 35 °C) σε σύγκριση με την περίοδο αναφοράς (1986-2005). Ο Αγρός, που βρίσκεται στην κεντρική Κύπρο, γνώρισε επίσης σημαντική αύξηση των ζεστών ημερών, αν και σε μικρότερο βαθμό. Αντίθετα, η Πάφος (δυτική Κύπρος) και ο Πρόδρομος (ορεινή περιοχή) έχουν δει μόνο μια οριακή αύξηση στον αριθμό των ζεστών ημερών.

Υπήρξε αξιοσημείωτη αύξηση του αριθμού των τροπικών νυκτών (όπου οι ελάχιστες θερμοκρασίες παραμένουν πάνω από 20 °C) που καταγράφονται σε διάφορες περιοχές της Κύπρου. Στον κλιματικό σταθμό της Αθαλάσσης ο αριθμός των τροπικών νυκτών αυξήθηκε από 70,4 ετησίως κατά μέσο όρο την περίοδο αναφοράς 1986-2005, σε πάνω από 90 σήμερα. Η

αύξηση του αριθμού των τροπικών νυκτών ήταν πιο έντονη στους χαμηλούς κλιματικούς σταθμούς. Για παράδειγμα, στην Πόλη Χρυσοχούς στη Βόρεια Κύπρο ο αριθμός των τροπικών νυκτών που καταγράφηκαν αυξήθηκε από 64,6 κατά μέσο όρο μεταξύ 1986 και 2005 σε πάνω από 104 σήμερα, και στο Αεροδρόμιο Πάφου από 52,8 κατά μέσο όρο μεταξύ 1986 και 2005 σε πάνω από 90 σήμερα. Οι αυξήσεις της θερμοκρασίας οδήγησαν επίσης σε αύξηση άνω των 20 ημερών κατά την περίοδο βλάστησης στα ορεινά τμήματα της Κύπρου (κλιματικός σταθμός Προδρόμου).

Σχήμα 2. Ανωμαλίες θερμοκρασίας για έξι κλιματικούς σταθμούς στην Κύπρο. Περίοδος αναφοράς 1986-2005.

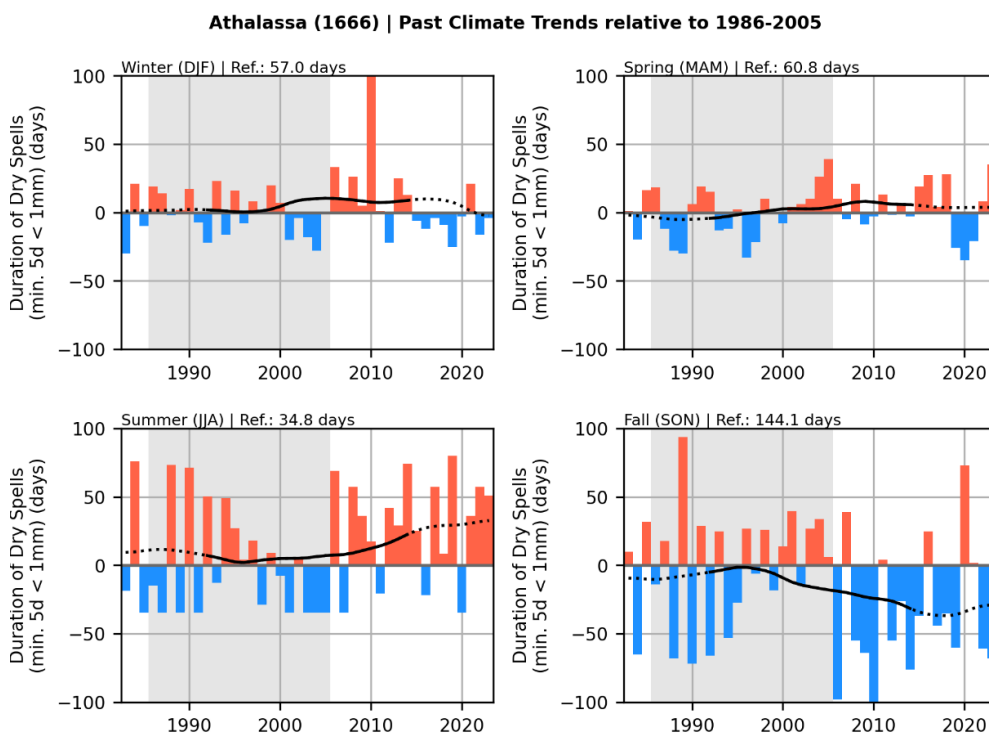

Πηγή: Στοιχεία που παρασχέθηκαν από το Τμήμα Μετεωρολογίας, και επεξεργάστηκαν από την εταιρεία alps consult

Η μέση ετήσια βροχόπτωση στην Κύπρο ποικίλλει τόσο σε ετήσιο όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Για την περίοδο 1961-1990, η μέση ετήσια βροχόπτωση ήταν 503 mm (UNFCCC, 2023). Στην Κύπρο οι χειμερινοί μήνες (Δεκέμβριος, Ιανουάριος και Φεβρουάριος) είναι συνήθως

υγρότεροι, ενώ τα καλοκαίρια (Ιούλιος, Αύγουστος και Σεπτέμβριος) είναι τα πιο ξηρά. Πιο συγκεκριμένα, η μέση βροχόπτωση το χειμώνα μεταξύ 1971 και 2000 ήταν περίπου 215 mm και χαμηλότερη το καλοκαίρι με περίπου 10-15 mm (Varotsos et al., 2021). Ενώ οι συνολικές ετήσιες βροχοπτώσεις δεν έχουν μεταβληθεί σημαντικά τις τελευταίες δεκαετίες, η κατανομή τους καθ' όλη τη διάρκεια του έτους έχει μεταβληθεί σημαντικά. Αυτό έχει οδηγήσει σε ακραίες διακυμάνσεις, με έτη με έντονες βροχοπτώσεις να εναλλάσσονται με έτη που χαρακτηρίζονται από ξηρασία και ξηρές περιόδους (ημερήσια βροχόπτωση κάτω του 1 mm για τουλάχιστον 5 συνεχείς ημέρες· Michaelides et al. (2009). Το 2019, η λειψυδρία επηρέασε το 29 % της ΕΕ, ενώ πάνω από το 50 % της Κύπρου (ΕΟΧ, 2024β). Η στατιστική ανάλυση έδειξε πτωτική τάση των βροχοπτώσεων τα τελευταία 116 έτη, με τις ετήσιες βροχοπτώσεις να μειώνονται κατά περίπου 100 mm τα τελευταία 85 έτη (UNFCCC, 2023). Συνολικά, η Κύπρος βιώνει αύξηση των ξηρών περιόδων κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού. Οι ξηρές περιόδους έχουν αυξηθεί, για παράδειγμα, στην περιοχή της Λευκωσίας κατά τους θερινούς μήνες κατά τη διάρκεια των δύο τελευταίων δεκαετιών, ενώ έχουν μειωθεί κατά τους φθινοπωρινούς μήνες. Οι άλλες δύο εποχές παρουσιάζουν μια μικρότερη παραλλαγή των ανωμαλιών ξηρών περιόδων (βλ. Σχήμα 3).

Σχήμα 3. Διάρκεια ξηρών περιόδων για τον κλιματικό σταθμό Αθαλάσσα (Λευκωσία). Περίοδος αναφοράς 1986-2005.

Πηγή: Στοιχεία που παρασέθηκαν από το Τμήμα Μετεωρολογίας, και επεξεργάστηκαν από την εταιρεία alps consult

Οι επιφανειακοί άνεμοι στην ανατολική Μεσόγειο είναι γενικά δυτικοί ή νοτιοδυτικοί κατά τη διάρκεια του χειμώνα και βορειοδυτικοί ή βόρειοι το καλοκαίρι (UNFCCC, 2023). Αυτοί οι άνεμοι είναι συνήθως ελαφροί έως μέτριοι σε δύναμη και σπάνια φτάνουν σε θυελλώδη δύναμη. Οι θύελλες είναι σπάνιες στην Κύπρο, αλλά μπορεί να συμβούν, ιδιαίτερα κατά μήκος των εκτεθειμένων ακτών κατά τη διάρκεια των χειμερινών καταθλίψεων. Αυτές οι υφέσεις, οι οποίες κινούνται κατά μήκος της Μεσογείου από τα δυτικά προς τα ανατολικά, φέρνουν περιόδους

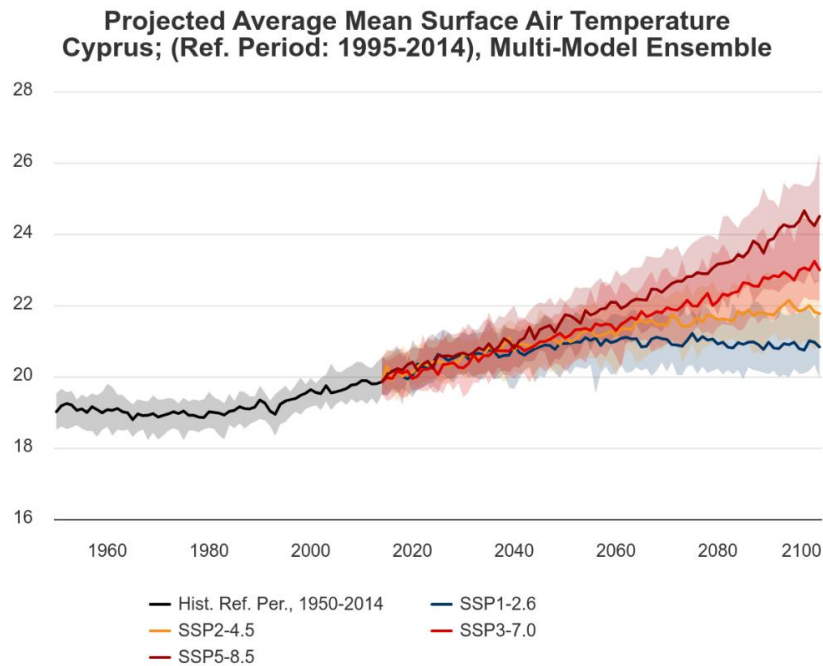
ασταθούς καιρού που μπορεί να οδηγήσουν σε ισχυρούς ανέμους και τραχιές θάλασσες, ειδικά στα δυτικά και νότια τμήματα του νησιού. Η ποικίλη τοπογραφία της χώρας επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τα πρότυπα των ανέμων, με πολύπλοκες τοπικές συνθήκες ανέμου που συμβαίνουν εντός της ορεινής περιοχής και περιμετρικά από αυτή. Παρά τις διακυμάνσεις αυτές, η Κύπρος αντιμετωπίζει γενικά σχετικά μικρή ζημία από τον άνεμο σε σύγκριση με άλλες περιοχές, με τα πιο σοβαρά καιρικά φαινόμενα να είναι σπάνια και τοπικά (UNFCCC, 2023).

3.1.2. Κλιματικές προβλέψεις και ευπάθεια

Πολυάριθμες μελέτες παρατήρησης και μοντελοποίησης έχουν αναδείξει την περιοχή της ΑΜΜΑ ως σημαντικό σημείο αναφοράς για το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή. Η ΑΜΜΑ θερμαίνεται σχεδόν δύο φορές πιο γρήγορα από τον παγκόσμιο μέσο όρο, ειδικά κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού, ενώ οι αλλαγές στον υδρολογικό κύκλο, κυρίως μέσω μειωμένων βροχοπτώσεων, έχουν γίνει όλο και πιο εμφανείς (Lelieveld και Sciare, 2022). Για την περιοχή αυτή, τα περισσότερα μελλοντικά σενάρια και κλιματικές προβλέψεις δείχνουν μια τάση ταυτόχρονης ξήρανσης και θέρμανσης καθ' όλη τη διάρκεια του 21ου αιώνα (Lelieveld et al., 2012). Οι συνδυασμένες επιπτώσεις της υπερθέρμανσης και της ξήρανσης στην περιοχή αναμένεται να επιδεινώσουν τις επιπτώσεις της υπερθέρμανσης του πλανήτη στην Κύπρο, ειδικά προς το τέλος του αιώνα (Zittis et al., 2020).

Όπως φαίνεται στο Σχήμα 4, η Κύπρος προβλέπεται να παρουσιάσει σημαντικές αυξήσεις της θερμοκρασίας και μειώσεις των βροχοπτώσεων τόσο στο εγγύς (2041-2060) όσο και στο μακρινό (2081-2100) μέλλον. Ο πίνακας συνοψίζει τα αποτελέσματα των διαφόρων δεικτών για τη θερμοκρασία και τις βροχοπτώσεις για δύο διαφορετικά σενάρια εκπομπών — ένα μέτριο σενάριο (RCP4.5), όπου οι εκπομπές αναμένεται να κορυφωθούν γύρω στο 2040 και ένα σενάριο υψηλών εκπομπών (RCP8.5) στο οποίο οι εκπομπές συνεχίζουν να αυξάνονται καθ' όλη τη διάρκεια του αιώνα — σε σύγκριση με την περίοδο αναφοράς (1986-2005). Το Σχήμα 4 δείχνει πώς οι αυξήσεις της μέσης θερμοκρασίας φτάνουν τους 1,5 °C (RCP 4.5) ή τους 2 °C (RCP 8.5) ήδη από τα μέσα του αιώνα και θα αυξηθούν περαιτέρω έως τους 4 °C έως το 2100.

Σχήμα 4. Μέση θερμοκρασία (ετήσια) για διαφορετικά σύνολα παγκόσμιων μοντέλων με διαφορετική περιφερειακή κλίμακα. Μεταβολή σε σύγκριση με την περίοδο αναφοράς 1981-2010. Τόπος Λεμεσός Λεμεσός Lat./Lon.: 34.67, 33.04.

Πηγή: <https://climateknowledgeportal.worldbank.org/country/cyprus/climate-data-projections>

Τα δεδομένα στον Πίνακα 3 δείχνουν πώς ο αριθμός των θερμών ημερών (> 35 °C), των εξαιρετικά ζεστών ημερών (> 40 °C) και των τροπικών νυκτών (T_{min} κατά τη διάρκεια της νύχτας παραμένει πάνω από 20 °C) αναμένεται να αυξηθεί, ιδίως στο σενάριο υψηλών εκπομπών. Η τάση ξήρανσης, όπως περιγράφεται από τους Zittis et al. (2020), αντικατοπτρίζεται επίσης στον Πίνακα 3 καθώς οι μειώσεις των βροχοπτώσεων είναι πιο έντονες και θα συνεχίζονται συνεχώς τους μελλοντικούς καλοκαιρινούς μήνες.

Πίνακας 3. Επισκόπηση των διαφόρων κλιματικών δεικτών για την Κύπρο σε σύγκριση με την περίοδο αναφοράς 1986-2005. Η αλλαγή για το εγγύς μέλλον (2041-2060) και το μακρινό μέλλον (2081-2100) εμφανίζεται ως μεταβολή ή σχετική μεταβολή ή δηλώνεται διαφορετικά

Cyprus									
Type	Reference period 1986-2005	Change to reference period 1986-2005							
		2041-2060				2081-2100			
Indicator [Change in unit]		RCP4.5	Robustness	RCP8.5	Robustness	RCP4.5	Robustness	RCP8.5	Robustness
Temperature-related									
Mean temperature [°C]	17,72 °C	+1,18 +1,58 +1,75	☑	+1,86 +2,07 +2,3	☑	+1,74 +2,05 +2,37	☑	+3,68 +4,06 +4,52	☑
Minimum of daily minimum temperature [°C]	0,7 °C	+0,48 +1,43 +1,87	☑	+0,7 +1,66 +2,59	☑	+1,09 +1,81 +2,52	☑	+2,46 +3,53 +4,61	☑
Maximum of daily maximum temperature [°C]	39,09 °C	+0,61 +1,92 +2,85	☑	+1,11 +2,49 +3,44	☑	+1,14 +2,15 +3,24	☑	+3,83 +5,14 +6,48	☑
Days with bias adjusted maximum temperature above 35 °C [Days]	23,48 days	+15,48 +22,99 +25,91	☑	+20,88 +29,04 +33,81	☑	+22,46 +27,77 +32,66	☑	+52,42 +61,42 +71,32	☑
Days with bias adjusted maximum temperature above 40 °C [Days]	0,99 days	+0,93 +3,22 +5,04	☑ ☒	+2,29 +5,1 +7,75	☑	+2,23 +4,38 +6,91	☑	+14,24 +19,37 +25,54	☑
Tropical nights [Days]*	109,17 days	+24,02 +29,30 +30,87	☐	+38,10 +42,28 +45,40	☐	+29,32 +32,83 +38,98	☐	+58,35 +64,62 +70,59	☐
No. of days per annum with high danger (FWI) ** [Days]	121,9 days	-18 +16,1 +55,2	☐	-18,5 +20,8 +62,4	☐	-12,9 +22,4 +63,4	☐	-7,3 +39,7 +101,9	☐
Precipitation-related									
Mean of daily accumulated precipitation - annually [%]	1,15 mm/day	-23,07 -8,72 +4,41	☒	-28,23 -13,88 +0,86	☒ ☒	-24,37 -10,23 +4,62	☒	-44,65 -30,76 -15,35	☒ ☒
Mean of daily accumulated precipitation - winter [%]	2,15 mm/day	-31,38 -13,35 +12,21	☒	-33,12 -14,7 +5,67	☒	-29,83 -8,02 +14,47	☒	-50,43 -30,7 -8,12	☒ ☒
Mean of daily accumulated precipitation - spring [%]	1,11 mm/day	-31,2 -7,82 +16,11	☒	-45,26 -21,82 +4,89	☒	-40,37 -20,43 +7,4	☒	-56,78 -36,26 -9,72	☒ ☒
Mean of daily accumulated precipitation - summer [%]	0,14 mm/day	-65,3 -42,09 +9,59	☒	-76,01 -47,93 -2,27	☒	-70,62 -43,94 +8,83	☒	-84,53 -63,47 -25,88	☒
Mean of daily accumulated precipitation - autumn [%]	0,97 mm/day	-39,2 -11,21 +21,38	☒	-42,42 -12,04 +21,69	☒	-40,97 -16,65 +20,08	☒	-58,13 -30,9 +0,4	☒
Maximum of 5-day accumulated precipitation [%]	66,76 mm/day	-18,18 -3,6 +14,39	☒	-22,56 -6,59 13,46	?	-17,94 -1,53 +14,73	☒ ?	-31,81 -14,54 5,72	☒ ?
Consecutive dry days [days]	90,89 days	-6,52 +9,04 +19,84	☒	-1,49 +12,48 +27,08	☒ ☒	-0,9 +11,02 +23,87	☒ ☒	+7,37 +25,54 +45,15	☒
Specific humidity [%]	0,008 fraction of unity	+3,14 +5,79 +6,22	☑	+5,68 +8,3 +11,22	☑	+5,18 +6,77 +8,28	☑	+15,81 +19,28 +23,24	☑
Wind-related									
Mean wind speed [%]	3,38 m/s	-2,13 -0,63 +1,59	☒	-3,07 -0,77 +1,41	☒	-3,69 -1,62 +0,38	☒ ☒	-5,37 -3,47 -1,62	☒

*Περίοδος αναφοράς (1981-2010), Εγγύς Μέλλον (2041-2070), Απομακρυσμένο μέλλον (2071-2100) <https://climateinformation.org> δεδομένα από την περιοχή Λεμεσού (34.67/33.04) (Climate Information Portal, 2024)

** Περίοδος αναφοράς (1981-2005) (Copernicus Climate Change Service (C3S), 2020a, 2020b)

Πηγή: Απεικόνιση με βάση δεδομένα από τον διαδραστικό κλιματικό άτλαντα του Copernicus που χρησιμοποιεί το σύνολο μοντέλου CORDEX-11 EUR (Copernicus Climate Change Service 2024). Για πληροφορίες σχετικά με τις περιγραφές κλιματικών σημάτων, υπομνημάτων και χρωματικής κωδικοποίησης που υποδεικνύουν την αλλαγή του δείκτη, ανατρέξτε στο παράρτημα Β της Εκτίμησης Κλιματικού Κινδύνου και Τρωτότητας - CRVA(alpS et al., 2024).

Η διάρκεια των ξηρών περιόδων αυξάνεται κατά περισσότερο από 12 ημέρες στο εγγύς μέλλον και 25 ημέρες στο πιο μακρινό μέλλον σύμφωνα με ένα απαισιόδοξο σενάριο RCP8.5 (Zittis et al., 2020). Έτσι, αναμένονται σημαντικές επεκτάσεις στο μήκος των ξηρών περιόδων. Συγκεκριμένα, στο νότιο και ανατολικό τμήμα του νησιού, οι μεγαλύτερες ξηρές περιόδους του έτους θα μπορούσαν να επεκταθούν κατά τέσσερις έως έξι εβδομάδες (Zittis et al., 2020). Αυτό πιθανότατα θα έχει σημαντικό αντίκτυπο στην παροχή νερού και στις γεωργικές δραστηριότητες, ιδίως κατά τη διάρκεια της παρατεταμένης ξηρής περιόδου του έτους. Επιπλέον, όταν οι ξηρές περιόδους συνδυάζονται με σημαντικές αυξήσεις της θερμοκρασίας, θα επηρεάσουν σε μεγάλο βαθμό ευαίσθητα οικοσυστήματα, όπως δάση και υγροτόπους σε όλο το νησί.

Οι προβλέψεις για έντονες βροχοπτώσεις δείχνουν συνολική πτωτική τάση, φθάνοντας έως και τρεις λιγότερες ημέρες έντονης βροχόπτωσης ετησίως έως το τέλος του αιώνα. Παρά τη συνολική αυτή μείωση, εξακολουθεί να υπάρχει υψηλή χρονική και χωρική μεταβλητότητα στο απόλυτο μέγιστο των ημερήσιων βροχοπτώσεων, γεγονός που υποδηλώνει ότι συγκεκριμένες περιοχές ενδέχεται να εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν έντονα φαινόμενα βροχοπτώσεων (Zittis et al., 2020). Ωστόσο, οι προβλέψεις για τις ποσότητες και τα πρότυπα βροχοπτώσεων είναι αβέβαιες και τα μοντέλα ενδέχεται να υποεκτιμούν τους δείκτες ακραίων βροχοπτώσεων, ενώ άλλα αποτελέσματα της έρευνας δεν δείχνουν καθόλου σημαντικές αλλαγές (Varotsos et al., 2021· Zittis et al., 2020).

Οι προβλεπόμενες αλλαγές στον αριθμό των ημερών κάτω από την ετήσια ελάχιστη απορροή νερού για την Κύπρο δείχνουν γενική αύξηση με την πάροδο του χρόνου, με αποτέλεσμα την αύξηση των ανησυχιών για τη λειψυδρία στο νησί καθώς προχωρά η κλιματική αλλαγή. Αυτές οι αλλαγές ποικίλλουν χωρικά. Περιοχές στο κεντρικό και νοτιοανατολικό τμήμα του νησιού βιώνουν αυξήσεις στην απορροή νερού στο εγγύς μέλλον (2041-2070) και στα δύο σενάρια. Στο μακρινό μέλλον (2071-2100), σύμφωνα με το σενάριο RCP4.5, οι μειώσεις της απορροή νερού γίνονται πιο διαδεδομένες και σοβαρές στο δυτικό και βόρειο τμήμα, ενώ ορισμένες αυξήσεις εξακολουθούν να παρατηρούνται στην κεντρική περιοχή. Σύμφωνα με το σενάριο RCP8.5, τα πρότυπα αυτά εντείνονται περαιτέρω, με σημαντικές μειώσεις στο μεγαλύτερο μέρος του νησιού, ιδίως στα βορειοδυτικά, ενώ οι νοτιοανατολικές περιοχές παρουσιάζουν σημαντικές αυξήσεις (Climate Information Portal, 2024).

3.2. Αξιολόγηση της προόδου όσον αφορά την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή

Η ΕΣΠ 2017 της Κύπρου ήταν αρκετά περιεκτική. Περιελάμβανε πάνω από 80 μέτρα καλύπτοντας 12 τομείς, όπως συνοψίζεται στον Πίνακα 4 κατωτέρω. Η αξιολόγηση της προόδου στην εφαρμογή των εν λόγω μέτρων πραγματοποιήθηκε με βάση τις πέντε εκθέσεις εφαρμογής που εξέδωσε το ΤΠ και συμπληρώθηκε με τα αποτελέσματα των συνεντεύξεων των ενδιαφερόμενων φορέων που διεξήχθησαν κατά τη φάση Ι της διαδικασίας σχεδιασμού. Στόχος της αξιολόγησης που διενεργήθηκε είναι να καθοριστεί κατά πόσον τα μέτρα είναι:

- Αποτελεσματικά: Έχει εφαρμοστεί το μέτρο; Πέτυχε αποτελέσματα ευθυγραμμισμένα με τον επιδιωκόμενο στόχο του;

- Περιεκτικό: Επαρκεί το πεδίο εφαρμογής του μέτρου για να οδηγήσει σε σημαντικό αποτέλεσμα ή ο καθορισμός/ η εφαρμογή του είναι υπερβολικά περιορισμένα για να επιτευχθεί επιτυχία;

Ενώ τα αποτελέσματα της αξιολόγησης των μέτρων του ΕΣΔΠ διαφέρουν μεταξύ των τομέων, τα περισσότερα από τα μέτρα θεωρούνται ολοκληρωμένα, με πολλά από αυτά να βρίσκονται σε διάφορα στάδια εφαρμογής. Όσον αφορά τη διασύνδεση με τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, 6 από τους 12 τομείς διαθέτουν μέτρα που περιλαμβάνουν παράλληλα οφέλη μετριασμού. Οι τομείς της ενέργειας, των μεταφορών και του τουρισμού περιλαμβάνουν τα παράλληλα οφέλη μετριασμού σε όλα ή σχεδόν σε όλα τα μέτρα. Ο Πίνακας 4 στη συνέχεια συνοψίζει περιληπτικά τα αποτελέσματα της αξιολόγησης και τον αριθμό των μέτρων που περιλαμβάνουν τα από κοινού οφέλη μετριασμού ανά τομέα. Για λεπτομερή αξιολόγηση των μέτρων ανά τομέα βλ. Παράρτημα Β: Αξιολόγηση των μέτρων του ΕΣΔΠΠ.

Πίνακας 4. Σύνοψη των μέτρων, των στόχων, της αξιολόγησης της εφαρμογής και των παράλληλων οφελών μετριασμού για κάθε τομέα πολιτικής της Εθνικής Στρατηγικής Προσαρμογής της Κύπρου - 2017

Τομέας πολιτικής	Μέτρα και στόχοι	Αξιολόγηση της εφαρμογής	Αμβλυσση των οφελών
Γεωργία	7 μέτρα που αποσκοπούν στη βελτίωση της αποδοτικότητας της χρήσης των υδάτων, στην προώθηση της έρευνας για τη μελέτη των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στη γεωργία και την κτηνοτροφία, στην ανάπτυξη συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης ακραίων καιρικών συνθηκών και στην εκπαίδευση σχετικά με την προσαρμογή των καλλιεργειών στην κλιματική αλλαγή	Τα αποτελέσματα είναι ανάμικτα, με ορισμένα μέτρα να θεωρούνται ολοκληρωμένα και να εφαρμόζονται αποτελεσματικά, ενώ άλλα δεν είναι ούτε ολοκληρωμένα ούτε εφαρμόζονται.	Καμία
Βιοποικιλότητα	6 μέτρα που αποσκοπούν στην προστασία, τη διατήρηση και την ορθή διαχείριση σημαντικών φυσικών υγροτόπων, την ανάπτυξη σχεδίων δράσης για την προστασία απειλούμενων ειδών και οικοτόπων από την κλιματική αλλαγή, την ανάλυση της ευπάθειας των οικοσυστημάτων στην κλιματική αλλαγή και την αντιμετώπιση του κινδύνου χωροκατακτητικών ειδών	Τα περισσότερα από τα μέτρα θεωρούνται ολοκληρωμένα και εφαρμόζονται.	Καμία
Παράκτιες περιοχές	7 μέτρα που αποσκοπούν στον προσδιορισμό των παράκτιων περιοχών που είναι ευάλωτες στην κλιματική αλλαγή και στην ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών και στην προστασία από τη διάβρωση των ακτών	Η πλειονότητα των μελετών που σχετίζονται με τα μέτρα δεν έχουν ακόμη υλοποιηθεί και, ως εκ τούτου, δεν μπορεί να εκτιμηθεί η πληρότητα του μέτρου.	Καμία

Τομέας πολιτικής	Μέτρα και στόχοι	Αξιολόγηση της εφαρμογής	Αμβλυσση των οφελών
Ενέργεια	15 μέτρα που αποσκοπούν στην αύξηση της παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ, στην αύξηση της ενεργειακής απόδοσης, στη βελτίωση της ποικιλότητας του ενεργειακού μείγματος και στη βελτίωση της συνδεσιμότητας της Κύπρου	Σχεδόν όλα τα μέτρα θεωρούνται ολοκληρωμένα και βρίσκονται υπό εφαρμογή.	12 από 15 μέτρα
Αλιεία και υδατοκαλλιέργεια	1 μέτρο που αποσκοπεί στην προστασία των οικοτόπων αναπαραγωγής για επιλεγμένα είδη ιχθύων	Το μέτρο θεωρείται ολοκληρωμένο και ορισμένα μέρη του εφαρμόζονται αποτελεσματικά.	Καμία
Δασοκομία	8 μέτρα που αποσκοπούν στην ανάπτυξη στρατηγικού σχεδίου για την προσαρμογή των δασών της Κύπρου στην κλιματική αλλαγή, στην αντιμετώπιση του αυξημένου κινδύνου δασικών πυρκαγιών και στην προώθηση της έρευνας, της συλλογής δεδομένων και της συστηματικής παρακολούθησης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στα δάση	Τα μέτρα θεωρούνται ολοκληρωμένα και εφαρμόζονται.	Καμία
Υποδομές	7 μέτρα που αποσκοπούν στη διαχείριση των πλημμυρών, στη βελτίωση του σχεδιασμού και της κατασκευής κτιρίων και υποδομών μεταφορών, στη δημιουργία και συντήρηση αστικών πάρκων και άλλων πράσινων πρακτικών για τον περιορισμό του φαινομένου της αστικής θερμονησίδας	Ενώ ορισμένα μέτρα είναι ολοκληρωμένα και βρίσκονται υπό εφαρμογή, τα υπόλοιπα μέτρα χρειάζονται συγκεκριμένες δράσεις και πρέπει να καθοριστούν ευθύνες των εμπλεκόμενων φορέων ώστε αυτά να καταστούν αποτελεσματικά.	2 από τα 7 μέτρα
Δημόσια υγεία	8 μέτρα που αποσκοπούν στην ενίσχυση του συστήματος υγείας και των τοπικών αρχών για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή, την ανάπτυξη συστημάτων προειδοποίησης και καθοδήγησης	Τα περισσότερα από τα μέτρα θεωρούνται ολοκληρωμένα και εφαρμόζονται, ενώ τα εναπομένοντα χρειάζονται αυξημένη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων φορέων προκειμένου να είναι ολοκληρωμένα/πλήρως αποτελεσματικά.	Καμία
Έδαφος	4 μέτρα που αποσκοπούν στην καταπολέμηση/παύση της απερίμωσης, στον έλεγχο της παράνομης και ελεύθερης βόσκησης και στην ανάπτυξη της βιώσιμης χρήσης της γης	Για πολλά μέτρα πρέπει να αναπτυχθεί σχετική πολιτική προκειμένου το μέτρο να είναι ολοκληρωμένο.	3 από τα 7 μέτρα
Τουρισμός	1 μέτρο που αποσκοπεί στην προώθηση επενδύσεων σε υποδομές/τεχνολογίες για την αντιμετώπιση των αυξημένων θερμοκρασιών	Δεν έχουν υλοποιηθεί ακόμη συγκεκριμένες δραστηριότητες στο πλαίσιο του εν λόγω μέτρου.	1 από 1 μέτρο

Τομέας πολιτικής	Μέτρα και στόχοι	Αξιολόγηση της εφαρμογής	Άμβλυση των οφελών
Μεταφορές	6 μέτρα που αποσκοπούν στη στροφή της κυκλοφορίας των οχημάτων σε βιώσιμα μέσα	Τα μέτρα θεωρούνται ολοκληρωμένα και αρκετά βρίσκονται υπό εφαρμογή ή έχουν εφαρμοστεί.	6 από 6 μέτρα
Υδατα	11 μέτρα που αποσκοπούν στη μείωση των απωλειών, στην αύξηση της αποδοτικότητας και στην καθιέρωση της επαναχρησιμοποίησης των υδάτων	Τα μέτρα είναι ολοκληρωμένα, αλλά πολλά δεν έχουν ακόμη εφαρμοστεί πλήρως ή εφαρμόζονται αποσπασματικά λόγω έλλειψης χρηματοδότησης.	3 από τα 11 μέτρα

Πηγή: Έκθεση Υφιστάμενης Κατάστασης (Trinomics et al., 2024)

3.3. Τομεακή εκτίμηση επιπτώσεων

Μέσω της εκτεταμένης βιβλιογραφικής έρευνας, συμπεριλαμβανομένης της επιστημονικής βιβλιογραφίας, των εγγράφων πολιτικής, των εκθέσεων και άλλων άρθρων, και της επανεξέτασης των σχετικών και διαθέσιμων δεδομένων για το κλίμα, συλλέχθηκαν και συντάχθηκαν οι τομεακές κλιματικές επιπτώσεις.

Οι προσδιορισθείσες κλιματικές επιπτώσεις για κάθε τομέα συζητήθηκαν σε εργαστήρια, που πραγματοποιήθηκαν τον Απρίλιο του 2024, με σχετικούς ενδιαφερόμενους φορείς από διάφορους κυβερνητικούς φορείς, ΜΚΟ, επιστημονικές και ιδιωτικές εταιρείες. Οι εν λόγω ποιοτικές, συμμετοχικές αξιολογήσεις επικεντρώθηκαν στην αξιολόγηση της ευαισθησίας και της έκθεσης κάθε κλιματικού αντικτύπου στους αντίστοιχους τομείς. Και οι δύο παράμετροι αξιολογήθηκαν χρησιμοποιώντας μια κλίμακα πέντε βαθμίδων (πολύ χαμηλή έως πολύ υψηλή). Για τις επιπτώσεις υψηλής προτεραιότητας, δηλαδή με υψηλή ή πολύ υψηλή έκθεση και ευαισθησία, διενεργήθηκε αξιολόγηση της προσαρμοστικής ικανότητας και του βαθμού επείγουσας ανάγκης ανάληψης δράσης, δεδομένου ότι θα χρειαζόταν μεγαλύτερη ανάγκη προσαρμογής. Η προσαρμοστική ικανότητα περιλαμβάνει δύο υποκατηγορίες, και συγκεκριμένα το ισχύον πλαίσιο διακυβέρνησης και τις οικονομικές δυνατότητες. Τόσο για την προσαρμοστική ικανότητα όσο και για την επείγουσα ανάγκη ανάληψης δράσης, χρησιμοποιήθηκε μια κλίμακα τριών βαθμίδων (χαμηλή, μεσαία υψηλή).

Στις ακόλουθες ενότητες, συνοψίζονται οι βασικές πτυχές όσον αφορά την ευαισθησία και τις αντίστοιχες κλιματικές επιπτώσεις για κάθε τομέα, συμπεριλαμβανομένου πίνακα με κατά προτεραιότητα κλιματικές επιπτώσεις ανά τομέα. Οι βαθμολογίες της προσαρμοστικής ικανότητας τονίζονται από το χρώμα, με το πορτοκαλί να αντιστοιχεί σε χαμηλή, το κίτρινο σε μεσαία και το πράσινο έως υψηλή προσαρμοστική ικανότητα. Αντίστοιχα, οι βαθμολογίες επείγουσας ανάγκης ανάληψης δράσης απεικονίζονται με πορτοκαλί για υψηλή, κίτρινο για μεσαία και πράσινο για χαμηλή ανάγκη ανάληψης δράσης.

3.3.1. Γεωργία

Ευαισθησία. Η γεωργία στην Κύπρο είναι ιδιαίτερα ευαίσθητη στην κλιματική αλλαγή, δεδομένης της εξάρτησής της από τη θερμοκρασία και τη διαθεσιμότητα νερού. Αν και η οικονομική συμβολή

της έχει μειωθεί στο 1,65 % του ΑΕΠ, η γεωργία εξακολουθεί να καταλαμβάνει μεγάλο μέρος της γης (~50 %), που βρίσκεται κυρίως στην περιοχή της Αμμοχώστου και της επαρχίας Λευκωσίας και είναι ζωτικής σημασίας για την επισιτιστική ασφάλεια. Το μεγαλύτερο μέρος της γεωργικής φυτικής παραγωγής αποτελείται από καλλιέργεια λαχανικών (π.χ. πατάτες και άλλα λαχανικά), φρούτων και δένδρων (π.χ. νωπά φρούτα, εσπεριδοειδή, ελιές και σταφύλια) και καλλιέργειες αγρού, όπως δημητριακά και ζωοτροφές. Επιπλέον, η κτηνοτροφία παρέχει κυρίως κρέας και γαλακτοκομικά προϊόντα, κυρίως χοιρινό και πουλερικά, καθώς και αγελαδινό γάλα, ακολουθούμενο από πρόβειο και κατσικίσιο γάλα (CYSTAT, 2023).

Κλιματικές επιπτώσεις. Λόγω της ευαισθησίας της στις κλιματικές αλλαγές, η γεωργία στην Κύπρο είναι ιδιαίτερα ευάλωτη, καθώς οι θερμοκρασίες αυξάνονται περαιτέρω, θέτοντας τα ζώα και τα φυτά σε πρόσθετη θερμική πίεση τους καλοκαιρινούς μήνες. Με την αύξηση των εποχιακών θερμοκρασιών, ακόμη και με την αβέβαιη ανάπτυξη των βροχοπτώσεων, ο εμπλουτισμός και η διαθεσιμότητα των υπόγειων υδάτων θα μειωθούν, προκαλώντας ελλείμματα νερού στα εδάφη και αυξάνοντας τον κίνδυνο ξηρασίας και το δυναμικό δασικών πυρκαγιών. Τα υπόγεια ύδατα είναι επίσης μια σημαντική πηγή νερού για άρδευση σε πολλές περιοχές. Ο μειωμένος εμπλουτισμός περιορίζει τη διαθεσιμότητα του νερού, καθιστώντας δυσκολότερη τη διατήρηση της γεωργικής παραγωγικότητας και εγκυμονώντας έναν κρίσιμο κίνδυνο αστοχιών των καλλιεργειών και μειώσεων της απόδοσης ή της οικονομίας και της επισιτιστικής ασφάλειας. Η μείωση της διαθεσιμότητας νερού αυξάνει τον ανταγωνισμό για τους υδάτινους πόρους, γεγονός που επηρεάζει περαιτέρω τη φυτική παραγωγή (EEA, 2024b).

Η ανάλυση των κλιματικών επιπτώσεων ανέδειξε την αυξανόμενη έλλειψη νερού, τη ζήτηση άρδευσης και την ξηρασία για τις καλλιέργειες. Οι αγρότες εξακολουθούν να καλλιεργούν παραδοσιακές καλλιέργειες και να χρησιμοποιούν συμβατικές γεωργικές πρακτικές, όπως η καλλιέργεια καρπουζιών υψηλής έντασης νερού. Επιπλέον, η μείωση της διαθεσιμότητας θρεπτικών ουσιών, της γονιμότητας και της σταθερότητας του εδάφους επιδεινώνεται από τις πρακτικές μονοκαλλιέργειας, με τους αγρότες να φυτεύουν επανειλημμένα τις ίδιες ή παρόμοιες καλλιέργειες ετησίως, χωρίς να εφαρμόζουν στρατηγικές αποκατάστασης του εδάφους. Επιπλέον, τα εδάφη επηρεάζονται όλο και περισσότερο από την υφαλμύριση, ιδίως στην περιοχή της Αμμοχώστου, όπου επικρατεί διείσδυση αλμυρού νερού, ιδίως σε περιόδους ξηρασίας.

Εκτός από την ξηρασία, η αύξηση των καυσώνων επηρεάζει σημαντικά την κυπριακή γεωργία. Οι κτηνοτρόφοι προσαρμόζονται ενισχύοντας τις πρόνοιες ψύξης για τα ζώα εσωτερικού χώρου, όπως οι χοίροι και τα πουλερικά. Αντίθετα, τα αιγοπρόβατα, τα οποία παραδοσιακά διατηρούνται σε εξωτερικούς χώρους, είναι πιο ευάλωτα στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Οι έντονοι καύσωνες, μαζί με άλλα ακραία καιρικά φαινόμενα, όπως οι χαλαζοθύελλες (π.χ. τον Απρίλιο του 2024), συμβάλλουν στη δημιουργία απωλειών. Ο Πίνακας 5 παρουσιάζει τα αποτελέσματα των συμμετοχικών εκτιμήσεων επιπτώσεων στο κλίμα. Οι αξιολογήσεις διενεργήθηκαν τον Απρίλιο του 2024 για όλους τους τομείς. Το ψηφιοποιημένο υλικό εργαστηρίου και οι περιγραφές των επιμέρους κλιματικών επιπτώσεων περιλαμβάνονται στο Παραδοτέο για την Εκτίμηση Κλιματικού Κινδύνου και Τρωτότητας, παράρτημα Γ (alpS et al., 2024).

Πίνακας 5: Αξιολόγηση των κλιματικών επιπτώσεων υψηλής προτεραιότητας για τον γεωργικό τομέα.

Κλιματικές επιπτώσεις	Έκθεση	Ευαισθησία	Προσαρμοστική ικανότητα		Επείγουσα ανάγκη ανάληψης δράσης
			Πλαίσιο διακυβέρνησης	Οικονομικοί πόροι	
βιοφυσική					
αύξηση της θερμικής καταπόνησης για τα ζώα	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	χαμηλή	χαμηλή	υψηλή
αύξηση της ξηρασίας και της θερμικής καταπόνησης για τα φυτά	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	χαμηλή	χαμηλή	υψηλή
αύξηση της λειψυδρίας	πολύ υψηλή	υψηλή — πολύ υψηλή	μεσαία	χαμηλή	υψηλή
αύξηση της αλάτωσης του εδάφους	υψηλή — πολύ υψηλή	υψηλή	μεσαία	χαμηλή	μεσαία
αυξημένος αποσυγχρονισμός της φαινολογίας επικονιαστών-φυτών	πολύ υψηλή	μεσαία — υψηλή	μεσαία	χαμηλή	χαμηλή
μείωση της διαθεσιμότητας θρεπτικών ουσιών λόγω έλλειψης νερού	υψηλή	υψηλή	μεσαία	χαμηλή	μεσαία
μείωση της γονιμότητας, της δομής και της σταθερότητας του εδάφους	υψηλή	υψηλή	μεσαία	υψηλή	χαμηλή
κοινωνικοοικονομικό					
αυξανόμενη ανάγκη για άρδευση	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	μεσαία	χαμηλή	υψηλή
απώλεια απόδοσης λόγω ακραίων γεγονότων	υψηλή	πολύ υψηλή	μεσαία	χαμηλή	υψηλή

Πηγή: Έκθεση Εκτίμησης Κλιματικού Κινδύνου και Τρωτότητας (alpS et al., 2024)

3.3.2. Βιοποικιλότητα και οικοσυστήματα

Ευαισθησία. Η μοναδική θέση της Κύπρου μεταξύ της ευρωπαϊκής, της ασιατικής και της αφρικανικής ηπείρου, καθώς και η ποικιλόμορφη τοπογραφία της και η μακρά ιστορία του ανθρώπινου οικισμού, έχουν εμπλουτίσει τα είδη και την ποικιλομορφία των οικοσυστημάτων του νησιού ανά τους αιώνες, με αποτέλεσμα μια ευρεία ποικιλία φυσικών, ημιφυσικών και ανθρωπογενών οικοτόπων (Convention on Biological Diversity s. a.; Department of Environment s. a.). Ως εκ τούτου, η Κύπρος είναι ένα μοναδικό *hotspot* ενδημισμού στην Ευρώπη υπό πίεση λόγω των μεταβαλλόμενων κλιματικών συνθηκών. Τόσο τα χερσαία όσο και τα υδρόβια ενδιαίτηματα αντιμετωπίζουν προκλήσεις, με τα είδη γλυκών υδάτων στη νότια Ευρώπη να είναι ιδιαίτερα ευαίσθητα στις αλλαγές αυτές (CYPADAPT, 2013; EEA, 2024a; Zachariadis, 2016).

Κλιματικές επιπτώσεις. Έχουν ήδη σημειωθεί επιταχυνόμενες αλλαγές στη φαινολογία, αλλαγές στην κατανομή της βλάστησης και απώλεια οικοσυστημάτων (Zachariadis, 2016). Η εισροή ξένων ειδών στους θαλάσσιους οικοτόπους οδηγεί σε μετανάστευση πληθυσμών και η αύξηση της άνθισης της γαλαζοπράσινης άλγης συμβαίνει στα συστήματα γλυκών υδάτων (EEA, 2024a). Τα οικοσυστήματα της Κύπρου παρουσιάζουν πολύ υψηλή έκθεση και ευαισθησία όσον αφορά τη σύνθεση των ειδών (ιδίως στα θαλάσσια οικοσυστήματα) και τη μετατόπιση ή ακόμη και τις απώλειες οικοτόπων. Η ανθεκτικότητα του οικοσυστήματος απειλείται περαιτέρω από

διαταραχές των βιολογικών αλληλεπιδράσεων και προκλήσεις των ειδών όσον αφορά την προσαρμογή στις μεταβαλλόμενες συνθήκες, επηρεάζοντας τη σύνθεση των ειδών, τη δυναμική του πληθυσμού, τις ανισορροπίες των τροφικών ιστών λόγω των αλλαγών στη φαινολογία επικονιαστών-φυτών και τις σχέσεις αρπακτικών-θηραμάτων και, ως εκ τούτου, τη λειτουργικότητα και τη σταθερότητα του οικοσυστήματος. Η αύξηση της θερμοκρασίας μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την υδρόβια βιοποικιλότητα και να οδηγήσει σε υποβάθμιση της ποιότητας των υδάτων, ιδίως των υγροτόπων και των λιμνών. Ο Πίνακας 6 παρουσιάζει τα αποτελέσματα των συμμετοχικών εκτιμήσεων επιπτώσεων στο κλίμα.

Πίνακας 6. Αξιολόγηση των κλιματικών επιπτώσεων υψηλής προτεραιότητας για τον τομέα της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων

Κλιματικές επιπτώσεις	Έκθεση	Ευαισθησία	Προσαρμοστική ικανότητα		Επείγουσα ανάγκη ανάληψης δράσης
			Πλαίσιο διακυβέρνησης	Οικονομικοί πόροι	
βιοφυσική					
μεταβολή στη σύνθεση των ειδών (θαλάσσια οικοσυστήματα)	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	μεσαία	χαμηλή	υψηλή
μετατόπιση οικοτόπων	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	μεσαία	χαμηλή	υψηλή
μείωση της περιεκτικότητας σε υγρασία του εδάφους	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	μεσαία	χαμηλή	υψηλή
αλλαγή στη διαθεσιμότητα νερού	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	μεσαία	χαμηλή	υψηλή
αύξηση της αλατότητας	πολύ υψηλή	υψηλή	μεσαία	χαμηλή	υψηλή
αύξηση της θερμοκρασίας του νερού (στάσιμα ύδατα)	υψηλή - πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	μεσαία	μεσαία	υψηλή
αυξανόμενη απειλή για τους υγροτόπους (τυρφώνες, βάλτοι)	υψηλή	πολύ υψηλή	μεσαία	χαμηλή	υψηλή
αυξημένη όχληση και απώλεια υδρόβιων οικοτόπων	υψηλή	πολύ υψηλή	χαμηλή	χαμηλή	υψηλή
απώλεια οικοτόπων	μέτρια-υψηλή	πολύ υψηλή	μεσαία	χαμηλή	υψηλή
αύξηση του κατακερματισμού των οικοτόπων	μεσαία	πολύ υψηλή	μεσαία	χαμηλή	υψηλή
υποβάθμιση της ποιότητας των υδάτων	υψηλή	υψηλή	μεσαία	μεσαία	υψηλή
παράταση της περιόδου βλάστησης (νωρίτερη έναρξη)	υψηλή	υψηλή	μεσαία	μεσαία	μεσαία
αλλαγή αναπαραγωγικής συμπεριφοράς	πολύ υψηλή	μεσαία	μεσαία	μεσαία	μεσαία
αυξημένος αποσυγχρονισμός της φαινολογίας επικονιαστών-φυτών	πολύ υψηλή	μεσαία	χαμηλή	μεσαία	μεσαία
αλλαγή βιολογικής αλληλεπίδρασης	πολύ υψηλή	μεσαία	χαμηλή	μεσαία	μεσαία
αύξηση του αποσυγχρονισμού της σχέσης αρπακτικών-θηραμάτων	πολύ υψηλή	μεσαία	χαμηλή	μεσαία	μεσαία
μεταβολή στη σύνθεση των ειδών (χερσαία οικοσυστήματα)	υψηλή	μέτρια-υψηλή	μεσαία	μεσαία	μεσαία

Πηγή: Έκθεση Εκτίμησης Κλιματικού Κινδύνου και Τρωτότητας (alpS et al., 2024)

3.3.3. Πολιτιστική κληρονομιά

Ευαισθησία. Η πολιτιστική κληρονομιά και ιστορία της Κύπρου έχει διαμορφωθεί μέσα από τις χιλιετίες, καθώς τα στοιχεία δείχνουν ότι το νησί έχει κατοικηθεί από τους προϊστορικούς χρόνους, περίπου 13000 χρόνια πριν. Με τη μοναδική θέση του νησιού ανάμεσα σε τρεις ηπείρους και την παρουσία πολλών λαών ανά τους αιώνες, έχοντας ο καθένας ιδιαίτερη επιρροή στο πολιτιστικό τοπίο, η χώρα υπερηφανεύεται για μια πλούσια αρχαιολογία. Η κληρονομιά αυτή είναι ευάλωτη στις δυσμενείς επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, καθώς οι αρχαιολογικοί χώροι επηρεάζονται άμεσα ή έμμεσα από ακραία κλιματικά φαινόμενα, όπως οι ξηρασίες, η θερμότητα, οι πυρκαγιές και οι κίνδυνοι, όπως η αύξηση της θερμοκρασίας, η αυξανόμενη ξηρασία, η στάθμη της θάλασσας, οι κατολισθήσεις, η διάβρωση και η απερίθωση.

Κλιματικές επιπτώσεις. Η αυξημένη δραστηριότητα δασικών πυρκαγιών, η αυξημένη ακτινοβολία UV/IR, καθώς και η αύξηση των πλημμυρών συγκαταλέγονται μεταξύ των κλιματικών επιπτώσεων που θεωρούνται υψηλής προτεραιότητας, οι οποίες επιδεινώνονται από μη κλιματικούς παράγοντες, όπως οι δραστηριότητες επισκεπτών. Οι επιπτώσεις αυτές έχουν ως αποτέλεσμα την αύξηση των αναγκών συντήρησης. Η αυθεντικότητα και η διατήρηση των πολιτιστικών και ιστορικών ορόσημων της Κύπρου βρίσκονται επίσης σε κίνδυνο λόγω των εντατικών βιολογικών, χημικών και φυσικών διαδικασιών διάβρωσης και αποσύνθεσης. Οι αλλαγές στις ιδιότητες που σχετίζονται με τη θάλασσα, όπως τα υδάτινα ρεύματα, τα επίπεδα οξυγόνου και η αλατότητα, επηρεάζουν περαιτέρω τα πολιτιστικά αγαθά. Ο Πίνακας 7 παρουσιάζει τα αποτελέσματα των συμμετοχικών εκτιμήσεων επιπτώσεων στο κλίμα.

Πίνακας 7. Αξιολόγηση των κλιματικών επιπτώσεων υψηλής προτεραιότητας για τον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς

Κλιματικές επιπτώσεις	Έκθεση	Ευαισθησία	Προσαρμοστική ικανότητα		Επείγουσα ανάγκη ανάληψης δράσης
			Πλαίσιο διακυβέρνησης	Οικονομικοί πόροι	
βιοφυσική					
αύξηση των δασικών και ανεξέλεγκτων πυρκαγιών	υψηλή	πολύ υψηλή	χαμηλή	μεσαία	υψηλή
αύξηση της ακτινοβολίας UV/IR	υψηλή	υψηλή	χαμηλή	μεσαία	υψηλή
αύξηση των πλημμυρών (όμβριων υδάτων, ποτάμιων, παράκτιων)	πολύ υψηλό	υψηλή	χαμηλή	μεσαία	υψηλή
μεταβολή των ιδιοτήτων που σχετίζονται με τη θάλασσα (π.χ. θαλάσσια ρεύματα, επίπεδα οξυγόνου, επίπεδα αλατότητας)	υψηλή	υψηλή	χαμηλή	μεσαία	υψηλή
αύξηση της βιολογικής, χημικής και φυσικής διάβρωσης/ αποσύνθεσης	υψηλή	μέτρια - υψηλή	χαμηλή	μεσαία	υψηλή
κοινωνικοοικονομικό					
απειλή απώλειας της αυθεντικότητας και της ιστορικής υπόστασης	μεσαία	πολύ υψηλή	χαμηλή	μεσαία	μεσαία
αύξηση της ζημιάς/ απώλειας αρχαιολογικών χώρων (υπόγειοι/ υπέργειοι)	υψηλή	υψηλή	χαμηλή	μεσαία	υψηλή
αύξηση των αναγκών συντήρησης	υψηλή	υψηλή	χαμηλή	μεσαία	υψηλή

Κλιματικές επιπτώσεις	Έκθεση	Ευαισθησία	Προσαρμοστική ικανότητα		Επείγουσα ανάγκη ανάληψης δράσης
			Πλαίσιο διακυβέρνησης	Οικονομικοί πόροι	
αύξηση των ζημιών σε ιστορικούς κήπους και τοπία	υψηλή	υψηλή	χαμηλή	μεσαία	υψηλή
αύξηση των ζημιών στη βλάστηση (ζημιές στα δάση, σπάσιμο κλαδιών και δέντρων)	υψηλή	υψηλή	χαμηλή	μεσαία	υψηλή

Πηγή: Έκθεση Εκτίμησης Κλιματικού Κινδύνου και Τρωτότητας (alpS et al., 2024)

3.3.4. Διαχείριση κινδύνων καταστροφών, πολιτική προστασία και υποδομές ζωτικής σημασίας

Ευαισθησία. Η διαχείριση κινδύνου καταστροφών (ΔΚΚ) στην Κύπρο ενσωματώνεται σε μεγάλο βαθμό στους μηχανισμούς πολιτικής προστασίας και οι δραστηριότητες ΔΚΚ συγκεντρώνονται σε εθνικό επίπεδο. Οι υποδομές ζωτικής σημασίας περιλαμβάνουν το νερό (προμήθεια και διανομή), τον ηλεκτρισμό, τις τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνίας (τηλεφωνία και πρόσβαση στο διαδίκτυο), τη χρηματοδότηση (τραπεζικό και κυβερνητικό ταμείο) και τις μεταφορές (αεροδρόμια, λιμένες και αυτοκινητόδρομοι) (Πολιτική Άμυνα Κύπρου, 2020). Σύμφωνα με την Πολιτική Προστασία της ΕΕ (2018), οι καταστροφές που σχετίζονται με το κλίμα με τον υψηλότερο παράγοντα κινδύνου στην Κύπρο είναι οι πυρκαγιές, οι παράκτιες πλημμύρες και οι ακραίες θερμοκρασίες. Η κλιματική αλλαγή αναμένεται να επιδεινώσει αυτούς τους κινδύνους. Ως εκ τούτου, αναμένεται ότι οι διαδικασίες ΔΚΚ, πολιτικής προστασίας και προστασίας των υποδομών ζωτικής σημασίας θα αυξηθούν στο μέλλον.

Κλιματικές επιπτώσεις. Η εκτίμηση των επιπτώσεων στο κλίμα για τον τομέα αποκάλυψε πολύ υψηλή έκθεση και ευαισθησία στις κλιματικές επιπτώσεις που σχετίζονται με τη θερμότητα. Ο τομέας επηρεάζεται από την κλιματική αλλαγή λόγω των αυξήσεων των δασικών και ανεξέλεγκτων πυρκαγιών, των ισχυρών ανέμων, των πλημμυρών και των φαινομένων σκόνης, με αποτέλεσμα ζημιές σε υποδομές ζωτικής σημασίας και αυξημένο κόστος συντήρησης. Οι πρόσφατες πλημμύρες (π.χ. στη Λάρνακα) απεικονίζουν αυτές τις συνέπειες και τονίζουν την ανάγκη για σημαντικούς οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους για αποτελεσματική διαχείριση και ανάκαμψη. Επιπλέον, αυτές οι αντίξοες καιρικές συνθήκες συνδέονται με αυξημένους κινδύνους για την ανθρώπινη ασφάλεια, συμπεριλαμβανομένων των επιπτώσεων στην υγεία των κατοίκων, π.χ. λόγω αυξημένων θερμικών φορτίων. Ο Πίνακας 8 παρουσιάζει τα αποτελέσματα των συμμετοχικών εκτιμήσεων επιπτώσεων στο κλίμα.

Πίνακας 8. Αξιολόγηση των κλιματικών επιπτώσεων υψηλής προτεραιότητας για τον τομέα της διαχείρισης κινδύνων καταστροφών, της πολιτικής προστασίας και των υποδομών ζωτικής σημασίας

Κλιματικές επιπτώσεις	Έκθεση	Ευαισθησία	Προσαρμοστική ικανότητα		Επείγουσα ανάγκη ανάληψης δράσης
			Πλαίσιο διακυβέρνησης	Οικονομικοί πόροι	
βιοφυσική					
αύξηση των δασικών και ανεξέλεγκτων πυρκαγιών	πολύ υψηλό	πολύ υψηλό	υψηλή	μεσαία	υψηλή

Κλιματικές επιπτώσεις	Έκθεση	Ευαισθησία	Προσαρμοστική ικανότητα		Επείγουσα ανάγκη ανάληψης δράσης
			Πλαίσιο διακυβέρνησης	Οικονομικοί πόροι	
αύξηση των πλημμυρικών φαινομένων (όμβριων υδάτων, ποτάμιων, παράκτιων)	υψηλό — πολύ υψηλό	υψηλή	μεσαία	μεσαία	υψηλή
αύξηση ακραίων φαινομένων και καταγίδων χαλαζόπτωσης	πολύ υψηλό	υψηλή	υψηλή	μεσαία	υψηλή
αύξηση των συμβάντων σκόνης	υψηλή	μέτρια-υψηλή	μεσαία	μεσαία	υψηλή
κοινωνικοοικονομικό					
αύξηση του θερμικού φορτίου	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	μεσαία	χαμηλή	υψηλή
αύξηση ζημιών σε υποδομές ζωτικής σημασίας	πολύ υψηλή	υψηλή	μεσαία	μεσαία	μεσαία
μεταβαλλόμενες απαιτήσεις για επιχειρήσεις έκτακτης ανάγκης (εξοπλισμός, κατάρτιση, οικονομικοί και ανθρωπίνι πόροι)	υψηλή	υψηλή	υψηλή	μεσαία	μεσαία
αύξηση του στρες του προσωπικού	υψηλή	υψηλή	μεσαία	μεσαία	μεσαία
αύξηση εξόδων και δαπανών συντήρησης	υψηλή	υψηλή	μεσαία	μεσαία	μεσαία
αύξηση των ζημιών από τις πλημμύρες όμβριων υδάτων των υποδομών σε χαμηλό υψόμετρο	υψηλή — πολύ υψηλή	υψηλή	μεσαία	μεσαία	υψηλή

Πηγή: Έκθεση Εκτίμησης Κλιματικού Κινδύνου και Τρωτότητας (alpS et al., 2024)

3.3.5. Οικονομία, Βιομηχανία και Χρηματοοικονομικά

Ευαισθησία. Μεταβαίνοντας από τις αγροτικές της ρίζες, η Κύπρος αγκάλιασε την εκβιομηχάνιση τη δεκαετία του 1960 και σήμερα φημίζεται για την παραγωγή προϊόντων μεσαίας και υψηλής τεχνολογίας, καθώς και ημι-εξατομικευμένων μικρών παρτίδων προϊόντων (Kythreotou and Mesmeris, 2023). Η Κύπρος βρίσκεται σε μια σημαντική αναμόρφωση του μεταποιητικού της τομέα, με μια εστιασμένη προσπάθεια να προσελκύσει νέες βιομηχανίες υψηλής τεχνολογίας και με γνώμονα τη γνώση. Συγκεκριμένα, ο τομέας των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνίας έχει σημειώσει σημαντική ανάπτυξη, ιδίως στην κατασκευή εξαρτημάτων, οργάνων και ηλεκτρονικών ειδών, μαζί με καταναλωτικά αγαθά όπως τρόφιμα και καλλυντικά (Kythreotou and Mesmeris, 2023). Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα απώλειες εσόδων, πρόσθετο κόστος, λειτουργική διαταραχή, απώλεια ωρών εργασίας προσωπικού, χαμηλή εταιρική φήμη και πρόσθετες κανονιστικές απαιτήσεις.

Κλιματικές επιπτώσεις. Οι ακραίες θερμοκρασίες και τα κύματα καύσωνα, καθώς και οι πλημμύρες, ασκούν σοβαρή πίεση στον τομέα της οικονομίας, της βιομηχανίας και των οικονομικών. Παράλληλα με σημαντικές ζημιές στις υποδομές και τα κτίρια του τομέα, η παραγωγικότητα και οι επιδόσεις ενδέχεται να μειωθούν, επηρεάζοντας τις κατασκευαστικές δραστηριότητες και τις υπηρεσίες μεταφορών. Το κόστος που συνδέεται με την αποκατάσταση ζημιών από ακραία γεγονότα επιβαρύνει τα δημόσια οικονομικά και έχει ήδη οδηγήσει σε μείωση

των διαθέσιμων κονδυλίων. Ο Πίνακας 9 παρουσιάζει τα αποτελέσματα των συμμετοχικών εκτιμήσεων επιπτώσεων στο κλίμα.

Πίνακας 9. Αξιολόγηση των κλιματικών επιπτώσεων υψηλής προτεραιότητας για την οικονομία, τη βιομηχανία και τον χρηματοπιστωτικό τομέα

Κλιματικές επιπτώσεις	Έκθεση	Ευαισθησία	Προσαρμοστική ικανότητα		Επείγουσα ανάγκη ανάληψης δράσης
			Πλαίσιο διακυβέρνησης	Οικονομικοί πόροι	
βιοφυσική					
αύξηση των πλημμυρικών φαινομένων (όμβριων υδάτων, ποτάμιων, παράκτιων)	υψηλή	υψηλή	μεσαία	χαμηλή	υψηλή
αύξηση ακραίων συμβάντων	υψηλή	υψηλή	μεσαία	χαμηλή	υψηλή
κοινωνικοοικονομικό					
αύξηση των χρηματοδοτικών αναγκών για προσαρμογή και μετριασμό	πολύ υψηλή	πολύ υψηλό	μεσαία	μεσαία	υψηλή
μείωση της ικανότητας εργασίας και απόδοσης λόγω θερμότητας	πολύ υψηλή	πολύ υψηλό	μεσαία	χαμηλή	υψηλή
αύξηση των απαιτήσεων ψύξης (χώροι διακομιστών-servers, αποθηκευτικοί και άλλοι χώροι)	πολύ υψηλή	πολύ υψηλό	μεσαία	μεσαία	μεσαία
αύξηση της θερμικής καταπόνησης	πολύ υψηλή	υψηλή	μεσαία	χαμηλή	υψηλή
αύξηση των ζημιών σε κτίρια και υποδομές	υψηλή	υψηλή	μεσαία	χαμηλή	υψηλή
μείωση των δημόσιων οικονομικών	υψηλή	υψηλή	υψηλή	μεσαία	μεσαία

Πηγή: Έκθεση Εκτίμησης Κλιματικού Κινδύνου και Τρωτότητας (alpS et al., 2024)

3.3.6. Ενέργεια

Ευαισθησία. Η Κύπρος εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις εισαγωγές ορυκτών καυσίμων για τις ανάγκες της σε ηλεκτρική ενέργεια και δαπανά πάνω από το 8 % του ΑΕΠ της για την κάλυψη του κόστους. Η χώρα σημείωσε επίσης τη μεγαλύτερη αύξηση της ζήτησης ενέργειας μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, η οποία αυξήθηκε κατά 39 % από το 1990 από 1,6 εκατομμύρια τόνους ισοδύναμου πετρελαίου (Mtoe) σε 2,2 εκατ. ΤΙΠ το 2020. Το μερίδιο των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας ήταν 16,8 %, υπερβαίνοντας τον εθνικό υποχρεωτικό στόχο του 13 % ΑΠΕ το 2020, όπως ορίζεται στην οδηγία 2009/28/ΕΚ. Επιπλέον, το εθνικό σύστημα δικτύου της χώρας έχει ορισμένους εγγενείς και τεχνικούς περιορισμούς που επηρεάζουν τη διείσδυση των ΑΠΕ και την αξιοπιστία του ενεργειακού συστήματος, όπως η έλλειψη διασυνδέσεων με τα διευρωπαϊκά δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας. Όσον αφορά τις ΑΠΕ, η ηλιακή δυναμικότητα αυξάνεται ραγδαία. Η χώρα είναι ένας από τους υψηλότερους κατά κεφαλήν χρήστες στον κόσμο των ηλιακών θερμοσίφωνων στα νοικοκυριά. Όπως αναφέρεται στο Ολοκληρωμένο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα της Κύπρου (ΕΣΕΚ, 2020) και στο επικαιροποιημένο ΕΣΕΚ (2024), η χώρα ακολουθεί φιλόδοξους στόχους για την αύξηση της ενεργειακής απόδοσης και την αξιοποίηση συνεργειών τόσο για την προσαρμογή

στην κλιματική αλλαγή όσο και για τις προσπάθειες μετριασμού της. Το πρώτο ερευνάται εντατικά στο πλαίσιο των στόχων Έρευνας & Καινοτομίας (Ε&Κ) του ΕΣΕΚ, με σκοπό τη μείωση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.

Κλιματικές επιπτώσεις. Τόσο η ζήτηση όσο και η προσφορά ενέργειας πρέπει να εξετάζονται στο πλαίσιο των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Αφενός, ο τομέας της ενέργειας βρίσκεται αντιμέτωπος με την πρόκληση της ικανοποίησης των αυξημένων ενεργειακών απαιτήσεων για την ψύξη των γενικών υποδομών (λόγω των αλλαγών οικονομικής προσιτότητας και συμπεριφοράς) και για τις ενεργειακές υποδομές (αύξηση των απαιτήσεων ψύξης για δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας που προκύπτουν από οικιακές φωτοβολταϊκές εγκαταστάσεις και επιδοτούμενη παραγωγή ενέργειας). Υπάρχει μεγάλη ανάγκη για δράση λόγω της αυξημένης ζήτησης ενέργειας για άρδευση, αφαλάτωση, επαναχρησιμοποίηση και επεξεργασία νερού. Ακραία συμβάντα (π.χ. καύσωνες, επεισόδια σκόνης) επηρεάζουν την παραγωγή των φωτοβολταϊκών, με αποτέλεσμα ενδεχομένως αστοχίες του δικτύου. Τα αυξημένα επίπεδα ακτινοβολίας μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά τα φωτοβολταϊκά συστήματα. Ο Πίνακας 10 παρουσιάζει τα αποτελέσματα των συμμετοχικών εκτιμήσεων επιπτώσεων στο κλίμα.

Πίνακας 10. Αξιολόγηση των κλιματικών επιπτώσεων υψηλής προτεραιότητας για την ενέργεια.

Κλιματικές επιπτώσεις	Έκθεση	Ευαισθησία	Προσαρμοστική ικανότητα		Επείγουσα ανάγκη ανάληψης δράσης
			Πλαίσιο διακυβέρνησης	Οικονομικοί πόροι	
βιοφυσική					
αύξηση ακραίων συμβάντων	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	μεσαία	μεσαία	μεσαία
κοινωνικοοικονομικό					
βελτιωμένες συνθήκες για την παραγωγή ενέργειας από φωτοβολταϊκή και ηλιακή θερμική ενέργεια	πολύ υψηλή	υψηλή — πολύ υψηλή	μεσαία	μεσαία	μεσαία
αύξηση του κινδύνου βλάβης του ηλεκτρικού συστήματος	υψηλή — πολύ υψηλή	υψηλή — πολύ υψηλή	μεσαία	μεσαία	μεσαία
αύξηση της ζήτησης ενέργειας για άρδευση, αφαλάτωση, επαναχρησιμοποίηση και επεξεργασία νερού	υψηλή	πολύ υψηλή	μεσαία	μεσαία	υψηλή
αύξηση της ακτινοβολίας για ηλιακή θερμική ενέργεια (θετική)	πολύ υψηλή	υψηλή	μεσαία	μεσαία	μεσαία
αύξηση της ακτινοβολίας για φωτοβολταϊκά (αρνητική)	πολύ υψηλή	υψηλή	μεσαία	μεσαία	μεσαία
μεταβολή της ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας και αιχμής	υψηλή	υψηλή	μεσαία	μεσαία	μεσαία
αύξηση της ζήτησης ψύξης και απαιτήσεις για τα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας	υψηλή	πολύ υψηλή	μεσαία	μεσαία	χαμηλή
αύξηση των απαιτήσεων ψύξης	υψηλή	πολύ υψηλή	μεσαία	μεσαία	μεσαία

Πηγή: Έκθεση Εκτίμησης Κλιματικού Κινδύνου και Τρωτότητας (alpS et al., 2024)

3.3.7. Αλιεία και Υδατοκαλλιέργεια

Ευαισθησία. Λόγω της θέσης της Κύπρου στη Λεκάνη Λεβαντίνης, η αλιεία διαδραματίζει καίριο ρόλο και είναι κοινωνικο-οικονομικά και πολιτιστικά σημαντική, όπου η εθνική ιχθυοπαραγωγή βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στην υδατοκαλλιέργεια η οποία αντιπροσωπεύει πάνω από το 80 % του μεριδίου (Newman, 2014). Ο τομέας της υδατοκαλλιέργειας της Κύπρου γίνεται όλο και πιο σημαντικός, καθώς αυξάνεται η παγκόσμια ζήτηση για αλιεία και άλλα υδρόβια προϊόντα. Παρόλο που είναι πολύ περιορισμένος ο αριθμός των εργαζομένων πλήρους απασχόλησης (δηλαδή 300), ένας ακόμη μεγαλύτερος αριθμός απασχολείται σε έμμεσα αλλά στενά συνδεδεμένες θέσεις εργασίας (Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιας Έρευνας, 2020). Δεδομένου ότι οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στους ωκεανούς μπορούν να παρατηρηθούν παγκοσμίως, η Μεσόγειος Θάλασσα, παρά το γεγονός ότι είναι ημίκλειστη, επηρεάζεται εξίσου από τους κλιματικούς κινδύνους, οδηγώντας ενδεχομένως σε δυσμενείς επιπτώσεις στον τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας.

Κλιματικές επιπτώσεις. Οι εντοπισμένες και οι σχετικές κλιματικές επιπτώσεις συνδέονται στενά με τη θαλάσσια βιοποικιλότητα της Κύπρου, καθώς οι υψηλότερες θερμοκρασίες της θάλασσας, που συνδέονται επίσης με την αύξηση της οξίνισης των ωκεανών, οδηγούν σε αλλαγές στη σύνθεση των θαλάσσιων ειδών και σε διαταραχές των αλυσίδων τροφίμων. Ειδικότερα, η εμπορική αλιεία επηρεάζεται όλο και περισσότερο από την εισροή χωροκατακτητικών ειδών και την άφιξη νέων ειδών, η οποία ξεκίνησε με το άνοιγμα της διώρυγας του Σουέζ. Η αύξηση των θερμοκρασιών παρατηρείται επίσης σε συστήματα γλυκών υδάτων (υδατορέματα και στάσιμα ύδατα). Κατά τη διάρκεια της ξηρασίας, η λειψυδρία που συνδέεται με τη σημαντική μείωση της εισροής νερού στις υδατοκαλλιέργειες μπορεί να απειλήσει την οικονομική βιωσιμότητα και την παραγωγή του τομέα. Η ιχθυοπαραγωγή από την αλιεία εσωτερικών υδάτων δεν επηρεάζεται, καθώς η αλιεία σε υδατορέματα και λίμνες περιορίζεται στην ερασιτεχνική αλιεία. Ο Πίνακας 11 παρουσιάζει τα αποτελέσματα των συμμετοχικών εκτιμήσεων επιπτώσεων στο κλίμα.

Πίνακας 11. Αξιολόγηση των κλιματικών επιπτώσεων υψηλής προτεραιότητας για την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια.

Κλιματικές επιπτώσεις	Έκθεση	Ευαισθησία	Προσαρμοστική ικανότητα		Επείγουσα ανάγκη ανάληψης δράσης
			Πλαίσιο διακυβέρνησης	Οικονομικοί πόροι	
βιοφυσική					
εξάπλωση χωροκατακτητικών ειδών	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	μεσαία	μεσαία	υψηλή
μεταβολή στη σύνθεση των ειδών	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	μεσαία	μεσαία	υψηλή
αύξηση της θερμοκρασίας του θαλασσινού νερού	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	χαμηλή	χαμηλή	μεσαία
αύξηση της οξίνισης των ωκεανών	πολύ υψηλή	υψηλή	χαμηλή	χαμηλή	μεσαία
αύξηση της θερμοκρασίας του νερού (στάσιμα ύδατα)	υψηλή	υψηλή	χαμηλή	χαμηλή	χαμηλή
κοινωνικοοικονομικό					
τροποποιημένες κατανομές πληθυσμού ιχθύων	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	μεσαία	μεσαία	υψηλή

Πηγή: Έκθεση Εκτίμησης Κλιματικού Κινδύνου και Τρωτότητας (alpS et al., 2024)

3.3.8. Δασοκομία

Ευαισθησία. Στην Κύπρο, τα δάση καλύπτουν 17.173 εκτάρια, ποσό που αντιστοιχεί στο 19 % της συνολικής έκτασης γης (συμπεριλαμβανομένης της βόρειας περιοχής της κατεχόμενης Κύπρου) (Science for Environment Policy, 2021). Δασική έκταση συναντάται κυρίως στις οροσειρές του Πενταδάκτυλου και του Τροόδου και στα δυτικά τμήματα της χώρας. Κατά το πλείστο διοικούνται από το κράτος, με μόνο λίγες μικρές περιοχές να ανήκουν σε ιδιώτες. Τα πευκοδάση κατέχουν το μεγαλύτερο μερίδιο οικοτόπων στην Κύπρο, καθώς και πλατύφυλλα όπως *Quercus alnifolia* και *Quercus infectoria* ssp. *veneris* «δρυς».

Κλιματικές επιπτώσεις. Οι επιπτώσεις που σχετίζονται με τη θερμοκρασία και τη θερμότητα σε συνδυασμό με τις μεταβαλλόμενες μορφές βροχοπτώσεων οδηγούν σε σοβαρή πίεση στα δασικά οικοσυστήματα και σε αυξημένο δυναμικό πυρκαγιών, ενώ το τελευταίο ενισχύεται περαιτέρω από μη βιώσιμες πρακτικές χρήσης γης. Έτσι, οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής είναι ήδη εμφανείς στα κυπριακά δάση, με τη βιοποικιλότητα να επηρεάζεται κυρίως από τις αυξανόμενες πυρκαγιές, τις ξηρασίες και τη μείωση της διαθεσιμότητας νερού (Zittis et al., 2020). Άλλες σχετικές κλιματικές επιπτώσεις είναι οι ριπές ανέμου (μπορεί να αυξηθεί στην Κύπρο), τα παράσιτα εντόμων και η εξάπλωση χωροκατακτητικών φυτών και ζώων (EMME-CCI, 2022· Kahraman et al., 2020). Επιπλέον, τα δασικά οικοσυστήματα και οι λειτουργίες βρίσκονται σε περαιτέρω πρόκληση λόγω της μετατόπισης των οικοτόπων και των ζωνών βλάστησης, τις αλλαγές στη σύνθεση των ειδών δένδρων, την επέκταση της βλαστικής περιόδου και τις εστίες επιβλαβών οργανισμών. Υπάρχει ήδη αξιοσημείωτη αύξηση του κόστους που συνδέεται με τη διατήρηση των προσπαθειών αναδάσωσης λόγω των περιβαλλοντικών πιέσεων που προκαλούνται από την κλιματική αλλαγή. Ο Πίνακας 12 παρουσιάζει τα αποτελέσματα των συμμετοχικών εκτιμήσεων επιπτώσεων στο κλίμα.

Πίνακας 12. Αξιολόγηση των κλιματικών επιπτώσεων υψηλής προτεραιότητας για τον δασικό τομέα

Κλιματικές επιπτώσεις	Έκθεση	Ευαισθησία	Προσαρμοστική ικανότητα		Επείγουσα ανάγκη ανάληψης δράσης
			Πλαίσιο διακυβέρνησης	Οικονομικοί πόροι	
βιοφυσική					
αύξηση πίεσης λόγω ξηρασίας	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	μεσαία	χαμηλή	υψηλή
μείωση της διαθεσιμότητας νερού κατά τη διάρκεια της περιόδου βλάστησης	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	μεσαία	χαμηλή	υψηλή
μείωση της ικανότητας κατακράτησης νερού	υψηλή	υψηλή-πολύ υψηλή	μεσαία	χαμηλή	υψηλή
αύξηση των δασικών και ανεξέλεγκτων πυρκαγιών	υψηλή	πολύ υψηλή	υψηλή	χαμηλή	υψηλή
αύξηση της διάβρωσης του εδάφους, υποβάθμιση του εδάφους	υψηλή	πολύ υψηλή	μεσαία	μεσαία	μεσαία

Κλιματικές επιπτώσεις	Έκθεση	Ευαισθησία	Προσαρμοστική ικανότητα		Επείγουσα ανάγκη ανάληψης δράσης
			Πλαίσιο διακυβέρνησης	Οικονομικοί πόροι	
εξάπλωση και πολλαπλασιασμός χωροκατακτητικών φυτών και ζώων	μεσαία	πολύ υψηλή	υψηλή	χαμηλή	μεσαία
αύξηση καταιγίδων	υψηλή	υψηλή	μεσαία	μεσαία	μεσαία
μείωση κλιματικά κατάλληλων περιοχών για βασικά δασικά είδη	μεσαία	υψηλή	μεσαία	μεσαία	μεσαία
μετατόπιση οικοτόπων/ ζωνών βλάστησης	πολύ υψηλή	μεσαία	υψηλή	μεσαία	μεσαία
αλλαγή στη σύνθεση των ειδών δέντρων	πολύ υψηλή	μεσαία	υψηλή	μεσαία	μεσαία
αύξηση των παρασίτων και των επιβλαβών οργανισμών	υψηλή	μεσαία	μεσαία	μεσαία	μεσαία
ζημιές/ απώλειες δασών λόγω δασικών πυρκαγιών	υψηλή	πολύ υψηλή	υψηλή	χαμηλή	υψηλή
κοινωνικοοικονομικό					
αύξηση του κόστους συντήρησης της αναδάσωσης	πολύ υψηλή	υψηλή	μεσαία	χαμηλή	υψηλή

Πηγή: Έκθεση Εκτίμησης Κλιματικού Κινδύνου και Τρωτότητας (alpS et al., 2024)

3.3.9. Υγεία

Ευαισθησία. Το σύστημα υγείας της Κύπρου μεταρρυθμίστηκε το 2019, φέρνοντας καθολική υγειονομική κάλυψη και ενοποιώντας ένα προηγούμενος κατακερματισμένο σύστημα (OECD and European Observatory on Health Systems and Policies, 2023). Το 2014, μια αξιολόγηση των κλιματικών κινδύνων για την υγεία και την ευημερία στην Κύπρο αναγνώρισε την ευπάθεια που σχετίζεται με τους θανάτους και τα προβλήματα υγείας από τα κύματα καύσωνα και τις υψηλές θερμοκρασίες. Οι ηλικιωμένοι και τα παιδιά προσδιορίστηκαν ως ο πιο ευάλωτος πληθυσμός, αλλά δεν υπήρχαν επαρκή στοιχεία για την εκτίμηση των θανάτων και των προβλημάτων υγείας που συνδέονται με τις κλιματικές αλλαγές (Kythreotou and Mesmeris, 2023). Οι Κύπριοι θεωρούνται σχετικά ανθεκτικοί στη θερμότητα, καθώς οι ζεστές ημέρες και τα κύματα καύσωνα συμβαίνουν τακτικά, αν και η ατομική ευαισθησία στις επιπτώσεις στην υγεία εξαρτάται από την ηλικία, τον τρόπο ζωής, το επάγγελμα και τυχόν προϋπάρχουσες ιατρικές παθήσεις. Ορισμένες ομάδες, όπως οι ηλικιωμένοι, είναι γενικά πιο ευαίσθητες. Άλλες σχετικές με το κλίμα επιπτώσεις στην υγεία και την ευημερία, οι οποίες πλήττουν ιδίως τους ηλικιωμένους και τα παιδιά (ιδίως εάν δεν συνοδεύονταν από ενήλικες), περιλάμβαναν θανάτους και τραυματισμούς που σχετίζονται με την αυξημένη εμφάνιση και ένταση πλημμυρών και πυρκαγιών.

Κλιματικές επιπτώσεις. Η ζέστη, συμπεριλαμβανομένης της εμφάνισης θερινών/ τροπικών ημερών/ νύχτας, τα κύματα καύσωνα και οι σχετικές αυξήσεις της θνησιμότητας και της νοσηρότητας συγκαταλέγονται μεταξύ των κλιματικών επιπτώσεων που αναφέρονται ως υψηλή προτεραιότητα, σε συνδυασμό με τη χαμηλή προσαρμοστική ικανότητα όσον αφορά τους οικονομικούς πόρους και την επείγουσα ανάγκη ανάληψης δράσης. Στις πόλεις, το φαινόμενο της αστικής θερμονησίδας επιδεινώνει περαιτέρω τη θερμική καταπόνηση που αισθάνονται οι κάτοικοι. Η ατμοσφαιρική ρύπανση και η αυξημένη υπεριώδης ακτινοβολία ασκούν πρόσθετη

πίεση στη δημόσια υγεία. Επί του παρόντος, η ατμοσφαιρική ρύπανση επηρεάζεται κυρίως από κύματα σκόνης που προέρχονται από τη Σαχάρα και άλλες περιοχές της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής, οδηγώντας ενδεχομένως σε αυξημένο κίνδυνο αναπνευστικών ασθενειών. Ο Πίνακας 13 παρουσιάζει τα αποτελέσματα των συμμετοχικών εκτιμήσεων επιπτώσεων στο κλίμα.

Πίνακας 13: Αξιολόγηση των κλιματικών επιπτώσεων υψηλής προτεραιότητας για τον τομέα της υγείας

Κλιματικές επιπτώσεις	Έκθεση	Ευαισθησία	Προσαρμοστική ικανότητα		Επείγουσα ανάγκη ανάληψης δράσης
			Πλαίσιο διακυβέρνησης	Οικονομικοί πόροι	
βιοφυσική					
αύξηση των ατμοσφαιρικών ρύπων	υψηλή	υψηλή	μεσαία	μεσαία	υψηλή
αύξηση της υπεριώδους ακτινοβολίας	υψηλή	υψηλή	μεσαία	χαμηλή	μεσαία
αύξηση της θερμοκρασίας του νερού	υψηλός-πολύ υψηλή	υψηλή - πολύ υψηλή	μεσαία	μεσαία	μεσαία
αύξηση στις καλοκαιρινές/ τροπικές ημέρες και νύχτες	πολύ υψηλή	υψηλή	χαμηλή	χαμηλή	υψηλή
αύξηση της επίδρασης της αστικής θερμονησίδας	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	χαμηλή	χαμηλή	υψηλή
κοινωνικοοικονομικό					
αύξηση της θερμικής καταπόνησης	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	μεσαία	χαμηλή	υψηλή
διαταραχή της ευημερίας λόγω της θερμότητας ή/ και των ακραίων καιρικών συνθηκών	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	μεσαία	χαμηλή	υψηλή
αύξηση της θνησιμότητας και της νοσηρότητας κατά τη διάρκεια των κυμάτων καύσωνα	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	μεσαία	χαμηλή	υψηλή

Πηγή: Έκθεση Εκτίμησης Κλιματικού Κινδύνου και Τρωτότητας (alpS et al., 2024)

3.3.10. Υδρολογικό Καθεστώς και Διαχείριση Υδάτων

Ευαισθησία. Η διαθεσιμότητα νερού της Κύπρου είναι φυσικά περιορισμένη λόγω του ημι-άνυδρου κλίματος της, με αποτέλεσμα την ιδιαίτερα υψηλή ευαισθησία των υδάτινων πόρων της Κύπρου στην κλιματική αλλαγή. Οι φυσικοί πόροι της περιοχής εξαρτώνται σχεδόν εξ ολοκλήρου από τις βροχοπτώσεις, οι οποίες είναι εγγενώς απρόβλεπτες και συχνά χαρακτηρίζονται από παρατεταμένες περιόδους ξηρασίας. Η λειψυδρία επιδεινώνεται περαιτέρω από τη μείωση των ποσοτήτων βροχοπτώσεων (Water Development Department, 2024), τον υψηλό ρυθμό εξάτμισης και την αύξηση της ζήτησης νερού την τελευταία δεκαετία. Η γεωργία είναι ο τομέας με τη μεγαλύτερη ζήτηση νερού και η εντατικοποίηση του τουρισμού ασκεί πρόσθετη πίεση στους υδάτινους πόρους. Για την αντιμετώπιση αυτών των ελλείψεων νερού εφαρμόστηκαν τεχνικά μέτρα όπως η αφαλάτωση και η επαναχρησιμοποίηση, π.χ. των λυμάτων.

Κλιματικές επιπτώσεις. Η κλιματική αλλαγή και οι επακόλουθες αλλαγές στις βροχοπτώσεις και οι ξηρασίες έχουν επηρεάσει το εθνικό υδατικό ισοζύγιο, οδηγώντας σε μείωση της στάθμης των υπόγειων υδάτων, μείωση των εισροών σε φράγματα και ταμιευτήρες και ενδεχομένως σε υφαλμύριση των παράκτιων συστημάτων υπόγειων υδάτων. Επιπλέον, οι αυξήσεις των ακραίων φαινομένων, ιδίως των πλημμυρών όμβριων υδάτων και ποτάμιων πλημμυρών, προκαλούν ζημιές σε υποδομές και περιουσιακά στοιχεία, ιδίως κοντά στις ακτές και σε αστικά κέντρα όπου οι πυκνότητες μεγάλου πληθυσμού και υποδομών αυξάνουν την τοπική ευαισθησία. Ορισμένες αστικές περιοχές έχουν προσαρμόσει τις υποδομές ύδρευσης τους για να ανταπεξέλθουν στις διακυμάνσεις των ποσοτήτων νερού. Υπάρχει όλο και πιο επείγουσα ανάγκη να ληφθούν περαιτέρω μέτρα για την προετοιμασία ως προς την αύξηση των πλημμυρικών φαινομένων. Ο Πίνακας 14 παρουσιάζει τα αποτελέσματα των συμμετοχικών εκτιμήσεων επιπτώσεων στο κλίμα.

Πίνακας 14: Εκτίμηση των κλιματικών επιπτώσεων υψηλής προτεραιότητας για το υδρολογικό καθεστώς και τον τομέα διαχείρισης των υδάτων

Κλιματικές επιπτώσεις	Έκθεση	Ευαισθησία	Προσαρμοστική ικανότητα		Επείγουσα ανάγκη ανάληψης δράσης
			Πλαίσιο διακυβέρνησης	Οικονομικοί πόροι	
βιοφυσική					
μείωση της στάθμης των υπόγειων υδάτων και υφαλμύριση των συστημάτων παράκτιων υπόγειων υδάτων	υψηλή	υψηλή	μεσαία	υψηλή	μεσαία
μεταβολή της εποχιακής κατανομής των βροχοπτώσεων	πολύ υψηλή	μεσαία — υψηλή	μεσαία	μεσαία	μεσαία
αύξηση ακραίων συμβάντων	υψηλή	υψηλή	υψηλή	μεσαία	υψηλή
αύξηση των πλημμυρών (όμβριων υδάτων, ποτάμιων)	μεσαία — υψηλή	υψηλή	υψηλή	μεσαία	χαμηλή
μεταβολή στην παροχή νερού	υψηλή	μεσαία — υψηλή	μεσαία	χαμηλή	μεσαία
κοινωνικοοικονομικό					
αύξηση της ζήτησης άρδευσης	υψηλή — πολύ υψηλή	υψηλή — πολύ υψηλή	μεσαία	υψηλή	μεσαία
αύξηση της ζήτησης νερού (γεωργία, βιομηχανία, ιδιωτικά νοικοκυριά)	υψηλή	υψηλή	μεσαία	μεσαία	μεσαία
αύξηση της ζημιάς λόγω ακραίων γεγονότων	υψηλή	υψηλή	υψηλή	μεσαία	υψηλή

Πηγή: Έκθεση Εκτίμησης Κλιματικού Κινδύνου και Τρωτότητας (alpS et al., 2024)

3.3.11. Υποδομές, Μεταφορές και Κτίρια

Ευαισθησία. Οι κλιματικοί κίνδυνοι στον τομέα των υποδομών, των κτιρίων και των μεταφορών είναι καλά αναγνωρισμένοι στην Κύπρο. Πολλές υποδομές ζωτικής σημασίας της Κύπρου έχουν αναπτυχθεί κοντά στην παράκτια περιοχή. Οι υποδομές στη χώρα δεν θεωρούνται εξαιρετικά ευάλωτες στις κλιματικές αλλαγές, οι οποίες προκύπτουν από τη μείωση των βροχοπτώσεων, την αύξηση της θερμοκρασίας, τις ξηρασίες, τις διακυμάνσεις των έντονων βροχοπτώσεων, την άνοδο της στάθμης της θάλασσας, την αύξηση του διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα και

τις αλλαγές στα καθεστώτα πυρκαγιάς. Η κύρια προτεραιότητα τρωτότητας του τομέα σχετίζεται με τις ζημιές που προκαλούνται από αστικές πλημμύρες και παράκτιες πλημμύρες (Kythreotou and Mesmeris, 2023). Στο πλαίσιο αυτό, οι παράκτιες υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των οδικών αρτηριών, των αερολιμένων και των συστημάτων αποχέτευσης είναι επιρρεπείς στην κλιματική αλλαγή που προκαλείται από τις πλημμύρες και τις καταιγίδες (Zachariadis, 2012).

Κλιματικές επιπτώσεις. Η εκτίμηση των επιπτώσεων στο κλίμα για τον τομέα των υποδομών, των κτιρίων και των μεταφορών έδειξε ότι υπάρχει επείγουσα ανάγκη να αντιμετωπιστούν οι μεταβαλλόμενες κλιματικές συνθήκες, ιδίως λαμβάνοντας υπόψη τις αργές διαδικασίες, όπως η άνοδος της θερμοκρασίας και τα οξεία φαινόμενα, όπως οι αιφνίδιες πλημμύρες. Οι επιπτώσεις της θερμότητας σε εξωτερικούς και εσωτερικούς χώρους και η συντήρηση των υποδομών είναι οι κύριες κατηγορίες επιπτώσεων που προσδιορίζονται. Οι αυξανόμενες θερμοκρασίες όχι μόνο επηρεάζουν τη δομική ακεραιότητα των οικοδομικών υλικών, αλλά η υψηλότερη υγρασία μπορεί επίσης να προκαλέσει ζημία στα μεταλλικά συστατικά, όπως οι ενισχύσεις χάλυβα, μέσω της διάβρωσης. Οι αυξημένες θερμοκρασίες και ακραίες συνθήκες, όπως οι καλοκαιρινές/ τροπικές ημέρες και νύχτες, έχουν ως αποτέλεσμα την αυξημένη ανάγκη ψύξης στα κτίρια και τις δημόσιες συγκοινωνίες. Η καθίζηση του εδάφους και η μείωση της σταθερότητας του εδάφους λόγω της αποξήρανσης μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο τη δομική σταθερότητα των υποδομών. Η Κύπρος αντιμετωπίζει ήδη αυξημένες δαπάνες και δαπάνες λόγω των αυξανόμενων αναγκών συντήρησης, ιδίως για δρόμους και πεζοδρόμια, καθώς οι θερμικές ζημιές απαιτούν συχνότερες επισκευές. Επιπλέον, τα κτίρια και οι υποδομές μεταφορών συχνά καταστρέφονται τόσο από τη θερμότητα όσο και από τις οξείες πλημμύρες. Στον Πίνακα 15 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των συμμετοχικών εκτιμήσεων επιπτώσεων στο κλίμα.

Πίνακας 15. Αξιολόγηση των κλιματικών επιπτώσεων υψηλής προτεραιότητας για τον τομέα των υποδομών, των μεταφορών και των κτιρίων

Κλιματικές επιπτώσεις	Έκθεση	Ευαισθησία	Προσαρμοστική ικανότητα		Επείγουσα ανάγκη ανάληψης δράσης
			Πλαίσιο διακυβέρνησης	Οικονομικοί πόροι	
βιοφυσική					
αύξηση της επίδρασης της αστικής θερμικής νησίδας	υψηλή	πολύ υψηλή	χαμηλή	χαμηλή	υψηλή
αύξηση στις καλοκαιρινές/τροπικές ημέρες και νύχτες	πολύ υψηλή	υψηλή	μεσαία	μεσαία	μεσαία
αύξηση της υγρασίας και των συμβάντων σκόνης	πολύ υψηλή	υψηλή	μεσαία	μεσαία	μεσαία
κοινωνικοοικονομικό					
αύξηση των δαπανών και του κόστους συντήρησης	πολύ υψηλό	πολύ υψηλή	μεσαία	μεσαία	υψηλή
αύξηση των απαιτήσεων ψύξης στις δημόσιες μεταφορές και τη μικροκίνηση	υψηλή	πολύ υψηλή	χαμηλή	χαμηλή	υψηλή
αύξηση της ανάγκης για σκίαση	υψηλή	πολύ υψηλή	χαμηλή	χαμηλή	υψηλή
λεκάνες κατακράτησης μικρότερου μεγέθους	υψηλή	υψηλή	μεσαία	μεσαία	υψηλή
αύξηση της ανάγκης για αναπροσαρμογή του	υψηλή	υψηλή	μεσαία	μεσαία	υψηλή

Κλιματικές επιπτώσεις	Έκθεση	Ευαισθησία	Προσαρμοστική ικανότητα		Επείγουσα ανάγκη ανάληψης δράσης
			Πλαίσιο διακυβέρνησης	Οικονομικοί πόροι	
αποχετευτικού συστήματος και των μονάδων επεξεργασίας λυμάτων					
μείωση της θερμικής άνεσης των κτιρίων	πολύ υψηλή	υψηλή	μεσαία	μεσαία	μεσαία
αλλαγές στη θερμοκρασία και την υγρασία εσωτερικού χώρου	υψηλή - πολύ υψηλή	υψηλή	μεσαία	μεσαία	μεσαία
αυξημένη ανάγκη προσαρμογής του σχεδιασμού και των υπηρεσιών των κτιρίων στη θερινή ζέση	πολύ υψηλή	μεσαία	μεσαία	μεσαία	μεσαία

Πηγή: Έκθεση Εκτίμησης Κλιματικού Κινδύνου και Τρωτότητας (alpS et al., 2024)

3.3.12. Θαλάσσιες και παράκτιες περιοχές

Ευαισθησία. Η Κύπρος και τα περιβάλλοντα υδατικά της συστήματα είναι ιδιαίτερα ευάλωτα στις δυσμενείς επιδράσεις που προκαλούνται από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Παράλληλα με την υπερθέρμανση της επιφανειακής θερμοκρασίας της θάλασσας, τα θαλάσσια οικοσυστήματα στην Κύπρο βρίσκονται επίσης υπό πίεση από μη κλιματικές επιπτώσεις και ανθρώπινους στρεσογόνους παράγοντες, όπως μη βιώσιμες αλιευτικές πρακτικές, ρύπανση ή χωροκατακτητικά είδη που μεταναστεύουν κυρίως από την Ερυθρά Θάλασσα λόγω ανθρωπογενών δραστηριοτήτων σε άλλες χώρες (González Hernández et al., 2023). Επιπλέον, σημαντικός αριθμός τουριστικών καταλυμάτων και ιδιωτικών περιουσιακών στοιχείων βρίσκονται κοντά στην ακτή (Lemesios et al., 2016· Monioudi et al., 2023). Λόγω των παράκτιων τεχνητών κατασκευών, οι παραλίες δεν διαθέτουν τον απαραίτητο χώρο για να υποχωρήσουν, με αποτέλεσμα την απώλεια της συνολικής έκτασης της παραλίας κάτω από ένα σενάριο ανόδου της στάθμης της θάλασσας.

Κλιματικές επιπτώσεις. Η έκθεση των παράκτιων περιοχών στις κλιματικές επιπτώσεις είναι εξαιρετικά υψηλή λόγω της συγκέντρωσης υποδομών ζωτικής σημασίας και εγκαταστάσεων μεταφορών κοντά στις ακτές και της σημασίας του παραλιακού τουρισμού για την εθνική οικονομία. Δέσμες επιπτώσεων έχουν γίνει όλο και πιο εμφανείς τα τελευταία χρόνια, υπογραμμίζοντας την επείγουσα ανάγκη ανάληψης δράσης. Τα οικοσυστήματα που σχετίζονται με τον εν λόγω τομέα απειλούνται όλο και περισσότερο από την υποβάθμιση καθώς η στάθμη της θάλασσας και η διάβρωση των ακτών προχωρούν, γεγονός που επιδεινώνεται από την αύξηση του αριθμού και της έντασης των σοβαρών βροχοπτώσεων. Η άνοδος της στάθμης της θάλασσας, που προκαλείται εν μέρει από τη θερμική επέκταση των ωκεάνιων υδατικών συστημάτων, απειλεί τη διαθεσιμότητα γλυκού νερού στην ξηρά για τα οικοσυστήματα, τους ανθρώπους και τις υποδομές, καθώς οι παράκτιοι υδροφόροι ορίζοντες εκτίθενται σε διείσδυση αλμυρού νερού, ιδίως κατά τη διάρκεια καταιγίδων και παράκτιων πλημμυρών. Οι αυξήσεις της θερμοκρασίας του θαλασσινού νερού μεταβάλλουν επίσης τις χημικές παραμέτρους και τη σύνθεση των ειδών, με τα θερμόφιλα είδη να κυμαίνονται βορειότερα και να αυξάνουν τα επίπεδα αλατότητας και οξύτητας δημιουργώντας κατάλληλες συνθήκες για χωροκατακτητικά είδη. Ο Πίνακας 16 παρουσιάζει τα αποτελέσματα των συμμετοχικών εκτιμήσεων επιπτώσεων στο κλίμα.

Πίνακας 16. Αξιολόγηση των κλιματικών επιπτώσεων υψηλής προτεραιότητας για τον τομέα της θάλασσας και των παράκτιων περιοχών

Κλιματικές επιπτώσεις	Έκθεση	Ευαισθησία	Προσαρμοστική ικανότητα		Επείγουσα ανάγκη ανάληψης δράσης
			Πλαίσιο διακυβέρνησης	Οικονομικοί πόροι	
βιοφυσική					
αυξημένη διάβρωση των ακτών λόγω καταιγίδων και μεγάλων βροχοπτώσεων	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	χαμηλή	μεσαία	υψηλή
αύξηση της διάβρωσης	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	χαμηλή	μεσαία	υψηλή
αύξηση της απώλειας παραλιών, γης	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	χαμηλή	μεσαία	υψηλή
αύξηση της συρρίκνωσης των παράκτιων οικοτόπων (π.χ. παράκτιες περιοχές ωστοκίας για πτηνά ή χελώνες, αμμόλοφους)	υψηλή	υψηλή — πολύ υψηλή	μεσαία	μεσαία	υψηλή

Πηγή: Έκθεση Εκτίμησης Κλιματικού Κινδύνου και Τρωτότητας (alpS et al., 2024)

3.3.13. Έδαφος

Ευαισθησία. Με βάση συστηματικές εδαφολογικές μελέτες, οι οποίες ξεκίνησαν το 1957, στην Κύπρο διακρίνονται δύο κύριες κατηγορίες εδαφών: βαθιά εδάφη και ρηχά εδάφη που συνδέονται με ειδικούς περιορισμούς. Τα βαθιά εδάφη στερούνται παραγωγικότητας λόγω των υψηλών συγκεντρώσεων αλάτων. Τα ρηχά εδάφη έχουν περιορισμένη ικανότητα κατακράτησης νερού και είναι ευαίσθητα σε σοβαρή διάβρωση και υποβάθμιση του εδάφους (Hadjiraskevas C., 2001). Γενικά, τα εδάφη στην Κύπρο είναι ευαίσθητα σε αλλαγές στην περιεκτικότητα σε οργανική ύλη, στη γονιμότητα, στη δομή και στη σταθερότητα.

Κλιματικές επιπτώσεις. Υπάρχουν τρεις ομάδες επιπτώσεων που επηρεάζουν αρνητικά την ποιότητα του εδάφους στην Κύπρο: διάβρωση, δομή και γονιμότητα του εδάφους και υγρασία του εδάφους και περιεκτικότητα σε νερό. Όσον αφορά τη διάβρωση, οι έντονες βροχοπτώσεις κατά τη χειμερινή περίοδο, ακολουθούμενες από τις υψηλές θερμοκρασίες και τις ξηρές καιρικές συνθήκες κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού, συμβάλλουν στη διάβρωση του εδάφους και στην υποβάθμιση του εδάφους σε ολόκληρη την Κύπρο (Hadjiraskevas C., 2001). Επιπλέον, η άνοδος της στάθμης της θάλασσας έχει ως αποτέλεσμα μεγάλη πιθανότητα διάβρωσης των ακτών (Zachariadis, 2012). Η αύξηση της θερμοκρασίας και η αυξημένη εμφάνιση ακραίων φαινομένων που σχετίζονται με τη θερμότητα, καθώς και οι αλλαγές στα πρότυπα βροχοπτώσεων λόγω της κλιματικής αλλαγής, οδηγούν σε επιδείνωση αυτών των επιπτώσεων. Οι επιπτώσεις αυτές συνδέονται επίσης στενά με τις μεταβολές της περιεκτικότητας του εδάφους σε νερό και τη μείωση της στάθμης των υπόγειων υδάτων. Για όλες τις κλιματικές επιπτώσεις υψηλής προτεραιότητας, η επείγουσα ανάγκη ανάληψης δράσης αξιολογήθηκε ως υψηλή, με βάση την ευαισθησία του τομέα. Ο Πίνακας 17 παρουσιάζει τα αποτελέσματα των συμμετοχικών εκτιμήσεων επιπτώσεων στο κλίμα.

Πίνακας 17. Αξιολόγηση των κλιματικών επιπτώσεων υψηλής προτεραιότητας για τον τομέα του εδάφους

Κλιματικές επιπτώσεις	Έκθεση	Ευαισθησία	Προσαρμοστική ικανότητα		Επείγουσα ανάγκη ανάληψης δράσης
			Πλαίσιο διακυβέρνησης	Οικονομικοί πόροι	
βιοφυσική					
μεταβολή του ισοζυγίου νερού του εδάφους	μέτρια-υψηλή	πολύ υψηλή	μεσαία	μεσαία	υψηλή
μείωση της στάθμης των υπόγειων υδάτων	υψηλή	πολύ υψηλή	μεσαία	μεσαία	υψηλή
υποβάθμιση του χούμου	υψηλή	πολύ υψηλή	μεσαία	μεσαία	υψηλή
μεταβολή της περιεκτικότητας σε οργανική ύλη του εδάφους και των αποθεμάτων	υψηλή	πολύ υψηλή	μεσαία	μεσαία	υψηλή
μείωση και μετατόπιση της περιόδου βλάστησης	πολύ υψηλή	υψηλή	χαμηλή	χαμηλή	μεσαία
αύξηση της διάβρωσης του εδάφους	πολύ υψηλή	υψηλή	μεσαία	μεσαία	υψηλή
αύξηση των δασικών και ανεξέλεγκτων πυρκαγιών	πολύ υψηλή	υψηλή	μεσαία	μεσαία	υψηλή
αλλαγή στη διαθεσιμότητα νερού	μέτρια-υψηλή	πολύ υψηλή	μεσαία	μεσαία	υψηλή
μείωση της ικανότητας κατακράτησης νερού στο έδαφος	μεσαία	πολύ υψηλή	μεσαία	μεσαία	υψηλή

Πηγή: Έκθεση Εκτίμησης Κλιματικού Κινδύνου και Τρωτότητας (alpS et al., 2024)

3.3.14. Χωροταξικός σχεδιασμός

Ευαισθησία. Ο χωροταξικός σχεδιασμός θεωρείται εγκάρσιος τομέας, δεδομένου ότι οι στόχοι, τα σχέδια και τα μέτρα του έχουν εκτεταμένες επιπτώσεις στις πολιτικές μετριασμού και προσαρμογής σε πολλούς άλλους τομείς. Η κλιματική αλλαγή αυξάνει την ευπάθεια τόσο των αστικών περιοχών όσο και των αγροτικών κοινοτήτων και των κατοίκων τους, με τους οικονομικά και κοινωνικά περιθωριοποιημένους ανθρώπους να πλήττονται περισσότερο και να είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι. Οι αστικές περιοχές επηρεάζονται δυσανάλογα λόγω της στεγανοποίησης του εδάφους, των αστικών δομών και των εντατικά δομημένων περιοχών (IPCC, 2022).

Κλιματικές επιπτώσεις. Η εκτίμηση επιπτώσεων αποκάλυψε δύο ομάδες επιπτώσεων με τη μεγαλύτερη επίδραση στους στόχους χωροταξικού σχεδιασμού: αύξηση των ακραίων θερμοκρασιών και διάβρωση. Οι αυξανόμενες θερμοκρασίες και ακραία φαινόμενα, όπως τα κύματα καύσωνα, επηρεάζουν ιδιαίτερα τα αστικά κέντρα και τις κατοικημένες περιοχές, με αποτέλεσμα την αυξημένη έκθεση των κατοίκων. Από την άλλη πλευρά, οι αγροτικές περιοχές αντιμετωπίζουν αυξημένη διάβρωση, η οποία επιδεινώνεται από τις πυρκαγιές, τις ξηρασίες, τις έντονες βροχοπτώσεις και τους ανέμους. Η μείωση της φυσικής αποθηκευτικής ικανότητας νερού οδηγεί σε αλλαγές στην καταλληλότητα της γης και σε αύξηση των συγκρούσεων όσον αφορά τη χρήση γης. Σε τοπικό επίπεδο, οι γεωλογικοί κίνδυνοι θέτουν σε κίνδυνο τις υποδομές, ιδίως σε περιοχές επιρρεπείς σε σεισμούς ή περιοχές με ασταθείς γεωλογικές δομές εδάφους. Ο

Πίνακας 18 παρουσιάζει τα αποτελέσματα των συμμετοχικών εκτιμήσεων επιπτώσεων στο κλίμα.

Πίνακας 18. Αξιολόγηση των κλιματικών επιπτώσεων υψηλής προτεραιότητας για τον τομέα του χωροταξικού σχεδιασμού

Κλιματικές επιπτώσεις	Έκθεση	Ευαισθησία	Προσαρμοστική ικανότητα		Επείγουσα ανάγκη ανάληψης δράσης
			Πλαίσιο διακυβέρνησης	Οικονομικοί πόροι	
βιοφυσική					
αύξηση της επίδρασης της αστικής θερμονησίδας	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	μεσαία	χαμηλή	υψηλή
αύξηση των καλοκαιρινών και τροπικών ημερών/ νυκτών	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	μεσαία	χαμηλή	υψηλή
κοινωνικοοικονομικό					
αύξηση της θερμικής καταπόνησης	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	μεσαία	χαμηλή	υψηλή

Πηγή: Έκθεση Εκτίμησης Κλιματικού Κινδύνου και Τρωτότητας (alpS et al., 2024)

3.3.15. Τουρισμός

Ευαισθησία. Παρά το γεγονός ότι η Κύπρος στοχεύει στη διαφοροποίηση της οικονομίας της με την ενίσχυση των μη τουριστικών υπηρεσιών, ο τουρισμός εξακολουθεί να είναι ένας από τους κύριους οικονομικούς τομείς, με τον τουρισμό ήλιου και θάλασσας να είναι ο σημαντικότερος (Monioudi and Velegrakis 2022). Ο τουρισμός της Κύπρου είναι ιδιαίτερα ευαίσθητος στις αλλαγές στο κλίμα, την κατάσταση της φύσης και της βιοποικιλότητας και την εμφάνιση ακραίων φαινομένων. Για παράδειγμα, η διαθεσιμότητα και το πλάτος των (αμμωδών) παραλιών μειώνονται λόγω της αύξησης της στάθμης της θάλασσας, της διάβρωσης και των πλημμυρών, που θέτουν σε κίνδυνο την επιφάνεια και τις υποδομές της παραλίας και επηρεάζουν την ελκυστικότητα των προορισμών (Arabadzhyan et al., 2021· Monioudi and Velegrakis, 2022). Επιπλέον, οι χερσαίοι προορισμοί ενδέχεται να επηρεαστούν αρνητικά από τις ανεξέλεγκτες και δασικές πυρκαγιές. Θετικές επιδράσεις μπορεί επίσης να παρατηρηθούν καθώς οι τουριστικοί προορισμοί για περιηγήσεις σε εσωτερικούς χώρους και σε ορεινές περιοχές θα μπορούσαν να ωφεληθούν από την αύξηση των θερμοκρασιών, καθώς οι τουριστικές ροές αλλάζουν χωρικά και χρονικά (Lemesios et al., 2016).

Κλιματικές επιπτώσεις. Οι κλιματικές επιπτώσεις είναι επί του παρόντος εμφανείς σε βιοφυσικό και κοινωνικοοικονομικό επίπεδο, μεταβάλλοντας την ένταση και τη συχνότητα των ακραίων θερμικών φαινομένων, των δασικών και των ανεξέλεγκτων πυρκαγιών και του ρυθμού διάβρωσης των αμμωδών παραλιών. Οι πυρκαγιές και τα ακραία γεγονότα ενδέχεται συνεπώς να καταστρέψουν χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς που είναι σημαντικοί για τον τουρισμό και να οδηγήσουν σε μειωμένη ασφάλεια τόσο των κατοίκων όσο και των τουριστών. Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής που σχετίζονται με τη θερμότητα έχουν ιδιαίτερη σημασία για τις αστικές περιοχές και έχουν ως αποτέλεσμα την αυξανόμενη ζήτηση για παραλιακό τουρισμό και δραστηριότητες που βασίζονται στο νερό. Οι τελευταίες αναμένεται να επηρεαστούν αρνητικά από την αναμενόμενη άνοδο της στάθμης της θάλασσας και τη διάβρωση των ακτών. Παρόλο που

ο αριθμός των επισκεπτών αυξάνεται σταθερά, εν μέρει λόγω της παράτασης της θερινής περιόδου, η θερμική καταπόνηση, η συχνότητα και η ένταση των ακραίων φαινομένων αναμένεται να μειώσουν τον αριθμό των επισκεπτών και να μεταβάλουν τις τουριστικές ροές, καθώς αυξάνεται η ζήτηση για δροσερούς χώρους. Η αυξημένη ζήτηση ψύξης και νερού στον τομέα του τουρισμού συνδέεται με υψηλές ενεργειακές απαιτήσεις, οι οποίες ενδέχεται να θέσουν σε κίνδυνο τον εφοδιασμό και τη σταθερότητα του δικτύου. Η εκτίμηση επιπτώσεων αποκάλυψε την επείγουσα ανάγκη ανάληψης δράσης για όλες σχεδόν τις κλιματικές επιπτώσεις υψηλής προτεραιότητας και τη χαμηλή προσαρμοστική ικανότητα.

Ο Πίνακας 19 παρουσιάζει τα αποτελέσματα των συμμετοχικών εκτιμήσεων επιπτώσεων στο κλίμα.

Πίνακας 19. Αξιολόγηση των κλιματικών επιπτώσεων υψηλής προτεραιότητας για τον τουριστικό τομέα

Κλιματικές επιπτώσεις	Έκθεση	Ευαισθησία	Προσαρμοστική ικανότητα		Επείγουσα ανάγκη ανάληψης δράσης
			Πλαίσιο διακυβέρνησης	Οικονομικοί πόροι	
βιοφυσική					
αύξηση της απώλειας αμμωδών παραλιών	πολύ υψηλή	υψηλή	μεσαία	χαμηλή	μεσαία
αύξηση των δασικών και ανεξέλεγκτων πυρκαγιών	πολύ υψηλή	υψηλή	μεσαία	χαμηλή	υψηλή
αύξηση ακραίων συμβάντων	υψηλή	υψηλή	χαμηλή	χαμηλή	υψηλή
απώλεια βιοποικιλότητας και οικοσυστημάτων (θαλάσσια/ χερσαία)	υψηλή	μεσαία — υψηλή	μεσαία	μεσαία	υψηλή
αύξηση της έντασης και της συχνότητας των κυμάτων καύσωνα	υψηλή	μεσαία	χαμηλή	χαμηλή	υψηλή
κοινωνικοοικονομικό					
αρνητική επίδραση ακραίων καιρικών φαινομένων στις τουριστικές δραστηριότητες	υψηλή	υψηλή	χαμηλή	χαμηλή	υψηλή
μείωση των υπαίθριων δραστηριοτήτων λόγω καύσωνα	υψηλή	υψηλή	χαμηλή	χαμηλή	υψηλή
αύξηση της ζήτησης για ψύξη το καλοκαίρι	υψηλή	μεσαία — υψηλή	μεσαία	μεσαία	υψηλή

Πηγή: Έκθεση Εκτίμησης Κλιματικού Κινδύνου και Τρωτότητας (alpS et al., 2024)

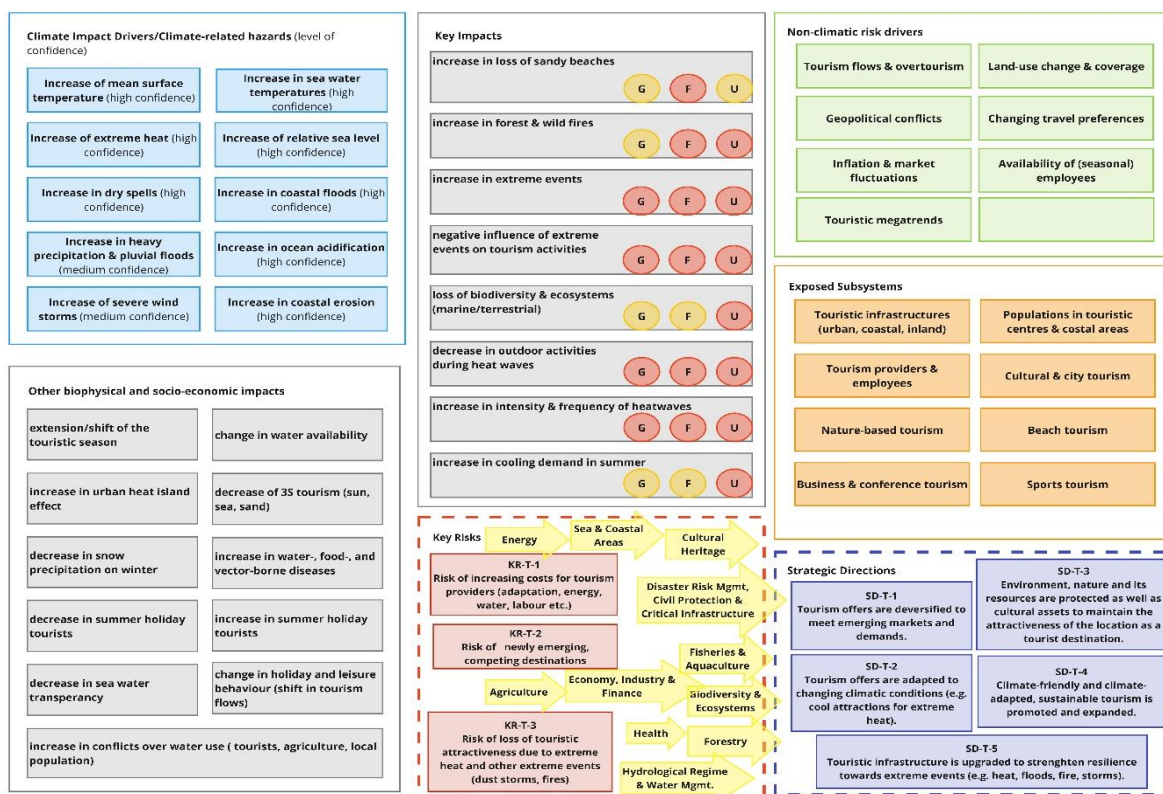
3.4. Ανάπτυξη λειτουργικού σεναρίου και σύνοψη βασικών αναλύσεων

Με βάση τα αποτελέσματα των εργαστηρίων εκτίμησης των επιπτώσεων στο κλίμα, τις γνώσεις εμπειρογνομόνων και την επιστημονική βιβλιογραφία, αναπτύχθηκαν αλυσίδες επιπτώσεων στο κλίμα, οι οποίες αντικατοπτρίζουν την τρέχουσα κατάσταση των κλιματικών επιπτώσεων λαμβάνοντας υπόψη τις κλιματικές επιπτώσεις υψηλής προτεραιότητας, τα εκτεθειμένα υποσυστήματα και τους παράγοντες μη κλιματικού κινδύνου. Το Σχήμα 5 απεικονίζει μια ομαδοποιημένη αλυσίδα επιπτώσεων για τον τομέα του τουρισμού. Αυτές χρησίμευσαν ως βάση για συζητήσεις στο πλαίσιο της συμμετοχικής διαδικασίας για τον προσδιορισμό των βασικών

κινδύνων που σχετίζονται με το κλίμα για κάθε τομέα. Όλες οι αλυσίδες αντίκτυπου περιλαμβάνονται στο παράρτημα Γ του CRVA (alpS et al., 2024). Οι βασικοί κίνδυνοι χαρακτηρίζονται από την μεγάλη τους χρονική διάρκεια, τις ευρείες συνέπειές τους, που ενδέχεται να επηρεάσουν το οικολογικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο και τον χρόνο που απαιτείται για τις επιλογές προσαρμογής για την επίτευξη του επιδιωκόμενου αποτελέσματος (EEA, 2024b; GIZ, 2023; IPCC, 2022).

Οι βασικοί κίνδυνοι αντικατοπτρίζουν την έκθεση, την ευαισθησία, την προσαρμοστική ικανότητα και την επείγουσα ανάγκη ανάληψης δράσης, δηλαδή την τρέχουσα αξιολόγηση των κλιματικών επιπτώσεων σε κάθε τομέα, συμπυκνώνοντας τις γνώσεις που συλλέγονται σε προηγούμενα στάδια εργασίας σε ένα τρέχον τοπίο κινδύνου. Η εκτίμηση κινδύνου καταρτίστηκε για κάθε βασικό κίνδυνο. Συνδέοντας τις αξιολογήσεις με τα δεδομένα για το κλίμα, καταρτίστηκαν αξιολογήσεις για δύο μελλοντικά χρονοδιαγράμματα και σενάρια, ένα αισιόδοξο και απαισιόδοξο σενάριο τόσο για το εγγύς (2041-2060) όσο και για το μακρινό μέλλον (2081-2100), αντίστοιχα. Το αισιόδοξο σενάριο περιγράφει ένα μέλλον όπου οι προσπάθειες μετριασμού της κλιματικής αλλαγής περιορίζουν την υπερθέρμανση του πλανήτη (RCP4.5), ενώ το απαισιόδοξο σενάριο περιγράφει ένα συνηθισμένο σενάριο χωρίς προσπάθειες μετριασμού (RCP8.5). Επιπλέον, η χρονική δυναμική (π.χ. οξείες ή αργές εκδηλώσεις έναρξης), καθώς και οι πιθανές χωρικές διακυμάνσεις (π.χ. ορισμένες περιοχές ενδέχεται να επηρεαστούν περισσότερο από άλλες· ως εκ τούτου, η τοπική, περιφερειακή ή εθνική εμφάνιση διαφοροποιείται) των κλιματικών κινδύνων επίσης λαμβάνονται υπόψη.

Σχήμα 5. Η αλυσίδα επιπτώσεων στο κλίμα για τον τομέα του τουρισμού αναπτύχθηκε σε συμμετοχικά εργαστήρια με τοπικούς εμπειρογνώμονες

Εικονογράφηση: alpS consult.

Η αξιολόγηση κινδύνου υπογραμμίζει την ανάγκη για εκτεταμένες προσπάθειες μετριασμού και προσαρμογής για την προετοιμασία των προκλήσεων στο απώτερο μέλλον. Οι περισσότεροι βασικοί κίνδυνοι που εντοπίστηκαν δείχνουν μια αυξανόμενη τάση προς το τέλος του αιώνα, όταν οι κλιματικοί κίνδυνοι θα φθάσουν σε μεγαλύτερα μεγέθη από ό,τι σήμερα. Ωστόσο, ορισμένες επιπτώσεις, για παράδειγμα εκείνες που συνδέονται με τη διαθεσιμότητα νερού ή τη θερμική καταπόνηση, θα φθάσουν σε πολύ υψηλά επίπεδα στο εγγύς μέλλον.

Έτσι, με βάση τις εκτιμήσεις των κλιματικών κινδύνων, αρκετοί τομείς είναι ιδιαίτερα ευαίσθητοι στην κλιματική αλλαγή. Η γεωργία αντιμετωπίζει σημαντικούς κινδύνους, ιδίως όσον αφορά τις αστοχίες στη διαχείριση των υδάτων και την αύξηση του κόστους και της απώλειας των μέσων διαβίωσης, με τόσο τους τρέχοντες όσο και τους μελλοντικούς κινδύνους να κυμαίνονται από μέτριο έως πολύ υψηλό. Η βιοποικιλότητα και τα οικοσυστήματα πλήττονται σοβαρά, με τις πυρκαγιές και την απώλεια βιοποικιλότητας και οικοσυστημάτων, την απώλεια οικοσυστημικών υπηρεσιών, την απώλεια σπάνιων και/ή ενδημικών ειδών και τη μειωμένη ποιότητα των υδάτων που ενέχουν υψηλούς έως πολύ υψηλούς κινδύνους, ορισμένα ακόμη και στο εγγύς μέλλον βάσει ενός αισιόδοξου σεναρίου. Η διαχείριση κινδύνου καταστροφών είναι ιδιαίτερα ευαίσθητη σε ακραία φαινόμενα, όπως οι πυρκαγιές, οι πλημμύρες και το αυξανόμενο κόστος των προνοιών, των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης και της συντήρησης των υποδομών, με τους κινδύνους να κλιμακώνονται σε πολύ υψηλά επίπεδα στο μέλλον. Ο δασικός τομέας παρουσιάζει πολύ υψηλούς κινδύνους δασικών πυρκαγιών, ξηρασίας και ξηρασίας, με αποτέλεσμα την απώλεια δασών, δασικών εδαφών και ενδημικών ειδών.

Η υγεία είναι ένας άλλος τομέας που προκαλεί ανησυχία, ιδίως όσον αφορά τα ακραία συμβάντα και τους κινδύνους για την υγεία και τα μέσα διαβίωσης των ευάλωτων ομάδων, με τους κινδύνους να εξελίσσονται από μέτρια σε πολύ υψηλά επίπεδα. Ο τομέας της διαχείρισης των υδάτων είναι επίσης ιδιαίτερα ευάλωτος λόγω των πλημμυρών, αφενός, και της αυξανόμενης λειψυδρίας, αφετέρου, όπου οι αξιολογήσεις κινδύνου αυξάνονται σε πολύ υψηλά επίπεδα στο εγγύς μέλλον βάσει ενός αισιόδοξου σεναρίου. Το έδαφος επηρεάζεται από τη διάβρωση και την υποβάθμιση, με τους κινδύνους να φθάνουν σε πολύ υψηλά επίπεδα στο εγγύς μέλλον βάσει ενός αισιόδοξου σεναρίου.

Ο χωροταξικός σχεδιασμός είναι ιδιαίτερα ευαίσθητος στην κλιματική αλλαγή λόγω του κινδύνου απεριόριστης αστικής εξάπλωσης και κακοδιαχείρισης των χώρων πρασίνου, γεγονός που οδηγεί στην απώλεια γεωργικής γης και επηρεάζει την οικονομική παραγωγικότητα, τονίζοντας τον δυνητικά διασυννοριακό χαρακτήρα των κινδύνων. Οι οικισμοί και οι κατασκευές κοντά στις ακτές είναι ευάλωτοι στη διάβρωση και τις καταγίδες, με τους κινδύνους να αναμένεται να κλιμακωθούν από μεσαία στο εγγύς μέλλον σε πολύ υψηλά στο μακρινό μέλλον.

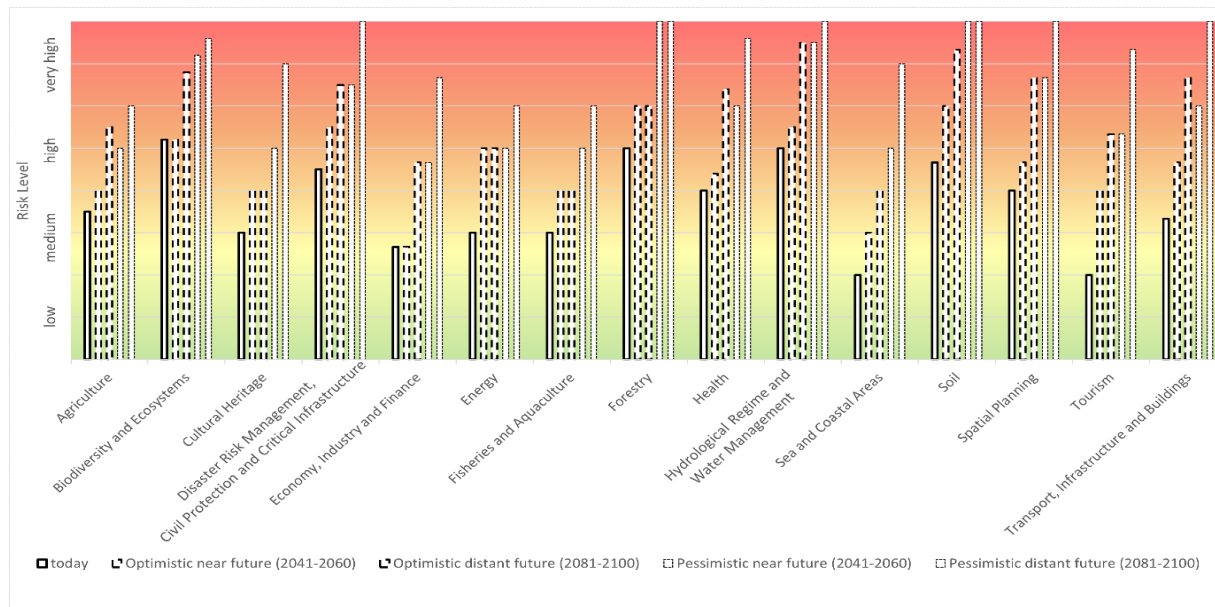
Ο τουρισμός αντιμετωπίζει αυξανόμενους κινδύνους από ακραία καιρικά φαινόμενα όπως τα κύματα καύσωνα, τα επεισόδια σκόνης και οι πυρκαγιές, γεγονός που μπορεί να μειώσει την τουριστική ελκυστικότητα και να αυξήσει το λειτουργικό κόστος για τους παρόχους. Επιπλέον, οι αναδυόμενοι ανταγωνιστικοί προορισμοί ενδέχεται να αποτελέσουν περαιτέρω πρόκληση για τον τομέα, καθώς οι κλιματικές επιπτώσεις επηρεάζουν τις τοπικές τουριστικές βιομηχανίες, με τους μελλοντικούς κινδύνους να κυμαίνονται από μεσαίοι έως πολύ υψηλοί. Τέλος, οι μεταφορές,

οι υποδομές και τα κτίρια παρουσιάζουν υψηλό έως πολύ υψηλό κίνδυνο, καθώς η ανθρώπινη άνεση και υγεία διακυβεύονται λόγω της αυξημένης ζέστης στα αστικά κέντρα και τα κτίρια.

Σχήμα 6. Αξιολόγηση κινδύνου ανά τομέα και σενάριο με βάση τις μέσες διαβαθμίσεις κινδύνου για κάθε βασικό κίνδυνο που προσδιορίζεται. Οι βαθμολογίες περιλάμβαναν κλίμακα τεσσάρων βαθμίδων (χαμηλή, μεσαία, υψηλή, πολύ υψηλή).

Πηγή: alpS consult με αποτελέσματα του συμμετοχικού εργαστηρίου.

Το Σχήμα 6 δείχνει τις αυξανόμενες διαβαθμίσεις κινδύνου για όλους τους τομείς που αναλύθηκαν τόσο στο εγγύς όσο και στο μακρινό μέλλον με αισιόδοξα και απαισιόδοξα σενάρια σε σύγκριση με τα σημερινά επίπεδα κινδύνου. Οι αξιολογήσεις βασίζονται στους βασικούς κινδύνους που αξιολογήθηκαν για κάθε τομέα και απεικονίζουν μια μέση αξία ανά τομέα. Ενώ, σύμφωνα με ένα αισιόδοξο σενάριο, οι κίνδυνοι θα αυξηθούν τόσο στο εγγύς όσο και στο μακρινό μέλλον, θα υπάρξουν σημαντικές προκλήσεις σε όλους τους τομείς στο πλαίσιο ενός απαισιόδοξου σεναρίου, με τους περισσότερους κινδύνους να φθάνουν σε πολύ υψηλά επίπεδα προς το τέλος του αιώνα.

Ο Πίνακας 20 συνοψίζει τους βασικούς κινδύνους που εντοπίστηκαν για κάθε τομέα. Λεπτομερή περιγραφή της εκτίμησης κινδύνου που παρουσιάζεται στο Παράρτημα Γ: Βασικοί τομεακοί κίνδυνοι.

Πίνακας 20. Σύνοψη των βασικών κλιματικών κινδύνων που εντοπίστηκαν για κάθε τομέα

Τομέας	Βασικοί κλιματικοί κίνδυνοι
Γεωργία	<ol style="list-style-type: none"> 1. Κίνδυνος απώλειας γεωργικής γης και συνακόλουθης απώλειας πολιτιστικής ταυτότητας 2. Κίνδυνος απώλειας μέσω διαβίωσης και εισοδήματος από τη γεωργία λόγω αύξησης του κόστους 3. Κίνδυνος απώλειας γεωργικών πρακτικών και αγροτικής κουλτούρας 4. Κίνδυνος αποτυχίας των συστημάτων διαχείρισης των υδάτων στη γεωργία

Τομέας	Βασικοί κλιματικοί κίνδυνοι
Βιοποικιλότητα και οικοσυστήματα	<ol style="list-style-type: none"> 1. Κίνδυνος απώλειας βιοποικιλότητας και οικοσυστημάτων λόγω δασικών πυρκαγιών 2. Κίνδυνος να χάσουν τα οικοσυστήματα την ικανότητά τους να παρέχουν οικοσυστημικές υπηρεσίες 3. Κίνδυνος βιολογικής εισβολής 4. Κίνδυνος απώλειας βιοποικιλότητας και σπάνιων ή/και ενδημικών ειδών 5. Κίνδυνος απώλειας οικοσυστημάτων λόγω της μείωσης της ποιότητας και της ποσότητας των υδάτων
Πολιτιστική κληρονομιά	<ol style="list-style-type: none"> 1. Κίνδυνος απώλειας ιστορικών, αρχαιολογικών, πολιτιστικών και φυσικών αξιών και αυθεντικότητας 2. Ο κίνδυνος απώλειας πολιτιστικών αξιών θα επηρεάσει τον τουρισμό και τα συναφή έσοδα
Διαχείριση κινδύνων καταστροφών, πολιτική προστασία και υποδομές ζωτικής σημασίας	<ol style="list-style-type: none"> 1. Κίνδυνος για την ανθρώπινη ζωή και υγεία από καταστροφές και δευτερογενείς ασθένειες π.χ. πνευμονικές ασθένειες 2. Κίνδυνος εκτεταμένων διαταραχών στις υποδομές μεταφορών και εφοδιασμού λόγω δασικών πυρκαγιών και πλημμυρών (παράκτια, όμβριων υδάτων) 3. Κίνδυνος αύξησης του κόστους συντήρησης, προνοιών και καταστάσεων έκτακτης ανάγκης 4. Κίνδυνος για τις κοινότητες που είναι επιρρεπείς σε αυξανόμενη συχνότητα και ένταση φυσικών καταστροφών (ευάλωτες σε διάφορα ακραία φαινόμενα)
Οικονομία, βιομηχανία και χρηματοοικονομικά	<ol style="list-style-type: none"> 1. Κίνδυνος δημοσιονομικής και ατομικής χρηματοπιστωτικής αστάθειας λόγω κλιματικών γεγονότων 2. Κίνδυνος αύξησης του κόστους ασφάλισης και απόσυρσης ανασφαλιστικών εταιρειών 3. Κίνδυνος χρηματοπιστωτικής αστάθειας και οικονομικής ύφεσης λόγω προβλημάτων υγείας, περιορισμών στις επιδόσεις εργασίας λόγω ακραίων συμβάντων (πυρκαγιά, καταπόνηση που σχετίζεται με τη θερμότητα και τη σκόνη στους ανθρώπους και θερμικό φορτίο σε υλικά και εγκαταστάσεις λειτουργίας), περιορισμοί στις καθιερωμένες μεθόδους παραγωγής και απώλεια/ μετατόπιση των υποδομών
Ενέργεια	<ol style="list-style-type: none"> 1. Κίνδυνος αστοχίας της παραγωγής, του εφοδιασμού και της διακοπής της υποδομής λόγω ακραίων φαινομένων 2. Κίνδυνος διακυμάνσεων της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και ορυκτά καύσιμα (δυναμική της παγκόσμιας αγοράς)
Αλιεία & υδατοκαλλιέργεια	<ol style="list-style-type: none"> 1. Κίνδυνος απώλειας εισοδήματος ή κατάρρευσης του κλάδου της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας 2. Κίνδυνος απώλειας θαλάσσιας βιοποικιλότητας (π.χ. λόγω αύξησης της θερμοκρασίας, παρουσίας εισβλητικών ειδών, ή επέκτασης της τουριστικής περιόδου)
Δασοκομία	<ol style="list-style-type: none"> 1. Κίνδυνος απώλειας δασικών εκτάσεων και δασικού εδάφους λόγω δασικών πυρκαγιών 2. Κίνδυνος για τα φυσικά δάση και τα ενδημικά και σπάνια είδη λόγω της ξηρασίας και της ανομβρίας

Τομέας	Βασικοί κλιματικοί κίνδυνοι
Υγεία	<ol style="list-style-type: none"> 1. Κίνδυνος για την ανθρώπινη υγεία από ακραία φαινόμενα (κύματα καύσωνα, άμμου και σκόνης, πλημμύρες, πυρκαγιές) 2. Κίνδυνος για τα συστήματα υγείας και ανεπαρκής παροχή ενέργειας για τη λειτουργία του συστήματος υγείας κατά τη διάρκεια ακραίων φαινομένων (πλημμύρες, καύσωνες, κύματα άμμου και σκόνης) 3. Κίνδυνος για την υγεία και τα μέσα διαβίωσης των ευάλωτων και μειονεκτουσών ομάδων, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών 4. Κίνδυνος μεταβολής των ασθενειών που μεταδίδονται μέσω του αέρα, των εντόμων, των τροφίμων και του νερού 5. Κίνδυνος έλλειψης πρόσβασης σε δημόσιες υποδομές, έλλειψη αποχέτευσης (απομονωμένες περιοχές)
Υδρολογικό καθεστώς & διαχείριση των υδάτων	<ol style="list-style-type: none"> 1. Κίνδυνος για τον πληθυσμό και τις υποδομές σε περιοχές επιρρεπείς σε πλημμύρες 2. Κίνδυνος για την παροχή οικοσυστημικών υπηρεσιών από υδατικά συστήματα λόγω αλλαγών στα πρότυπα βροχοπτώσεων και μείωσης της ροής των υδάτων 3. Κίνδυνος αύξησης των κοινωνικών συγκρούσεων λόγω της αυξανόμενης λειψυδρίας και της ζήτησης νερού 4. Κίνδυνος ασφάλειας για την παροχή νερού (πόσιμου και άρδευσης)
Υποδομές, μεταφορές και κτίρια	<ol style="list-style-type: none"> 1. Κίνδυνος απώλειας μέσων διαβίωσης και εισοδήματος λόγω ζημιών σε υποδομές και κτίρια 2. Κίνδυνος για την ανθρώπινη άνεση και υγεία λόγω της αυξημένης θερμοότητας στα αστικά κέντρα και τα κτίρια 3. Κίνδυνος μείωσης των δημόσιων πόρων λόγω της αύξησης του κόστους συντήρησης των υποδομών
Θαλάσσιες & Παράκτιες Περιοχές	<ol style="list-style-type: none"> 1. Κίνδυνος απώλειας τουριστικής αξίας και απειλής για τα μέσα διαβίωσης των παράκτιων κοινοτήτων 2. Κίνδυνος για την ανθρώπινη υγεία από αλλοιωμένη διαθεσιμότητα γλυκού νερού και ζημιές από καταιγίδες
Έδαφος	<ol style="list-style-type: none"> 1. Κίνδυνος υποβάθμισης του εδάφους και απώλειας εδαφών λόγω διάβρωσης και ακραίων φαινομένων 2. Κίνδυνος πλημμυρών από τη μειωμένη ικανότητα κατακράτησης νερού των εδαφών 3. Κίνδυνος για την παροχή υπηρεσιών οικοσυστήματος εδάφους (π.χ. τριχοειδής ροή, διαθεσιμότητα νερού και θρεπτικών συστατικών για τα φυτά)
Χωροταξικός σχεδιασμός	<ol style="list-style-type: none"> 1. Κίνδυνος για την ευημερία και την υγεία του ανθρώπου 2. Κίνδυνος για την οικονομική παραγωγικότητα από την απεριόριστη αστική εξάπλωση (απώλεια γεωργικής γης) και την κακοδιαχείριση των αστικών χώρων πρασίνου 3. Κίνδυνος για οικισμούς και ανθρωπογενείς δομές (π.χ. κοντά σε ακτές από διάβρωση και καταιγίδες)
Τουρισμός	<ol style="list-style-type: none"> 1. Κίνδυνος αύξησης του κόστους για τους τουριστικούς παρόχους (προσαρμογή, ενέργεια, νερό, εργασία κ.λπ.) 2. Κίνδυνος νεοεμφανιζόμενων, ανταγωνιστικών προορισμών 3. Κίνδυνος απώλειας της τουριστικής ελκυστικότητας λόγω της ακραίας ζέστης και άλλων ακραίων φαινομένων (επεισόδια σκόνης, πυρκαγιές)

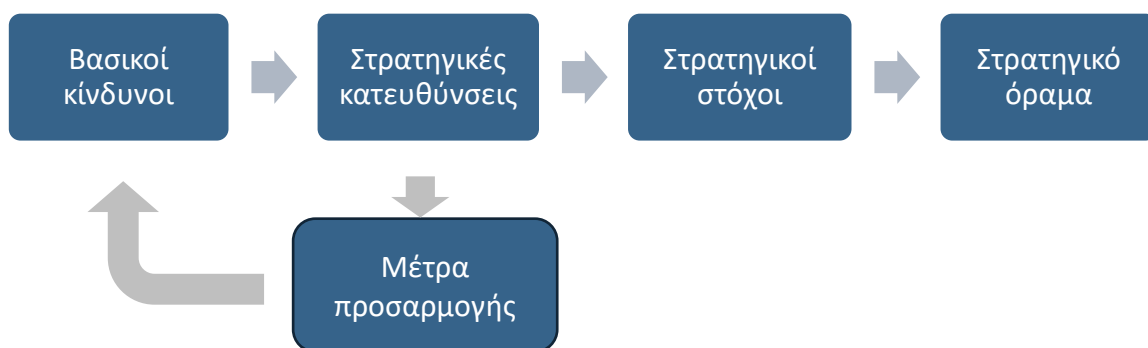

Πηγή: Έκθεση Εκτίμησης Κλιματικού Κινδύνου και Τρωτότητας (alpS et al., 2024)

4. Όραμα, στόχοι και μέτρα για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή

Με βάση τους εντοπισθέντες κινδύνους και τα τρωτά σημεία και τις αλυσίδες επιπτώσεων στο κλίμα που αναπτύχθηκαν για κάθε τομέα (βλ. Σχήμα 5), το επόμενο βήμα ήταν ο προσδιορισμός ειδικών στρατηγικών κατευθύνσεων ανά τομέα. Οι εν λόγω στρατηγικές κατευθύνσεις επικυρώθηκαν σε εργαστήριο τον Ιούνιο του 2024 και χρησίμευσαν στον καθορισμό των ειδικών στόχων και του στρατηγικού οράματος της στρατηγικής, καθώς και στην καθοδήγηση της επιλογής μέτρων προσαρμογής για την αντιμετώπιση των βασικών κινδύνων (Σχήμα 7).

Σχήμα 7. Ενοιολογικό πλαίσιο για την ανάπτυξη του οράματος, των στρατηγικών στόχων και των στρατηγικών κατευθύνσεων για την Εθνική Στρατηγική Προσαρμογής της Κύπρου

Η ενότητα 4.1 του παρόντος κεφαλαίου εξηγεί το στρατηγικό όραμα και τους στόχους της ΕΣΠ, καθώς και τις στρατηγικές κατευθύνσεις που τεκμηριώνουν κάθε έναν από τους στόχους. Ενώ οι στρατηγικές κατευθύνσεις έχουν αποδοθεί σε κάθε στρατηγικό στόχο για λόγους οργάνωσης στο παρόν έγγραφο, πολλές είναι εγκάρσιες και χρησιμεύουν για την αντιμετώπιση των κινδύνων που εντοπίζονται σε διάφορους τομείς. Στην ενότητα 4.2 συνοψίζονται τα μέτρα προσαρμογής που προσδιορίστηκαν για κάθε τομέα μετά τη συμμετοχική διαδικασία που περιγράφεται στο τμήμα 0 ανωτέρω. Πλήρης κατάλογος μέτρων, στόχων και περιγραφών παρατίθεται στο παράρτημα Δ και λεπτομερής εκτίμηση επιπτώσεων για κάθε μέτρο στο αρχείο *Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Προσαρμογή στην κλιματική Αλλαγή: Εκτίμηση Επιπτώσεων Μέτρων Προσαρμογής* που παρουσιάζεται μαζί με την ΕΣΠ..

4.1. Όραμα και στρατηγικοί στόχοι

4.1.1. Το στρατηγικό μας όραμα

Η Κύπρος θα είναι ένα ανθεκτικό, βιώσιμο και ακμαίο νησιωτικό κράτος που θα έχει προσαρμοστεί επιτυχώς στις προκλήσεις που θέτει η κλιματική αλλαγή. Τα φυσικά οικοσυστήματα, η οικονομία και οι κοινότητες θα ενισχυθούν ενάντια στις επιπτώσεις των αυξανόμενων θερμοκρασιών, των ακραίων καιρικών φαινομένων και της λειψυδρίας. Αναπτύσσεται ένα ισχυρό σύστημα διακυβέρνησης για τη στήριξη και την προώθηση αποτελεσματικών δράσεων προσαρμογής. Η Κύπρος θα εκπληρώσει και θα αναπτύξει τις δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί σε ευρωπαϊκό και διεθνές πλαίσιο.

4.1.2. Στρατηγικοί στόχοι και στρατηγικές κατευθύνσεις για την υλοποίηση αυτού του οράματος

Στρατηγικός στόχος 1: Ανθεκτικότητα του φυσικού οικοσυστήματος

Η μοναδική βιοποικιλότητα της Κύπρου, συμπεριλαμβανομένης της χλωρίδας, της πανίδας και των θαλάσσιων οικοσυστημάτων της, προστατεύεται και αποκαθίσταται. Εφαρμόζονται βιώσιμες πρακτικές χρήσης γης, όπως η αναδάσωση, η αποκατάσταση οικοσυστημάτων και η διατήρηση του εδάφους, για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των οικοσυστημάτων και των υπηρεσιών τους. Ενισχύονται οι παράκτιες άμυνες για τον μετριασμό των επιπτώσεων της ανόδου της στάθμης της θάλασσας, της διάβρωσης και των καταγίδων. Οι συνολικές λύσεις που βασίζονται στη φύση αποτελούν τον πυρήνα των εργασιών προσαρμογής.

Σχετικές τομεακές στρατηγικές κατευθύνσεις

Βιοποικιλότητα και οικοσυστήματα

1. Ενίσχυση της πυρόσβεσης και της διάθεσης κατάλληλων πόρων για την προστασία των οικοσυστημάτων.
2. Ο πολεοδομικός σχεδιασμός εξετάζει ζητήματα βιοποικιλότητας και νέους κλιματικούς κινδύνους.
3. Εξασφάλιση ελάχιστων οικολογικών παροχών και γενικά νερού για τη βιοποικιλότητα και την υγεία των οικοτόπων.
4. Σύμφωνα με τον νόμο για την αποκατάσταση της φύσης (NRL 2024/1991/EU), αποκατάσταση των οικοσυστημάτων για να αυξήσουν την ανθεκτικότητά τους και να προστατεύσουν τις οικοσυστημικές υπηρεσίες.
5. Η βιοποικιλότητα και ο μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και η προσαρμογή σε αυτήν θεωρούνται άρρηκτα συνδεδεμένες. Τα διαταραγμένα οικοσυστήματα ανανεώνονται και οι διασυνδέσεις αποκαθίστανται.
6. Οι προστατευόμενες περιοχές διατηρούνται και ενδεχομένως διευρυνθούν για τη διαφύλαξη εκτεταμένων οικοσυστημάτων και ενδημικών ειδών (π.χ. υγροβιότοποι, φυσικά δάση).

Δασοκομία

1. Για τη διαφύλαξη των φυσικών δασών και των οικοσυστημικών υπηρεσιών τους, η (τουριστική) χρήση επικεντρώνεται στη βιωσιμότητα.
2. Αποτελεσματική προστασία της Κύπρου από δασικές και ανεξέλεγκτες πυρκαγιές.
3. Επαναφορά της παραδοσιακής χρήσης της γεωργικής γης (συνδέεται με τις πυρκαγιές, τη βιοποικιλότητα).
4. Οι υποστηρικτικοί μηχανισμοί και οι πόροι για την αποκατάσταση και την προστασία είναι επαρκείς και αποτελεσματικοί.

Θαλάσσιες και παράκτιες περιοχές

1. Τα παράκτια οικοσυστήματα (χερσαία και θαλάσσια) αποκαθίστανται, προστατεύονται και διατηρούνται.
2. Οι παράκτιες υποδομές διατηρούνται, προστατεύονται και προσαρμόζονται.
3. Διασφαλίζεται η βιώσιμη χρήση των παράκτιων περιοχών (π.χ. τουρισμός).

Έδαφος

1. Τα υγιή και ανθεκτικά εδάφη και η αυξημένη ικανότητα αποθήκευσης CO₂ ενισχύονται.
2. Προώθηση της βιώσιμης διαχείρισης και προστασίας των εδαφών με σκοπό την αύξηση της ικανότητας απορρόφησης των υδάτων και την προστασία από τις απορροές.
3. Βελτίωση της ισορροπίας του νερού του εδάφους και μείωση της εξάτμισης.
4. Η στεγανοποίηση του εδάφους μειώνεται.
5. Διατήρηση των υγιεινών εδαφικών συνθηκών με την ενίσχυση των παραδοσιακών και βιώσιμων αγροτικών πρακτικών με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων.

Ειδικός στόχος 2: Ανθεκτικές και ακμάζουσες κοινωνίες

Η Κύπρος προωθεί την απόκτηση και ενίσχυση των ικανοτήτων προσαρμογής. Οι αστικές και αγροτικές κοινότητες, με ιδιαίτερη προσοχή στον ευάλωτο πληθυσμό, λαμβάνουν πληροφορίες και πόρους για να αναλάβουν δράση προσαρμογής και να αυξήσουν την ανθεκτικότητά τους σε φυσικές καταστροφές. Το σύστημα υγείας ενισχύεται για να μειώσει την έκθεση σε κινδύνους που σχετίζονται με το κλίμα. Τα πολιτιστικά τοπία, η κληρονομιά, οι πρακτικές και τα αγαθά προστατεύονται και οι παραδοσιακές πρακτικές χρήσης γης ενεργοποιούνται ως κεφάλαιο για την προσαρμογή. Οι φυσικές διαδικασίες και πρότυπα ενισχύονται για τη μείωση της ευπάθειας σε κινδύνους που σχετίζονται με το κλίμα μέσω της εφαρμογής λύσεων που βασίζονται στη φύση.

Σχετικές τομεακές στρατηγικές κατευθύνσεις

Γεωργία

1. Η χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας επιβάλλεται στη γεωργία (π.χ. αφαλάτωση νερού με ενέργεια από φωτοβολταϊκά).
2. Η αγροτική γη και τα πολιτιστικά τοπία, που διαμορφώνουν την πολιτιστική ταυτότητα της Κύπρου και εξυπηρετούν τον τοπικό τουρισμό, εκτιμώνται και προστατεύονται.
3. Οι κάτοικοι της Κύπρου έχουν πρόσβαση σε επαρκή περιφερειακά, υψηλής ποιότητας τρόφιμα και γεωργικά προϊόντα.
4. Οι γεωργικές πρακτικές προσαρμόζονται στις μεταβαλλόμενες κλιματικές συνθήκες και στα πλαίσια διακυβέρνησης.

Πολιτιστική κληρονομιά

1. Προστασία και διατήρηση των πολιτιστικών αγαθών μέσω της τακτικής συντήρησης και της προσαρμοσμένης στο κλίμα εξυπηρέτησης για την αύξηση της ανθεκτικότητας.
2. Η άυλη πολιτιστική κληρονομιά και οι πρακτικές είναι εξασφαλισμένες.
3. Η διεπιστημονική συνεργασία υποστηρίζει την αποτελεσματική προστασία των πολιτιστικών αγαθών.
4. Η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς ευθυγραμμίζεται με προτάσεις/ πολιτικές διεθνών οργανισμών όπως η UNESCO, το ICCROM, το ICOM, το ICOMOS κ.λπ.

Διαχείριση κινδύνων καταστροφών, πολιτική προστασία και υποδομές ζωτικής σημασίας

1. Χρησιμοποίηση διατομεακών προσεγγίσεων και λύσεων διαχείρισης για την αντιμετώπιση των μεταβαλλόμενων ζωνών κινδύνου.
2. Διάθεση επαρκών οικονομικών και ανθρώπινων πόρων για την πολιτική προστασία.
3. Αξιολόγηση και συνεχής προσαρμογή των υφιστάμενων μηχανισμών πολιτικής προστασίας (π.χ. αξιολόγηση και ταξινόμηση των κινδύνων από τις κλιματικές καταστροφές).
4. Αύξηση της ανθεκτικότητας των κοινοτήτων και των οικισμών στις φυσικές καταστροφές.

Υγεία

1. Σθεναρή υποστήριξη του πληθυσμού (ιδίως των μειονεκτουσών ομάδων) υποστηρίζεται και διασφάλιση της προστασίας μέσω κρατικών μηχανισμών και μηχανισμών έκτακτης ανάγκης.
2. Το σύστημα υγειονομικής περίθαλψης είναι προσαρμοσμένο στην αύξηση των κλιματικών κινδύνων και υπάρχουν επαρκείς ικανότητες (π.χ. κατάρτιση, υποδομές, ενέργεια, ανθρώπινοι πόροι).
3. Ανάπτυξη μηχανισμών για τη μείωση της έκθεσης σε κινδύνους για την υγεία που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή.

Υδρολογικό καθεστώς και διαχείριση των υδάτων

1. Η υποδομή ύδρευσης συντηρείται επαρκώς και προσαρμόζεται στις μεταβαλλόμενες κλιματικές συνθήκες (π.χ. θερμότητα, ξηρασία) για τη μείωση της θραύσης των σωλήνων και των διαρροών.
2. Τα συστήματα υδρολογικής παρακολούθησης βελτιώνονται και συλλέγονται δεδομένα για την ενημέρωση των αποφάσεων διαχείρισης των υδάτων.
3. Η βιώσιμη παροχή νερού, η διαθεσιμότητα και η ποιότητά του διασφαλίζονται και οι στόχοι της Οδηγίας Πλαισίου για τα Ύδατα της ΕΕ επιτυγχάνονται.
4. Η αντιπλημμυρική προστασία έχει διευρυνθεί και έχουν ληφθεί μέτρα για τις πλημμύρες (όμβριων υδάτων, ποτάμιων και παράκτιων). Οι στόχοι της οδηγίας της ΕΕ για τις πλημμύρες επιτυγχάνονται.
5. Έγκριση περισσότερων φυσικών μέτρων συγκράτησης των υδάτων και βιώσιμων αστικών συστημάτων αποστράγγισης.
6. Προώθηση ανάγκης εξοικονόμησης νερού. Μείωση ζήτησης νερού.

Ειδικός στόχος 3: Οικονομική ανθεκτικότητα

Οι οικονομικές δραστηριότητες και οι πρακτικές χρήσης γης προσαρμόζονται στις μεταβαλλόμενες κλιματικές συνθήκες. Οι υποδομές — ενέργεια, νερό, επικοινωνίες, παράκτιες, τουριστικές, μεταφορές και κτίρια — διατηρούνται και προστατεύονται από την κλιματική αλλαγή. Ο οικονομικός και χρηματοπιστωτικός τομέας κινητοποιείται για τη στήριξη των οικονομικών δραστηριοτήτων της Κύπρου για την ανάπτυξη μακροπρόθεσμης ετοιμότητας για προσαρμογή και μετριασμό. Διασφαλίζεται η διαθεσιμότητα επαρκών δημόσιων πόρων για την κάλυψη των αυξημένων αναγκών προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή.

Σχετικές τομεακές στρατηγικές κατευθύνσεις

Οικονομία, Βιομηχανία και Χρηματοοικονομικά

1. Εφαρμογή προληπτικών μέτρων για την προστασία των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών, καθώς και των υποδομών τους (συμπεριλαμβανομένων των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών) από σοβαρούς και βραδείς κλιματικούς κινδύνους, καθώς και για την ενίσχυση της χρηματοοικονομικής και οικονομικής ανθεκτικότητάς τους.
2. Οι εταιρείες κατέχουν γνώσεις και τεχνογνωσία που σχετίζονται με το κλίμα όσον αφορά την αντασφάλιση, τους κινδύνους, τις αλυσίδες εφοδιασμού, την υγεία των εργαζομένων κ.λπ. και εφαρμόζουν κατάλληλες στρατηγικές.
3. Η δημοσιονομική ικανότητα (διαθεσιμότητα δημόσιων πόρων για την κάλυψη του αυξημένου κόστους) αξιολογείται και υποβάλλεται σε δοκιμασία ακραίων καταστάσεων για τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας και ετοιμότητας για προσαρμογή και μετριασμό.

Ενέργεια

1. Διασφάλιση της ασφάλειας της βιώσιμης ενέργειας και του εφοδιασμού με ηλεκτρική ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές.
2. Προσαρμογή των υποδομών ενέργειας και ηλεκτρικής ενέργειας στις μεταβαλλόμενες κλιματικές συνθήκες (π.χ. αυξημένος κίνδυνος βλάβης του δικτύου).
3. Επαρκής χωρητικότητα για την κάλυψη δυναμικά μεταβαλλόμενων απαιτήσεων (π.χ. αυξημένες απαιτήσεις θερμότητας και ψύξης).
4. Προώθηση νέων τεχνολογιών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας που δεν επηρεάζονται από τις κλιματικές συνθήκες (π.χ. προώθηση της παραγωγής βιοαερίου ή της συνδυασμένης παραγωγής θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας).

Αλιεία και υδατοκαλλιέργεια

1. Οι προστατευόμενες ζώνες επιβάλλονται για την προστασία της θαλάσσιας βιοποικιλότητας (π.χ. για τη χρήση της ως μοχλού για βιώσιμους τουριστικούς σκοπούς).
2. Η προστιθέμενη αξία από την τοπική αλιεία και υδατοκαλλιέργεια εξασφαλίζεται σύμφωνα με κοινωνικά, οικολογικά και οικονομικά βιώσιμες αρχές.

Υποδομές, μεταφορές και κτίρια

1. Οι υποδομές μεταφορών και εφοδιασμού προσαρμόζονται στις κλιματικές συνθήκες, όπως η αυξανόμενη θερμοκρασία (π.χ. με τη χρήση κατάλληλων υλικών και τεχνολογιών) και καθορίζονται κατάλληλοι κανονισμοί.
2. Διάθεση επαρκών κονδυλίων για την επαναξιολόγηση των κινδύνων και τη συνεχή προσαρμογή των νομικών πλαισίων και των υποδομών υπό την ευθύνη του κράτους.
3. Οι υποδομές μεταφορών για τη μικροκίνηση είναι προσαρμοσμένες στα κύματα καύσωνα.

Τουρισμός

1. Οι τουριστικές προσφορές διαφοροποιούνται για να ανταποκριθούν στις αναδυόμενες αγορές και απαιτήσεις.
2. Οι τουριστικές προσφορές προσαρμόζονται στις μεταβαλλόμενες κλιματικές συνθήκες (π.χ. δροσερά αξιοθέατα για ακραίες θερμοκρασίες).
3. Το περιβάλλον, η φύση και οι πόροι της προστατεύονται καθώς και τα πολιτιστικά αγαθά για να διατηρηθεί η ελκυστικότητα της τοποθεσίας ως τουριστικού προορισμού.

4. Πρωθείται και επεκτείνεται ο φιλικός προς το κλίμα και προσαρμοσμένος στο κλίμα βιώσιμος τουρισμός.
5. Οι τουριστικές υποδομές αναβαθμίζονται για να ενισχυθεί η ανθεκτικότητα σε αυξημένα ακραία φαινόμενα (π.χ. θερμότητα, πλημμύρες, πυρκαγιές, καταιγίδες).

Ειδικός στόχος 4: Ενισχυμένη διακυβέρνηση προσαρμογής

Η διακυβέρνηση της δράσης προσαρμογής, συμπεριλαμβανομένων των υφιστάμενων νομικών πλαισίων, αξιολογείται και προσαρμόζεται περιοδικά. Πρωθείται η παραγωγή και η συνεχής ενημέρωση των γνώσεων σχετικά με τις επιπτώσεις, τους κινδύνους και την προσαρμογή, καθώς και η μεταφορά τους στην κοινωνία. Πρωθείται η συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων φορέων — τοπικών κυβερνήσεων, του ιδιωτικού τομέα, των κοινωνικών οργανώσεων και του κοινού — στην ανάπτυξη δράσεων αντιμετώπισης των κινδύνων της κλιματικής αλλαγής. Διασφαλίζεται ο κατάλληλος διοικητικός συντονισμός. Αναπτύσσεται και εφαρμόζεται αποτελεσματικό πλαίσιο παρακολούθησης και αξιολόγησης των πολιτικών και των μέτρων προσαρμογής, ώστε να διασφαλίζεται ότι η προσαρμογή είναι αποτελεσματική και ότι ανταποκρίνεται στις τρέχουσες και μελλοντικές απαιτήσεις. Αναπτύσσονται και υλοποιούνται προγράμματα κατάρτισης και εκπαίδευσης για τη στήριξη της δράσης προσαρμογής.

Σχετικές τομεακές στρατηγικές κατευθύνσεις

Χωροταξικός σχεδιασμός

1. Η σφράγιση του εδάφους σε αστικές, περιαστικές και αγροτικές περιοχές ελαχιστοποιείται (π.χ. μέσω κυκλικών πρακτικών διαχείρισης της γης).
2. Ενισχύονται οι ολιστικές προσεγγίσεις διακυβέρνησης για τη μείωση της κατανάλωσης γης και την ελαχιστοποίηση της αστικής εξάπλωσης.
3. Χαρτογραφούνται τα χερσαία και εδαφικά αποθέματα και εξασφαλίζονται κρίσιμες περιοχές (π.χ. για τις διόδους αέρα και τις οικολογικά συναφείς περιοχές).
4. Αναπτύσσονται κατάλληλοι μηχανισμοί διακυβέρνησης που εξετάζουν τη φέρουσα ικανότητα, τους φυσικούς πόρους, τα τοπία και τις πρακτικές διαχείρισης.
5. Επικαιροποιούνται οι τεχνικές προδιαγραφές, οι οικοδομικοί κανονισμοί και η διαχείριση χώρων πρασίνου στον πολεοδομικό σχεδιασμό για τον μετριασμό, τις αστικές πλημμύρες, την ξηρασία και τις επιπτώσεις της αστικής θερμονησίδας.

4.2. Επισκόπηση των τομεακών μέτρων προσαρμογής

Οι ακόλουθες σελίδες περιλαμβάνουν σύνοψη των μέτρων προσαρμογής που προσδιορίστηκαν σε κάθε τομέα για την αντιμετώπιση των κινδύνων που εντοπίστηκαν και των στρατηγικών κατευθύνσεων. Κάθε υποενότητα περιγράφει τους τομεακούς στόχους προσαρμογής και περιλαμβάνει συνοπτικό πίνακα των μέτρων. Στο παράρτημα ΣΤ παρατίθεται αναλυτικό ενημερωτικό δελτίο εκτίμησης επιπτώσεων για κάθε μέτρο, ενώ στο παράρτημα Δ παρατίθεται συνοπτικός πίνακας όλων των μέτρων, των στόχων τους, μιας σύντομης περιγραφής και των αλληλεξαρτήσεών μεταξύ τους.

4.2.1. Γεωργία

Ο γεωργικός τομέας στην Κύπρο είναι ιδιαίτερα ευάλωτος στην κλιματική αλλαγή, αντιμετωπίζοντας βασικές προκλήσεις όπως η λειψυδρία, η υποβάθμιση του εδάφους και η ανάγκη προσαρμογής των καλλιεργειών και των ζώων στις εξελισσόμενες συνθήκες. Οι πιέσεις αυτές απαιτούν μέτρα για να καταστεί ο τομέας πιο ανθεκτικός και βιώσιμος, διασφαλίζοντας ότι οι γεωργοί μπορούν να συνεχίσουν να παράγουν παρά τις αυξανόμενες κλιματικές προκλήσεις.

Ένας από τους πρωταρχικούς στόχους είναι η προώθηση της βιώσιμης χρήσης του νερού. Αυτό περιλαμβάνει την προσαρμογή των απαιτήσεων στις υφιστάμενες και προβλεπόμενες παροχές νερού, ενώ παράλληλα διερευνά νέες τεχνολογίες, όπως η αφαλάτωση που τροφοδοτείται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η οποία προσφέρει μια εναλλακτική πηγή νερού, καθώς οι τεχνολογίες αυτές καθίστανται πιο βιώσιμες από οικονομική άποψη. Επιπλέον, οι προσπάθειες επικεντρώνονται στην επέκταση της χρήσης ανακυκλωμένου νερού για άρδευση και στην εφαρμογή προηγμένων συστημάτων άρδευσης για την ενίσχυση της αποδοτικότητας και τη μείωση της εξάρτησης από τα υπόγεια ύδατα. Για την καθοδήγηση αυτών των προσπαθειών, θα εκπονηθούν πιλοτικά έργα και λεπτομερής αξιολόγηση SWOT (strengths, weaknesses, opportunities and threats) και CRVA στο πλαίσιο του επόμενου Στρατηγικού Σχεδίου της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής της Κύπρου (ΚΓΠ) (2027), διασφαλίζοντας ότι ο τομέας μπορεί να αξιοποιήσει πλήρως τα χρηματοδοτικά προγράμματα της ΕΕ.

Η υγεία του εδάφους είναι ένας άλλος κρίσιμος τομέας, με ένα πρόγραμμα για την υγεία του εδάφους που βασίζεται στην κοινωνία, σχεδιασμένο για την προώθηση της βιώσιμης διαχείρισης της γης μέσω της εκπαίδευσης, των κινήτρων και των εταιρικών σχέσεων. Η πρωτοβουλία αυτή παρέχει στους γεωργούς λεπτομερείς εκθέσεις για το έδαφος, οικονομική στήριξη και ευκαιρίες μάθησης μεταξύ ομοτίμων, παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να υιοθετήσουν ανθεκτικές μεθόδους καλλιέργειας, όπως η αμειψισπορά και η γεωργία ακριβείας.

Για την αντιμετώπιση των αβιοτικών πιέσεων, όπως η ξηρασία και η θερμότητα, τα μέτρα ενθαρρύνουν την έρευνα σε γενετικό υλικό που είναι πιο ανθεκτικό, υποστηριζόμενο από εθνικά προγράμματα γενετικής βελτίωσης. Η διατήρηση του εγχώριου γενετικού υλικού βοηθά τις καλλιέργειες και τα ζώα να αντεπεξέλθουν καλύτερα στις μελλοντικές κλιματικές συνθήκες. Οι πρόσθετες προσπάθειες περιλαμβάνουν την έρευνα σχετικά με τις κλιματικές επιπτώσεις, τη θέσπιση συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης για ακραία καιρικά φαινόμενα και την ενίσχυση του γεωργικού συμβουλευτικού δικτύου για την παροχή εξατομικευμένων συμβουλών και κατάρτιση στους γεωργούς. Συλλογικά, τα μέτρα αυτά αποσκοπούν στην ενίσχυση της προσαρμοστικότητας του τομέα, διασφαλίζοντας την μακροπρόθεσμη βιωσιμότητά του σε ένα ταχέως μεταβαλλόμενο περιβάλλον.

Πίνακας 21. Μέτρα προσαρμογής για τον γεωργικό τομέα

Κωδικός	Ονομασία του μέτρου
AGRI 1n	Διασφάλιση ότι τα επόμενα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ της Κύπρου αξιοποιούν στο έπακρο τα χρηματοδοτικά προγράμματα της ΕΕ για την προσαρμογή του τομέα στην κλιματική αλλαγή
AGRI 2n	Ανάπτυξη πιλοτικών έργων για τη χρήση αφαλατωμένου νερού για άρδευση με φωτοβολταϊκή ενέργεια

Κωδικός	Όνομασία του μέτρου
AGRI 3n	Ενθάρρυνση κοινοτήτων να υιοθετήσουν ορθές πρακτικές διαχείρισης της γης και να αλλάξουν τη χρήση του εδάφους, των μεθόδων καλλιέργειας και των ποικιλιών
AGRI 4	Ανάπτυξη υποδομών που θα διευκολύνουν τη χρήση του ανακυκλωμένου νερού στη γεωργία και θα παράσχουν κίνητρα για τη χρήση του από τους γεωργούς
AGRI 5	Προσδιορισμός και προώθηση της χρήσης ιθαγενούς και άλλου γενετικού υλικού (φυτών και ζώων) προσαρμοσμένου στις εδαφοκλιματικές συνθήκες που θα επιφέρει η κλιματική αλλαγή
AGRI 6	Βελτίωση της αποδοτικότητας στη χρήση του νερού για άρδευση με την εφαρμογή ορθολογικού σχεδιασμού άρδευσης, την υιοθέτηση πιο προηγμένων συστημάτων άρδευσης και την επαρκή διατήρηση των υφιστάμενων συστημάτων
AGRI 7	Προώθηση της έρευνας για τη μελέτη των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στη γεωργία και την κτηνοτροφία
AGRI 8	Ανάπτυξη/ βελτίωση συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης ακραίων καιρικών φαινομένων για τη γεωργία
AGRI 9	Παροχή ειδικών συμβουλών και κατάρτισης σχετικά με την προσαρμογή των καλλιεργειών στην κλιματική αλλαγή και δημιουργία φόρουμ για την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ της διοίκησης και των γεωργικών επαγγελματιών

4.2.2. Βιοποικιλότητα και οικοσυστήματα

Ο τομέας της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων στην Κύπρο αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις λόγω της κλιματικής αλλαγής, συμπεριλαμβανομένης της απώλειας ειδών, της υποβάθμισης των οικοτόπων και των απειλών για προστατευόμενες περιοχές όπως το δίκτυο Natura 2000. Τα προτεινόμενα μέτρα προσαρμογής επικεντρώνονται στην ενίσχυση της διατήρησης της βιοποικιλότητας και στη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης ανθεκτικότητας των οικοσυστημάτων μέσω βελτιωμένης διαχείρισης δεδομένων, μεταρρυθμίσεων πολιτικής και προσαρμοστικών στρατηγικών. Κεντρικό στοιχείο αυτών των προσπαθειών είναι η δημιουργία μιας ολοκληρωμένης βάσης δεδομένων για τη βιοποικιλότητα, η οποία θα καταγράφει τα είδη, τους οικοτόπους και τη γενετική ποικιλότητα, με έμφαση στα ενδημικά, σπάνια και ευάλωτα είδη. Αυτή η βάση δεδομένων θα αποτελέσει ισχυρό θεμέλιο για την παρακολούθηση των τάσεων της βιοποικιλότητας και των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, επιτρέποντας την έγκαιρη παρέμβαση διατήρησης.

Παράλληλα, θα θεσπιστεί ένα πλαίσιο διαχείρισης της γης που θα ενθαρρύνει τους ιδιώτες ιδιοκτήτες γης να συμμετάσχουν σε προσπάθειες διατήρησης, ιδίως σε περιοχές όπου η ιδιωτική ιδιοκτησία περιορίζει την αποτελεσματική διαχείριση της βιοποικιλότητας. Το πλαίσιο αυτό θα περιλαμβάνει οικονομικά κίνητρα και νομική στήριξη για την προώθηση φιλικών προς τη βιοποικιλότητα πρακτικών. Για την περαιτέρω προστασία των οικοσυστημάτων, συγκεκριμένες δράσεις αποσκοπούν στη διατήρηση των υγροτόπων και των υδάτινων οικοσυστημάτων σε ευπαθείς περιοχές όπως το σύμπλεγμα αλυκών της Λάρνακας, διαφυλάσσοντας αυτούς τους εξαρτώμενους από το νερό οικοτόπους από τους αυξανόμενους κινδύνους ξηρασίας και αστικής ανάπτυξης.

Οι προσπάθειες αποκατάστασης θα στοχεύουν επίσης στα ποτάμια οικοσυστήματα, εστιάζοντας στην απομάκρυνση των δομικών εμποδίων και στην εγκατάσταση μεταναστευτικών διόδων ψαριών για την ενίσχυση της υδρομορφολογικής συνέχειας. Οι ερευνητικές πρωτοβουλίες θα

προωθήσουν τις αξιολογήσεις τρωτότητας και θα παρακολουθούν τις βιοτικές και αβιοτικές αλλαγές, ενημερώνοντας τις προσαρμοστικές στρατηγικές διαχείρισης στις προστατευόμενες περιοχές. Θα εκπονηθούν εθνικά σχέδια δράσης για απειλούμενα είδη και οικοτόπους και θα επικαιροποιηθούν τα υφιστάμενα σχέδια ώστε να συμπεριλάβουν τους κινδύνους που σχετίζονται με το κλίμα. Θα εκπονηθούν επίσης σχέδια δράσης για την αντιμετώπιση του κινδύνου χωροκατακτητικών και ξένων ειδών. Επιπλέον, τα κριτήρια προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή θα ενσωματωθούν στη διαχείριση προστατευόμενων περιοχών όπως το δίκτυο Natura 2000. Με την αντιμετώπιση αυτών των βασικών περιοχών, η Κύπρος στοχεύει στη διαφύλαξη της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων της από τις κλιμακούμενες πιέσεις της κλιματικής αλλαγής.

Πίνακας 22. Μέτρα προσαρμογής για τον τομέα της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων

Κωδικός	Ονομασία του μέτρου
BIODIV 1	Δημιουργία βάσης δεδομένων για τη βιοποικιλότητα της Κύπρου με έμφαση στα ενδημικά, σπάνια και ευάλωτα είδη και οικοτόπους
BIODIV 2n	Προσδιορισμός και ανάπτυξη συμβατικών, κανονιστικών και χρηματοδοτικών εργαλείων για την ενίσχυση πρακτικών χρήσης γης συμβατές με τη διατήρηση της βιοποικιλότητας στο πλαίσιο της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή
BIODIV 3	Πρωώθηση μελετών σχετικά με τις αναμενόμενες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στη χλωρίδα, την πανίδα και τη γεωλογική κληρονομιά της Κύπρου, καθώς και στη δομή και τη λειτουργία των χερσαίων και θαλάσσιων οικοσυστημάτων στα οποία ανήκουν.
BIODIV 4n	Βελτίωση της ποιότητας των υδάτων, διατήρηση των υδάτινων οικοσυστημάτων και ενσωμάτωση της ανθεκτικότητας των υδάτινων οικοσυστημάτων στις δημόσιες πολιτικές και τα τομεακά σχέδια
BIODIV 5	Προστασία, διατήρηση και ορθή διαχείριση των σημαντικών φυσικών υγροτόπων της Κύπρου
BIODIV 6n	Διατήρηση, αποκατάσταση και ενίσχυση της υδρο-γεωμορφολογικής και οικολογικής συνέχειας των ποτάμιων οικοσυστημάτων
BIODIV 7	Σχέδια δράσης για την προστασία των ειδών και των οικοτόπων τους που απειλούνται από την κλιματική αλλαγή
BIODIV 8	Ανάλυση της ευπάθειας των οικοσυστημάτων (δομή και λειτουργίες) και των υπηρεσιών τους στην κλιματική αλλαγή, με έμφαση στις προστατευόμενες περιοχές και στο δίκτυο Natura 2000
BIODIV 9	Αντιμετώπιση του κινδύνου χωροκατακτητικών ξένων ειδών
BIODIV 10n	Πρωώθηση της εισαγωγής κριτηρίων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή κατά τον σχεδιασμό και τη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών

4.2.3. Πολιτιστική κληρονομιά

Ο τομέας της πολιτιστικής κληρονομιάς στην Κύπρο αντιμετωπίζει αυξανόμενες απειλές από την κλιματική αλλαγή, συμπεριλαμβανομένων των πλημμυρών, της διάβρωσης και των αυξανόμενων θερμοκρασιών που θέτουν σε κίνδυνο αρχαιολογικούς χώρους και ιστορικές δομές. Τα βασικά μέτρα προσαρμογής επικεντρώνονται στον εντοπισμό των ευάλωτων στοιχείων της πολιτιστικής κληρονομιάς, στην ιεράρχηση της προληπτικής διατήρησης και στην αξιοποίηση των παραδοσιακών γνώσεων.

Ένα κρίσιμο μέτρο περιλαμβάνει τον προσδιορισμό των στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς που κινδυνεύουν περισσότερο από τις κλιματικές επιπτώσεις, με έμφαση σε τοπικές απειλές, όπως η διάβρωση των ακτών και η θερμική καταπόνηση. Αυτό θα τροφοδοτήσει προσαρμοσμένες

στρατηγικές προσαρμογής για την προστασία πολύτιμων τοποθεσιών, δομών και τεχνουργημάτων, ιδίως κοντά σε ευάλωτες ακτές. Δίνεται προτεραιότητα στην προληπτική διατήρηση, με έμφαση στις συχνές μικρές προσπάθειες συντήρησης έναντι των εκτεταμένων αποκαταστάσεων. Τα μέτρα περιλαμβάνουν τον καθορισμό μακροπρόθεσμων σχεδίων, τη δυναμική μετεγκατάσταση περιουσιακών στοιχείων και τη διερεύνηση καινοτόμων λύσεων χρηματοδότησης, όπως εταιρικές σχέσεις με τον ασφαλιστικό τομέα και φορολογικά κίνητρα.

Για την ενσωμάτωση κλιματικών παραμέτρων, ο τομέας θα επανεκτιμήσει τις πρακτικές διαχείρισης της κληρονομιάς, διασφαλίζοντας ότι οι κλιματικές επιπτώσεις λαμβάνονται υπόψη στα σχέδια τεκμηρίωσης, διατήρησης και διαχείρισης. Τα προγράμματα κατάρτισης θα εξοπλίσουν τους επαγγελματίες με τις δεξιότητες που απαιτούνται για την αντιμετώπιση των κλιματικών κινδύνων.

Ο τομέας στοχεύει επίσης στη διατήρηση της καθομιλουμένης γνώσης, καταλογογραφώντας παραδοσιακές πρακτικές προσαρμογής και τεχνολογίες που μπορούν να εμπνεύσουν λύσεις για το κλίμα. Επιπλέον, η προσέγγιση της «πράσινης κληρονομιάς» θα ενσωματώσει λύσεις βασισμένες στη φύση σε ιστορικές πόλεις για την εξισορρόπηση της διατήρησης της κληρονομιάς με την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

Τέλος, η προώθηση εθνικών και διεθνών συνεργασιών θα στηρίξει την ανταλλαγή πόρων και γνώσεων, διασφαλίζοντας ότι η πολιτιστική κληρονομιά της Κύπρου είναι ανθεκτική στις μελλοντικές κλιματικές επιπτώσεις.

Πίνακας 23. Μέτρα προσαρμογής για τον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς

Κωδικός	Ονομασία του μέτρου
CULT 1n	Προσδιορισμός των στοιχείων της πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας που είναι πιο ευάλωτα στην κλιματική αλλαγή και καθορισμός πιθανών στρατηγικών προσαρμογής
CULT 2n	Προτεραιότητα στις εργασίες συντήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς έναντι των εργασιών αποκατάστασης
CULT 3n	Υποστήριξη επαναξιολόγησης και προσαρμογών σε όλα τα στάδια της πρακτικής της πολιτιστικής κληρονομιάς, συμπεριλαμβανομένης της απογραφής, της τεκμηρίωσης και της παρακολούθησης, των εκτιμήσεων επιπτώσεων, του σχεδιασμού διατήρησης και διαχείρισης
CULT 4n	Κατάρτιση επαγγελματιών που συμμετέχουν στη μελέτη και τη διατήρηση πολιτιστικών αγαθών για να ενσωματώσουν τη διάσταση της κλιματικής αλλαγής στην επαγγελματική τους δραστηριότητα
CULT 5n	Συλλογή και μεταφορά καθομιλουμένων γνώσεων που είναι χρήσιμες για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή
CULT 6n	Ανάπτυξη σχεδίων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στις πόλεις πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω της προσέγγισης της «πράσινης κληρονομιάς», η οποία χρησιμοποιεί λύσεις που βασίζονται στη φύση και λαμβάνουν υπόψη τις ειδικές απαιτήσεις για τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς
CULT 7n	Δημιουργία συνεργειών με άλλες εθνικές πολιτικές και τομείς για την ενίσχυση της αποτελεσματικής προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς και των αγαθών
CULT 8n	Ενθάρρυνση της διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της μεταφοράς γνώσεων για την προστασία της πολιτιστικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς έναντι της κλιματικής αλλαγής

4.2.4. Διαχείριση κινδύνων καταστροφών, πολιτική προστασία και υποδομές ζωτικής σημασίας:

Ο τομέας διαχείρισης κινδύνων καταστροφών και πολιτικής προστασίας στην Κύπρο θα γίνεται ολοένα και πιο σχετικός λόγω της αυξανόμενης συχνότητας και έντασης των καταστροφών που σχετίζονται με το κλίμα. Τα μέτρα προσαρμογής επικεντρώνονται στην ενίσχυση της ετοιμότητας, στη βελτίωση των εργαλείων αξιολόγησης κινδύνου και στην ενίσχυση των ικανοτήτων αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

Η βελτίωση της χαρτογράφησης των κινδύνων είναι μια βασική εστίαση. Με την τακτική επικαιροποίηση των χαρτών για τους κινδύνους δασικών πυρκαγιών, καταιγίδων και υψηλών θερμοκρασιών, οι αρχές μπορούν να εντοπίζουν καλύτερα τις ευάλωτες περιοχές και να χρησιμοποιούν τις πληροφορίες ως εργαλείο λήψης αποφάσεων για τους ενδιαφερόμενους φορείς. Αυτή η ενισχυμένη βάση γνώσεων υποστηρίζει τεκμηριωμένες προσπάθειες σχεδιασμού και προσαρμογής.

Η προσαρμογή των συστημάτων αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης στην αυξανόμενη συχνότητα και ένταση των κλιματικών επιπτώσεων αποτελεί άλλη μια προτεραιότητα. Αυτό συνεπάγεται την ενσωμάτωση γνώσεων σχετικά με την κλιματική ευπάθεια στα εθνικά και τοπικά σχέδια αντιμετώπισης και τη διασφάλιση της διαθεσιμότητας επαρκών ανθρώπινων και υλικών πόρων κατά τη διάρκεια καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

Η επανεξέταση των σχεδίων ανάκαμψης μετά τις καταστροφές είναι επίσης ζωτικής σημασίας για την ενσωμάτωση μέτρων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και την πρόληψη δράσεων που θα μπορούσαν να αυξήσουν τη μελλοντική ευπάθεια. Οι προσπάθειες εξασφάλισης οικονομικών πόρων για την προσαρμογή των υποδομών ζωτικής σημασίας είναι ουσιαστικής σημασίας, δεδομένης της εξάρτησης από δίκτυα που παρέχουν ζωτικές υπηρεσίες όπως η ηλεκτρική ενέργεια, το νερό, η υγεία και οι μεταφορές. Τα μέτρα περιλαμβάνουν την επικαιροποίηση των εκτιμήσεων κινδύνου, τον εντοπισμό πηγών χρηματοδότησης και την ανάπτυξη προγραμμάτων για τη χρηματοδότηση στρατηγικών ανθεκτικότητας. Συλλογικά, οι πρωτοβουλίες αυτές αποσκοπούν στην ενίσχυση των δυνατοτήτων διαχείρισης καταστροφών της Κύπρου, καθιστώντας τη χώρα πιο ανθεκτική στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

Πίνακας 24. Μέτρα προσαρμογής για τον τομέα της διαχείρισης κινδύνων καταστροφών, της πολιτικής προστασίας και των υποδομών ζωτικής σημασίας

Κωδικός	Ονομασία του μέτρου
DRM 1n	Ανάπτυξη και τακτική επικαιροποίηση χαρτών κινδύνου (πυρκαγιές/ καταιγίδες/ καύσωνα)
DRM 2n	Αναθεώρηση των εθνικών συστημάτων διαχείρισης κινδύνων καταστροφών και πολιτικής προστασίας με επικαιροποιημένες προβλέψεις και σενάρια κλιματικών αλλαγών
DRM 3n	Εξασφάλιση χρηματοδοτικών πόρων για την προσαρμογή βασικών δικτύων και υποδομών ζωτικής σημασίας που παρέχουν βασικές υπηρεσίες από καταστροφές που σχετίζονται με το κλίμα, με έμφαση σε εναλλακτικές λύσεις (π.χ. λύσεις που βασίζονται στη φύση)
DRM 4n	Στήριξη και ενίσχυση της ετοιμότητας για κίνδυνο καταστροφών: Παρατήρηση, έγκαιρη προειδοποίηση, επικοινωνία και εκπαίδευση με κριτήρια προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή
DRM 5n	Ενθάρρυνση της εξέτασης αναλύσεων κινδύνου που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή στη μελέτη, ανάλυση και ορισμό μέτρων αυτοπροστασίας και προώθηση της αυτοπροστασίας για τους διάφορους κινδύνους καταστροφών που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή

Κωδικός	Ονομασία του μέτρου
DRM 6n	Επανεξέταση σχεδίων δράσης για την αποκατάσταση μετά από καταστροφή, ώστε να ενσωματωθούν ζητήματα προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή
DRM 7n	Εφαρμογή του εργαλείου Pluvial Hazard, Risk Assessment and Adaptation για την αξιολόγηση των <i>hotspots</i> κινδύνων πλημμύρας και ιεράρχηση περιοχών για λύσεις προσαρμογής

4.2.5. Οικονομία, βιομηχανία και χρηματοδότηση

Οι τομείς της οικονομίας, της βιομηχανίας και της χρηματοδότησης στην Κύπρο είναι σημαντικά εκτεθειμένοι στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Για τη διασφάλιση μακροπρόθεσμης ανάπτυξης και σταθερότητας, τα μέτρα προσαρμογής επικεντρώνονται στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας σε όλους τους κλάδους και τα χρηματοπιστωτικά συστήματα με την ενσωμάτωση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στον στρατηγικό σχεδιασμό και τις πολιτικές.

Βασική προτεραιότητα είναι η διεξαγωγή τομεακών μελετών πρόβλεψης για τον εντοπισμό των τρωτών σημείων των βιομηχανιών και των υπηρεσιών της Κύπρου. Τα πορίσματα θα τροφοδοτήσουν την ανάπτυξη τομεακών στρατηγικών προσαρμογής, οι οποίες θα ενσωματωθούν στην αναθεώρηση και επικαιροποίηση της Βιομηχανικής Πολιτικής 2019-2030, ώστε να συμπεριληφθούν μέτρα ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή.

Ένα άλλο κεντρικό μέτρο είναι η δημιουργία ενός πλαισίου αξιολόγησης έργων και επενδύσεων, το οποίο θα διασφαλίζει ότι λαμβάνονται υπόψη οι κλιματικοί κίνδυνοι και θα ανακατευθύνει πόρους από μη βιώσιμες επιχειρήσεις. Για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), θα προωθηθούν εργαλεία όπως η αυτοαξιολόγηση των κλιματικών κινδύνων DERRIS, τα οποία θα τις βοηθήσουν να κατανοήσουν και να μετριάσουν την έκθεσή τους σε κλιματικούς κινδύνους.

Ο χρηματοπιστωτικός τομέας είναι επίσης κρίσιμος παράγοντας για την οικοδόμηση ανθεκτικότητας. Οι προσπάθειες θα επικεντρωθούν στην προώθηση της συνεργασίας μεταξύ δημόσιων ιδρυμάτων, ιδιωτικών φορέων και του ασφαλιστικού κλάδου για τη διευκόλυνση της ανταλλαγής γνώσεων και της ανάπτυξης πολιτικής. Αυτό περιλαμβάνει την ανάπτυξη πλαισίων για τη δημιουργία και την ανταλλαγή δεδομένων σχετικά με το κλίμα και τις ασφάλισεις, την αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τους κλιματικούς κινδύνους και την προώθηση πολιτικών που ενσωματώνουν πρακτικές βιώσιμης χρηματοδότησης ευθυγραμμισμένες με τη νομοθεσία της ΕΕ για τις γνωστοποιήσεις βιωσιμότητας.

Τα μέτρα αυτά αποσκοπούν συλλογικά στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας των τομέων της οικονομίας, της βιομηχανίας και της χρηματοδότησης της Κύπρου έναντι των μελλοντικών κλιματικών κινδύνων, διασφαλίζοντας ότι η οικονομική ανάπτυξη παραμένει βιώσιμη και σταθερή εν μέσω των μεταβαλλόμενων κλιματικών συνθηκών.

Πίνακας 25. Μέτρα προσαρμογής για τον τομέα της οικονομίας, βιομηχανίας και χρηματοδότησης

Κωδικός	Ονομασία του μέτρου
ECON 1n	Διεξαγωγή ειδικών τομεακών μελετών ανάλυσης προοπτικών για τον εντοπισμό τρωτών σημείων της κυπριακής βιομηχανίας στην κλιματική αλλαγή, την ανάπτυξη τομεακών στρατηγικών προσαρμογής και την ανάλογη αναθεώρηση της βιομηχανικής πολιτικής της Κύπρου για την περίοδο 2019-2030

Κωδικός	Ονομασία του μέτρου
ECON 2n	Ανάπτυξη πλαισίου για την αξιολόγηση έργων και επενδύσεων που θα περιλαμβάνει κριτήρια αξιολόγησης της κλιματικής τρωτότητας, ώστε να συμβάλει στην ενημέρωση των επενδυτικών αποφάσεων και στον αναπροσανατολισμό των επενδύσεων, όταν είναι αναγκαίο
ECON 3n	Πρωώθηση της χρήσης του εργαλείου αυτοαξιολόγησης κλιματικών κινδύνων DERRIS για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) για την αύξηση της ευαισθητοποίησης των τοπικών ΜΜΕ σχετικά με τους κλιματικούς κινδύνους
ECON 4n	Πρωώθηση πλαισίων συνεργασίας και συντονισμού για την προσαρμογή μεταξύ των διαφόρων φορέων που συμμετέχουν στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, με ιδιαίτερη προσοχή στην ασφαλιστική δραστηριότητα, και ενίσχυση των ικανοτήτων προσαρμογής στον τομέα
ECON 5n	Ανάπτυξη ικανοτήτων για την προσαρμογή στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις

4.2.6. Ενέργεια

Ο ενεργειακός τομέας στην Κύπρο αντιμετωπίζει διάφορες προκλήσεις που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή, συμπεριλαμβανομένης της ανάγκης για μεγαλύτερη ανθεκτικότητα στην παραγωγή, διανομή και κατανάλωση ενέργειας. Τα μέτρα προσαρμογής επικεντρώνονται στην αύξηση των γνώσεων σχετικά με τις κλιματικές επιπτώσεις, στην ενσωμάτωση των πορισμάτων στον ενεργειακό σχεδιασμό και στην εξασφάλιση της ενεργειακής ασφάλειας εν μέσω των εξελισσόμενων κλιματικών συνθηκών. Βασική προτεραιότητα είναι η κατανόηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και των ακραίων καιρικών φαινομένων σε ολόκληρη την αλυσίδα ενεργειακού εφοδιασμού, από την παραγωγή έως τη διανομή. Μια λεπτομερής μελέτη θα διερευνήσει τα τρωτά σημεία των ενεργειακών υποδομών και θα ενημερώσει ειδικά προγράμματα προσαρμογής. Αυτό περιλαμβάνει τον εντοπισμό των υποδομών που διατρέχουν τον μεγαλύτερο κίνδυνο και την ανάπτυξη στρατηγικών για τη μείωση πιθανών διαταραχών. Για παράδειγμα, θα δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στη συντήρηση και την αναβάθμιση των γραμμών μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας για την πρόληψη της υπερθέρμανσης και την ελαχιστοποίηση των απωλειών του συστήματος μέσω της υιοθέτησης έξυπνων δικτύων.

Καταβάλλονται επίσης προσπάθειες για την αξιολόγηση της επίδρασης των μεταβαλλόμενων θερμοκρασιών στην καθημερινή και εποχιακή ζήτηση ενέργειας. Θα αναπτυχθούν στρατηγικές για τον περιορισμό των αιχμών στη χρήση ενέργειας κατά τη διάρκεια των περιόδων κρίσιμων θερμοκρασιών, αντλώντας από διεθνείς εμπειρίες, όπως αυτές του Διεθνούς Οργανισμού Ενέργειας. Επιπλέον, οι στοχευμένες προσπάθειες θα αποσκοπούν στην πρόληψη της εποχιακής ενεργειακής φτώχειας των ευάλωτων πληθυσμών που αντιμετωπίζουν αυξημένες ανάγκες ψύξης.

Ο τομέας επικεντρώνεται επίσης στην οικοδόμηση ανθεκτικότητας στις υφιστάμενες υποδομές. Αυτό περιλαμβάνει την ενσωμάτωση των προβλέψεων για την κλιματική αλλαγή στη μακροπρόθεσμη στρατηγική της Κύπρου για την ανακαίνιση κτιρίων και τη χρηματοδότηση των αναγκαίων αναβαθμίσεων, όπως η μόνωση, τα συστήματα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και οι βελτιωμένοι μηχανισμοί ψύξης. Η ενίσχυση της ενεργειακής ασφάλειας μέσω διεθνών διασυνδέσεων παραμένει προτεραιότητα. Τα έργα διασύνδεσης ηλεκτρικής ενέργειας EastMed Gas Pipeline και Great Sea (EuroAsia) αποσκοπούν στη διαφοροποίηση του ενεργειακού

μείγματος της Κύπρου, στην εξάλειψη της ενεργειακής απομόνωσης και στην ενίσχυση των δεσμών με τα διευρωπαϊκά ενεργειακά δίκτυα.

Τέλος, θα προωθηθούν νέες τεχνολογίες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας που είναι ανθεκτικές υπό μεταβαλλόμενες κλιματικές συνθήκες, με ιδιαίτερη έμφαση στις μονάδες συνδυασμένης θερμότητας και ενέργειας που τροφοδοτούνται από βιομεθάνιο/ βιοαέριο.

Πίνακας 26. Μέτρα προσαρμογής για τον ενεργειακό τομέα

Κωδικός	Ονομασία του μέτρου
ENER 1n	Βελτίωση των γνώσεων σχετικά με τις (δυναμικές) επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής (συμπεριλαμβανομένων των ακραίων φαινομένων) σχετικά με (i) το δυναμικό παραγωγής ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και μετατροπή των αποτελεσμάτων σε ενεργειακό σχεδιασμό·(ii) τη λειτουργικότητα και την ανθεκτικότητα των συστημάτων παραγωγής, μεταφοράς, αποθήκευσης και διανομής ενέργειας και (iii) τη ζήτηση ενέργειας και ανάπτυξη στρατηγικής για την αποφυγή ή τον περιορισμό των αιχμών της ζήτησης, ιδίως εκείνων που συνδέονται με τις υψηλές θερμοκρασίες.
ENER 2n	Πρόγραμμα «Ενεργειακή απόδοση — Αναβάθμιση κατοικιών»
ENER 3	Καλή συντήρηση και πιθανή αναβάθμιση των γραμμών μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας ώστε να λαμβάνεται υπόψη η προσαρμογή στην κλιματική για ελαχιστοποίηση των απωλειών στο σύστημα.
ENER 4	Αύξηση της ενεργειακής ασφάλειας της Κύπρου με την αύξηση της διασύνδεσης με τα διεθνή δίκτυα διανομής ενέργειας
ENER 5n	Πρωώθηση νέων τεχνολογιών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας που είναι ανθεκτικές υπό μεταβαλλόμενες κλιματικές συνθήκες, ενσωματώνοντας τεχνολογίες μετατροπής αποβλήτων σε ενέργεια

4.2.7. Αλιεία και υδατοκαλλιέργεια

Ο τομέας της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας στην Κύπρο αντιμετωπίζει αυξανόμενες πιέσεις λόγω της κλιματικής αλλαγής, η οποία απειλεί τη βιωσιμότητα της ιχθυοπαραγωγής και του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Τα μέτρα προσαρμογής επικεντρώνονται στην προστασία των οικοτόπων αναπαραγωγής, στην επιβολή βιώσιμων αλιευτικών πρακτικών και στην ενίσχυση των πλαισίων πολιτικής για τη διασφάλιση ενός ανθεκτικού και βιώσιμου τομέα. Ένα από τα βασικά μέτρα είναι η προστασία των οικοτόπων αναπαραγωγής. Αυτό περιλαμβάνει τον καθορισμό απαγορευμένων περιοχών και εποχών, την εφαρμογή ζωνών απαγόρευσης αλιείας και τη διασφάλιση ότι οι υφιστάμενες θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές είναι αντιπροσωπευτικές όλων των οικοτύπων και προστατεύονται αποτελεσματικά από τους κινδύνους της κλιματικής αλλαγής. Επιπλέον, η προώθηση της χρήσης εργαλείων επιλογής για τη μείωση των παρεμπιπτόντων αλιευμάτων και η υιοθέτηση φιλικών προς το περιβάλλον αλιευτικών μεθόδων είναι ουσιαστικής σημασίας για τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της αλιείας.

Η αύξηση της ευαισθητοποίησης εντός του τομέα και μεταξύ των ενδιαφερόμενων φορέων, όπως η τουριστική βιομηχανία, σχετικά με τα οφέλη της θαλάσσιας προστασίας είναι επίσης ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας. Η βελτίωση της επιβολής της αλιευτικής νομοθεσίας είναι ζωτικής σημασίας, ιδίως όσον αφορά τον έλεγχο των επαγγελματικών και ερασιτεχνικών αλιευτικών δραστηριοτήτων. Με τη διενέργεια διεξοδικών

αναλύσεων των υφιστάμενων κανονισμών και ικανοτήτων παρακολούθησης, η Κύπρος επιδιώκει να καλύψει τα νομικά κενά και τα κενά επιβολής, συμβάλλοντας στη διασφάλιση βιώσιμων ιχθυαποθεμάτων. Η ενσωμάτωση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στις εθνικές αλιευτικές πολιτικές είναι ουσιαστικής σημασίας. Η Κύπρος σχεδιάζει να ευθυγραμμίσει τις στρατηγικές της με την αναθεωρημένη Κοινή Αλιευτική Πολιτική (ΚΑΛΠ) για την καλύτερη αντιμετώπιση των προκλήσεων που σχετίζονται με το κλίμα όσον αφορά τη διαχείριση της αλιείας, την υδατοκαλλιέργεια και τα σχέδια αποκατάστασης. Επιπλέον, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη της αλυσίδας αξίας (value chain). Η επένδυση σε υποδομές μεταποίησης και εμπορίας και η προώθηση τοπικών εμπορικών σημάτων και πιστοποιήσεων θα συμβάλουν στην αύξηση της αξίας των τοπικών αλιευτικών προϊόντων, διασφαλίζοντας παράλληλα την οικολογική και οικονομική βιωσιμότητα. Συνεχίζονται οι προσπάθειες για την προώθηση της αλιείας και της κατανάλωσης χωροκατακτητικών ειδών, με κίνητρα για την ενθάρρυνση μέτρων ελέγχου, τα οποία συμβάλλουν επίσης στην προστασία της θαλάσσιας βιοποικιλότητας.

Πίνακας 27. Μέτρα προσαρμογής για τον τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας

Κωδικός	Ονομασία του μέτρου
FISH 1	Προστασία των οικοτόπων αναπαραγωγής
FISH 2n	Βελτίωση της επιβολής της αλιευτικής νομοθεσίας και παρακολούθηση της αλιευτικής δραστηριότητας
FISH 3n	Ενίσχυση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στο πλαίσιο της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΛΠ), των εθνικών σχεδίων διαχείρισης και αποκατάστασης και του τομέα της υδατοκαλλιέργειας
FISH 4n	Ανάπτυξη αλυσίδων αξίας
FISH 5n	Προώθηση της αλιείας και της κατανάλωσης χωροκατακτητικών ξένων ειδών

4.2.8. Δασοκομία

Ο δασικός τομέας στην Κύπρο είναι όλο και πιο ευάλωτος στην κλιματική αλλαγή, με ιδιαίτερη έμφαση στην αντιμετώπιση του αυξανόμενου κινδύνου δασικών πυρκαγιών και στη διασφάλιση της βιωσιμότητας των δασικών οικοσυστημάτων. Τα μέτρα προσαρμογής στοχεύουν στους μηχανισμούς χρηματοδότησης, τη διαχείριση των δασών και τη δέσμευση της κοινότητας για την προστασία ζωτικών οικοσυστημάτων και τον μετριασμό των κινδύνων.

Η διαχείριση του κινδύνου δασικών πυρκαγιών αποτελεί βασικό τομέα εστίασης. Αυτό περιλαμβάνει την αύξηση του αριθμού του προσωπικού πυρόσβεσης και την ενίσχυση των ικανοτήτων έγκαιρης ανίχνευσης και καταστολής των πυρκαγιών. Καταβάλλονται επίσης προσπάθειες για την προώθηση της ελεγχόμενης βόσκησης για τη μείωση των καύσιμων φορτίων (πυκνά χόρτα, θάμνοι και μικρά δέντρα) ή ορισμένων εξαιρετικά εύφλεκτων επεμβατικών φυτών και τη βελτίωση των πρακτικών αποκατάστασης μετά τη φωτιά. Επιπλέον, οι εκστρατείες ευαισθητοποίησης του κοινού αποσκοπούν στη μείωση των δραστηριοτήτων πυρκαγιών μέσω της καλύτερης κατάρτισης και διάδοσης των πληροφοριών. Η προσαρμογή του περιφερειακού σχεδιασμού για την ενσωμάτωση του κινδύνου πυρκαγιάς και η προώθηση της χρήσης λύσεων που βασίζονται στη φύση θα συμβάλουν στην οικοδόμηση ανθεκτικότητας. Ο εντοπισμός περιοχών που είναι ευαίσθητες στις πυρκαγιές μέσω προηγμένων μοντέλων και

στοχευμένων παρεμβάσεων σε αυτές τις περιοχές είναι απαραίτητα βήματα για τη μείωση των κινδύνων πυρκαγιάς και την προστασία σημαντικών δασικών οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητάς τους. Η προώθηση της επανακαλλιέργειας των εγκαταλελειμμένων γεωργικών γαιών αποτελεί ένα ακόμη σημαντικό μέτρο για τον μετριασμό των κινδύνων πυρκαγιάς, καθώς οι περιοχές αυτές είναι ιδιαίτερα ευάλωτες λόγω της έλλειψης διαχείρισης.

Η ανάπτυξη και εφαρμογή στρατηγικού σχεδίου για την προσαρμογή των δασών της Κύπρου στην κλιματική αλλαγή, το οποίο περιλαμβάνει συστηματική έρευνα και παρακολούθηση βιοτικών και αβιοτικών παραγόντων, θα καθοδηγήσει τις προσπάθειες προσαρμογής και θα διασφαλίσει τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των δασικών οικοσυστημάτων. Επιπλέον, η εγκατάσταση ενός συστήματος παρακολούθησης του πληθυσμού των επιβλαβών οργανισμών και η ανάπτυξη σχεδίων διαχείρισης των δασών που εξετάζουν την κλιματική αλλαγή είναι απαραίτητα για τη διατήρηση της υγείας και της παραγωγικότητας των δασών.

Πίνακας 28. Μέτρα προσαρμογής για τον δασικό τομέα

Κωδικός	Ονομασία του μέτρου
FOR 1n	Οι αρμόδιες υπηρεσίες στηρίζουν τη δασοκομία μέσω τουριστικού φόρου και δικτύων ενδιαφερόμενων φορέων για την ανάπτυξη βιώσιμων τουριστικών προσφορών
FOR 2n	Αύξηση του προσωπικού πυρόσβεσης στο Τμήμα Δασών
FOR 3	Αντιμετώπιση αυξημένου κινδύνου δασικών πυρκαγιών
FOR 4n	Ενσωμάτωση του κινδύνου πυρκαγιάς στον περιφερειακό σχεδιασμό και αξιοποίηση του δυναμικού των λύσεων που βασίζονται στη φύση στο πλαίσιο της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή
FOR 5n	Πρότυπο σχέσεων πυρκαγιάς-κλίματος για τον εντοπισμό περιοχών που είναι ευαίσθητες στον κίνδυνο δασικών πυρκαγιών
FOR 6n	Προώθηση της επανακαλλιέργειας εγκαταλελειμμένων γεωργικών γαιών
FOR 7	Ανάπτυξη και εφαρμογή Στρατηγικού Σχεδίου για την προσαρμογή των δασών της Κύπρου στην κλιματική αλλαγή
FOR 8	Έρευνα, συλλογή δεδομένων και συστηματική παρακολούθηση των επιπτώσεων των βιοτικών και αβιοτικών παραγόντων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή στα δάση/επιλογή και χρήση κατάλληλων δασικών ειδών με υψηλή αντοχή σε δυσμενείς κλιματικές συνθήκες (π.χ. ξηρασία)
FOR 9	Παρακολούθηση πληθυσμού παρασίτων για έγκαιρο εντοπισμό τους και εντοπισμό πιθανών επιδημιών
FOR 10n	Ανάπτυξη σχεδίων και στρατηγικών διαχείρισης δασών για την Κύπρο που λαμβάνουν υπόψη την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, ώστε να διασφαλίζεται η συνεχής παροχή αγαθών και υπηρεσιών οικοσυστήματος και η βελτίωση των δασικών πόρων

4.2.9. Υγεία

Η κλιματική αλλαγή επηρεάζει την ανθρώπινη υγεία μέσω των ακραίων θερμοκρασιών, της υποβάθμισης της ποιότητας του αέρα, της ασφάλειας των υδάτων και των τροφίμων και της εξάπλωσης ασθενειών που μεταδίδονται από φορείς. Για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων, ο τομέας επικεντρώνεται στον εντοπισμό των κινδύνων για την υγεία και στην ενσωμάτωση των μέτρων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στα εθνικά σχέδια για την υγεία. Μία προτεραιότητα είναι η βελτίωση της διαχείρισης των κυμάτων καύσωνα μέσω των

συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης και της συμμόρφωσης με τους κανονισμούς ασφαλείας κάτω από το Εθνικό Σχέδιο Δράσης. Θα αναπτυχθεί μια διαδικτυακή πλατφόρμα για την παρακολούθηση του Σχεδίου Δράσης Υγεία - Θερμότητα (Heat Health Action Plan - HHAP) και την κοινοποίηση κατευθυντήριων γραμμών για την ασφάλεια με βάση τα επίπεδα δυσφορίας, όπως ο δείκτης Humidex. Αυτό θα βοηθήσει στην προστασία των εργαζομένων και του κοινού, των ευάλωτων ομάδων (π.χ. παιδιών, ηλικιωμένων, εγκύων και ασθενών με χρόνιες ασθένειες) από τις δυσμενείς επιπτώσεις των καύσωνα.

Καταβάλλονται επίσης προσπάθειες για τη δημιουργία κοινοτικών κέντρων σε κάθε δήμο για την παροχή προστατευτικών περιβαλλόντων (κλιματισμός, σκιά, παροχή υγρών) για πληθυσμούς που διατρέχουν κίνδυνο κατά τη διάρκεια ακραίων θερμοκρασιών. Ταυτόχρονα, το ιατρικό και δημοτικό προσωπικό θα εκπαιδευτεί και θα εξοπλιστεί για την αντιμετώπιση κλιματικών καταστάσεων έκτακτης ανάγκης και θα αναπτυχθεί σχέδιο έκτακτης ανάγκης για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας του συστήματος υγείας για την εξυπηρέτηση του αυξημένου φορτίου ασθενών κατά τη διάρκεια τέτοιων συμβάντων.

Ένας κρίσιμος τομέας εστίασης είναι η πρόληψη της εξάπλωσης μεταδιδόμενων μέσω φορέων ή μη μολυσματικών ασθενειών, όπως ο δάγκειος πυρετός και ο πυρετός του Δυτικού Νείλου, οι οποίες αναμένεται να γίνουν πιο διαδεδομένες. Τα μέτρα περιλαμβάνουν την ενίσχυση της επιδημιολογικής και εντομολογικής επιτήρησης, τη βελτίωση της διαχείρισης των φορέων και την ενίσχυση του συντονισμού μεταξύ των επαγγελματιών του ιατρικού τομέα καθώς και άλλων επαγγελματιών που ασχολούνται με ζώα (κτηνίατροι και αγρότες), και άλλων τομέων όπως η οικολογία και η εντομολογία.

Για την υποστήριξη αυτών των πρωτοβουλιών, θα δημιουργηθεί ένα αποτελεσματικό σύστημα πολυεπίπεδης διακυβέρνησης για τον καθορισμό των ρόλων και των αρμοδιοτήτων των υπηρεσιών υγείας και τη βελτίωση του συντονισμού. Αυτό συνεπάγεται τη δημιουργία μιας περιεκτικής στρατηγικής, την επισημοποίηση της διατομεακής συνεργασίας και τη διασφάλιση ροής πληροφοριών σε πραγματικό χρόνο μεταξύ των ενδιαφερόμενων φορέων.

Πίνακας 29. Μέτρα προσαρμογής για τον τομέα της υγείας

Κωδικός	Ονομασία του μέτρου
HEAL 1n	Προσδιορισμός των κινδύνων της κλιματικής αλλαγής για την ανθρώπινη υγεία και ανάπτυξη των πλέον αποτελεσματικών μέτρων προσαρμογής με την ενσωμάτωση της κλιματικής αλλαγής στην εθνική πολιτική για την υγεία
HEAL 2n	Βελτίωση της διακυβέρνησης των κυμάτων καύσωνα για τη μείωση των επιπτώσεών τους στην ανθρώπινη υγεία: Ετοιμασία ενός Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τον Καύσωνα - Υγεία
HEAL 3	Λειτουργία κοινοτικών κέντρων σε κάθε δήμο/κοινότητα (π.χ. δημαρχεία, σχολεία, ανοικτά κέντρα προστασίας ηλικιωμένων κ.λπ.) για την παροχή προστασίας (κλιματισμός, σκιά, υγρά) στον πληθυσμό που κινδυνεύει
HEAL 4	Ενδυνάμωση και προετοιμασία του ιατρικού/ νοσηλευτικού και του προσωπικού δήμων για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης λόγω της κλιματικής αλλαγής και την εξυπηρέτηση αυξημένου αριθμού ασθενών/ συμβάντων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή
HEAL 5n	Ανάπτυξη εθνικής στρατηγικής για την πρόληψη των κινδύνων για την υγεία από λοιμώδεις και παρασιτικές ασθένειες που μεταδίδονται ή δεν μεταδίδονται από φορείς και ευνοούνται από την κλιματική αλλαγή

Κωδικός	Ονομασία του μέτρου
HEAL 6	Καθιέρωση ενός αποτελεσματικού συστήματος πολυεπίπεδης διακυβέρνησης που θα προσδιορίζει έναν επικεφαλής οργανισμό, θα καθορίζει σαφείς ρόλους και αρμοδιότητες των διαφόρων υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής μέριμνας και θα διευκολύνει τον διατομεακό και διακυβερνητικό συντονισμό για τη διαχείριση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στη δημόσια υγεία

4.2.10. Υδρολογικό καθεστώς και διαχείριση υδάτων

Οι προκλήσεις που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή στον τομέα της διαχείρισης των υδάτων στην Κύπρο περιλαμβάνουν την αύξηση της λειψυδρίας, την ευπάθεια των υποδομών και τους αυξημένους κινδύνους ακραίων φαινομένων, όπως ξηρασίες και πλημμύρες. Τα μέτρα προσαρμογής επικεντρώνονται στην ενσωμάτωση της ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή στην πολιτική για τα ύδατα, στη βελτίωση των υποδομών ύδρευσης και στην προώθηση της βιώσιμης χρήσης των υδάτων. Ένα βασικό μέτρο περιλαμβάνει τη διεξαγωγή περιοδικών επανεξετάσεων των πολιτικών και των σχεδίων για τα ύδατα, διασφαλίζοντας ότι η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή ενσωματώνεται πλήρως στα Σχέδια Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού (ΣΔΛΑΠ), στα Σχέδια Διαχείρισης Ξηρασίας (ΣΔΞ) και στα Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας. Αυτό περιλαμβάνει προτεραιότητα στη διαχείριση ακραίων φαινομένων και στην επιλογή προσαρμοστικών μέτρων με βάση τις κλιματικές εκτιμήσεις.

Η βελτίωση και ο εκσυγχρονισμός των δικτύων ύδρευσης και διανομής είναι ζωτικής σημασίας, ιδίως στις αγροτικές περιοχές, όπου οι απώλειες νερού μπορεί να φτάσουν το 50%. Η αντικατάσταση υπερήλικων υποδομών και η εφαρμογή τεχνολογιών ανίχνευσης διαρροών είναι οικονομικά αποδοτικά μέτρα που ενισχύουν σημαντικά την εξοικονόμηση νερού. Ομοίως, τα εργαλεία έγκαιρης ανίχνευσης διαρροών και οι έξυπνοι μετρητές θα στηρίξουν τους καταναλωτές στην παρακολούθηση της χρήσης και στη μείωση των αποβλήτων. Η Κύπρος στοχεύει στην επαναχρησιμοποίηση επεξεργασμένων αστικών λυμάτων για άρδευση γεωργικών και πράσινων περιοχών. Η κατασκευή της απαραίτητης υποδομής και η διεξαγωγή μελετών σκοπιμότητας αποτελούν μέρος αυτής της προσπάθειας μείωσης της εξάρτησης από τους πόρους γλυκού νερού. Θα καταβληθεί επίσης προσπάθεια για τον περιορισμό των δραστηριοτήτων εντατικής ζήτησης νερού σε περιοχές με έλλειψη νερού.

Η προστασία των υπόγειων υδάτων από την υπερβολική χρήση και τη ρύπανση αποτελεί επίσης προτεραιότητα, δεδομένου του κρίσιμου ρόλου τους στη διατήρηση των υδάτινων οικοσυστημάτων και στην παροχή εφεδρικής υδροδότησης κατά τη διάρκεια της ξηρασίας. Η βελτίωση της εφαρμογής της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει» μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση της ποιότητας των υδάτων. Επιπλέον, ο τομέας εργάζεται για τη μείωση των κινδύνων πλημμύρας μέσω της αποκατάστασης των ποτάμιων οικοσυστημάτων. Αυτό συνεπάγεται τη δημιουργία χώρου για τους ποταμούς με την αποκατάσταση πλημμυρικών περιοχών και την επαναφοράς της άγριας βλάστησης (re-wild) των αστικών περιοχών ώστε να λειτουργήσουν ως πράσινοι διάδρομοι. Οι στρατηγικές περιλαμβάνουν τη μείωση της τεχνητής χρήσης γης, την αποκατάσταση της υδρολογικής συνέχειας και τη χρήση λύσεων που βασίζονται στη φύση για τον μετριασμό των επιπτώσεων των πλημμυρών. Μακροπρόθεσμα, η έμφαση δίνεται στην ενίσχυση της αποδοτικότητας των υδάτων σε όλους τους τομείς — κτίρια, βιομηχανία και γεωργία — μέσω της υιοθέτησης βελτιωμένων τεχνολογιών και πρακτικών.

Πίνακας 30. Μέτρα προσαρμογής για το υδρολογικό καθεστώς και τον τομέα διαχείρισης των υδάτων

Κωδικός	Ονομασία του μέτρου
WAT 1	Περιοδικές επανεξετάσεις της προόδου και των προτεραιοτήτων των πολιτικών και των σχεδίων για τα ύδατα, καθώς και προσαρμογή των στόχων, των μέσων και των πόρων, λαμβάνοντας υπόψη την κλιματική αλλαγή
WAT 2	Βελτίωση, αναβάθμιση, εκσυγχρονισμός και επισκευή των δικτύων ύδρευσης και διανομής και των σχετικών υποδομών για τη μείωση των απωλειών νερού
WAT 3	Το Εθνικό Επενδυτικό Πλάνο Υδατικών Έργων εξετάζει την αναθεωρημένη Εθνική Στρατηγική Προσαρμογής και ανταποκρίνεται στους καθορισμένους στρατηγικούς και ειδικούς στόχους
WAT 4	Δημιουργία ενός εργαλείου έγκαιρης ανίχνευσης διαρροών και μιας ψηφιακής πλατφόρμας (εφαρμογής) για την ενημέρωση των καταναλωτών σχετικά με την κατανάλωσή τους, την υποβολή αιτήσεων και την πληρωμή λογαριασμών
WAT 5	Επέκταση της χρήσης των μετρητών νερού
WAT 6	Εφαρμογή και τακτική επανεξέταση του Σχεδίου Διαχείρισης Ξηρασίας (ΣΔΞ) που ενσωματώνει πληροφορίες σχετικά με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στους υδάτινους πόρους και ενσωματώνει τη διαχείριση των κινδύνων ξηρασίας στον σχεδιασμό και τη διαχείριση των υδάτων
WAT 7n	Βελτίωση της εφαρμογής της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει» για τη βελτίωση της ποιότητας των υδάτων
WAT 8	Επαναχρησιμοποίηση επεξεργασμένων αστικών λυμάτων μετά από αυστηρό έλεγχο της καταλληλότητάς τους, και παροχή συστημάτων κινήτρων για την τομεακή υιοθέτηση της επαναχρησιμοποίησης των υδάτων (καλλιέργεια, κτηνοτροφία, άλλες χρήσεις)
WAT 9n	Προστασία των πόρων των υπόγειων υδάτων από τη ρύπανση και την υπερβολική χρήση, και προώθηση της μείωσης των αντλήσεων υπόγειων υδάτων σε περίπτωση υπέρβασης των ορίων βιωσιμότητας
WAT 10n	Μείωση των κινδύνων πλημμύρας μέσω της αποκατάστασης του οικοσυστήματος ποταμών και της ανάπλασης σε αγροτικές και αστικές περιοχές
WAT 11	Ενίσχυση της αποδοτικής χρήσης του νερού στα κτίρια, τη βιομηχανία και τη γεωργία
WAT 12	Έλεγχος και περιορισμός των δραστηριοτήτων εντατικής ζήτησης νερού (π.χ. γήπεδα γκολφ, τουριστικές εγκαταστάσεις, υδροβόρες καλλιέργειες) σε περιοχές με έλλειψη νερού
WAT 13n	Ανάπτυξη μελλοντικών σεναρίων διαθεσιμότητας και ζήτησης νερού (για το 2050, 2070) στο πλαίσιο των προβλέψεων για την κλιματική αλλαγή και ανάπτυξη στρατηγικών σχεδίων για την προσαρμογή των απαιτήσεων στις προβλέψεις

4.2.11. Υποδομές, μεταφορές και κτίρια

Ο τομέας των υποδομών, των μεταφορών και των κτιρίων στην Κύπρο αντιμετωπίζει αυξανόμενες προκλήσεις λόγω της κλιματικής αλλαγής, ιδίως των ακραίων θερμοκρασιών, των πλημμυρών και της ανάγκης ενίσχυσης της αστικής ανθεκτικότητας. Τα βασικά μέτρα προσαρμογής επικεντρώνονται σε υποδομές θωράκισης στην κλιματική αλλαγή, ενσωματώνοντας κριτήρια προσαρμογής στον σχεδιασμό και τις δημόσιες συμβάσεις και αξιοποιώντας λύσεις που βασίζονται στη φύση.

Ένας από τους πρωταρχικούς στόχους είναι η προσαρμογή των οικοδομικών κωδίκων ώστε να συμπεριλάβουν μέτρα ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή. Αυτό περιλαμβάνει τη χρήση καινοτόμων υλικών όπως διαπερατές οδικές επιφάνειες και την υιοθέτηση πράσινων υποδομών, όπως πράσινες στέγες και προσόψεις. Εστιάζοντας στη βιοκλιματική αρχιτεκτονική και στη

βελτίωση της διαχείρισης των υδάτων, τα κτίρια μπορούν να γίνουν πιο ανθεκτικά στους καύσωνες και τις πλημμύρες, συμβάλλοντας παράλληλα στην άνεση των πόλεων και στη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας.

Οι προσπάθειες αποσκοπούν επίσης στη δημιουργία και τη διατήρηση πράσινων αστικών χώρων για τη διαχείριση του φαινομένου της αστικής θερμονησίδας. Αυτό περιλαμβάνει τη διεξαγωγή ερευνών για τους προγραμματισμένους χώρους πρασίνου, την ενσωμάτωση βέλτιστων πρακτικών στα σχέδια ανάπτυξης και τη χρήση έργων διαχείρισης όμβριων υδάτων για τη δημιουργία «κλιματικών καταφυγίων» με διαπερατά πεζοδρόμια, σκιασμένα ποδηλατικά μονοπάτια και στοιχεία «μπλε» υποδομής. Οι κίνδυνοι πλημμύρας αποτελούν άλλη μια σημαντική ανησυχία και η ανάπτυξη έργων αντιπλημμυρικής προστασίας αποτελεί προτεραιότητα. Τα έργα αυτά θα διερευνήσουν βιώσιμες μεθόδους διαχείρισης όμβριων υδάτων, όπως λίμνες κατακράτησης, απορροφητικά πηγάδια και υδρολογική αποκατάσταση ποταμών, για τη μείωση των κινδύνων πλημμύρας στις πόλεις και την παροχή οφελών ψύξης στις αστικές περιοχές. Επιπλέον, προγραμματίζεται εκτεταμένη δενδροφύτευση κατά μήκος δρόμων, δημόσιων χώρων και ποδηλατικών μονοπατιών για την παροχή σκίασης, τη μείωση του CO₂ και τη βελτίωση της αστικής αισθητικής.

Οι πρακτικές δημόσιων συμβάσεων θα αναθεωρηθούν ώστε να ενσωματωθούν κριτήρια προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, διασφαλίζοντας ότι οι νέες επενδύσεις σε υποδομές ευθυγραμμίζονται με τους στόχους ανθεκτικότητας. Για τη βελτίωση της ανθεκτικότητας στον τομέα των μεταφορών, τα κριτήρια προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή θα ενσωματωθούν στον στρατηγικό σχεδιασμό. Αυτό περιλαμβάνει προσπάθειες ανάπτυξης ικανοτήτων για την κατάρτιση του προσωπικού της δημόσιας διοίκησης σχετικά με τα μέτρα προσαρμογής και τη δημιουργία ενός φόρουμ για την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ διαχειριστών υποδομών και συστημάτων μεταφορών. Η ενίσχυση των δημόσιων μεταφορών για την αντιμετώπιση της θερμικής καταπόνησης αποτελεί βασική προτεραιότητα, με τη διερεύνηση μέτρων όπως αυτόνομα κλιματικά καταφύγια, εκπεμπόμενη ψύξη και λύσεις που βασίζονται στη φύση για τη βελτίωση της άνεσης των επιβατών. Μπορούν να αναπτυχθούν προγράμματα επιχορηγήσεων για τη στήριξη των προσπαθειών των αρχών τοπικών αυτοδιοίκησης να προσαρμόσουν τις υποδομές τους στην κλιματική αλλαγή.

Πίνακας 31. Μέτρα προσαρμογής για τον τομέα των υποδομών, των μεταφορών και των κτιρίων

Κωδικός	Ονομασία του μέτρου
INFR 1n	Προσαρμογή των οικοδομικών κωδίκων στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή
INFR 2	Δημιουργία και συντήρηση αστικών πάρκων και άλλων χώρων πρασίνου για τη μείωση της επίδρασης της αστικής θερμονησίδας
INFR 3	Ανάπτυξη έργων αντιπλημμυρικής προστασίας στις πόλεις για τη συμπλήρωση υφιστάμενων και νέων λύσεων αντιπλημμυρικής προστασίας
INFR 4n	Αλλαγή των πρακτικών σύναψης δημόσιων συμβάσεων για την ενσωμάτωση των κριτηρίων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή κατά την κατάρτιση προσκλήσεων υποβολής προσφορών και τον καθορισμό κριτηρίων κατανομής
INFR 5	Εκτεταμένη δενδροφύτευση
INFR 6n	Ενσωμάτωση των κριτηρίων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στον στρατηγικό σχεδιασμό του τομέα των μεταφορών, συμπεριλαμβανομένης της στήριξης και της

Κωδικός	Ονομασία του μέτρου
	ενίσχυσης των ικανοτήτων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στις δημόσιες διοικήσεις και σε άλλους βασικούς τομείς και φορείς
INFR 7n	Βελτίωση των δημόσιων συγκοινωνιών προσαρμόζοντάς τα στις νέες κλιματικές συνθήκες, ιδίως στη θερμική καταπόνηση
INFR 8n	Επανεξέταση πρωτοκόλλων συντήρησης για την υποδομή μεταφορών λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους που προκύπτουν από την κλιματική αλλαγή
INFR 9	Πρόγραμμα επιχορηγήσεων για την προσαρμογή των υποδομών των κοινοτήτων στην κλιματική αλλαγή
INFR 10n	Παροχή κατάρτισης και ανάπτυξης ικανοτήτων στο προσωπικό των αρμόδιων αρχών — τμήμα σχεδιασμού, δήμοι, νέοι επαρχιακοί οργανισμοί αυτοδιοίκησης — σχετικά με τα οφέλη των χώρων πρασίνου και τις λύσεις που βασίζονται στη φύση για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή

4.2.12. Θαλάσσιες και παράκτιες περιοχές

Ο τομέας των θαλάσσιων και παράκτιων περιοχών στην Κύπρο αναμένεται να αντιμετωπίσει προκλήσεις που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή λόγω της αναμενόμενης αύξησης της στάθμης της θάλασσας, της διάβρωσης των ακτών και των κινδύνων για τον τουρισμό και τα αναπτυξιακά πλεονεκτήματα. Τα μέτρα προσαρμογής αποσκοπούν στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας των παράκτιων περιοχών μέσω στοχευμένων μελετών, λύσεων που βασίζονται στη φύση και βελτιωμένης διαχείρισης υγροτόπων. Ένα βασικό μέτρο περιλαμβάνει τη διεξαγωγή μελέτης για τον εντοπισμό των ευάλωτων παράκτιων περιοχών. Η μελέτη αυτή θα εκτιμήσει τις απώλειες γης από τη διάβρωση του εδάφους και την άνοδο της στάθμης της θάλασσας και θα δημιουργήσει ψηφιακούς χάρτες και βάσεις δεδομένων για την παρακολούθηση των παράκτιων αλλαγών και την επαναξιολόγηση των υφιστάμενων μέτρων προσαρμογής, καθοδηγώντας τον ορισμό των παράκτιων ζωνών αποκατάστασης.

Μια άλλη εστίαση είναι η χρήση λύσεων που βασίζονται στη φύση (NbS) για τη σταθεροποίηση των ακτών. Αυτό περιλαμβάνει την αποκατάσταση των φυσικών οικοτόπων για την προστασία από τη διάβρωση, τη μείωση των επιπτώσεων των υδροτεχνικών εγκαταστάσεων και την προώθηση NbS στα στρατηγικά σχέδια προστασίας των ακτών. Θα μπορούσε να συσταθεί ειδικό ταμείο για τη στήριξη αυτών των έργων, ενώ οι προσπάθειες ανάπτυξης ικανοτήτων θα απευθύνονται στις τοπικές αρχές.

Επιπλέον, θα συναφθεί σύμβαση για τις παράκτιες περιοχές για την ολοκληρωμένη διαχείριση υγροτόπων, η οποία θα αντιμετωπίσει τον κατακερματισμό των ευθυνών. Η πρωτοβουλία αυτή αποσκοπεί στην προστασία των παράκτιων υγροτόπων που χρησιμεύουν ως φυσικές δεξαμενές άνθρακα και προστατευτικά μέτρα έναντι ακραίων φαινομένων. Θα περιλαμβάνει τη δημιουργία ενός μηχανισμού διακυβέρνησης για την πολυπαραγοντική συνεργασία και την ανάπτυξη μέτρων για την προστασία των κρίσιμων υγροτόπων.

Πίνακας 32. Μέτρα προσαρμογής στον τομέα της θάλασσας και των ακτών

Κωδικός	Ονομασία του μέτρου
SEA 1	Εκπόνηση μελέτης για τον εντοπισμό των παράκτιων περιοχών που είναι ευάλωτες στην κλιματική αλλαγή

Κωδικός	Ονομασία του μέτρου
SEA 2n	Ανάπτυξη πρωτοβουλιών προσαρμογής και προώθηση λύσεων βασισμένων στη φύση για τη σταθεροποίηση και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των ακτών έναντι των κλιματικών κινδύνων
SEA 3n	Εφαρμογή σύμβασης για την ολοκληρωμένη διαχείριση υγροτόπων στο πλαίσιο της κλιματικής αλλαγής

4.2.13. Έδαφος

Ο τομέας του εδάφους στην Κύπρο είναι όλο και πιο ευάλωτος στη διάβρωση και την απερίμωση λόγω της κλιματικής αλλαγής και των μη βιώσιμων πρακτικών. Τα βασικά μέτρα προσαρμογής αποσκοπούν στην προώθηση της διατήρησης του εδάφους και της βιώσιμης διαχείρισης γης. Ένα κεντρικό μέτρο επικεντρώνεται στη συνέχιση και επέκταση των παρεμβάσεων μέσω του Στρατηγικού Σχεδίου της ΚΑΠ 2023-2027 για την προώθηση γεωργοπεριβαλλοντικών πρακτικών που προστατεύουν τα εδάφη. Η βελτίωση της διαχείρισης της εκτατικής κτηνοτροφίας είναι ζωτικής σημασίας, με στρατηγικά σχέδια για τον έλεγχο της βόσκησης με βάση τη φέρουσα ικανότητα των ευαίσθητων περιοχών. Η αναθεώρηση του περί Αιγών νόμου και η θέσπιση αυστηρότερων ελέγχων για τη βόσκηση θα αποτρέψουν την υπερβόσκηση και την υποβάθμιση του εδάφους. Μια άλλη βασική πρωτοβουλία είναι η ενσωμάτωση κόμποστ στα γεωργικά εδάφη, η οποία αυξάνει την οργανική ύλη του εδάφους, ενισχύοντας τη συγκράτηση των υδάτων, την αντοχή στη διάβρωση και τη βιοποικιλότητα. Θα καταβληθούν προσπάθειες για την εκτροπή των αποβλήτων βιομάζας από τους χώρους υγειονομικής ταφής για την παραγωγή κόμποστ, βελτιώνοντας την υγεία του εδάφους και μειώνοντας παράλληλα τις εκπομπές μεθανίου.

Για την καταπολέμηση της διάβρωσης, ο τομέας θα προωθήσει τη φύτευση ανθεκτικών στην ξηρασία φυτειών στα χωράφια, τα οποία σταθεροποιούν το έδαφος, διατηρούν τα όμβρια ύδατα και στηρίζουν τη βιοποικιλότητα. Επιπλέον, ο περιορισμός της κατάληψης γης και της σφράγισης εδάφους μέσω αυστηρότερου σχεδιασμού χρήσης γης και πρωτοβουλιών για πράσινες υποδομές, όπως οι πράσινες στέγες και τοίχοι, θα συμβάλει στη διατήρηση της ποιότητας του εδάφους. Περαιτέρω μέτρα περιλαμβάνουν την επαναχρησιμοποίηση του εκσκαφέντος εδάφους από κατασκευές, για τη βελτίωση του εδάφους και τον καθορισμό αυστηρότερων απαιτήσεων αποκατάστασης για εγκαταλελειμμένα μεταλλεία/ λατομεία για την πρόληψη της διάβρωσης. Οι στρατηγικές αυτές αποσκοπούν στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας του εδάφους και στη στήριξη της βιώσιμης χρήσης της γης εν μέσω των κλιματικών προκλήσεων.

Πίνακας 33. Μέτρα προσαρμογής για τον τομέα του εδάφους

Κωδικός	Ονομασία του μέτρου
SOIL 1	Συνέχιση και αύξηση των παρεμβάσεων μέσω της εφαρμογής του στρατηγικού σχεδίου της ΚΓΠ για την περίοδο 2023-2027
SOIL 2	Βελτίωση της διαχείρισης της εκτατικής κτηνοτροφίας και έλεγχος της παράνομης βόσκησης
SOIL 3	Προώθηση της πρακτικής ενσωμάτωσης της ενσωμάτωσης κόμποστ για τη μείωση της απερίμωσης και της υποβάθμισης των γεωργικών εδαφών
SOIL 4	Προώθηση της πρακτικής της εγκατάστασης φυτοφρακτών για τη μείωση της διάβρωσης του εδάφους
SOIL 5n	Περιορισμός της κατάληψης γης και της σφράγισης του εδάφους με την εφαρμογή διαφόρων εργαλείων (π.χ. χωροταξικός σχεδιασμός κ.λπ.)

Κωδικός	Όνομασία του μέτρου
SOIL 6n	Συμπερίληψη μέτρων πρόληψης της διάβρωσης του εδάφους στις απαιτήσεις αποκατάστασης μετά την εγκατάλειψη μεταλλείων/ λατομείων
SOIL 7n	Επαναχρησιμοποίηση του εκσκαφέντος εδάφους από απόβλητα της κατασκευαστικής βιομηχανίας ανάλογα με τις προδιαγραφές τους για τη βελτίωση του εδάφους

4.2.14. Χωροταξικός σχεδιασμός

Ο τομέας χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού στην Κύπρο είναι ζωτικής σημασίας για την ενσωμάτωση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στην εδαφική ανάπτυξη, με στόχο να καταστούν οι πόλεις και οι περιφέρειες πιο ανθεκτικές στις κλιματικές επιπτώσεις.

Ένα πρωταρχικό μέτρο περιλαμβάνει τη θωράκιση των χωροταξικών και αστικών σχεδίων για την προστασία του κλίματος, ενσωματώνοντας κατευθυντήριες γραμμές που αντιμετωπίζουν φυσικούς κινδύνους όπως πλημμύρες, άνοδο της στάθμης της θάλασσας και θερμονησίδες. Με τον τρόπο αυτό θα διασφαλιστεί ότι οι χάρτες κινδύνου και τα κλιματικά σενάρια ενημερώνουν τον πολεοδομικό σχεδιασμό, ενσωματώνοντας πράσινες και μπλε υποδομές για τη διαχείριση της αστικής ζέστης και τη βελτίωση της ποιότητας του αέρα.

Η προώθηση της συνεργασίας κατά τον σχεδιασμό μεταξύ των τοπικών αρχών είναι απαραίτητη. Η δημιουργία ενός φόρουμ για την ανταλλαγή πληροφοριών θα επιτρέψει την ανταλλαγή γνώσεων σχετικά με τις στρατηγικές και τις βέλτιστες πρακτικές προσαρμογής, ενισχύοντας τη συνοχή των πολιτικών μεταξύ των δήμων. Επιπλέον, η χαρτογράφηση των χερσαίων και εδαφικών αποθεμάτων θα στηρίξει τον στρατηγικό σχεδιασμό με τον εντοπισμό οικολογικά κρίσιμων περιοχών και την προστασία τους μέσω νομικών πλαισίων και διευκολύνσεων διατήρησης.

Στο πλαίσιο της επιδίωξης *zero net artificialisation*, οι μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες στρατηγικές για τη γη θα έχουν ως στόχο τον περιορισμό της μετατροπής των φυσικών και γεωργικών περιοχών, χρησιμοποιώντας εργαλεία όπως υψηλότερους φόρους γης, τέλη ανάπτυξης και κίνητρα αστικής ανανέωσης για την αποθάρρυνση της περιττής αστικής επέκτασης. Τέλος, η εφαρμογή εργαλείων όπως το εργαλείο για την ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή *Climate Resilience City (CRC)* θα στηρίξει την ανάπτυξη επιλογών προσαρμογής που βασίζονται στη φύση, επιτρέποντας στους σχεδιαστές και στους ενδιαφερόμενους φορείς να αξιολογήσουν τις υδρολογικές επιπτώσεις και να διερευνήσουν ανθεκτικά σχέδια για τη διαχείριση των βροχοπτώσεων, της ξηρασίας και των κινδύνων θερμότητας στους αστικούς χώρους.

Πίνακας 34. Μέτρα προσαρμογής στον τομέα του χωροταξικού σχεδιασμού

Κωδικός	Όνομασία του μέτρου
SPAT 1n	Ενσωμάτωση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στον χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό, με ενίσχυση της ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή σύμφωνα με ειδικές κατευθυντήριες γραμμές
SPAT 2n	Δημιουργία φόρουμ για την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των τοπικών αρχών
SPAT 3n	Χαρτογράφηση των χερσαίων και εδαφικών αποθεμάτων και εξασφάλιση κρίσιμων περιοχών (π.χ. για τις διόδους αέρα, τις οικολογικά συναφείς περιοχές)

Κωδικός	Όνομασία του μέτρου
SPAT 4n	Ανάπτυξη, σε συνεργασία με τις τοπικές και περιφερειακές αρχές, μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων ισορροπημένων στρατηγικών για τη γη που περιορίζουν την κατανάλωση φυσικών, γεωργικών και δασικών περιοχών, ώστε να επιτευχθεί ο στόχος <i>zero-net-artificialisation</i>
SPAT 5n	Εφαρμογή του εργαλείου της πόλης για την ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή (CRC) για την επεξεργασία επιλογών προσαρμογής στον πολεοδομικό σχεδιασμό

4.2.15. Τουρισμός

Ο τουριστικός τομέας στην Κύπρο επηρεάζεται σημαντικά από την κλιματική αλλαγή, με κινδύνους για τις υποδομές, τους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους και την εξάρτησή του από τα παραδοσιακά τουριστικά μοντέλα. Τα μέτρα προσαρμογής επικεντρώνονται στην προώθηση της ανθεκτικότητας, στη διαφοροποίηση των τουριστικών μοντέλων και στην ενίσχυση της θεσμικής συνεργασίας για την ενσωμάτωση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στα στρατηγικά σχέδια του τομέα. Ένα σημαντικό μέτρο περιλαμβάνει τη διεξαγωγή ολοκληρωμένης μελέτης για την εκτίμηση των περιφερειακών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στον τουρισμό. Η παρούσα μελέτη θα παράσχει λεπτομερείς πληροφορίες μέσω περιφερειακών ενημερωτικών δελτίων για το κλίμα και αλυσίδων επιπτώσεων που θα καταδεικνύουν τις αλυσιδωτές επιπτώσεις στις τουριστικές δραστηριότητες. Επιπλέον, η δημιουργία ενός χρηματοδοτικού προγράμματος για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή θα στηρίξει τους τουριστικούς φορείς στην εξεύρεση και την πρόσβαση σε κατάλληλους πόρους.

Η διαφοροποίηση αποτελεί κεντρικό στόχο, με στόχο την αναδιαμόρφωση των τουριστικών μοντέλων μακριά από την παραδοσιακή προσέγγιση «ήλιος και θάλασσα». Αυξημένες προσπάθειες θα επικεντρώνονται στην (α) προώθηση εναλλακτικών μοντέλων τουρισμού, όπως ο γαστρονομικός, πολιτιστικός, αθλητικός, αγροτικός και υγειονομικός τουρισμός, ώστε να μειωθεί η εξάρτηση από ευάλωτες παράκτιες περιοχές, (β) η από-εποχικοποίηση του τουρισμού, και (γ) η αναδιανομή των ροών σε προορισμούς στην ενδοχώρα για συμβολή στον μετριασμό των κλιματικών κινδύνων, ιδίως σε σχέση με τις περιόδους υπερβολικών θερμοκρασιών. Ένας άλλος βασικός στόχος είναι η ενίσχυση της ανθεκτικότητας των τουριστικών πόρων και υποδομών. Αυτό περιλαμβάνει την προώθηση βιοκλιματικών σχεδίων, την προσαρμογή του σχεδιασμού σε φυσικές και προστατευόμενες περιοχές και την ενσωμάτωση των κλιματικών κινδύνων στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Ο τουριστικός τομέας θα διαδραματίσει επίσης προορατικό ρόλο προωθώντας τον χαμηλών εκπομπών άνθρακα πολιτιστικό τουρισμό, και αναπτύσσοντας ανθεκτικές στην κλιματική αλλαγή υποδομές και λύσεις μεταφορών.

Πίνακας 35. Μέτρα προσαρμογής στον τομέα του τουρισμού

Κωδικός	Όνομασία του μέτρου
TOUR 1n	Διεξαγωγή μελέτης για τις περιφερειακές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στον τομέα του τουρισμού και ενσωμάτωση της προσαρμογής σε σχέδια, προγράμματα και στρατηγικές στον τομέα του τουρισμού
TOUR 2n	Προώθηση τουριστικών μοντέλων πιο ανθεκτικών στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής
TOUR 3n	Προώθηση της ανθεκτικότητας των τουριστικών πόρων — συμπεριλαμβανομένων των φυσικών και πολιτιστικών πόρων — και των υποδομών στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής

4.3. Διατομεακά μέτρα προσαρμογής

Εκτός από τα τομεακά μέτρα, η ΕΣΠ περιλαμβάνει ορισμένα διατομεακά μέτρα διακυβέρνησης και εκπαίδευσης που αποσκοπούν στην ενίσχυση της εφαρμογής της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης και να ενισχύσουν την ικανότητα της δημόσιων υπηρεσιών της Κύπρου, του ιδιωτικού τομέα, της κοινωνίας και των πολιτών να αναλάβουν δράση. Όπως και στην προηγούμενη ενότητα, οι ακόλουθες σελίδες περιλαμβάνουν μια περίληψη των μέτρων που προσδιορίστηκαν σε κάθε τομέα για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιοριστεί. Ένας συνοπτικός πίνακας των μέτρων βρίσκεται στο Παράρτημα Δ. Ένα εκτενές ενημερωτικό δελτίο εκτίμησης επιπτώσεων για κάθε μέτρο βρίσκεται στο *Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή: Εκτίμηση Επιπτώσεων Μέτρων Προσαρμογής* ως συμπληρωματική τεκμηρίωση για αυτήν τη στρατηγική.

4.3.1. Βελτιωμένη διακυβέρνηση για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή

Τα βασικά μέτρα επικεντρώνονται στην ανάπτυξη γνώσεων, ικανοτήτων και διυπηρεσιακής συνεργασίας για τη διασφάλιση ολοκληρωμένης και αποτελεσματικής ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή. Πρωταρχικός στόχος είναι η επέκταση και επικαιροποίηση των γνώσεων σχετικά με τις κλιματικές επιπτώσεις σε όλους τους τομείς. Οι τακτικές εθνικές αξιολογήσεις κινδύνου και τρωτότητας για το κλίμα, οι οποίες επικαιροποιούνται ανά εξαετία, θα περιλαμβάνουν τις συνεισφορές της IPCC. Αυτό περιλαμβάνει την ανάπτυξη κατευθυντήριων γραμμών, τομεακών εργαλείων αξιολόγησης κινδύνων και σχεδίων δράσης για την αντιμετώπιση των κενών γνώσεων. Για την ανάπτυξη ικανοτήτων, τα προγράμματα κατάρτισης θα εκπαιδεύσουν τις τοπικές κυβερνήσεις, τις κοινότητες και τους επαγγελματίες σχετικά με τις κλιματικές επιπτώσεις και την προσαρμογή. Θα δημιουργηθούν εξατομικευμένες διαδραστικές παρουσιάσεις και συνεδρίες συζήτησης για να μεταφέρουν λύσεις όπως η διατήρηση των υδάτων και οι ανθεκτικές υποδομές, ευθυγραμμισμένες με τις διαφορετικές ανάγκες του κοινού, από το προσωπικό των δήμων έως τους κατοίκους. Οι εκστρατείες κοινωνικής προβολής θα ενισχύσουν την ευαισθητοποίηση του κοινού. Με τη χρήση γραφικών, βίντεο και συμπράξεων influencers, οι εκστρατείες θα έχουν ως στόχο να γνωστοποιήσουν τους κινδύνους και να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή του κοινού, ιδίως μεταξύ των ευάλωτων πληθυσμών και των νεότερων γενεών.

Κατά την προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή σε τοπικό επίπεδο, οι περιφερειακές κυβερνήσεις και οι δήμοι θα ενθαρρυνθούν να αναπτύξουν τα δικά τους σχέδια προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή σε ευθυγράμμιση με την ΕΣΠ. Μια πλατφόρμα πληροφοριών-τεχνολογίας παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων θα υποστηρίξει την παρακολούθηση της εφαρμογής της ΕΣΠ σε όλους τους τομείς σε πραγματικό χρόνο. Τα νομοθετικά εργαλεία θα απαιτήσουν υποχρεωτική υποβολή εκθέσεων από τις δημόσιες διοικήσεις σχετικά με την εφαρμογή των μέτρων προσαρμογής. Μια διακυβερνητική ομάδα εργασίας για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή (Intergovernmental Working Group on Adaptation to Climate Change - IWGCCAS), αποτελούμενη από πρόσωπα σημείου εστίασης από βασικά υπουργεία και οργανισμούς, θα ηγηθεί της διαδιοικητικής συνεργασίας. Η ομάδα θα συνεδριάζει τακτικά για να επιβλέπει τις επικαιροποιήσεις της ΕΣΠ, να ευθυγραμμίζει τις

τομεακές στρατηγικές και να προωθεί τη συμμετοχή του κοινού στη διαδικασία σχεδιασμού προσαρμογής.

Πίνακας 36. Μέτρα προσαρμογής διατομεακής διακυβέρνησης

Κωδικός	Ονομασία του μέτρου
GOV 1n	Επέκταση και επικαιροποίηση των γνώσεων σχετικά με τις επιπτώσεις και τον κίνδυνο της κλιματικής αλλαγής στους διάφορους τομείς (επικαιροποίηση CRV)
GOV 2n	Κατάρτιση και ανάπτυξη ικανοτήτων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή
GOV 3n	Επικοινωνία και κοινωνική προβολή σχετικά με την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή
GOV 4n	Πρωώθηση της ανάπτυξης περιφερειακών και τοπικών σχεδίων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή σε συντονισμό με την Εθνική Στρατηγική Προσαρμογής
GOV 5n	Ανάπτυξη συστήματος IT παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή
GOV 6n	Δημιουργία Διακυβερνητικής Ομάδας Εργασίας για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή και καθορισμός σημείων επαφής για την προσαρμογή σε αρμόδια υπουργεία, επαρχιακούς οργανισμούς αυτοδιοίκησης και δημοτικούς εκπροσώπους
GOV 7n	Ανάπτυξη νομοθεσίας για υποχρεωτικές απαιτήσεις αναφοράς των δημοσίων υπηρεσιών σχετικά με την εφαρμογή μέτρων προσαρμογής

4.3.2. Εκπαίδευση για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή

Η επιτυχής εφαρμογή της ΕΣΠ απαιτεί κατανόηση των κινδύνων που συνδέονται με την κλιματική αλλαγή από τους κυπριακούς φορείς, οργανισμούς, επιχειρήσεις και πολίτες, και ιδιαίτερα από αυτούς που πρέπει να λάβουν μέτρα προσαρμογής. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω της εκπαίδευσης, της ευαισθητοποίησης, της ανάπτυξης ικανοτήτων και των προσπαθειών κατάρτισης σε όλα τα επίπεδα. Πολλά τομεακά μέτρα που περιλαμβάνονται σε αυτή τη στρατηγική, που περιγράφονται στην ενότητα 4.2 και στο παράρτημα Δ, ενσωματώνουν ήδη δράσεις ανάπτυξης ικανοτήτων και κατάρτισης που στοχεύουν σε συγκεκριμένους τομείς και παράγοντες. Ωστόσο, απαιτείται μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση για την αντιμετώπιση της διατομεακής φύσης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, των προκλήσεων και των αναγκών προσαρμογής.

Η κλιματική αλλαγή αποτελεί εγγενές μέρος του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση με έμφαση στην Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΕΣΔΠΕΕΑΑ) (ΠΙΚ 2007). Το ΕΣΔΠΕΕΑΑ αναθεωρήθηκε το 2024 για την περίοδο 2022-2030 και στοχεύει να δώσει έμφαση στην πράσινη μετάβαση και στους Στόχους της Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDG) στην επίσημη, μη τυπική και άτυπη εκπαίδευση (ΥΠΑΝ, 2024). Το αναθεωρημένο ΕΣΔΠΕΕΑΑ δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην ενδυνάμωση των νέων στη δράση για το κλίμα και στη μετατροπή των σχολείων σε κοινότητες μάθησης για τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs), συμπεριλαμβανομένης της κλιματικής αλλαγής.

Σε συμφωνία με τις προτάσεις που περιλαμβάνονται στο ΕΣΔΠΕΕΑΑ, τα εκπαιδευτικά μέτρα που περιλαμβάνονται στην ΕΣΠ επικεντρώνονται στην ενσωμάτωση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στα υπάρχοντα εκπαιδευτικά προγράμματα για να ενδυναμώσουν τους νέους να δράσουν τώρα και να δημιουργήσουν κοινωνική ικανότητα για τη μείωση της κοινωνικής ευπάθειας μακροπρόθεσμα. Πέρα από την επίσημη εκπαίδευση, τα μέτρα επικεντρώνονται στην ανάπτυξη

υλικών και προγραμμάτων κατάρτισης, εκπαίδευσης και οικοδόμησης ικανοτήτων, για την αύξηση της ευαισθητοποίησης του κοινού και την προσέγγιση συγκεκριμένων πληθυσμών-στόχων, όπως οι εκπαιδευτικοί, οι επαγγελματίες και η ευρύτερη κοινωνία των πολιτών. Τονίζει επίσης την ανάγκη προώθησης προγραμμάτων πράσινων σχολικών υποδομών (σχολικές αυλές, χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, υποστήριξη τοπικών προϊόντων, ενίσχυση της βιώσιμης κινητικότητας κ.λπ.) για την προσαρμογή τους στις μεταβαλλόμενες κλιματικές συνθήκες. Η ενεργός δέσμευση σε παγκόσμια δίκτυα που επικεντρώνονται στην εκπαίδευση για το κλίμα και την περιβαλλοντική εκπαίδευση θα ενισχύσει την ικανότητα προσαρμογής της Κύπρου με την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών, πόρων και τεχνογνωσίας.

Πίνακας 37. Διατομεακά μέτρα εκπαίδευσης

Κωδικός	Ονομασία του μέτρου
EDU 1n	Ενσωμάτωση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στα αναθεωρημένα προγράμματα σπουδών της Εκπαίδευσης για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και στα επίσημα εκπαιδευτικά προγράμματα σε όλα τα εκπαιδευτικά επίπεδα
EDU 2n	Παροχή μη τυπικών προγραμμάτων εκπαίδευσης για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή
EDU 3n	Ενημέρωση των προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για εκπαιδευτικούς και εκπαιδευτικό προσωπικό λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο της αναθεωρημένης Εθνικής Στρατηγικής Προσαρμογής
EDU 4n	Παραγωγή εκπαιδευτικού και ενημερωτικού υλικού για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή
EDU 5n	Ενίσχυση της κλιματικής ανθεκτικότητας των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων μέσω στοχευμένων δράσεων και προγραμμάτων για την προσαρμογή των υποδομών και του σχολικού περιβάλλοντος στις νέες κλιματικές συνθήκες
EDU 6n	Ενίσχυση και αξιοποίηση διεθνών δικτύων συνεργασίας που σχετίζονται με το κλίμα και την περιβαλλοντική εκπαίδευση

4.4. Αποτελέσματα της εφαρμογής

Το αναμενόμενο αποτέλεσμα κάθε μέτρου περιγράφεται στα επιμέρους ενημερωτικά δελτία εκτίμησης επιπτώσεων (βλ. *Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή: Εκτίμηση Επιπτώσεων Μέτρων Προσαρμογής* που παρουσιάζεται μαζί με αυτή την Στρατηγική). Τα αποτελέσματα αυτά μπορεί να είναι η ανάπτυξη μιας συγκεκριμένης μελέτης, η αναθεώρηση, η επικαιροποίηση ή η ανάπτυξη νέων στρατηγικών ή πολιτικών, αλλά μπορούν επίσης να οδηγήσουν σε φυσικές αλλαγές στο τοπίο ή/και τις υποδομές της Κύπρου. Δεδομένου ότι κάθε μέτρο συνδέεται με μια στρατηγική κατεύθυνση και κάθε στρατηγική κατεύθυνση με έναν στρατηγικό στόχο, τα μέτρα θα πρέπει να οδηγούν στην επίτευξη του στρατηγικού οράματος όπως ορίζεται στο κεφάλαιο 4.1.

Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής μπορούν να προβληθούν μόνο αλλά όχι να προβλεφθούν. Αυτό σημαίνει ότι η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή είναι η προσαρμογή σε έναν «κινούμενο στόχο», ο οποίος απαιτεί την ανάπτυξη και την εφαρμογή μέτρων που είναι ισχυρά στο πλαίσιο ενός ευρέος φάσματος πιθανών κλιματικών μελλοντικών συνθηκών, έχουν πολλαπλά οφέλη και δεν έχουν ανεπιθύμητες αρνητικές συνέπειες, μπορούν εύκολα να προσαρμοστούν ή να αντικατασταθούν όταν είναι απαραίτητο, ή να εγκαταλειφθούν όταν δεν είναι πλέον χρήσιμα.

Για τον σκοπό αυτό, αλλά και για να διαπιστωθεί η αποτελεσματικότητα των μέτρων που συμβάλλουν στην επίτευξη των δεδηλωμένων στόχων, έχουν αναπτυχθεί δείκτες αποτελεσμάτων για κάθε μέτρο (βλ. Ενημερωτικά Δελτία στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης Προσαρμογής). Αυτό επιτρέπει την παρακολούθηση της προόδου της εφαρμογής. Για περισσότερες λεπτομέρειες βλ. επίσης το κεφάλαιο 5.3. Σε συνδυασμό με την παρακολούθηση των κλιματικών επιπτώσεων, αυτό επιτρέπει επίσης τη συνεχή επικαιροποίηση της αξιολόγησης τρωτότητας και κινδύνου, εξετάζοντας εάν η Κύπρος θα καταστεί πιο ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή.

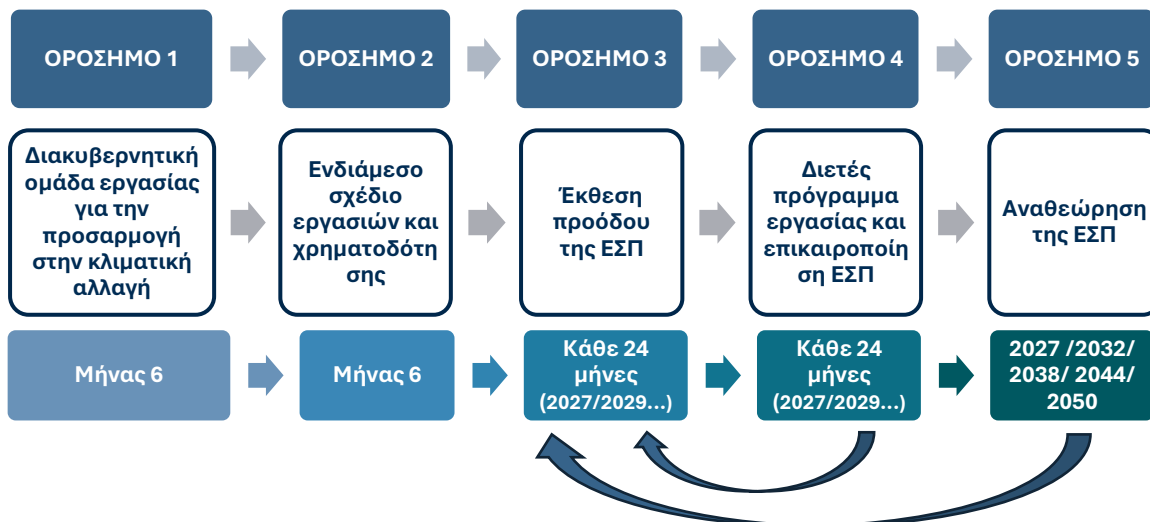
5. Εθνικό σχέδιο δράσης για την προσαρμογή

5.1. Διαχείριση εφαρμογής

5.1.1. Σχέδιο εφαρμογής και χρονοδιάγραμμα

Η εφαρμογή της Εθνικής Στρατηγικής για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή ακολουθεί μια κλιμακωτή επαναληπτική προσέγγιση που επιτρέπει την επικαιροποίηση του σχεδίου και την ενσωμάτωση νέων πληροφοριών και γνώσεων σχετικά με τους κλιματικούς κινδύνους καθώς καθίστανται διαθέσιμες (βλ. μέτρο GOV 1n) καθώς και πληροφορίες από το πρόγραμμα παρακολούθησης και αξιολόγησης (βλ. κεφάλαιο 5.3). Το χρονοδιάγραμμα, οι αρμοδιότητες και οι προτεραιότητες υλοποίησης για κάθε μέτρο παρέχονται στα ενημερωτικά δελτία της εκτίμησης επιπτώσεων που είναι διαθέσιμα στο συνοδευτικό *Σχέδιο Δράσης Προσαρμογής: Ενημερωτικά Δελτία Επιπτώσεων*. Το συνολικό ΕΣΔΠ και το συνοδευτικό χρονοδιάγραμμα παρουσιάζονται στο Σχήμα 8.

Σχήμα 8. Σχέδιο και χρονοδιάγραμμα εφαρμογής της εθνικής στρατηγικής προσαρμογής

Παρακάτω είναι μια περιγραφή των οροσήμων και του χρονοδιαγράμματος. Οι μήνες αναφέρονται σε αναμενόμενη ημερομηνία επίσημης έγκρισης τον Μάρτιο του 2025.

Ορόσημο 1: Διακυβερνητική ομάδα εργασίας για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Σεπτέμβριος 2025 (μήνας 6)

Ορισμός **σημείων επαφής για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή** σε κάθε αρμόδια αρχή και σύσταση **διακυβερνητικής ομάδας εργασίας για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή** (ΔΟΕΠΚΑ). Αυτό θα πρέπει να ολοκληρωθεί έξι μήνες μετά την έναρξη ισχύος της στρατηγικής.

Ορόσημο 2: Ενδιάμεσο σχέδιο εργασίας και χρηματοδότησης. Σεπτέμβριος 2025 (μήνας 6)

Ένα ενδιάμεσο πρόγραμμα εργασιών και χρηματοδότησης θα καταρτιστεί έως τον 6^ο μήνα μετά την έγκριση της ΕΣΠ για την εφαρμογή των μέτρων που προσδιορίζονται ως υψηλή προτεραιότητα στην εκτίμηση επιπτώσεων (εφαρμογή κατά τους μήνες 1-24). Τα περισσότερα από αυτά σχετίζονται με πολιτικές, προγράμματα ή πρωτοβουλίες που βρίσκονται σε εξέλιξη ή είναι πιο εύκολα εφαρμόσιμες/α. Οι αρμόδιες αρχές θα θέσουν τις βάσεις για την εφαρμογή άλλων μέτρων που έχουν προσδιοριστεί για την επόμενη περίοδο (2-5 έτη ή περισσότερα από 5 έτη). Θα προσδιοριστούν τόσο οι βραχυπρόθεσμοι όσο και οι πιο μακροπρόθεσμοι μηχανισμοί χρηματοδότησης. Θα ζητηθεί η γνώμη της διακυβερνητικής ομάδας εργασίας σχετικά με το προσωρινό σχέδιο εργασιών και χρηματοδότησης.

Ορόσημο 3: Διετής έκθεση προόδου της ΕΣΠ. Μάρτιος 2027 (Μήνας 24)

Μια πρώτη **έκθεση προόδου** σχετικά με την εφαρμογή της στρατηγικής — με βάση τα αποτελέσματα του πλαισίου παρακολούθησης, αξιολόγησης και μάθησης που περιγράφεται στο τμήμα, 5.3 θα πρέπει να είναι έτοιμη τον Μάρτιο του 2027 και στη συνέχεια ανά διετία μετά τις απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων βάσει του νόμου της ΕΕ για το κλίμα.

Ορόσημο 4: Διετές πρόγραμμα εργασίας και επικαιροποίηση ΕΣΠ

Τα αποτελέσματα της διετούς έκθεσης προόδου θα τροφοδοτήσουν το πρώτο **διετές πρόγραμμα εργασίας** τον Μάρτιο του 2027 και στη συνέχεια ανά διετία. Εάν είναι απαραίτητο, το αποτέλεσμα της έκθεσης προόδου μπορεί να ενημερώσει ή σσονος σημασίας αλλαγές ή επικαιροποιήσεις της ΕΣΠ.

Ορόσημο 5: Αναθεώρηση της ΕΣΠ

Μια πρώτη **αναθεώρηση της στρατηγικής** θα πρέπει να είναι έτοιμη στο τέλος του Ενδιάμεσου Σχεδίου Εργασιών και Χρηματοδότησης (Ορόσημο 2), δηλαδή δύο χρόνια μετά την έναρξη ισχύος της στρατηγικής, και κάθε έξι έτη μετά από αυτό (2032/ 2038/ 2044/ 2050) σύμφωνα με τα χρονοδιαγράμματα αναθεώρησης του Σχεδίου Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού και του Σχεδίου Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας, ώστε να ενσωματωθούν πιθανές νέες κλιματικές και κοινωνικοοικονομικές εξελίξεις και διδάγματα από τα πρώτα έτη εφαρμογής (Ορόσημο 5).

5.1.2. Όργανα αρμόδια για την εφαρμογή

Η ανάπτυξη και η εφαρμογή της ΕΣΠ και του ΕΣΔΠ συντονίζονται από το ΤΠ του ΥΓΑΑΠ, σε συνεργασία με τη Διακυβερνητική Ομάδα Εργασίας για την Προσαρμογή (ΔΟΕΠΚΑ). Ενώ η συνολική ευθύνη για την εφαρμογή της ΕΣΠ εμπίπτει στο ΤΠ, το συνοδευτικό Σχέδιο Δράσης ορίζει επίσης συγκεκριμένα υπουργεία και αρχές ως αρμόδια για την υλοποίηση κάθε μιας από τις αναφερόμενες δράσεις. Δεδομένου του διατομεακού χαρακτήρα πολλών από τα προτεινόμενα μέτρα, το ΕΣΔΠ (όπως αποτυπώνεται στα επιμέρους ενημερωτικά δελτία) προσδιορίζει άλλους φορείς που πρέπει αναγκαστικά να διαδραματίσουν ρόλο στην εφαρμογή των διαφόρων μέτρων.

Οι σχετικοί φορείς υλοποίησης που αναφέρονται στο ΕΣΔΠ, οι οποίοι θα εξακολουθήσουν να είναι σχετικοί για περαιτέρω εργασίες προσαρμογής με βάση τη χαρτογράφηση των ενδιαφερόμενων φορέων (βλ. παράρτημα Α) και τα δεδομένα από την εκτίμηση των επιπτώσεων των μέτρων προσαρμογής, συνοψίζονται κατωτέρω.

Υπουργεία και υπηρεσίες

- Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος
  - Ινστιτούτο Γεωργικών Ερευνών
  - Τμήμα Γεωργίας
  - Τμήμα Περιβάλλοντος
  - Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών
  - Τμήμα Δασών
  - Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης
  - Τμήμα Μετεωρολογίας
  - Υπηρεσία Μεταλλείων
  - Κτηνιατρικές Υπηρεσίες
  - Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων
- Τμήμα Αρχαιοτήτων, Υφυπουργείο Πολιτισμού
- Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας
  - Μονάδα Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Αειφόρο Ανάπτυξη
- Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας
  - Υπηρεσία Ενέργειας
  - Υπηρεσία Βιομηχανίας και Τεχνολογίας
- Υπουργείο Οικονομικών
  - Τμήμα Τελωνείων Κύπρου
  - Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης
  - Στατιστική Υπηρεσία
- Υπουργείο Εσωτερικών
  - Πολιτική Άμυνα
  - Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως
  - Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών
    - Τομέας Δομικών Υλικών
  - Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας
- Υπουργείο Υγείας
  - Μονάδα Παρακολούθησης Υγείας
  - Τμήματος Ιατρικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας
  - Οργανισμός Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας
- Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως
  - Πυροσβεστική Υπηρεσία
- Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
- Υφυπουργείο Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής
- Υφυπουργείο Τουρισμού
- Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων
  - Τμήμα Δημοσίων Έργων

- Τμήμα Οδικών Μεταφορών

Περιφερειακές και τοπικές κυβερνήσεις

- Επαρχιακός Οργανισμός Αυτοδιοίκησης Λευκωσίας
- Επαρχιακός Οργανισμός Αυτοδιοίκησης Λάρνακας
- Επαρχιακός Οργανισμός Αυτοδιοίκησης Λεμεσού
- Επαρχιακός Οργανισμός Αυτοδιοίκησης Αμμοχώστου
- Επαρχιακός Οργανισμός Αυτοδιοίκησης Πάφου
- Δήμοι και Ένωση Δήμων Κύπρου
- Κοινότητες και Ένωση Κοινοτήτων Κύπρου

Ανεξάρτητοι δημόσιοι οργανισμοί και ιδρύματα

- Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου
- Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας Κύπρου
- Διαχειριστής Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου
- Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου
- Οργανισμός Ασφάλισης Υγείας
- Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας

Οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών

- Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Κύπρου
- Ομοσπονδία Εργοδοτών και Βιομηχάνων Κύπρου
- Ενεργειακό Γραφείο Κύπρου
- Ινστιτούτο Νευρολογίας και Γενετικής Κύπρου

5.2. Χρηματοδότηση της προσαρμογής

Ο οικονομικός, κοινωνικός και περιβαλλοντικός μετασχηματισμός που απαιτείται για την προσαρμογή των εθνικών αναπτυξιακών προτύπων και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της Κύπρου στην κλιματική αλλαγή απαιτεί την κινητοποίηση σημαντικών οικονομικών πόρων. Καθώς η Στρατηγική της ΕΕ για την Προσαρμογή (EC, 2021) αναγνωρίζει ότι «η σοβαρότητα της πρόκλησης προσαρμογής την καθιστά προσπάθεια ολόκληρης της κυβέρνησης και ολόκληρης της κοινωνίας. Είναι ζωτικής σημασίας ο ιδιωτικός και ο δημόσιος τομέας να συνεργαστούν στενότερα, ιδίως όσον αφορά τη χρηματοδότηση της προσαρμογής».

Η ποικιλία των δράσεων προσαρμογής που ορίζονται στην παρούσα στρατηγική για την αντιμετώπιση των προσδιοριζόμενων προκλήσεων, καθώς και η ευρεία ποικιλία των ενδιαφερόμενων δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, απαιτούν την κινητοποίηση ευρέος φάσματος ποικίλων χρηματοδοτικών μηχανισμών. Για την υλοποίηση ορισμένων μέτρων μπορεί να αναγνωριστεί ειδική χρηματοδότηση, όπως, για παράδειγμα, ο τουριστικός φόρος. Ορισμένα μέτρα ενδέχεται να μην απαιτούν πρόσθετες πηγές χρηματοδότησης, καθώς συνεπάγονται μόνο μεταρρυθμίσεις διακυβέρνησης ή θεσμικές μεταρρυθμίσεις ή επικαιροποίηση διαδικασιών, σχεδίων ή πολιτικών. Ωστόσο, απαιτούν ανθρώπινους πόρους που μπορεί να απαιτούν

οικονομικές δεσμεύσεις εάν δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν με τους υφιστάμενους πόρους. Ορισμένα μπορούν να επιτευχθούν με (παραϊτέρω) ενσωμάτωση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στις υφιστάμενες πρωτοβουλίες και δράσεις. Σε άλλες περιπτώσεις, αναγνωρίζεται η ανάγκη για σημαντικούς νέους πόρους. Για ορισμένα μέτρα, έχουν προσδιοριστεί κονδύλια της ΕΕ ή διεθνή ταμεία, αλλά για άλλα δεν έχουν προσδιοριστεί ειδικοί μηχανισμοί χρηματοδότησης.

Οι ακόλουθες ενότητες περιγράφουν εν συντομία ορισμένες πιθανές πηγές χρηματοδότησης και μηχανισμούς που μπορούν να αξιοποιηθούν για τη χρηματοδότηση δράσεων προσαρμογής.

5.2.1. Ευρωπαϊκές πηγές χρηματοδότησης για μέτρα προσαρμογής

Η ΕΕ χρηματοδοτεί την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή στην Ευρώπη μέσω ευρέος φάσματος μέσων. Το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2021-2027 διασφαλίζει ότι τουλάχιστον το 25 % του Ευρωπαϊκού προϋπολογισμού αφορά δαπάνες που σχετίζονται με το κλίμα. Ως εκ τούτου, οι δράσεις προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στην Κύπρο πρέπει να ενσωματωθούν σε όλα τα μεγάλα προγράμματα δαπανών της ΕΕ και να επιτευχθεί ένα σύστημα παρακολούθησης που θα εγγυάται την επίτευξη των στόχων αυτών. Στα μέσα του 2025, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναμένεται να υποβάλει προτάσεις για τον επόμενο μακροπρόθεσμο προϋπολογισμό της ΕΕ, γνωστό ως Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΠΔΠ), που θα καλύπτει τα επτά έτη 2028-2034. Η Κύπρος μπορεί να έχει πρόσβαση σε αυτά τα κονδύλια ευθυγραμμίζοντας τις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές πολιτικές με τους στόχους της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

Η χρηματοδότηση της έρευνας από την ΕΕ είναι επίσης προσβάσιμη για τη στήριξη των διαφόρων δράσεων παραγωγής γνώσεων — έρευνα και μελέτες, εκτιμήσεις κινδύνου κ.λπ. — που προτείνονται στα μέτρα.

5.2.2. Εθνικές πηγές χρηματοδότησης για την προσαρμογή

Οι προσπάθειες προσαρμογής στους διάφορους τομείς συνεπάγονται τέσσερις τύπους δράσεων με διαφορετικές οικονομικές και δημοσιονομικές υποδείξεις:

- α. Επανεξέταση και μεταρρύθμιση των υφιστάμενων γραμμών δράσης, λειτουργιών, στρατηγικών, πολιτικών και σχεδίων, έτσι ώστε να ενσωματώνουν τον παράγοντα της κλιματικής αλλαγής.
- β. Βελτίωση της γνώσης και της κατανόησης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στους διάφορους τομείς.
- γ. Ανάπτυξη ικανοτήτων.
- δ. Επενδύσεις σε μέτρα μετασχηματισμού — δημόσια έργα, λύσεις που βασίζονται στη φύση, έργα αποκατάστασης κ.λπ.

Σε κάθε περίπτωση, ένα σχετικό μέρος της προσπάθειας προσαρμογής όσον αφορά τις δημόσιες δαπάνες πρέπει να εκτελείται μέσω των προϋπολογισμών των διαφόρων δημόσιων αρχών (εθνικών, υπουργικών υπηρεσιών, Επαρχιακών Οργανισμών Αυτοδιοίκησης (ΕΟΑ), δήμων). Σε αρκετές περιπτώσεις, η εισαγωγή νέων προσαρμοστικών κριτηρίων θα οδηγήσει αναγκαστικά σε σημαντική αύξηση των δαπανών ή σε αναδιοργάνωση της κατανομής τους. Ως εκ τούτου, για

την υλοποίηση του ΕΣΔΠ, οι φορείς υλοποίησης πρέπει να αξιολογούν τον οικονομικό αντίκτυπο των δράσεων (δηλ. κόστος/ όφελος της υλοποίησης της δράσης) και, κατά περίπτωση, να τις ενσωματώνουν στους αντίστοιχους προϋπολογισμούς τους.

Στην παρούσα στρατηγική προσδιορίστηκαν ορισμένες συγκεκριμένες πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση των νέων απαιτήσεων χρηματοδότησης. Για παράδειγμα, τα ακόλουθα μέτρα περιλαμβάνουν ορισμένες συγκεκριμένες προτάσεις:

- *AGRI 3n: Ενθάρρυνση της κοινότητας να υιοθετήσει ορθές πρακτικές διαχείρισης της γης και να αλλάξει τη χρήση εδάφους, των μεθόδων καλλιέργειας και των ποικιλιών, προτείνει την εφαρμογή προγραμμάτων επιμερισμού του κόστους για τη στήριξη των γεωργών στην υιοθέτηση νέων πρακτικών, την προσφορά φορολογικών ελαφρύνσεων ή εκπτώσεων για την εφαρμογή πρακτικών εμπλουτισμού εδάφους ή την παροχή πρόσβασης σε δάνεια χαμηλού επιτοκίου για την αγορά εξοπλισμού ή την υλοποίηση.*
- *FOR 1n: Οι αρμόδιες υπηρεσίες μπορούν να στηρίξουν τη δασοκομία μέσω του τουριστικού φόρου και τα δίκτυα ενδιαφερόμενων φορέων για την ανάπτυξη βιώσιμων τουριστικών προσφορών εξετάζουν τη χρήση μιας νέας ροής χρηματοδότησης για τη χρηματοδότηση δράσεων προσαρμογής.*
- *SEA 2n: Η ανάπτυξη πρωτοβουλιών προσαρμογής και η προώθηση λύσεων που βασίζονται στη φύση για τη σταθεροποίηση και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των ακτών έναντι των κλιματικών κινδύνων προτείνει τη δημιουργία ενός ταμείου που θα χρηματοδοτεί έργα που χρησιμοποιούν λύσεις που βασίζονται στη φύση και την προσαρμογή με βάση το οικοσύστημα, ώστε να βοηθηθούν οι ευάλωτες κοινότητες να προσαρμοστούν στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.*

5.2.3. Κινητοποίηση ιδιωτικής χρηματοδότησης για δράσεις προσαρμογής

Η κινητοποίηση ιδιωτικής χρηματοδότησης για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή είναι ζωτικής σημασίας για τη γεφύρωση του σημαντικού χρηματοδοτικού κενού. Οι δημόσιες αρχές, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και ο ιδιωτικός τομέας πρέπει να συνεργαστούν για να ξεκλειδώσουν ιδιωτικά κεφάλαια και να διοχετευθούν σε επενδύσεις ανθεκτικές στην κλιματική αλλαγή. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω διαφόρων μηχανισμών, όπως:

- **Συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα:** Συνεργασία σε έργα που απαιτούν σημαντικές επενδύσεις και τεχνογνωσία τόσο από τον δημόσιο όσο και από τον ιδιωτικό τομέα.
- **Πράσινα ομόλογα και χρηματοδοτικά μέσα για το κλίμα:** Ανάπτυξη καινοτόμων χρηματοδοτικών μέσων για την προσέλκυση ιδιωτικών επενδύσεων σε υποδομές και έργα ανθεκτικά στην κλιματική αλλαγή. Η ενσωμάτωση των κλιματικών κινδύνων στη λήψη επενδυτικών αποφάσεων ενισχύει το μήνυμα προς τον ιδιωτικό τομέα σχετικά με την ανάγκη οικοδόμησης και επίδειξης ετοιμότητας για το κλίμα. Νέα χρηματοπιστωτικά προϊόντα, όπως τα πράσινα ομόλογα, τα ομόλογα ανθεκτικότητας και οι επενδύσεις με επίκεντρο τις κλιματικές επιπτώσεις, μπορούν να κινητοποιήσουν κεφάλαια ειδικά για έργα προσαρμογής.

- **Μηχανισμοί μεταφοράς κινδύνου:** Χρήση ασφαλιστικών και άλλων εργαλείων διαχείρισης κινδύνων για τη μείωση των χρηματοοικονομικών κινδύνων που συνδέονται με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Προϋπόθεση είναι η κατάλληλη και ανοικτή πρόσβαση των ασφαλιστικών εταιρειών και του ιδιωτικού τομέα σε αξιόπιστα κλιματικά δεδομένα και εργαλεία για την αξιολόγηση του κινδύνου και τη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων σχετικά με τις επενδύσεις προσαρμογής.
- **Μοντέλα μεικτής χρηματοδότησης:** Ο συνδυασμός δημόσιων και ιδιωτικών κεφαλαίων μπορεί να μειώσει τον κίνδυνο έργων προσαρμογής και να ενθαρρύνει την ιδιωτική συμμετοχή. Για παράδειγμα, οι δημόσιοι πόροι μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως κεφάλαιο πρώτης ζημίας, ενθαρρύνοντας τους ιδιώτες επενδυτές να δεσμευτούν μειώνοντας την έκθεσή τους σε κίνδυνο.
- **Πολιτικά και κανονιστικά πλαίσια:** Δημιουργία υποστηρικτικών πολιτικών και ρυθμιστικών περιβάλλοντων που ενθαρρύνουν τις επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Προσφορά κινήτρων, όπως φορολογικές ελαφρύνσεις, επιχορηγήσεις ή επιδοτήσεις για τη μείωση των οικονομικών κινδύνων των επενδύσεων προσαρμογής.
- **Ανάπτυξη ικανοτήτων και τεχνική βοήθεια:** Παροχή τεχνικής βοήθειας και ανάπτυξης ικανοτήτων σε επιχειρήσεις, που θα τις βοηθήσει να προσδιορίσουν και να εφαρμόσουν στρατηγικές ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή.

Αξιοποιώντας τη δύναμη της ιδιωτικής χρηματοδότησης, μπορούμε να επιταχύνουμε την εφαρμογή των μέτρων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και να οικοδομήσουμε ένα πιο ανθεκτικό μέλλον. Κάθε τομέας θα διερευνήσει ποιες επιλογές είναι πιο κατάλληλες.

5.3. Παρακολούθηση, αξιολόγηση και μάθηση

Η παρακολούθηση, η αξιολόγηση και η μάθηση (ΠΑΜ) θα πρέπει να καθιστούν δυνατή την καλύτερη κατανόηση του κατά πόσον οι δράσεις προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή λειτουργούν, πώς και για ποιον. Αυτό αποτελεί επίσης δομικό στοιχείο για την αξιολόγηση του κατά πόσον οι δράσεις θα συνεχίσουν να λειτουργούν στο μέλλον ή θα πρέπει να προσαρμοστούν σε νέες συνθήκες. Η στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή αναγνωρίζει ότι «η παρακολούθηση, η υποβολή εκθέσεων και η αξιολόγηση είναι απαραίτητες για τον καθορισμό μιας ισχυρής βάσης για τη μέτρηση της προόδου όσον αφορά την προσαρμογή» (EC, 2021). Στόχος του πλαισίου ΠΑΜ που παρουσιάζεται στην παρούσα στρατηγική είναι:

- Η διασφάλιση του εντοπισμού και της παρακολούθησης της προόδου των μέτρων προσαρμογής.
- Η συλλογή πληροφοριών σχετικά με τις παρατηρούμενες επιπτώσεις της μεταβλητότητας και της αλλαγής του κλίματος στα κοινωνικοοικολογικά συστήματα — π.χ. αριθμός ατόμων που έχουν εκτοπιστεί ή πληγεί από πλημμύρες — προκειμένου να διευκολυνθεί η παρακολούθηση του κλιματικού πλαισίου εντός του οποίου εφαρμόζονται οι στρατηγικές προσαρμογής.

- Η ανάπτυξη συστήματος υποβολής εκθέσεων που θα καλύπτει από το τοπικό έως το εθνικό επίπεδο
- Ο προσδιορισμός και καθορισμός των αναγκών σε δεδομένα για περαιτέρω εργασίες και ή για την περαιτέρω ανάπτυξη του συστήματος παρακολούθησης.

Οι προκλήσεις προσαρμογής συχνά απαιτούν δράσεις σε διάφορους τομείς και θεσμικά επίπεδα. Διάφορα μέτρα της ΕΣΠ εφαρμόζονται σε τοπικό επίπεδο, αλλά και συμβάλλουν στην επίτευξη των εθνικών στρατηγικών στόχων. Ως εκ τούτου, το εθνικό πλαίσιο ΠΑΜ πρέπει επίσης να εξετάζει πληροφορίες σχετικά με τις πρωτοβουλίες προσαρμογής που λαμβάνουν χώρα σε επίπεδο κατώτερο του εθνικού. Ως εκ τούτου, η προσέγγιση ΠΑΜ βασίζεται σε δύο ροές υποβολής στοιχείων: ένα σε εθνικό επίπεδο και ένα από το τοπικό επίπεδο στο εθνικό επίπεδο.

Η προσέγγιση αυτή παρουσιάζεται στο Σχήμα 9 και θα πρέπει να υποστηρίζεται από ένα νέο σύστημα IT υποβολής εκθέσεων που αναπτύχθηκε από το ΥΓΑΑΠ, όπως περιγράφεται στο μέτρο GOV 5n: *Ανάπτυξη συστήματος IT για παρακολούθηση και υποβολή εκθέσεων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή*. Θα επιτρέψει στις αρμόδιες αρχές σε εθνικό, επαρχιακό και τοπικό επίπεδο να υποβάλλουν εκθέσεις σχετικά με την πρόοδο της εφαρμογής σύμφωνα με τους δείκτες που έχουν προσδιοριστεί για κάθε μέτρο και περιλαμβάνονται στα ενημερωτικά δελτία της εκτίμησης επιπτώσεων.

Το σύστημα IT θα είναι συμβατό με το REPORTNET 3.0 του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος (ΕΟΠ), ώστε να διευκολυνθεί επίσης η υποβολή εκθέσεων σε επίπεδο ΕΕ.

Σχήμα 9: Επίπεδα παρακολούθησης και αξιολόγησης των μέτρων που περιλαμβάνονται στην Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης Προσαρμογής

Παρακολούθηση της εθνικής κυβέρνησης

- Κλιματικές παράμετροι
- Παρατηρούμενες επιπτώσεις της κλιματικής μεταβλητότητας και της αλλαγής στα κοινωνικοοικολογικά συστήματα
- Εθνικές δραστηριότητες και μέτρα

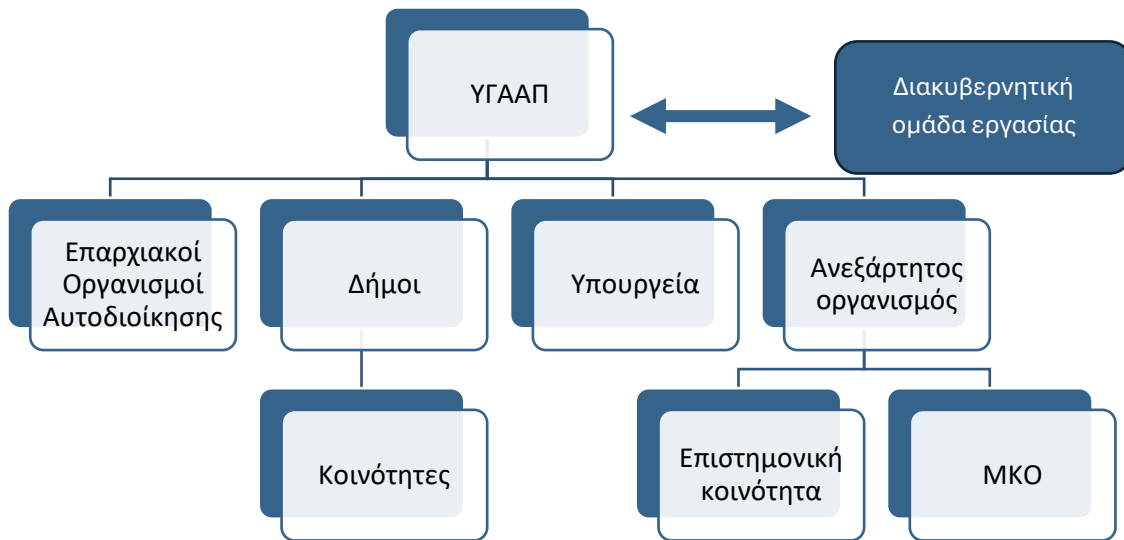
Local/regional monitoring

- projects and measures

Το ΤΠ θα είναι το σημείο επαφής για την παρακολούθηση και την υποβολή εκθέσεων. Συλλέγει τις πληροφορίες σε κεντρικό επίπεδο και θα αναπτύξει τις διετείς εκθέσεις προόδου με βάση τα αναφερόμενα δεδομένα, τα οποία θα κοινοποιηθούν στο Υπουργικό Συμβούλιο, τη Διακυβερνητική Ομάδα Εργασίας για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή, και θα δημοσιοποιηθούν στον ιστότοπο του ΥΓΑΑΠ.

Οι πληροφορίες θα πρέπει να υποβάλλονται από τις αρμόδιες αρχές/ οντότητες σύμφωνα με την πυραμίδα αναφοράς που απεικονίζεται στο Σχήμα 10. Η υποβολή εκθέσεων από την επιστημονική κοινότητα και τις ΜΚΟ γίνεται σε εθελοντική βάση.

Σχήμα 10: Πυραμίδα αναφοράς για την Κύπρο

5.3.1. Δείκτες παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων

Ο κατάλογος των δεικτών περιέχει

- Κλιματικές παράμετρους
- Κλιματικές επιπτώσεις
- Μέτρα προσαρμογής με φυσικές επιπτώσεις
- Μέτρα προσαρμογής χωρίς φυσικές επιπτώσεις

Οι λεπτομερείς δείκτες για κάθε μέτρο παρατίθενται στο *Εθνικό Σχέδιο Δράσης Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή* που συνοδεύει την ΕΣΠ. Η σύνδεση με άλλες ήδη υφιστάμενες απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων (π.χ. οδηγία για τις πλημμύρες) εξετάστηκε κατά την επιλογή των δεικτών.

5.3.2. Συχνότητες αναφοράς

Οι πληροφορίες θα υποβάλλονται σε ετήσια βάση για όλες τις κλιματικές παραμέτρους και τις κλιματικές επιπτώσεις. Για όλα τα μέτρα προσαρμογής, η κατάσταση (έναρξη/σε εξέλιξη/ολοκλήρωση) θα αναφέρεται σε ετήσια βάση. Επιπλέον, για τα μέτρα με φυσικό αντικτύπο, πρέπει να υποβάλλονται ποσοτικά αριθμητικά στοιχεία (π.χ. ανά km², αριθμός, άθροισμα επενδύσεων) μόνο ανά διετία.

5.3.3. Χρήση των αναφερόμενων πληροφοριών

Οι πληροφορίες που θα υποβάλλονται θα συγκεντρώνονται σε διετή Έκθεση Προόδου, η οποία θα συζητείται σε κυβερνητικό επίπεδο και θα δημοσιοποιείται. Η εκπόνηση τέτοιων εκθέσεων προόδου σχετικά με τις προσπάθειες προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή προσφέρει πληθώρα οφελών τόσο για τις δημόσιες όσο και για τις περιφερειακές κυβερνήσεις.

Δημόσια οφέλη:

- Διαφάνεια και Λογοδοσία: Οι εκθέσεις προόδου ενισχύουν τη διαφάνεια καθιστώντας τις προσπάθειες προσαρμογής ορατές στο κοινό. Αυτό βοηθά στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης και διασφαλίζει ότι οι κυβερνήσεις λογοδοτούν για τις δεσμεύσεις τους για το κλίμα.
- Ενημερωμένη λήψη αποφάσεων: Με την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τις στρατηγικές προσαρμογής, οι εκθέσεις προόδου δίνουν τη δυνατότητα σε άτομα και κοινότητες να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις σχετικά με τη δική τους ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή. Μπορούν να κατανοήσουν τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν και να λάβουν μέτρα για να προστατεύσουν τον εαυτό τους και την περιουσία τους.
- Αυξημένη δέσμευση: Οι εκθέσεις προόδου μπορούν να προκαλέσουν το ενδιαφέρον του κοινού και συμμετοχή στη δράση για το κλίμα. Μπορούν να εμπνεύσουν τα άτομα να αναλάβουν προσωπικές δράσεις για τη μείωση του αποτυπώματος άνθρακα και να υποστηρίξουν ισχυρότερες πολιτικές για το κλίμα.

Οφέλη της περιφερειακής κυβέρνησης:

- Βελτιωμένη Πολιτική και Σχεδιασμός: Οι εκθέσεις προόδου παρέχουν πολύτιμη ανατροφοδότηση σχετικά με την αποτελεσματικότητα των υφιστάμενων στρατηγικών προσαρμογής. Οι πληροφορίες αυτές μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη συγκεκριμενοποίηση και τη βελτίωση των πολιτικών και των σχεδίων, διασφαλίζοντας την ευθυγράμμισή τους με τις τελευταίες επιστημονικές και βέλτιστες πρακτικές.
- Κατανομή πόρων: Με την παρακολούθηση της προόδου, οι κυβερνήσεις μπορούν να προσδιορίσουν τομείς στους οποίους χρειάζονται περισσότεροι πόροι και να διαθέσουν αποτελεσματικά τα κονδύλια. Αυτό συμβάλλει στη βελτιστοποίηση του αντικτύπου των επενδύσεων προσαρμογής.
- Συνεργασία και εταιρικές σχέσεις: Οι εκθέσεις προόδου μπορούν να διευκολύνουν τη συνεργασία μεταξύ διαφόρων κυβερνητικών υπηρεσιών, ΜΚΟ και του ιδιωτικού τομέα. Μπορούν να αναδείξουν επιτυχημένες πρωτοβουλίες και να ενθαρρύνουν την ανταλλαγή γνώσεων, οδηγώντας σε πιο αποδοτικές και αποτελεσματικές προσπάθειες προσαρμογής.

Τα αποτελέσματα θα χρησιμοποιηθούν επίσης για δράσεις κατάρτισης του προσωπικού και ανάπτυξης ικανοτήτων (βλ. μέτρα GOV 2n, EDU 2n και EDU 4n, μεταξύ άλλων).

5.3.4. Αναθεώρηση του πλαισίου ΠΑΜ

Μετά τη δημοσίευση κάθε έκθεσης προόδου (2 έτη), το πλαίσιο ΠΑΜ θα αναθεωρείται με βάση αλλαγές στα μέτρα προσαρμογής (π.χ. νέα, εφαρμοζόμενα), νέες απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων της ΕΕ και νέες ανάγκες για περαιτέρω ανάπτυξη της κυπριακής διαδικασίας προσαρμογής.

6. Αναφορές

alpS, IACO, Trinomics, FreshThoughts. (2024) *Revision and update of the national strategy on adaptation to climate change in Cyprus, Climate Risk and Vulnerability Assessment Report*. Deliverable 1.3. of EC Contract No REFORM/2021/OP/0006 Lot 1 - TSIC-RoC-20036 project “Revision and update of the national strategy on adaptation to climate change in Cyprus and Slovakia”.

Arabadzhyan, A., Figini, P., García, C., González, M.M., Lam-González, Y.E., León, C.J. (2021). Climate change, coastal tourism, and impact chains – a literature review. *Current Issues in Tourism* 24 (16), 2233–2268.

Climate Information Portal (2024). Site-specific report. <https://ssr.climateinformation.org/ssr>. Accessed 15 July 2024.

Convention on Biological Diversity (CBD) (s. a.). Cyprus - Country Profile. <https://www.cbd.int/countries/profile?country=cy>. Accessed 6 March 2024.

Copernicus, L.M.S. (2019). Land Cover Viewer: Web Application. Global land cover change maps. <https://lcviewer.vito.be/2019>.

Copernicus Climate Change Service (C3S) (2020a). European Fire Danger Application. https://datastore.copernicus-climate.eu/documents/sis-european-tourism/C3S_D422_Lot2_TEC_FWI_ApplicationDocumentation_v1.2b_final.pdf. Accessed 17 July 2024.

Copernicus Climate Change Service (C3S) (2020b). Fire weather indicators for Europe from 1970 to 2098 derived from reanalysis and climate projections. Accessed 17 July 2024.

CPI (Cyprus Pedagogical Institute) (2007). National action plan for environmental education and education for sustainable development. Nicosia: CPI/MoEC.

CYPADAPT, 2013. Report on the future climate change impact, vulnerability and adaptation assessment for the case of Cyprus. Deliverable 3.4 CYPADAPT LIFE10 ENV/CY/000723. <http://uest.ntua.gr/cypadapt/wp-content/uploads/DELIVERABLE3.4.pdf>.

Cyprus Civil Defence, 2020. Report on Disaster Risk Management in the Republic of Cyprus. Prepared in compliance with Art. 6(1)d of Decision No 1313/2013/EU. Republic of Cyprus, Ministry of Interior. Cyprus Civil Defence General Directorate. October, 2020. Cyprus Civil Defence (2020). Report on Disaster Risk Management in the Republic of Cyprus. Prepared in compliance with Art. 6(1)d of Decision No 1313/2013/EU. Republic of Cyprus, Ministry of Interior. Cyprus Civil Defence General Directorate. October, 2020.

CYSTAT (2023). Agricultural Statistics. <https://www.cystat.gov.cy/>. Accessed 5 March 2024.

Department of Environment, s. a. 6th National Report Cyprus: Convention on Biological Diversity. Ministry of Agriculture, Rural Development and Environment, Nicosia. <https://www.cbd.int/doc/nr/nr-06/cy-nr-06-en.pdf>.

Department of Environment, 2024. Cyprus' National Energy and Climate Plan: Final Update. Department of Environment, Nicosia.

https://commission.europa.eu/document/download/3f73ef54-3448-4fbf-8287-98941f7cea2b_en?filename=CY%20%E2%80%93%20FINAL%20UPDATED%20NECP%202021-2030%20%28English%29.pdf. Accessed 12 February 2025.

Department of Fisheries and Marine Research (2020). Cyprus Aquaculture. <https://www.moa.gov.cy/moa/dfmr/dfmr.nsf/All/CF42DB069283278342257E960035E13B?OpenDocument>. Accessed 10 April 2024.

Deutsches Institut für Normung e. V. (2021). Sensitivity. (EN ISO 14091:2021)

Directive 2009/28/EC (2009). Directive 2009/28/EC of the European Parliament and of the Council of 23 April 2009 on the promotion of the use of energy from renewable sources and amending and subsequently repealing Directives 2001/77/EC and 2003/30/EC (Text with EEA relevance). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0028>

EEA (2024a). Cyprus. Biodiversity Information System for Europe. <https://biodiversity.europa.eu/countries/cyprus>. Accessed 6 March 2024.

EEA (2024b). European Climate Risk Assessment. EEA report 01/2024, Copenhagen. <https://www.eea.europa.eu/publications/european-climate-risk-assessment>. Accessed 11 March 2024.

EMME-CCI (2022). Executive Summaries of the Thematic Task Forces, Cyprus. <https://emme-cci.org/wp-content/uploads/00-Executive-Sum-Web.pdf>.

EU Civil Protection (2018). Peer review – report. Cyprus 2018. 2018-2019 Programme for peer reviews in the framework of EU cooperation on civil protection and disaster risk management. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/peer-review-programme_en#peer-review-reports.

GIZ, 2023. Climate Risk Sourcebook, Bonn. https://www.adaptationcommunity.net/wp-content/uploads/2023/10/giz_2023_Climate_Risk_Sourcebook.pdf. Accessed 19 March 2024.

González Hernández, M.M., León, C.J., García, C., Lam-González, Y.E. (2023). Assessing the climate-related risk of marine biodiversity degradation for coastal and marine tourism. *Ocean & Coastal Management* 232, 106436.

Hadjiparaskevas C. (2001). Soil Survey in Cyprus. In: Zdruli P., Steduto P., Lacirignola C., Montanarella L. (Ed.) *Soil resources of Southern and Eastern Mediterranean countries*, vol. 34. CIHEAM, Bari, pp. 101–110.

IPCC (2021): Annex VII: Glossary. In IPCC (Ed.): *Climate Change 2021 – The Physical Science Basis*: Cambridge University Press, pp. 2215–2256.

IPCC (Ed.) (2022). *Climate Change 2022 – Impacts, Adaptation and Vulnerability*. Cambridge University Press.

IPCC (2022a): Annex II: Glossary. In IPCC (Ed.): Climate Change 2022 – Impacts, Adaptation and Vulnerability: Cambridge University Press, pp. 2897–2930. Available online at https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/downloads/report/IPCC_AR6_WGII_Annex-II.pdf, checked on 4/11/2024.

IPCC (2022b): In IPCC (Ed.): Climate Change 2022 – Impacts, Adaptation and Vulnerability: Cambridge University Press.

Kahraman, A., Ural, D., ÖnoI, B. (2020). Future Changes in Euro-Mediterranean Daytime Severe Thunderstorm Environments Based on an RCP8.5 Med-CORDEX Simulation. *Atmosphere* 11 (8), 822.

Kythreotou, N., Mesmeris, T. (2023). 8th National Communication and 5th Biennial report under the UNFCCC of Cyprus. Department of Environment, Ministry of Agriculture, Rural Development and Environment, Nicosia. https://unfccc.int/sites/default/files/resource/8th-NatCom-V1.4_submitted301222.pdf.

Lelieveld, J., Hadjinicolaou, P., Kostopoulou, E., Chenoweth, J., El Maayar, M., Giannakopoulos, C., Hannides, C., Lange, M.A., Tanarhte, M., Tyrlis, E., Xoplaki, E. (2012). Climate change and impacts in the Eastern Mediterranean and the Middle East. *Climatic Change* 114 (3-4), 667–687.

Lelieveld, J., Sciare, J. (2022). Physical Basis of Climate Change. Eastern Mediterranean and Middle East Climate Change Initiative. <https://emme-cci.org/wp-content/uploads/01-PB-Web.pdf>.

Lemesios, G., Giannakopoulos, C., Papadaskalopoulou, C., Karali, A., Varotsos, K.V., Moustakas, K., Malamis, D., Zachariou-Dodou, M., Petrakis, M., Loizidou, M. (2016). Future heat-related climate change impacts on tourism industry in Cyprus. *Regional Environmental Change* 16 (7), 1915–1927.

Michaelides, S.C., Tymvios, F.S., Michaelidou, T. (2009). Spatial and temporal characteristics of the annual rainfall frequency distribution in Cyprus. *Atmospheric Research* 94 (4), 606–615.

Ministère de la Transition Écologique et Solidaire (2006). Stratégie nationale d’adaptation au changement climatique. Observatoire national sur les effets du réchauffement climatique. La Documentation française. ISBN: 978-2-11-006618-0.

https://www.ecologie.gouv.fr/sites/default/files/documents/ONERC_Rapport_2006_Strategie_Nationale_WEB.pdf

Ministère de la Transition Écologique et Solidaire (2017). Le Plan National d’Adaptation au Changement Climatique. (PNACC). <https://faolex.fao.org/docs/pdf/fra198339.pdf>

Ministry for Resources and Rural Affairs Government of Malta (2012). National Climate Change Adaptation Strategy. <https://faolex.fao.org/docs/pdf/mlt165082.pdf>

Ministry of Environment & Energy General Directorate of Environmental Policy Directorate of Climate Change and Atmospheric Quality (2016). National Climate Change Adaptation Strategy (Excerpts).

https://www.bankofgreece.gr/RelatedDocuments/National_Adaptation_Strategy_Excerpts.pdf

MITECO. (2020). National Climate Change Adaptation Plan (2021-2030). Ministry for the Ecological Transition and the Demographic Challenge. Madrid (2020). Available at: https://www.miteco.gob.es/content/dam/miteco/es/cambio-climatico/temas/impactos-vulnerabilidad-y-adaptacion/pnacc-2021-2030-en_tcm30-530300.pdf

MoESY (2024). Revised National Strategy for ESD and Green Transition 2030. Unit of EESD. Nicosia.

Monioudi, I.N., Velegrakis, A.F. (2022). Beach Carrying Capacity at Touristic 3S Destinations: Its Significance, Projected Decreases and Adaptation Options under Climate Change. *Journal of Tourism and Hospitality* (11:50), 1–10.

Monioudi, I.N., Velegrakis, A.F., Chatzistratis, D., Vousdoukas, M.I., Savva, C., Wang, D., Bove, G., Mentaschi, L., Paprotny, D., Morales-Nápoles, O., Chatzipavlis, A.E., Hasiotis, T., Manoutsoglou, E. (2023). Climate change - induced hazards on touristic island beaches: Cyprus, Eastern Mediterranean. *Frontiers in Marine Science* 10.

Newman, S. (2014). *Inland fisheries and the common fisheries policy*. Publications Office, Luxembourg.

OECD, European Observatory on Health Systems and Policies, 2023. *Cyprus: Country Health Profile 2023*.

Science for Environment Policy, 2021. *European forests for biodiversity, climate change mitigation and adaptation*. Future Brief 25, Bristol.

Trinomics, IACO, alpS, Fresh Thoughts. (2024) *Revision and update of the national strategy on adaptation to climate change in Cyprus, State of Play report*. Deliverable 1.2. of EC Contract No REFORM/2021/OP/0006 Lot 1 - TSIC-RoC-20036 project “Revision and update of the national strategy on adaptation to climate change in Cyprus and Slovakia”.

UBA (2021): *Klimawirkungs- und Risikoanalyse 2021 für Deutschland. Kurzfassung. Ressortforschungsplan des Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und nukleare Sicherheit*. Available online at <http://www.umweltbundesamt.de/publikationen>.

UNFCCC (2023). *Cyprus Eighth National Communication & Fifth Biennial Report - under the United Nations Framework Convention on Climate Change*. https://unfccc.int/sites/default/files/resource/230607%20NC8_v2.1.pdf. Accessed 4 July 2024.

Varotsos, K.V., Karali, A., Lemesios, G., Kitsara, G., Moriondo, M., Dibari, C., Leolini, L., Giannakopoulos, C. (2021). Near future climate change projections with implications for the agricultural sector of three major Mediterranean islands. *Regional Environmental Change* 21 (1).

Zachariadis, T. (2012). *Climate Change in Cyprus: Impacts and Adaptation Policies*. *Cyprus Econ. Policy Rev.* 6 (1), 21–37.

Zachariadis, T. (2016). *Climate Change in Cyprus*. Springer International Publishing, Cham.

Zittis, G., Bruggeman, A., Camera, C. (2020). 21st Century Projections of Extreme Precipitation Indicators for Cyprus. *Atmosphere* 11 (4), 1–15.

Παράρτημα Α: Αρχές και ενδιαφερόμενοι φορείς για προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και αξιολόγηση της συμμετοχής τους στην αναθεώρηση και επικαιροποίησης της Εθνικής Στρατηγικής Προσαρμογής⁷

Όνομα ενδιαφερόμενου	Εντολή	Δέσμευση	Διαδικασία προσαρμογής		
			Σχεδιασμός	Εφαρμογή	Παρακολούθηση
Εθνική κυβέρνηση					
Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος (ΥΓΑΑΠ)	Το Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος (ΥΓΑΑΠ) είναι ο κεντρικός φορέας που συντονίζει τη διαδικασία χάραξης πολιτικής για την προσαρμογή. Το ΥΓΑΑΠ ήταν επικεφαλής της προετοιμασίας και της έγκρισης της ΕΣΠ και του ΕΣΔ και θα πρέπει να παραμείνει εξίσου εμπλεκόμενο στη διαδικασία αναθεώρησής τους. Είναι επίσης η διοικητική αρχή του στρατηγικού σχεδίου της ΚΑΠ 2023-2027 ⁸ .	Συνεργασία	✓	✓	✓
Τμήμα Περιβάλλοντος (ΥΓΑΑΠ)	Το Τμήμα Περιβάλλοντος είναι η συντονιστική αρχή για την επικαιροποίηση και αναθεώρηση της ΕΣΠ και του ΕΣΔΠ. αναπτύσσει και εφαρμόζει την περιβαλλοντική (συμπεριλαμβανομένης της φύσης και της βιοποικιλότητας) και κλιματική πολιτική στην Κύπρο. Συντονίζει τις προσπάθειες εφαρμογής και διασφαλίζει τη συμμόρφωση με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο της ΕΕ και το εθνικό νομοθετικό πλαίσιο.	Συνεργασία	✓	✓	✓
Τμήμα Γεωργίας (ΥΓΑΑΠ)	Το Τμήμα Γεωργίας σχεδιάζει και εφαρμόζει πολιτικές με στόχο την ανάπτυξη και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του γεωργικού τομέα και την αναζωογόνηση της υπαίθρου, προστατεύοντας παράλληλα το περιβάλλον.	Συνεργασία	✓	✓	✓

⁷Η ανάλυση που παρουσιάζεται στον παρόντα πίνακα πραγματοποιήθηκε για πρώτη φορά στις αρχές του 2024 (Trinomics et al., 2024) και επικαιροποιήθηκε με τις πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν κατά την διαδικασία ανάπτυξης της στρατηγικής.

⁸ <https://www.fundingprogrammesportal.gov.cy/en/sub-program/strategic-plan-of-the-common-agricultural-policy-2023-2027/#:~:text=The%20Strategic%20Plan%20aims%20to,to%20support%20farmers%20and%20breeders.>

Όνομα ενδιαφερόμενου	Εντολή	Δέσμευση	Διαδικασία προσαρμογής		
			Σχεδιασμός	Εφαρμογή	Παρακολούθηση
Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων (ΥΓΑΑΠ)	Το Τμήμα Ανάπτυξεως Υδάτων είναι υπεύθυνο για την εφαρμογή της υδατικής πολιτικής, ώστε να διασφαλίζεται η βιώσιμη χρήση και διαχείριση των υδάτινων πόρων, συμπεριλαμβανομένης της συλλογής και ερμηνείας των σχετικών δεδομένων, του σχεδιασμού, της κατασκευής, της λειτουργίας και της συντήρησης των υποδομών νερού (π.χ. φράγματα, ταμιευτήρες, άρδευση, παροχή, επεξεργασία), της προστασίας των υδάτινων πόρων από τη ρύπανση και της ευαισθητοποίησης για την εξοικονόμηση νερού.	Συνεργασία	✓	✓	✓
Τμήμα Δασών (ΥΓΑΑΠ)	Το Τμήμα Δασών αναπτύσσει πολιτικές για τη διατήρηση, την προστασία και τη βιώσιμη διαχείριση των δασών. Εφαρμόζει σχετικές δράσεις και παρακολουθεί την κατάσταση των δασών σε σχέση με την προστασία των δασών από τις δασικές πυρκαγιές, την προσαρμογή των δασών στην κλιματική αλλαγή και την ενίσχυση της συμβολής των δασών στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και τη βελτίωση των κύριων δασών και δασικών εκτάσεων, καθώς και τη βελτίωση και επέκταση των δασών.	Συνεργασία	✓	✓	✓
Υπηρεσία Ενέργειας (Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας)	Η Υπηρεσία Ενέργειας διαμορφώνει και εφαρμόζει την πολιτική του ενεργειακού τομέα, με κύριους στρατηγικούς στόχους την ταχεία μετάβαση στην πράσινη ενέργεια και την ενίσχυση της ασφάλειας του ενεργειακού εφοδιασμού. Για το σκοπό αυτό, παρέχει σημαντικά κίνητρα για πράσινες επενδύσεις σε νοικοκυριά, επιχειρήσεις και δημόσιους φορείς. Στρατηγικοί στόχοι της ενεργειακής υπηρεσίας είναι η δημιουργία μιας βιώσιμης και ανταγωνιστικής αγοράς ενέργειας, η αξιοποίηση του εθνικού δυναμικού εξοικονόμησης ενέργειας και η προώθηση των εγχώριων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.	Συνεργασία	✓	✓	✓
Μονάδα Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Αειφόρο Ανάπτυξη (Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας)	Η Μονάδα αυτή αποτελεί μόνιμη οριζόντια δομή του Υπουργείου Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας. Η μονάδα έχει αναπτύξει και θα εφαρμόσει διατομεακά μέτρα που σχετίζονται με την εκπαίδευση, την προβολή και την ανάπτυξη ικανοτήτων. Έχουν πολύ υψηλό επίπεδο συμμετοχής στην ενσωμάτωση μέτρων προσαρμογής στον τομέα της εκπαίδευσης.	Συνεργασία	✓	✓	✓
Τμήμα Δημοσίων Έργων (Υπουργείο Έργων)	Το Τμήμα Δημοσίων Έργων σχεδιάζει ή εγκρίνει σχέδια για την κατασκευή και συντήρηση οδικών έργων, συμπεριλαμβανομένων των αυτοκινητοδρόμων και	Συνεργασία	✓	✓	✓

Όνομα ενδιαφερόμενου	Εντολή	Δέσμευση	Διαδικασία προσαρμογής		
			Σχεδιασμός	Εφαρμογή	Παρακολούθηση
Μεταφορών, Επικοινωνιών και Εργασίας)	άλλων πρωτευόντων και δευτερευόντων οδικών δικτύων, καθώς και κατασκευαστικών έργων για την παράκτια προστασία και των αλιευτικών καταφυγίων. Το Τμήμα σχεδιάζει και κατασκευάζει επίσης έργα αντιπλημμυρικής προστασίας.				
Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών (ΥΓΑΑΠ)	Το Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών υλοποιεί προγράμματα που αποσκοπούν στη βιώσιμη διαχείριση και ανάπτυξη της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, στην πρόληψη, τον έλεγχο και την καταπολέμηση της θαλάσσιας ρύπανσης, καθώς και στη διατήρηση και προστασία της θαλάσσιας βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων.	Εμπλοκή	✓	✓	✓
Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης (ΥΓΑΑΠ)	Το Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης είναι αρμόδιο για τη διεξαγωγή ερευνών και μελετών και την παροχή συμβουλών σε γεωλογικά, υδρογεωλογικά, γεωτεχνικά, γεωλογικά, γεωφυσικά, σεισμολογικά και γεωπεριβαλλοντικά θέματα.	Εμπλοκή	✓		✓
Διεύθυνση Οικονομικής Πολιτικής και Ευρωπαϊκών Υποθέσεων (Υπουργείο Οικονομικών)	Η Διεύθυνση Οικονομικής Πολιτικής και Ευρωπαϊκών Υποθέσεων είναι υπεύθυνη για τη μακροοικονομική/δημοσιονομική πολιτική (συμπεριλαμβανομένης της συστηματικής παρακολούθησης των εξελίξεων της κυπριακής οικονομίας και της ανάλυσης των προοπτικών της, συστάσεις για τη διασφάλιση της μακροοικονομικής σταθερότητας) και για τη γενική παρακολούθηση των θεμάτων που σχετίζονται με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και ειδικότερα τη χρηματοδότηση της υλοποίησης των κλιματικών στόχων που έχουν τεθεί με τη νομοθετική δέσμη Fit-for-55. Η Διεύθυνση προεδρεύει σε Ομάδα Εργασίας για την Πράσινη Οικονομία στη διοίκηση του Υπουργείου Οικονομικών.	Εμπλοκή	✓		
Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως (Υπουργείο Εσωτερικών)	Το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως ρυθμίζει τον πολεοδομικό σχεδιασμό και τη χωρική ανάπτυξη της Κύπρου, με κύριο άξονα τη βιωσιμότητα και σημείο αναφοράς το ανθρώπινο και δημόσιο συμφέρον. Ετοιμάζει αναπτυξιακά σχέδια και μελέτες που εργάζονται για την αναβάθμιση και διατήρηση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης και εκτελεί έργα κατασκευής και συντήρησης στους κυβερνητικούς οικισμούς με στόχο την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων.	Εμπλοκή	✓	✓	✓

Όνομα ενδιαφερόμενου	Εντολή	Δέσμευση	Διαδικασία προσαρμογής		
			Σχεδιασμός	Εφαρμογή	Παρακολούθηση
Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας (Υπουργείο Εσωτερικών)	Η Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας έχει αναθεωρήσει εξαντλητικά την τρέχουσα ΕΣΠ και είναι πρόθυμη να συμμετάσχει στη δημιουργία και την εφαρμογή των σχετικών μέτρων.	Διαβούλευση	✓	✓	✓
Υφυπουργείο Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής	Στόχος του Υφυπουργείου είναι, μεταξύ άλλων, η δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος για έρευνα και καινοτομία. Ως εκ τούτου, μπορεί να υποστηρίξει την ανάπτυξη ερευνητικών έργων για την κατανόηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής σε διάφορους τομείς.	Εμπλοκή	✓	✓	
Ινστιτούτο Γεωργικών Ερευνών (ΥΓΑΑΠ)	Το Ινστιτούτο Γεωργικών Ερευνών (ΙΓΕ) διεξάγει έρευνα σκοπιμότητας και θεωρητική έρευνα με στόχο την ορθολογική αύξηση της γεωργικής και κτηνοτροφικής παραγωγής και την αναβάθμιση της ποιότητας των προϊόντων. Τα ερευνητικά θέματα περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων: φυτοπροστασία, χρήση εδάφους - νερού και περιβάλλοντος, αγροτική ανάπτυξη και αγροβιοτεχνολογία.	Διαβούλευση	✓		✓
Τμήμα Μετεωρολογίας (ΥΓΑΑΠ)	Το Τμήμα Μετεωρολογίας παρέχει υπηρεσίες και πληροφορίες σχετικά με τον καιρό και το κλίμα σε όλους τους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας στην Κύπρο, για την εξυπηρέτηση του κοινού, τη διασφάλιση της δημόσιας ευημερίας και την προστασία της ζωής και της περιουσίας. Αυτό περιλαμβάνει: i) γενική κλιματολογία και υδρομετεωρολογία, ii) γεωργική μετεωρολογία, ii) μελέτες και έρευνα.	Διαβούλευση	✓		✓
Κτηνιατρικές Υπηρεσίες (ΥΓΑΑΠ)	Οι Κτηνιατρικές Υπηρεσίες είναι υπεύθυνες τόσο για τον έλεγχο των τροφίμων ζωικής προέλευσης όσο και για τον έλεγχο των ζωικών ασθενειών. Στοχεύουν α) στη μείωση και εξάλειψη των ζωικών ασθενειών που υπάρχουν στην Κύπρο, β) στην πρόληψη της εισόδου άλλων ασθενειών στη χώρα και γ) στην προστασία της δημόσιας υγείας μέσω του ελέγχου όλων των τροφίμων ζωικής προέλευσης και των ζωικών νόσων.	Διαβούλευση	✓		✓
Διεύθυνση Στρατηγικής και Μεταρρυθμίσεων (Υπουργείο Οικονομικών)	Η Διεύθυνση Στρατηγικής και Μεταρρυθμίσεων συντονίζει και παρακολουθεί τις μεταρρυθμίσεις του Υπουργείου, υποστηρίζει την πρόσβαση σε εναλλακτική χρηματοδότηση και αναπτύσσει καινοτόμα χρηματοδοτικά εργαλεία.	Διαβούλευση	✓		✓
Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας (Υπουργείο Υγείας)	Οι Υπηρεσίες Ιατρικής και Δημόσιας Υγείας είναι υπεύθυνες για την ανάπτυξη και την υιοθέτηση προληπτικών μέτρων σε ένα ευρύ φάσμα της περιβαλλοντικής υγείας (π.χ. ποιότητα του αέρα). Εφαρμόζει διάφορα προγράμματα σε συνεργασία με τις τοπικές αρχές.	Διαβούλευση		✓	✓

Όνομα ενδιαφερόμενου	Εντολή	Δέσμευση	Διαδικασία προσαρμογής		
			Σχεδιασμός	Εφαρμογή	Παρακολούθηση
Μονάδα Παρακολούθησης Υγείας (Υπουργείο Υγείας)	Η αποστολή της Μονάδας Παρακολούθησης Υγείας είναι να συλλέγει, να αναλύει και να παρέχει πληροφορίες υγείας σχετικές με την υγεία του ατόμου και του γενικού πληθυσμού, να παράγει δεδομένα υψηλής ποιότητας για τη δημόσια υγεία στην Κύπρο, και παρέχει αξιόπιστες πληροφορίες για τη διαμόρφωση πολιτικών υγείας για την πρόληψη και τη διαχείριση ασθενειών. Πρέπει να διαδραματίσει σχετικό ρόλο στον εντοπισμό των κινδύνων της κλιματικής αλλαγής για την ανθρώπινη υγεία και να βοηθήσει στην προετοιμασία του ιατρικού συστήματος για καταστάσεις έκτακτης ανάγκης που σχετίζονται με το κλίμα.	Διαβούλευση		✓	✓
Τμήμα Οδικών Μεταφορών (Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων)	Το Τμήμα Οδικών Μεταφορών είναι αρμόδιο για τις δημόσιες συγκοινωνίες και για τη βελτίωση και συντήρηση της οδικής υποδομής. Πρέπει να διαδραματίσει ρόλο στην προσαρμογή των δημόσιων συγκοινωνιών στις νέες κλιματικές συνθήκες, ιδιαίτερα στην θερμική καταπόνηση.	Διαβούλευση	✓	✓	✓
Υφυπουργείο Τουρισμού	Το Υφυπουργείο Τουρισμού αναπτύσσει την εθνική στρατηγική για τον τουρισμό, προωθεί την Κύπρο ως τουριστικό προορισμό, στηρίζει τις επενδύσεις στον τουρισμό και υλοποιεί δράσεις για την ευαισθητοποίηση και την εκπαίδευση των τουριστών.	Διαβούλευση	✓	✓	
Υπηρεσία Βιομηχανίας και Τεχνολογίας - Κλάδος Επιχειρηματικότητας και Βιομηχανικής Πολιτικής (Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας)	Η Υπηρεσία Βιομηχανίας και Τεχνολογίας εφαρμόζει τη Νέα Βιομηχανική Πολιτική με στόχο την επανεκκίνηση της κυπριακής οικονομίας μέσω της προώθησης και ενίσχυσης της βιομηχανικής παραγωγής και των επενδύσεων ως μέρος του στρατηγικού πλαισίου για ένα μοντέλο βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης που βασίζεται στην αναγέννηση των υφιστάμενων βιομηχανικών τομέων αλλά και στην ανάπτυξη νέων τομέων και τεχνολογιών μέσω της προώθησης της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας.	Διαβούλευση	✓		
Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας (Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων)	Το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας είναι υπεύθυνο για τη συνεχή και διαρκή βελτίωση των επιπέδων ασφάλειας και υγείας στους χώρους εργασίας, την προστασία των εργαζομένων, του κοινού και του περιβάλλοντος από κινδύνους που προκύπτουν από ιονίζουσες ακτινοβολίες, χημικές ουσίες, μηχανήματα, εξοπλισμό και υπεράκτιες δραστηριότητες εξόρυξης πετρελαίου και φυσικού αερίου, καθώς και για την παρακολούθηση της ποιότητας του αέρα (π.χ. απογραφή της ποιότητας του αέρα και των εκπομπών).	Διαβούλευση	✓	✓	✓

Όνομα ενδιαφερόμενου	Εντολή	Δέσμευση	Διαδικασία προσαρμογής		
			Σχεδιασμός	Εφαρμογή	Παρακολούθηση
Πολιτική Άμυνα (Υπουργείο Εσωτερικών)	Η Πολιτική Άμυνα εφαρμόζει μέτρα για την αντιμετώπιση φυσικών ή ανθρωπογενών καταστροφών, το μέγεθος των οποίων μπορεί να προκαλέσει κινδύνους για τη ζωή και την ευημερία των πολιτών ή εκτεταμένες ζημιές στο περιβάλλον και τους φυσικούς πόρους (π.χ. δράσεις για την πρόληψη, την προετοιμασία, την αντιμετώπιση, το σχεδιασμό, την εκπαίδευση ή τον περιορισμό των επιπτώσεων των καταστροφών).	Διαβούλευση		✓	
Τομέας Δομικών Υλικών (Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών, Υπουργείο Εσωτερικών)	Αυτός ο τομέας του Υπουργείου Εσωτερικών λειτουργεί ως κόμβος για οτιδήποτε έχει να κάνει με τα δομικά προϊόντα. Ως εκ τούτου, μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην υποστήριξη της βελτίωσης των κτιρίων της Κύπρου για προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων.	Διαβούλευση		✓	
Τμήμα Αρχαιοτήτων (Υφυπουργείο Πολιτισμού)	Το Τμήμα Αρχαιοτήτων είναι υπεύθυνο για τη διαχείριση της αρχαιολογικής κληρονομιάς της Κύπρου, συμπεριλαμβανομένης της συντήρησης, αποκατάστασης, προστασίας και προβολής των αρχαιολογικών χώρων και των μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς.	Διαβούλευση	✓	✓	✓
Πυροσβεστική Υπηρεσία Κύπρου (Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως)	Η Πυροσβεστική Υπηρεσία της Κύπρου είναι υπεύθυνη για την ασφάλεια και τη διάσωση της ζωής και της περιουσίας των πολιτών και του κράτους, καθώς και του φυσικού περιβάλλοντος της χώρας από τους κινδύνους των πυρκαγιών, των φυσικών καταστροφών και άλλων καταστροφών. Καθιερώνει και ελέγχει την εφαρμογή της νομοθεσίας για την πυροπροστασία.	Διαβούλευση		✓	✓
Επαρχιακή και Τοπική αυτοδιοίκηση					
Δήμοι και Ένωση Δήμων Κύπρου	Η Ένωση Δήμων Κύπρου είναι η κύρια ένωση των τοπικών αρχών στην Κύπρο (αστικές και τουριστικές περιοχές). Οι βασικές της λειτουργίες είναι να συμβάλλει στην ανάπτυξη της αυτονομίας της τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και να ενεργεί ως εκπρόσωπος των συμφερόντων της τοπικής αυτοδιοίκησης έναντι της κεντρικής κυβέρνησης και άλλων εθνικών θεσμών. Ως συντονιστικό όργανο των Δήμων, η Ένωση συμμετέχει σε δημόσιες συζητήσεις και ακροάσεις που διοργανώνονται από διάφορες αρχές για θέματα που σχετίζονται με τις αρμοδιότητες των Δήμων. (κατασκευή, συντήρηση και φωτισμός δρόμων, συλλογή, διάθεση και επεξεργασία αποβλήτων και προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος).	Εμπλοκή	✓	✓	✓

Όνομα ενδιαφερόμενου	Εντολή	Δέσμευση	Διαδικασία προσαρμογής		
			Σχεδιασμός	Εφαρμογή	Παρακολούθηση
Κοινότητες και Ένωση Κοινοτήτων Κύπρου	Η Ένωση Κοινοτήτων Κύπρου είναι η κύρια ένωση των τοπικών αρχών στην Κύπρο (αγροτικές περιοχές). Οι βασικές της λειτουργίες είναι να συμβάλλει στην ανάπτυξη της αυτονομίας της τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και να ενεργεί ως εκπρόσωπος της τοπικής αυτοδιοίκησης έναντι της κεντρικής κυβέρνησης και άλλων εθνικών θεσμών. Ως συντονιστικό όργανο των Κοινοτήτων, η Ένωση συμμετέχει σε δημόσιες συζητήσεις και ακροάσεις που διοργανώνονται από διάφορες αρχές για θέματα που σχετίζονται με τις αρμοδιότητες των Κοινοτήτων.	Εμπλοκή	✓	✓	✓
Επαρχιακοί Οργανισμοί Αυτοδιοίκησης (Λευκωσίας, Λεμεσού, Λάρνακας, Πάφου, Αμμοχώστου)	Ο νόμος Ν. 37(Ι)/2022 απαιτούσε τη δημιουργία πέντε Επαρχιακών Οργανισμών Αυτοδιοίκησης – σε Αμμόχωστο, Λάρνακα, Λεμεσό, Λευκωσία, Πάφο. Συστάθηκαν τον Ιούνιο του 2024. Ενοποίησαν τις υπηρεσίες που παρείχαν τα Συμβούλια Υδατοπρομήθειας, τα Συμβούλια Αποχετεύσεων καθώς και τα Συμβούλια Εκμετάλλευσης Διάθεσης ή Αξιοποίησης Οικιακών Απορριμμάτων, με παράλληλη μεταφορά αναπτυξιακών αδειών (πολεοδομικές άδειες και οικοδομικές άδειες) από τα Επαρχιακά Γρ. ΤΠΟ, τους Δήμους και τις Επαρχιακές Διοικήσεις. Οι ΕΟΑ θα διαδραματίσουν κρίσιμο ρόλο στην εφαρμογή μέτρων εξοικονόμησης νερού, μέτρων ελέγχου των πλημμυρών σε αστικές περιοχές, έκδοσης οικοδομικών αδειών και διαχείρισης λυμάτων.	Εμπλοκή		✓	✓
Ανεξάρτητοι οργανισμοί					
Επίτροπος Περιβάλλοντος	Στόχος του Επιτρόπου Περιβάλλοντος είναι να επηρεάσει τη νομοθεσία και τις πολιτικές, να υποβάλει απόψεις και προτάσεις για την προστασία του φυσικού και ανθρωπογενούς πολιτιστικού περιβάλλοντος, να συνεργαστεί με την κοινωνία των πολιτών και να αναπτύξει συνέργειες με κοινωνικούς φορείς για την προώθηση βιώσιμων πρακτικών, να υπερασπιστεί την περιβαλλοντική δικαιοσύνη, το δικαίωμα των πολιτών στην πρόσβαση σε ενημερωμένες πληροφορίες και την αποτελεσματική συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων που αφορούν το περιβάλλον και την ποιότητα ζωής.	Διαβούλευση	✓		✓
Επίτροπος Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων	Ο Επίτροπος Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων έχει ως στόχο να προωθήσει τρεις βασικούς πυλώνες πολιτικής για τις ορεινές κοινότητες - οδικό δίκτυο, υγεία και εκπαίδευση.	Διαβούλευση	✓		✓

Όνομα ενδιαφερόμενου	Εντολή	Δέσμευση	Διαδικασία προσαρμογής		
			Σχεδιασμός	Εφαρμογή	Παρακολούθηση
Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας	Το Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας είναι αρχή υλοποίησης, ωστόσο το επίπεδο εμπλοκής/ενεργού συμμετοχής του δεν είναι σαφές.	Εμπλοκή		✓	✓
Οργανισμός Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας	Ο Οργανισμός Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας είναι ο μεγαλύτερος πάροχος υγειονομικής περίθαλψης στην Κύπρο, με 9 νοσοκομεία και 38 κέντρα υγείας σε όλες τις πόλεις και τις επαρχίες. Πρέπει να διαδραματίσουν ρόλο στην ενσωμάτωση των προβληματισμών για την κλιματική αλλαγή στην εθνική πολιτική υγείας και στις πολιτικές παροχής υπηρεσιών υγείας.	Διαβούλευση		✓	✓
Επιχειρήσεις					
Ομοσπονδία Εργοδοτών & Βιομηχάνων Κύπρου (ΟΕΒ)	Η ΟΕΒ είναι ένας ανεξάρτητος παγκύπριος οργανισμός με μέλη που εκτείνονται σε όλους τους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας (δηλαδή, βιομηχανία, υπηρεσίες, κατασκευές, εμπόριο, περιβάλλον, ενέργεια, τουρισμός, εκπαίδευση, υγεία και γεωργία) που εργάζεται για την προώθηση της ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας και της ευημερίας της χώρας και τη διατήρηση της ισορροπίας δυνάμεων μεταξύ του επιχειρηματικού κόσμου και των εργαζομένων και άλλων οργανώσεων που δρουν ως ομάδες πίεσης. Η ΟΕΒ εκπροσωπείται στην Επιτροπή Παρακολούθησης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης, στη Συμβουλευτική Επιτροπή Διαχείρισης Υδάτων, στη Συμβουλευτική Επιτροπή για τις Πράσινες Δημόσιες και Ιδιωτικές Συμβάσεις.	Διαβούλευση	✓		
Κυπριακό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο	Ο βασικός στόχος του ΚΕΒΕ είναι η διασφάλιση και η σταθερή ανάπτυξη της κυπριακής οικονομίας για τη συνεχή βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και της ευημερίας όλων των κατοίκων της Κύπρου. Λειτουργεί ως φορέας διευκόλυνσης της επιχειρηματικότητας, της παραγωγικότητας, της τεχνολογίας, της καινοτομίας, των περιβαλλοντικών θεμάτων και συμβάλλει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της εγχώριας μεταποιητικής βιομηχανίας.	Διαβούλευση	✓		
ΜΚΟ					

Όνομα ενδιαφερόμενου	Εντολή	Δέσμευση	Διαδικασία προσαρμογής		
			Σχεδιασμός	Εφαρμογή	Παρακολούθηση
Ενεργειακό Γραφείο Κύπρου	Το Ενεργειακό Γραφείο Κύπρου (ΕΓΚ) στοχεύει στην ενίσχυση του ρόλου των τοπικών αρχών στον αειφόρο ενεργειακό σχεδιασμό, παρέχοντας τεχνική υποστήριξη για την ανάπτυξη και εφαρμογή δράσεων για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή σε αυτήν- υποστηρίζει την πρωτοβουλία "Σύμφωνο των Δημάρχων για το Κλίμα και την Ενέργεια"- σχεδιάζει και υλοποιεί έργα για τη μείωση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και τη δημιουργία ανθεκτικών κοινοτήτων μέσω μέτρων προσαρμογής. Από το 2022, το ΕΓΚ συντονίζει και υποστηρίζει τέσσερις επενδύσεις που έχουν εγκριθεί για χρηματοδότηση στο πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Κύπρου, μεταξύ άλλων για την προώθηση της ενεργειακής μετάβασης και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στις τοπικές αρχές.	Διαβούλευση	✓	✓	
Φιλοδοσικός Συνδέσμου Κύπρου	Η αποστολή του Φιλοδοσικού Συνδέσμου Κύπρου είναι να συμβάλει στην προστασία και επέκταση του πρασίνου, ιδιαίτερα του δασικού πρασίνου στις πόλεις και στην ύπαιθρο. Μέσω της συλλογής και διάδοσης γνώσεων και πληροφοριών σε σχέση με τα δάση, τη δενδροκομία και τη φύση γενικότερα, προωθούμε την αγάπη και το σεβασμό για το δάσος και τη φύση και το πράσινο γενικότερα.	Διαβούλευση	✓		
Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου	Η Ομοσπονδία συντονίζει και υποστηρίζει τις δράσεις των 20 μελών της. Ως επίσημα αναγνωρισμένος φορέας (που δεν εκπροσωπεί καμία πολιτική τοποθέτηση) συμμετέχει σε επιτροπές, συμβούλια και συνεργάζεται επίσης με άλλους οργανωμένους φορείς που σχετίζονται με τον περιβαλλοντικό τομέα στην Κύπρο και στο εξωτερικό. Τα θέματα ενδιαφέροντος περιλαμβάνουν την ευαισθητοποίηση του κοινού και την περιβαλλοντική εκπαίδευση, την περιβαλλοντική πολιτική, τα δάση και τη βιοποικιλότητα, τη γεωργική και αγροτική ανάπτυξη, την κλιματική αλλαγή, την ενέργεια και τις μεταφορές, τη διαχείριση των υδάτων, τη διαχείριση των φυσικών πόρων, την πολιτιστική κληρονομιά.	Διαβούλευση	✓		
Πτηνολογικός Σύνδεσμος Κύπρου (Birdlife Cyprus)	Με γνώμονα την επιστήμη, η ΜΚΟ εργάζεται για την προστασία των πουλιών, των βιοτόπων τους και της ευρύτερης βιοποικιλότητας στην Κύπρο, μεταξύ άλλων, επηρεάζοντας τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων και πιέζοντας για	Διαβούλευση	✓		

Όνομα ενδιαφερόμενου	Εντολή	Δέσμευση	Διαδικασία προσαρμογής		
			Σχεδιασμός	Εφαρμογή	Παρακολούθηση
	θετικές αλλαγές. Η οργάνωση υποστηρίζει την οικοσυστημική προσέγγιση του σχεδιασμού για την κλιματική αλλαγή.				
Terra Cypria	Κύριος στόχος είναι η προώθηση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και της έννοιας της αειφορίας στην κυπριακή κοινωνία μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων, χάραξης πολιτικής και δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης. Το Κυπριακό Κέντρο Περιβαλλοντικών Μελετών (ΚΚΠΜ), που ιδρύθηκε το 1995 για την παροχή πρακτικής περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, είναι ο εκπαιδευτικός και ερευνητικός κλάδος της Terra Cypria.	Διαβούλευση	✓		
Κυπριακός Υδατικός Σύνδεσμος	Ο Κυπριακός Υδατικός Σύνδεσμος στοχεύει στην αντιμετώπιση των προκλήσεων των υδατικών ζητημάτων της Κύπρου, στην υποστήριξη της έρευνας και της ανάπτυξης στον τομέα αυτό και στην προώθηση και εφαρμογή βέλτιστων πρακτικών, τεχνικών και σύγχρονων μεθόδων στον τομέα του νερού και των λυμάτων. Ο Κυπριακός Υδατικός Σύνδεσμος, μέσω της δημόσιας, ιδιωτικής, ερευνητικής και ακαδημαϊκής συνεργασίας, στοχεύει να λειτουργήσει ως δεξαμενή σκέψης για την ανάπτυξη καινοτόμων ιδεών, σύγχρονων μεθόδων και βέλτιστων πρακτικών για τη βιώσιμη ανάπτυξη του νερού και των υγρών αποβλήτων, λαμβάνοντας υπόψη την προστασία του περιβάλλοντος και την αειφορία.	Διαβούλευση	✓		
Παναγροτικός Σύνδεσμος Κύπρου	Κύριοι στόχοι είναι η ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας, η βελτίωση των συνθηκών εργασίας και του βιοτικού επιπέδου του αγροτικού κόσμου, η κοινωνική και τεχνολογική άνοδος του γεωργικού και κτηνοτροφικού τομέα και η προστασία του περιβάλλοντος.	Διαβούλευση	✓		
Ενάλια Φύσις - Κέντρο Περιβαλλοντικών Ερευνών	Σκοπός του Ενάλια Φύσις είναι η διεξαγωγή και προώθηση της περιβαλλοντικής έρευνας στα θαλάσσια και χερσαία οικοσυστήματα και η ενθάρρυνση και ενίσχυση της εκπαίδευσης και της οικολογικής ευαισθητοποίησης του κοινού. Τα μέλη του Ενάλια Φύσις είναι εμπειρογνώμονες στη βιολογική και περιβαλλοντική έρευνα και διαχείριση, καλύπτοντας ένα ευρύ φάσμα τομέων, όπως η διατήρηση των χερσαίων και θαλάσσιων οικοσυστημάτων, η θαλάσσια και η βιολογία των γλυκών υδάτων, η αλιεία, η οικολογία και η περιβαλλοντική εκπαίδευση.	Διαβούλευση	✓		
Έρευνα					

Όνομα ενδιαφερόμενου	Εντολή	Δέσμευση	Διαδικασία προσαρμογής		
			Σχεδιασμός	Εφαρμογή	Παρακολούθηση
Cyprus Marine and Maritime Institute (CMMI)	Το όραμα του CMMI (Cyprus Marine and Maritime Institute) είναι να προωθήσει τη βιώσιμη γαλάζια ανάπτυξη, καλύπτοντας τις ανάγκες της βιομηχανίας και της κοινωνίας στο φάσμα των θαλάσσιων και ναυτιλιακών τομέων. Διαθέτει 10 Κέντρα Έρευνας και Καινοτομίας, μεταξύ των οποίων η θαλάσσια παρατήρηση, τα θαλάσσια και παράκτια οικοσυστήματα, η θαλάσσια βιοτεχνολογία και υδατοκαλλιέργεια, η θαλάσσια πολιτιστική κληρονομιά, οι θαλάσσιες και ναυτιλιακές πολιτικές.	Εμπλοκή	✓		✓
Κυπριακό Ινστιτούτο - Κέντρο Αριστείας για την Κλιματική και Ατμοσφαιρική Έρευνα (CARE-C)	Το CARE-C χρησιμοποιεί περιβαλλοντικές παρατηρήσεις για την καλύτερη πρόβλεψη των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Η έρευνα αυτή χρησιμοποιείται για την υποστήριξη της παρακολούθησης και την παροχή ανατροφοδότησης σχετικά με τις εθνικές πολιτικές μετριασμού και προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, καθώς και για την υποστήριξη της ανάπτυξης καινοτόμων λύσεων για την αειφορία και τη μετάβαση στην πράσινη οικονομία. Οι ερευνητικές δραστηριότητες του Κέντρου επικεντρώνονται στους τομείς των περιβαλλοντικών παρατηρήσεων και των περιβαλλοντικών προβλέψεων, συμπεριλαμβανομένων πειραματικών δραστηριοτήτων και δραστηριοτήτων μοντελοποίησης για βασικούς παράγοντες του κλίματος, όπως τα αντιδραστικά ιχνοαέρια, τα αερολύματα, τα νέφη, τα αέρια του θερμοκηπίου, και την αντιμετώπιση των επιπτώσεων στην περιφερειακή ατμοσφαιρική ρύπανση και το κλίμα.	Συμμετοχή	✓		✓
Ινστιτούτο Κύπρου - Κέντρο Έρευνας για την Ενέργεια, το Περιβάλλον και το Νερό (EEWRC)	Το EEWRC ασχολείται με νέες τεχνικές παρακολούθησης και αριθμητικά μοντέλα υδρολογικών και οικοσυστημικών διεργασιών, καθώς και με την ανάπτυξη και την περιβαλλοντική και οικονομική αξιολόγηση των καινοτομιών βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων και της γης για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και την καταπολέμηση της ερημοποίησης, λαμβάνοντας υπόψη τη διασύνδεση νερού-ενέργειας-τρόφιμων οικοσυστημάτων (WEFE). Το Τμήμα έχει ιδρύσει τα υδρο-οικολογικά παρατηρητήρια της Κύπρου για την παρακολούθηση και ανάλυση των επιπτώσεων του μεταβαλλόμενου και μεταβλητού κλίματος στις υδρολογικές και οικοσυστημικές διεργασίες σε περιθωριακά, ημίξηρα αγρο-οικοσυστήματα της Μεσογείου. Το Τμήμα συνεργάζεται με διάφορες υπηρεσίες του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος της Κύπρου σε θέματα διαχείρισης πόρων και	Διαβούλευση	✓		

Όνομα ενδιαφερόμενου	Εντολή	Δέσμευση	Διαδικασία προσαρμογής		
			Σχεδιασμός	Εφαρμογή	Παρακολούθηση
	πολιτικής και λειτουργεί ως ανεξάρτητος ελεγκτής για την επικύρωση της επάρκειας και της ακρίβειας των οικονομικών υπολογισμών των μέτρων του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης.				
Ινστιτούτο Κύπρου - Ερευνητικό Κέντρο Επιστήμης και Τεχνολογίας στην Αρχαιολογία και τον Πολιτισμό (STARC)	Το STARC δεσμεύεται για διεπιστημονικές προσεγγίσεις στη μελέτη και προστασία της καλλιτεχνικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς στην Κύπρο και την Ανατολική Μεσόγειο. Η διεπιστημονική διερεύνηση της τέχνης και της αρχιτεκτονικής οδηγεί σε νέες γνώσεις που συμβάλλουν στη διατήρησή τους για τις μελλοντικές γενιές. Πρωταρχικής σημασίας είναι η συνεργασία με το Τμήμα Αρχαιοτήτων για την εκπόνηση Σχεδίων Διαχείρισης των Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς στην Κύπρο.	Διαβούλευση	✓		
Ινστιτούτο Κύπρου - Ερευνητικό Κέντρο Πολιτικής και Καινοτομίας με γνώμονα την Επιστήμη και την Τεχνολογία (STeDI-RC)	Το STeDI-RC είναι μια διεπιστημονική προσπάθεια για τη συμμετοχή στην έρευνα πολιτικής και την καινοτομία για την αντιμετώπιση των προκλήσεων βιωσιμότητας. Χρησιμοποιεί τις επιστημονικές γνώσεις που δημιουργούνται στα τέσσερα θεματικά ερευνητικά κέντρα του Ινστιτούτου και στο Τμήμα Καινοτομίας του, για να προσφέρει υποστήριξη στις δημόσιες πολιτικές. Παραδείγματα πρόσφατων τομέων εργασίας είναι η ανάπτυξη συστάσεων πολιτικής στο πλαίσιο της Πρωτοβουλίας για την Κλιματική Αλλαγή ΕΜΜΕ, η επιστημονική υποστήριξη της κυπριακής κυβέρνησης για την εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, η ενσωμάτωση των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης στις οικονομικές πολιτικές και η υποστήριξη της πόλης της Λεμεσού στο πλαίσιο της αποστολής της ΕΕ για "100 κλιματικά ουδέτερες και έξυπνες πόλεις".	Διαβούλευση	✓		
Πανεπιστήμιο Κύπρου - Κέντρο Αριστείας Έρευνας και Καινοτομίας (KIOS)	Το KIOS είναι το μεγαλύτερο ερευνητικό και καινοτομικό κέντρο στην Κύπρο για τις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) με έμφαση στην παρακολούθηση, τον έλεγχο, τη διαχείριση και την ασφάλεια κρίσιμων υποδομών, όπως τα συστήματα ηλεκτρικής ενέργειας, τα δίκτυα διανομής νερού, τα τηλεπικοινωνιακά δίκτυα, τα συστήματα μεταφορών, τα συστήματα υγειονομικής περίθαλψης, καθώς και τα συστήματα διαχείρισης και αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών. Στόχος του Κέντρου είναι η διεξαγωγή εξαιρετικής διεπιστημονικής έρευνας και καινοτομίας και η παραγωγή νέων γνώσεων και εργαλείων που μπορούν να εφαρμοστούν για την επίλυση πραγματικών προβλημάτων.	Διαβούλευση	✓		

Όνομα ενδιαφερόμενου	Εντολή	Δέσμευση	Διαδικασία προσαρμογής		
			Σχεδιασμός	Εφαρμογή	Παρακολούθηση
Πανεπιστήμιο Κύπρου – Διεθνές Ερευνητικό Κέντρο Νερού Νηρέας (Nireas - IWRC)	Η έρευνα του Nireas-IWRC παρέχει οραματικές ιδέες και τεχνικές, καθώς και στρατηγικές ολοκληρωμένες προσεγγίσεις για εφαρμογές που σχετίζονται με το νερό, οι οποίες είναι οικονομικά αποδοτικές, εύκολες στη δημιουργία και τη λειτουργία. Οι δραστηριότητες του Κέντρου αποσκοπούν σε αξιόπιστες, ευέλικτες και επικεντρωμένες στον χρήστη κοινές λύσεις για τη βιώσιμη χρήση των υδάτινων πόρων και για την καλύτερη διαχείριση των οικοσυστημάτων, συμπεριλαμβανομένου του μετριασμού της περιβαλλοντικής υποβάθμισης και των συναφών απειλών.	Διαβούλευση	✓		
CERIDES - Αριστεία στην Καινοτομία και την Τεχνολογία (Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου)	Επικεντρώνεται στην ανάπτυξη, τη χρήση και την αξιολόγηση ποσοτικών και ποιοτικών μεθόδων για τη μέτρηση, την εκτίμηση, τη διαχείριση και την επικοινωνία του κινδύνου, καθώς και για την ανάλυση, το σχεδιασμό και την εφαρμογή μηχανισμών και συστημάτων λήψης αποφάσεων. Μεταξύ των βασικών ερευνητικών τομέων συγκαταλέγονται η κλιματική αλλαγή, η πολιτική προστασία, η προστασία κρίσιμων υποδομών και η ανθεκτικότητα σε καταστροφές.	Διαβούλευση	✓		

Παράρτημα Β: Αξιολόγηση των μέτρων του ΕΣΔΠ του 2017

Μέτρο	Αποτελεσματικότητα	Πληρότητα	Συν-οφέλη μετριασμού
Υδάτινοι Πόροι			
Συντήρηση και επισκευή συστημάτων/ δικτύων μεταφοράς νερού και συναφών υποδομών	Οι εργασίες βρίσκονται ακόμη σε εξέλιξη, αλλά το προβλεπόμενο κόστος είναι πολύ χαμηλό σε σχέση με το πραγματικό κόστος. Επείγουσα ανάγκη χρηματοδότησης.	Το μέτρο είναι πλήρες, αλλά εφαρμόζεται αποσπασματικά λόγω έλλειψης χρηματοδότησης.	Ναι
Έλεγχος και αποφυγή των υδροβόρων απαιτήσεων σε όλες τις περιοχές με ανεπαρκείς υδάτινους πόρους (π.χ. γήπεδα γκολφ, τουριστικές εγκαταστάσεις, υδροβόρες καλλιέργειες).	Ο τρόπος με τον οποίο το μέτρο αυτό καθίσταται αποτελεσματικό είναι μέσω της θέσπισης σχετικών όρων στην περιβαλλοντική αδειοδότηση (που περιλαμβάνεται στις πολεοδομικές άδειες) των μεγάλων έργων. Ο επαναπροσδιορισμός των κριτηρίων αδειοδότησης των υδροβόρων αναπτύξεων και η εξέταση σεναρίων προσαρμογής δεν έχει ακόμη εφαρμοστεί, επομένως η αποτελεσματικότητα δε μπορεί να αξιολογηθεί πλήρως. Ωστόσο, η διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης, δίνει επαρκή έμφαση σε αυτή την πτυχή.	Το μέτρο είναι πλήρες, αλλά θα εφαρμοστεί εξολοκλήρου σε μεσοπρόθεσμη έως μακροπρόθεσμη περίοδο.	Όχι
Ενίσχυση της αποδοτικής χρήσης του νερού στα κτίρια, τη βιομηχανία και τη γεωργία	Δεν ολοκληρώθηκε η έκδοση σχετικού εγγράφου καθοδήγησης, όπως προβλέπεται στο ΣΔΛΑΠ. Το ισχύον ΣΔΛΑΠ περιλαμβάνει δράσεις μόνο για την ευαισθητοποίηση. Ο τρόπος με τον οποίο το μέτρο αυτό γίνεται αποτελεσματικό, είναι μέσω της συμπερίληψης σχετικών όρων περιβαλλοντικής αδειοδότησης για μεγάλες αναπτύξεις, όπως κτίρια και βιομηχανία, και της επιβολής της αποτελεσματικής χρήσης νερού σε νέα κτίρια.	Το μέτρο είναι πλήρες, αλλά θα εφαρμοστεί εξολοκλήρου σε μεσοπρόθεσμη έως μακροπρόθεσμη περίοδο.	Ναι
Επαναχρησιμοποίηση επεξεργασμένων αστικών λυμάτων μετά από αυστηρό έλεγχο της καταλληλότητάς τους	Έργα για τη δημιουργία δικτύων παροχής για την επαναχρησιμοποίηση επεξεργασμένων υγρών αποβλήτων είτε υλοποιούνται είτε σχεδιάζονται είτε προγραμματίζονται να υλοποιηθούν σε βραχυπρόθεσμη έως μεσοπρόθεσμη περίοδο. Η ζήτηση για ανακυκλωμένο νερό έχει αυξηθεί.	Το μέτρο είναι πλήρες, αλλά εφαρμόζεται αποσπασματικά λόγω έλλειψης χρηματοδότησης.	Όχι
Περιοδικές αναθεωρήσεις της προόδου και των προτεραιοτήτων και ανάλογη προσαρμογή των στόχων, μέσων και πόρων λαμβάνοντας υπόψη την κλιματική αλλαγή	Ήδη σε εφαρμογή μέσω των αναθεωρήσεων του ΣΔΛΑΠ στο πλαίσιο της ΟΠΥ.	Το μέτρο είναι πλήρες αλλά βρίσκεται σε αρχικό στάδιο εφαρμογής.	Όχι
Επέκταση της χρήσης μετρητών παροχής νερού	Το μέτρο εφαρμόζεται ήδη μέσω των δράσεων του ΣΔΛΑΠ και των πρωτοβουλιών των Συμβουλίων Υδατοπρομήθειας.	Ο τρόπος με τον οποίο θα επεκταθεί το μέτρο αυτό χρειάζεται διευκρινίσεις.	Όχι
Εφαρμογή και τακτικές αναθεωρήσεις του Σχεδίου Διαχείρισης της Ξηρασίας (ΣΔΞ)	Το μέτρο έχει διοικητική μορφή εφαρμογής. Το ΣΔΞ αναθεωρείται συστηματικά. Σύμφωνα με την έκδοση του ΣΔΞ του 2016, οι δείκτες που τέθηκαν αξιολογήθηκαν ως αποτελεσματικοί και επαρκείς.	Το μέτρο είναι πλήρες. Η διαδικασία επικαιροποίησης του ΣΔΞ τεκμηριώνεται επαρκώς.	Όχι
Πρώθηση σχεδίου χορηγιών συλλογής όμβριων υδάτων στις κατοικίες	Το μέτρο προστέθηκε στο ΕΣΔ τον Οκτώβριο του 2022 και προβλέπεται να εφαρμοστεί σε μεσοπρόθεσμη περίοδο, επομένως δεν είναι ακόμη δυνατή η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας.	Οι όροι του προγράμματος επιχορήγησης πρέπει να είναι διαθέσιμοι προκειμένου να αξιολογηθεί η πληρότητά του.	Όχι
Δημιουργία μιας ενιαίας πλατφόρμας δεδομένων για ανάλυση και αξιολόγηση συνεργειών μεταξύ νερού, ενέργειας	Το μέτρο προστέθηκε στο ΕΣΔ τον Οκτώβριο του 2022. Η πιλοτική εφαρμογή του μέτρου από το Συμβούλιο Υδατοπρομήθειας Λευκωσίας, δείχνει αποτελεσματικότητα στην αξιολόγηση των δεδομένων. Το Συμβούλιο Υδατοπρομήθειας Λάρνακας εξακολουθεί να σχεδιάζει μια τέτοια πλατφόρμα.	Το μέτρο είναι πλήρες, αλλά εφαρμόζεται σε διαφορετικά χρονικά στάδια λόγω του σχεδιασμού των Συμβουλίων Υδατοπρομήθειας.	Όχι

Δημιουργία πλατφόρμας για χρήση από καταναλωτές νερού	Το μέτρο προστέθηκε στο ΕΣΔ τον Οκτώβριο του 2022 και προβλέπεται να εφαρμοστεί σε μεσοπρόθεσμη έως μακροπρόθεσμη περίοδο, επομένως δεν είναι ακόμη δυνατή η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας.	Το μέτρο είναι πλήρες, αλλά εφαρμόζεται σε διαφορετικά χρονικά στάδια λόγω του σχεδιασμού των Συμβουλίων Υδατοπρομήθειας.	Όχι
Εθνικό Επενδυτικό Πλάνο Υδατικών Έργων	Το μέτρο προστέθηκε στο ΕΣΔ το 2024 και προβλέπεται να εφαρμοστεί σε μεσοπρόθεσμη έως μακροπρόθεσμη περίοδο, επομένως δεν είναι ακόμη δυνατή η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας.	<p>Η έγκριση του Εθνικού Επενδυτικού Πλάνου Υδατικών Έργων αναμένεται να αποφέρει τα ακόλουθα οφέλη:</p> <p>(α) Καθορισμός μακροπρόθεσμης κυβερνητικής πολιτικής στον τομέα των υδάτων</p> <p>(β) Ιεράρχηση των έργων με σειρά προτεραιότητας.</p> <p>(γ) Παροχή ενός χρήσιμου εργαλείου για τη μεταρρύθμιση του τομέα διαχείρισης των υδατινών πόρων, η οποία τέθηκε ως ορόσημο στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.</p>	Ναι
Έδαφος			
Ανάπτυξη και εφαρμογή Σχεδίου Μέτρων για την Καταπολέμηση/ ανάσχεση Απερήμωσης στην Κύπρο	Η προηγούμενη στρατηγική και το σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση της ερημοποίησης βρίσκονται υπό αναθεώρηση.	Λόγω του γεγονότος ότι η υφιστάμενη έκδοση της στρατηγικής και του σχεδίου εκδόθηκε το 2008, για να είναι πλήρες το μέτρο, πρέπει να επικαιροποιηθεί.	Όχι
Συνέχιση και αύξηση των παρεμβάσεων μέσω του Στρατηγικού Σχεδίου της ΚΑΠ 2023-2027	Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία και την υποβολή εκθέσεων σχετικά με την εφαρμογή του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ), υπήρξε μεγάλη συμμετοχή και πλήρης απορρόφηση των κονδυλίων για τα γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα. Η πρώτη έκθεση σχετικά με την αξιολόγηση της εφαρμογής του στρατηγικού σχεδίου της ΚΑΠ θα εκδοθεί τον Φεβρουάριο του 2025 και θα καλύπτει τα έτη 2023 και 2024.	Το μέτρο θεωρείται πλήρες.	Όχι
Έλεγχος της παράνομης και ελεύθερης βόσκησης με την επαναφορά της αγροφυλακής, τον εκσυγχρονισμό του νόμου Περί Αιγών και την επέκτασή του σε όλες τις περιοχές της Κύπρου.	Ο Περί Αιγών νόμος δεν έχει ακόμη επικαιροποιηθεί και ο θεσμός της αγροφυλακής δεν έχει επανέλθει. Ο έλεγχος στις περιοχές των Κρατικών Δασών γίνεται μέσω του Δασικού Νόμου, ενώ στην περιοχή του Ακάμα πραγματοποιήθηκε μελέτη βοσκοϊκανότητας.	Οι δράσεις πρέπει να θεθούν σε εφαρμογή, καθώς η μόνη περιοχή στην οποία ισχύει το μέτρο είναι η περιοχή των κρατικών δασών.	Όχι
Εφαρμογή μελέτης για την αειφόρο χρήση της καλής γεωργικής γης	Μια τέτοια μελέτη δεν έχει ακόμη υλοποιηθεί, αν και το μέτρο αυτό είχε υψηλή προτεραιότητα. Για να διευκολυνθεί αυτή η μελέτη, κρίνεται αναγκαία η επαναξιολόγηση της διάβρωσης, καθώς και της γονιμότητας του εδάφους.	Χρειάζεται ένας νέος κύκλος διαβούλευσης μεταξύ των ενδιαφερόμενων φορέων, προκειμένου το μέτρο αυτό να αποκτήσει πλήρη μορφή.	Όχι
Πρώθηση της πρακτικής της ενσωμάτωσης κόμποστ για τη μείωση της απερήμωσης και της υποβάθμισης των γεωργικών εδαφών	Ένα σχετικό έργο LIFE (AgrOassis) βρίσκεται σε εξέλιξη σχετικά με αυτό ως πιλοτική εφαρμογή. Η αποτελεσματικότητα θα μπορούσε να αξιολογηθεί μέσω των αποτελεσμάτων της σχετικής παρακολούθησης.	Πρέπει να αναπτυχθεί σχετική πολιτική, ώστε το μέτρο να είναι πλήρες και να μπορεί να αναπαραχθεί και σε άλλους τομείς.	Ναι

Πρωώθηση της πρακτικής της εγκατάστασης φυτοφρακτών για τον περιορισμό της διάβρωσης του εδάφους	Ένα σχετικό έργο LIFE (AgrOassis) βρίσκεται σε εξέλιξη σχετικά με αυτό ως πιλοτική εφαρμογή. Η αποτελεσματικότητα θα μπορούσε να αξιολογηθεί μέσω των αποτελεσμάτων της σχετικής παρακολούθησης.	Πρέπει να αναπτυχθεί σχετική πολιτική, ώστε το μέτρο να είναι πλήρες και να μπορεί να αναπαραχθεί και σε άλλους τομείς.	Ναι
Πρωώθηση της πρακτικής της ακαλλιέργειας ή μειωμένης καλλιέργειας των εδαφών για μείωση απώλειας οργανικής ύλης, και μείωση της διάβρωσης.	Το μέτρο προστέθηκε στο ΕΣΔ το 2024 και προβλέπεται να εφαρμοστεί σε μεσοπρόθεσμη περίοδο, επομένως δεν είναι ακόμη δυνατή η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας.	Για να είναι το μέτρο πλήρες και εφαρμόσιμο, πρέπει να αναπτυχθεί σχετική πολιτική.	Ναι
Παράκτιες ζώνες			
Εκπόνηση μελέτης για τον προσδιορισμό των ευπαθών στην κλιματική αλλαγή παράκτιων περιοχών	Η μελέτη δεν έχει ακόμη υλοποιηθεί.	Η μελέτη θα καλύψει ολόκληρο το νησί. Για να είναι πλήρης η μελέτη, οι προδιαγραφές της μελέτης πρέπει να συμφωνηθούν μεταξύ όλων των αρμόδιων αρχών.	Όχι
Έρευνα σχετικά με την άνοδο της στάθμης της θάλασσας και συνυπολογισμός των αποτελεσμάτων σε υφιστάμενες και νέες παράκτιες υποδομές	Η έρευνα δεν έχει ακόμη υλοποιηθεί.	Η μελέτη θα καλύψει ολόκληρο το νησί. Για να είναι πλήρης η μελέτη, οι προδιαγραφές της μελέτης πρέπει να συμφωνηθούν μεταξύ όλων των αρμόδιων αρχών.	Όχι
Εκπόνηση και εφαρμογή ενός Στρατηγικού Πλαισίου για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Ζωνών. Δημιουργία και εφαρμογή ενός πλαισίου για τον Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό	Το Υπουργικό Συμβούλιο έχει αναθέσει σε ειδική επιτροπή τη διάρθρωση του πλαισίου διακυβέρνησης για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Ζωνών και τον Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό. Ο Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός έλαβε πρόσφατα την έγκριση της Περιβαλλοντικής Αρχής και εκκρεμεί η οριστικοποίησή του μέσω του Υπουργικού Συμβουλίου.	Τόσο η εφαρμογή ενός στρατηγικού πλαισίου για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών όσο και ο θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός είναι πλήρεις και καλύπτουν ολόκληρο το νησί. Ωστόσο, δεδομένου ότι η εφαρμογή δεν έχει ακόμη αρχίσει, η πληρότητα εξαρτάται ακόμη από τα αποτελέσματα.	Όχι
Δράσεις για την προστασία και τη βελτίωση των παράκτιων ζωνών από τη διάβρωση των ακτών, περιλαμβανομένης της κατασκευής φραγμάτων προστασίας καθώς και μέτρων για μετριασμό των επιπτώσεων των φραγμάτων στα παράκτια οικοσυστήματα (π.χ. δράσεις για τη μεταφορά ιζημάτων από τα φράγματα στην παραλία, δράσεις για την προστασία των ποτάμιων οικοσυστημάτων κ.λπ.).	Δεν έχουν υλοποιηθεί ακόμη δράσεις. Οι δράσεις αυτές ορίστηκαν με χαμηλή προτεραιότητα και με μακροπρόθεσμο σχεδιασμό υλοποίησης. Επιπλέον, δεν έχει ακόμη προσδιοριστεί η πηγή χρηματοδότησης για τις δράσεις αυτές.	Η πληρότητα δεν μπορεί να εκτιμηθεί λόγω της ανωριμότητας του προσδιορισμού των δράσεων.	Όχι
Βιοποικιλότητα			
Προστασία, διατήρηση και σωστή διαχείριση των σημαντικών υγροβιότοπων της Κύπρου	Σχετικές μελέτες υλοποιήθηκαν μέσω του έργου LIFE IP PHYSIS για την Αλυκή Λάρνακας και τη Λίμνη Παραλιμνίου. Για την Ορόκλινη αυτό έχει ήδη υλοποιηθεί μέσω του προγράμματος LIFE10 NAT/CY/716.	Οι περιοχές καλύπτουν τους φυσικούς υγροτόπους που αντιμετωπίζουν επιπτώσεις από την ξηρασία.	Όχι
Δημιουργία βάσης δεδομένων για τη βιοποικιλότητα (τύποι οικοσυστημάτων, οικότοποι, πληθυσμιακά δεδομένα, κατανομή πληθυσμών, γενετική πολυμορφία) των ειδών που διαβιώνουν στην Κύπρο με έμφαση στα	Ο Φιλοδασικός Σύνδεσμος Κύπρου (ΜΚΟ) έχει συντονίσει την ανάπτυξη του Κόκκινου Βιβλίου Δεδομένων για τη Χλωρίδα της Κύπρου. Σχετικές δράσεις για την Πανίδα, καθώς και η χαρτογράφηση τύπων οικοτόπων και ειδών των παραρτημάτων I και II της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, προβλέπονται στο έργο LIFE IP PHYSIS.	Ο συνδυασμός των αποτελεσμάτων των προαναφερθέντων έργων αναμένεται να οδηγήσει σε μια πλήρη βάση δεδομένων για τη βιοποικιλότητα.	Όχι

ενδημικά, σπάνια και ευάλωτα είδη και των ενδιαιτήματα των ειδών.			
Σχέδια δράσης για την προστασία των απειλούμενων από την κλιματική αλλαγή ειδών και των ενδιαιτημάτων τους	Τα σχέδια δράσης για τα είδη και τους οικοτόπους κοινοτικού ενδιαφέροντος υλοποιούνται στο πλαίσιο του έργου LIFE IP PHYSIS (δράση A4).	Τα αποτελέσματα αναμένονται ως πλήρη.	Όχι
Πρωώθηση της έρευνας σε θέματα που σχετίζονται με τη βιοποικιλότητα και την κλιματική αλλαγή	Το Υπουργείο Γεωργίας έχει ήδη ολοκληρώσει την καταγραφή της ξυλώδους δασικής βλάστησης. Πρέπει να υλοποιηθούν περαιτέρω ενέργειες όσον αφορά άλλα είδη. Αυτό το σύνολο δεδομένων μπορεί στη συνέχεια να χρησιμοποιηθεί για στατιστική ανάλυση τάσεων και σχετική έρευνα.	Ο συνδυασμός των αποτελεσμάτων των προαναφερθέντων έργων θα αποτελέσει καλή πηγή πληροφοριών για την περαιτέρω αξιολόγηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στη βιοποικιλότητα.	Όχι
Ανάλυση της τρωτότητας των οικοσυστημάτων (δομή και λειτουργίες) και των υπηρεσιών τους, με έμφαση στις προστατευόμενες περιοχές και το δίκτυο Natura 2000, υπό το πρίσμα της κλιματικής αλλαγής	Όσον αφορά την οικολογική συνοχή και συνδεσιμότητα, σημειώνεται ότι οι μεγαλύτερες εκτάσεις των κρατικών δασών (Δάσος Πάφου, Τρόδος και Αδελφοί) συνδέονται μεταξύ τους και οι οικολογικές διαδρομές δεν διακόπτονται. Η αξιολόγηση των υπηρεσιών οικοσυστημάτων σε επιλεγμένες περιοχές Natura 2000 προβλέπεται στο έργο LIFE IP PHYSIS.	Τα αποτελέσματα αναμένονται ως πλήρη.	Όχι
Αντιμετώπιση του κινδύνου των χωροκατακτητικών ξενικών ειδών	Το Υπουργείο Γεωργίας έχει ετοιμάσει έναν Οδηγό (2013) για τον έλεγχο των χωροκατακτητικών δέντρων στα φυσικά οικοσυστήματα της Κύπρου. Σχέδια δράσης για τη διαχείριση των χωροκατακτητικών ξενικών ειδών περιλαμβάνονται επίσης στο έργο LIFE IP PHYSIS. Δράσεις κατά της εισβολής του λεοντόψαρου στη Μεσόγειο υλοποιήθηκαν μέσω του έργου RELIONMED LIFE. Το DFM εφαρμόζει προγράμματα για την εξάλειψη συγκεκριμένων ειδών, εκτελεί προγράμματα για τη συλλογή δεδομένων όσον αφορά τα χωροκατακτητικά ξένα είδη που αλιεύονται από τους αλιείς. Το Υπουργείο Γεωργίας έχει εκπονήσει ένα έγγραφο καθοδήγησης για τα χωροκατακτητικά ξένα είδη.	Τα αποτελέσματα αναμένονται ως πλήρη.	Όχι
Γεωργία			
Παροχή κινήτρων στους γεωργούς για τη χρήση ανακυκλωμένου νερού για την άρδευση επιλεγμένων καλλιεργειών	Το μέτρο εφαρμόζεται αποτελεσματικά.	Ισχύει σε επιλεγμένες περιοχές της Κύπρου. Οι ορεινές περιοχές αντιμετωπίζουν πρόβλημα με την επαναχρησιμοποίηση επεξεργασμένων λυμάτων λόγω της ευκολότερης πρόσβασης σε γλυκό νερό.	Όχι
Προσδιορισμός και πρωώθηση της χρήσης γηγενούς και άλλου γενετικού υλικού (φυτικού και ζωικού) προσαρμοσμένο στις εδαφο-κλιματολογικές συνθήκες που θα επιφέρει η κλιματική αλλαγή.	Ορισμένα μέρη του μέτρου αυτού εφαρμόζονται εν μέρει μέσω των πρακτικών των αρμόδιων αρχών. Ωστόσο, οι ερευνητικές δραστηριότητες δεν έχουν ακόμη τεθεί πλήρως σε εφαρμογή. Η προτεραιότητα που τέθηκε για το μέτρο αυτό ήταν μέτρια/υψηλή και ο χρόνος υλοποίησής του άμεσος.	Για να προχωρήσει το μέτρο αυτό, πρέπει να υλοποιηθούν οι δράσεις. Για να είναι πλήρες, πρέπει να υπάρξει αποτελεσματική οργάνωση μεταξύ των σχετικών φορέων. Επιπλέον, κρίνεται απαραίτητο να επανεξεταστεί η κοστολόγησή του.	Όχι
Βελτίωση της απόδοσης στη χρήση νερού για άρδευση με εφαρμογή ορθολογικού άρδευτικού προγραμματισμού	Ορισμένα βήματα πραγματοποιούνται για την υλοποίησή του. Έχει αναπτυχθεί ένα διαδικτυακό εργαλείο με τις ανάγκες σε νερό ανά καλλιέργεια και ανά περιοχή. Υπάρχουν προγράμματα επιχορήγησης για τη βελτίωση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, τη διαχείριση των κτηνοτροφικών αποβλήτων και άλλες υποδομές. Για την επίτευξη αυτού του στόχου πραγματοποιούνται συνεχώς σεμινάρια ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης των γεωργών.	Ο συνδυασμός των δράσεων που προτείνονται για το μέτρο αυτό το καθιστούν πλήρες.	Όχι

Βελτίωση της απόδοσης στη χρήση νερού για άρδευση με την υιοθέτηση πιο προηγμένων συστημάτων άρδευσης και τη συντήρηση των υφιστάμενων συστημάτων άρδευσης	Οι δράσεις για την εφαρμογή του μέτρου αυτού σχεδιάζονται μέσω των ΣΔΛΑΠ. Η αποτελεσματικότητα υπόκειται σε μεταγενέστερη αξιολόγηση όταν η εφαρμογή του θα είναι πιο ώριμη. Σε γενικές γραμμές, η αποτελεσματικότητα θεωρείται υψηλή.	Τα αποτελέσματα αναμένεται να είναι πλήρη.	Όχι
Πρώιμη της έρευνας για τη μελέτη των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στη γεωργία και την κτηνοτροφία	Ένα ειδικό πρόγραμμα LIFE, το ADAPT2CLIMA, πραγματοποιήθηκε προς την κατεύθυνση αυτού του μέτρου.	Η έρευνα είναι πλήρης για συγκεκριμένες καλλιέργειες. Ενδεχομένως, ανάλογα με τις ανάγκες, η έρευνα αυτή μπορεί να επεκταθεί περαιτέρω και σε άλλες καλλιέργειες.	Όχι
Ανάπτυξη/βελτίωση συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης ακραίων καιρικών φαινομένων	Υπάρχει σύστημα προειδοποίησης, ωστόσο η ανταλλαγή πληροφοριών γίνεται μέσω των μέσων μαζικής ενημέρωσης (τηλεόραση και ειδήσεις) και μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου προς τις αρμόδιες αρχές. Οι αγρότες ενδέχεται να μην λαμβάνουν εγκαίρως τις σχετικές προειδοποιήσεις. Μια εφαρμογή μπορεί να αυξήσει την αποτελεσματικότητα αυτού του μέτρου.	Πρέπει να αναληφθούν περισσότερες δράσεις προς την κατεύθυνση της πληρότητας, δηλ. τρόπος ανταλλαγής πληροφοριών.	Όχι
Παροχή συμβουλών και εκπαίδευση σχετικά με την προσαρμογή των καλλιεργειών στην κλιματική αλλαγή	Πραγματοποιούνται συνεχώς ενημερωτικά σεμινάρια για διάφορα θέματα. Ωστόσο, αυτού του είδους η ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με την προσαρμογή της γεωργίας θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί ιδανικά στοχευμένα μόνο σε αυτό το θέμα και να επικεντρωθεί επίσης στην ευαισθητοποίηση σχετικά με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.	Πρέπει να αναληφθούν περισσότερες δράσεις προς την κατεύθυνση της πληρότητας, π.χ. μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών.	Όχι
Δάση			
Ανάπτυξη και εφαρμογή Στρατηγικού Σχεδίου για την προσαρμογή των δασών της Κύπρου στην κλιματική αλλαγή	Υψηλή αποτελεσματικότητα, καθώς οι σχετικές δράσεις περιλαμβάνονται στον στρατηγικό σχεδιασμό του Υπουργείου Εξωτερικών και εφαρμόζονται ήδη: (π.χ., αραίωση δασών, αναδάσωση, παρακολούθηση), εφαρμογή πρωτοκόλλων για φυτώρια, χορήγηση δωρεάν δέντρων για φύτευση (το 2019 δόθηκαν 60.000 δέντρα σε οργανωμένες ομάδες), επέκταση του προγράμματος ώστε να καλύπτει και τα νοικοκυριά.	Το μέτρο είναι πλήρες, καθώς καλύπτει όλα τα δάση της Κύπρου και όλες τις σχετικές δραστηριότητες (π.χ. έρευνα και παρακολούθηση της κατάστασης των δασών, δασοκομία, αναδάσωση, υλοτομία κ.λπ.).	Όχι
Αντιμετώπιση αυξημένου κινδύνου δασικών πυρκαγιών	Η Κύπρος έχει βελτιώσει σημαντικά τις υποδομές και τους μηχανισμούς για την έγκαιρη ανίχνευση και κατάσβεση των δασικών πυρκαγιών. Προτεραιότητα θα πρέπει να δοθεί στην εφαρμογή των μέτρων που περιλαμβάνονται στη μελέτη διαχείρισης της βλάστησης για την πυροπροστασία, η οποία εκπονήθηκε από το Υπουργείο Γεωργίας. Η εφαρμογή των μέτρων που περιλαμβάνονται στη Μελέτη θα πραγματοποιηθεί: (α) εντός των κρατικών δασών από το Υπουργείο Γεωργίας και (β) για τις περιοχές εκτός κρατικών δασών από την αρμόδια Επ. Διοίκηση σε συνεργασία με τις τοπικές αρχές, ενώ το Υπουργείο Γεωργίας μπορεί να παρέχει τεχνικές συμβουλές.	Το μέτρο είναι πλήρες, καθώς αφορά τον μετριασμό του κινδύνου πυρκαγιάς, την προστασία σημαντικών δασικών οικοτόπων, την έγκαιρη προειδοποίηση και την αποτελεσματική καταστολή των δασικών πυρκαγιών και τη διαχείριση των καμένων εκτάσεων.	Όχι
Εγκατάσταση ενός συστήματος παρακολούθησης του πληθυσμού των παρασίτων με απώτερο στόχο την έγκαιρη ανίχνευση μιας πιθανής επιδημίας/ Παρακολούθηση του πληθυσμού των παρασίτων	Το μέτρο εφαρμόζεται αποτελεσματικά. Το Υπουργείο Γεωργίας συντάσσει ετήσιες εκθέσεις για συγκεκριμένους επιβλαβείς οργανισμούς. Έχουν εφαρμοστεί σχέδια δράσης για την αντιμετώπιση του <i>Ips sexdentatus</i> και του <i>Bursaphelenchus xylophilus</i> .	Το μέτρο είναι πλήρες, καθώς καλύπτει τους επιβλαβείς οργανισμούς που περιλαμβάνονται στον κανονισμό 2016/2031/ΕΕ.	Όχι

Έρευνα, συλλογή δεδομένων και συστηματική παρακολούθηση των επιδράσεων των βιοτικών και αβιοτικών παραγόντων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή στα δάση/ επιλογή και χρήση κατάλληλων δασικών ειδών με υψηλή αντοχή σε δυσμενείς κλιματικές συνθήκες (π.χ. ξηρασία).	Ήδη σε εφαρμογή. Η τελευταία μελέτη σχετικά με τις ξηράσεις ετοιμάστηκε το 2007 και πρέπει να επικαιροποιηθεί.	Τα αποτελέσματα αναμένεται να είναι πλήρη.	Όχι
Αλιεία			
Προστασία των αναπαραγωγικών ενδιαιτημάτων	Ορισμένα μέρη εφαρμόζονται αποτελεσματικά, π.χ. χαρτογράφηση οικοτόπων, καθορισμός κλειστών περιοχών και δημιουργία τεχνητών υφάλων.	Συμπεριλαμβανομένων των τμημάτων που εκκρεμούν προς υλοποίηση, τα αποτελέσματα αναμένεται να είναι πλήρη.	Όχι
Δημόσια Υγεία			
Παροχή οδηγιών για την ατομική προστασία από τη θερμότητα μέσω των ΜΜΕ	Ήδη σε αποτελεσματική εφαρμογή.	Τα αποτελέσματα αναμένεται να είναι πλήρη.	Όχι
Ετοιμασία Σχεδίου Δράσης για τον καθορισμό των ρόλων των διαφόρων υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής μέριμνας	Ήδη σε αποτελεσματική εφαρμογή. Έχουν εκπονηθεί διαφορετικά σχέδια δράσης για μολυσματικές και μη μολυσματικές ασθένειες. Όσον αφορά τα επεισόδια σκόνης, το DLI δημοσιεύει σχετικές ανακοινώσεις οι οποίες διαδίδονται σε όλες τις σχετικές υπηρεσίες και οργανισμούς.	Τα αποτελέσματα αναμένεται να είναι πλήρη.	Όχι
Ενδυνάμωση και προετοιμασία του ιατρικού/νοσηλευτικού προσωπικού και του προσωπικού κοινής ωφελείας για την αντιμετώπιση καταστάσεων επειγουσών καταστάσεων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή	Ήδη σε εφαρμογή. Για να είναι πλήρως αποτελεσματικό, το μέτρο πρέπει να επικαιροποιείται κάθε μερικά χρόνια.	Για να είναι πιο πλήρη τα αποτελέσματα, το Υπουργείο Υγείας πρέπει να συνεργαστεί με την ακαδημαϊκή κοινότητα για την περαιτέρω διερεύνηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στην ανθρώπινη υγεία και των αναγκαίων μέτρων μετριασμού.	Όχι
Ανάπτυξη σχεδίου παρέμβασης (contingency plan) στα συστήματα υγείας και κοινωνικής μέριμνας καθώς και στους δήμους για την εξυπηρέτηση αυξημένου αριθμού ασθενών/περιστατικών που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή.	Ήδη σε εφαρμογή. Για να είναι πλήρως αποτελεσματικό, το μέτρο πρέπει να επικαιροποιείται κάθε μερικά χρόνια.	Για να είναι πλήρη τα αναμενόμενα αποτελέσματα, πρέπει να συνεργαστούν αποτελεσματικά διάφοροι φορείς.	Όχι
Ανάπτυξη και εφαρμογή ενός συστήματος πληροφόρησης για τις ασθένειες που συνδέονται με τις κλιματικές αλλαγές.	Εν μέρει ήδη σε εφαρμογή.	Τα αποτελέσματα αναμένεται να είναι πλήρη.	Όχι
Σύσταση για αποφυγή της θερμικής καταπόνησης των εργαζομένων κατά τη θερινή περίοδο, όπου δημιουργούνται ειδικές συνθήκες με την αύξηση της θερμοκρασίας και της σχετικής υγρασίας που μπορεί να οδηγήσουν σε συνθήκες καύσωνα.	Ήδη σε εφαρμογή. Για να είναι πλήρως αποτελεσματικό, πρέπει να διενεργηθεί εκτεταμένος έλεγχος από τις αρμόδιες αρχές στους εξωτερικούς χώρους εργασίας.	Για να είναι πλήρη τα αναμενόμενα αποτελέσματα, οι αρμόδιες αρχές πρέπει να ελέγχουν την εφαρμογή των μέτρων στους χώρους εργασίας.	Όχι
Ανάπτυξη και ενίσχυση των συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης καύσωνα	Ήδη σε αποτελεσματική εφαρμογή.	Τα αποτελέσματα θεωρούνται ολοκληρωμένα.	Όχι

<p>Λειτουργία κοινοτικών κέντρων σε κάθε δήμο/κοινότητα (π.χ. δημαρχεία, σχολεία, Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων κ.λπ.) για την παροχή προστασίας (κλιματισμός, σκιά, υγρά) στον πληθυσμό που κινδυνεύει.</p>	<p>Εφαρμόζεται ήδη αποτελεσματικά από την πλειονότητα των μεγάλων δήμων.</p>	<p>Για να είναι πλήρη τα αποτελέσματα, το μέτρο πρέπει να εφαρμοστεί και σε μικρότερες κοινότητες.</p>	<p>Όχι</p>
<p>Ενέργεια</p>			
<p>Αύξηση της παραγωγής και χρήσης ενέργειας από ΑΠΕ</p>	<p>Εφαρμοσμένα μέτρα: Σχέδιο για παραγωγή και ίδιο-κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ (κατηγορίες net-metering, virtual net-metering, virtual net billing, virtual net-billing, αυτόνομα συστήματα), Δύο Σχέδια στήριξης αναφορικά με την αδειοδότηση έργων ΑΠΕ, σχέδια παροχής χορηγιών αναφορικά με την εγκατάσταση/ αντικατάσταση ηλιακών θερμοσιφώνων σε οικίες, σχέδιο για αντικατάσταση ενεργοβόρων οικιακών συσκευών από ευάλωτους καταναλωτές και σχέδιο για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων για φόρτιση ηλεκτρικού οχήματος σε οικίες. Έχει ετοιμαστεί Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για τη χωροθέτηση νέων έργων ΑΠΕ, ενώ το ΤΠΟ ετοιμάζει νέο διάταγμα και τροποποίηση των υφιστάμενων Τοπικών Σχεδίων Ανάπτυξης για τον καθορισμό κατάλληλων περιοχών για έργα ΑΠΕ. Σημαντικά βήματα για την ένταξη έργων ΑΠΕ στην ανταγωνιστική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας.</p>	<p>Το μέτρο είναι πλήρες και υψηλής προτεραιότητας, αλλά θα εφαρμοστεί εξολοκλήρου σε μεσοπρόθεσμη έως μακροπρόθεσμη περίοδο (έως το 2050). Επίσης, σχετίζεται με την ενεργειακή απομόνωση της Κύπρου και την περιορισμένη, μέχρι στιγμής, χρήση συστημάτων αποθήκευσης ενέργειας.</p>	<p>Ναι</p>
<p>Καλή συντήρηση και πιθανή αναβάθμιση των γραμμών μεταφοράς ηλεκτρισμού. Προώθηση έξυπνων δικτύων με στόχο την ελαχιστοποίηση των απωλειών στο σύστημα μεταφοράς.</p>	<p>Το μέτρο δεν έχει τεθεί ακόμη σε εφαρμογή. Μέχρι την επόμενη δεκαετία πρέπει να κατασκευαστούν νέες υποδομές και να αναβαθμιστούν οι υφιστάμενες, ώστε να μπορούν να λαμβάνουν ενέργεια από έργα ΑΠΕ.</p>	<p>Τα αναμενόμενα αποτελέσματα με την πλήρη εφαρμογή του μέτρου θα καθιστούν το μέτρο πλήρες.</p>	<p>Όχι</p>
<p>Σχέδια Παροχής Χορηγιών για ενθάρρυνση της χρήσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και της Εξοικονόμησης Ενέργειας</p>	<p>Το μέτρο βρίσκεται σε ουσιαστική εφαρμογή και ο αριθμός των αιτήσεων για τα καθεστώτα χρηματοδότησης την περίοδο 2022-2023 ήταν: Θερμική μόνωση υφιστάμενων κτιρίων: 685, Θερμική μόνωση και χρήση φωτοβολταϊκών πλαισίων: 348, Χρήση φωτοβολταϊκών πλαισίων σε υφιστάμενα κτίρια: 18308, Χρήση φωτοβολταϊκών πλαισίων σε κτίρια ενεργειακά ευάλωτων πολιτών: 2179, Εγκατάσταση/αντικατάσταση ηλιακών θερμοσιφώνων σε κατοικίες: 2341.</p>	<p>Το μέτρο είναι πλήρες, καθώς καλύπτει τη χρήση ΑΠΕ, ηλιακών θερμοσιφώνων, φόρτιση ηλεκτρικών αυτοκινήτων και συστημάτων εξοικονόμησης ενέργειας σε κατοικίες, χρηματοδοτικό πρόγραμμα για την αντικατάσταση ενεργοβόρων συσκευών σε κατοικίες και την ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων.</p>	<p>Ναι</p>
<p>Χρήση του φυσικού αερίου στην παραγωγή ενέργειας για την αύξηση της απόδοσης των μονάδων παραγωγής και τη μείωση της περιβαλλοντικής ρύπανσης.</p>	<p>Ο θερματικός σταθμός εισαγωγής υδροποιημένου φυσικού αερίου βρίσκεται υπό κατασκευή. Η προγραμματισμένη ημερομηνία λήξης της κατασκευής ήταν το 2023, αλλά μετά από σοβαρές καθυστερήσεις κατά τη διάρκεια της κατασκευής, δεν αναμένεται να ολοκληρωθεί πριν από το 2025.</p>	<p>Το μέτρο είναι πλήρες, αλλά θα εφαρμοστεί πλήρως σε μεσοπρόθεσμη έως μακροπρόθεσμη περίοδο.</p>	<p>Ναι</p>
<p>Θέσπιση και εφαρμογή απαιτήσεων ελάχιστης ενεργειακής απόδοσης σε νέα και κτίρια που ανακαινίζονται</p>	<p>Σε εφαρμογή. Από την 1^η του Ιουλίου 2020, όλα τα νέα κτίρια πρέπει να είναι Κτίρια με σχεδόν μηδενική κατανάλωση ενέργειας.</p>	<p>Το μέτρο είναι πλήρες, καθώς καλύπτει όλα τα νέα κτίρια και τα υφιστάμενα κτίρια μετά από ανακαίνιση.</p>	<p>Ναι</p>
<p>Έργα κοινού ενδιαφέροντος - (α) αγωγός φυσικού αερίου EastMed Pipeline (β) ηλεκτρική διασύνδεση Great Sea (πρώην EuroAsia) Interconnector (γ) ανάπτυξη υποδομών φυσικού αερίου στην Κύπρο "Cyprus Gas2EU"</p>	<p>Η αρχική ημέρα έναρξης για τα τρία έργα είναι: (πρώην EuroAsia) Interconnector: 2029, EastMed Pipeline: 2028, CyprusGas2EU: 2023 (δεν επιτεύχθηκε).</p>	<p>Το μέτρο είναι πλήρες, αλλά θα εφαρμοστεί πλήρως σε μεσοπρόθεσμη έως μακροπρόθεσμη περίοδο.</p>	<p>Ναι</p>

Λειτουργία Ανταγωνιστικής Αγοράς Ηλεκτρισμού στην Κύπρο	Η ανταγωνιστική αγορά ηλεκτρισμού αναμένεται να τεθεί σε λειτουργία το 2025.	Τα αποτελέσματα αναμένεται να είναι πλήρη.	Όχι
Εφαρμογή Μεταβατικής Ρύθμισης της Αγοράς Ηλεκτρισμού στην Κύπρο	Η μεταβατική ρύθμιση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στην Κύπρο είναι σε λειτουργία από το 2021.	Τα αποτελέσματα αναμένεται να είναι πλήρη.	Όχι
Καθεστώς επιβολής υποχρέωσης ενεργειακής απόδοσης στα Υπόχρεα Μέρη	Ένα σχετικό εθνικό διάταγμα ισχύει από το 2023, όπου έχουν επιβληθεί υποχρεώσεις σε επτά (7) Υπόχρεα Μέρη, εκ των οποίων μία εταιρεία διανομής ηλεκτρικής ενέργειας και έξι (6) εταιρείες διανομής καυσίμων κίνησης. Τα σχετικά ετήσια διατάγματα, προς το παρόν περιλαμβάνουν μέτρα για τα κτίρια και τις μεταφορές.	Τα αποτελέσματα αναμένεται να είναι πλήρη.	Ναι
Σχέδιο Χορηγιών για Προώθηση Επενδύσεων Ενεργειακής Απόδοσης από Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις και Μη Κερδοσκοπικούς Οργανισμούς	Η τελευταία περίοδος υποβολής αιτήσεων ολοκληρώθηκε στο τέλος του 2023. Η αποτελεσματικότητα εξαρτάται από τα αποτελέσματα του προγράμματος.	Τα αποτελέσματα αναμένεται να είναι πλήρη.	Ναι
Προώθηση της Ενεργειακής Αναβάθμισης και της χρήσης ΑΠΕ στις κατοικίες – Σχέδιο "Εξοικονομώ - Αναβαθμίζω στις κατοικίες"	Η τελευταία περίοδος υποβολής αιτήσεων ολοκληρώθηκε στο τέλος του 2023. Από την 1η Ιουνίου 2022 έως σήμερα, στο πλαίσιο του προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ 2021-2027 έχουν υποβληθεί συνολικά 4092 αιτήσεις με συνολικό αιτούμενο ποσό 74,7 εκατ. ευρώ. Από αυτές, έχουν ήδη ολοκληρωθεί αναβαθμίσεις σε 769 κατοικίες και έχουν λάβει συνολικό ποσό επιχορήγησης 11,21 εκατ. ευρώ. Σημειώνεται ότι παρόμοιο πρόγραμμα εφαρμόστηκε κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020, στο πλαίσιο του οποίου χορηγήθηκαν 17,38 εκατ. ευρώ σε 1778 αιτούντες.	Τα αποτελέσματα είναι περιεκτικά.	Ναι
Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Περιφερειακής Συνεργασίας INTERREG V-A Ελλάδα - Κύπρος 2014-2020	Σύμφωνα με τη μακροπρόθεσμη στρατηγική για την ανακαίνιση κτιρίων της Υπηρεσίας Ενέργειας (2020), η αναμενόμενη ετήσια εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας με βάση το πιστοποιητικό ενεργειακής απόδοσης των τεσσάρων κτιρίων θα ανέλθει σε περίπου 3.000.000 kWh.	Προκειμένου το μέτρο να είναι ολοκληρωμένο, θα πρέπει να εξασφαλιστεί η χρηματοδότηση ώστε να εφαρμοστεί σε περισσότερες υφιστάμενες δημόσιες υπηρεσίες/δημόσια κτίρια.	Ναι
Εφαρμογή ήπιων μέτρων (ενημερωτικές εκστρατείες, εκπαιδεύσεις, εργαστήρια κ.λπ.)	Λόγω της πανδημίας του 2021, οι περισσότερες δράσεις δεν εφαρμόστηκαν. Η πλήρης εφαρμογή του μέτρου προβλέπεται να ολοκληρωθεί έως το 2030, επομένως δεν είναι ακόμη δυνατή η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας	Τα αποτελέσματα αναμένεται να είναι πλήρη.	Ναι
Ενεργειακά αποδοτικός οδικός φωτισμός	Η αντικατάσταση των λαμπτήρων σε όλες τις κοινότητες ολοκληρώθηκε το 2022. Μέχρι το τέλος του 2022, εγκρίθηκε και χορηγήθηκε χρηματοδότηση σε 11 δήμους. Το χρηματοδοτικό εργαλείο παραμένει ανοικτό για χρήση από τους δήμους.	Τα αποτελέσματα αναμένεται να είναι πλήρη.	Ναι
Έλεγχος της ποιότητας των πετρελαιοειδών και των καυσίμων και μείωση της περιεκτικότητας ορισμένων υγρών καυσίμων σε θείο που εξυπηρετεί την προστασία του περιβάλλοντος, την προστασία του αέρα από εκπομπές επιβλαβών ρύπων που δημιουργούνται από την καύση των πετρελαιοειδών	Το μέτρο θεωρείται ότι εφαρμόζεται αποτελεσματικά, δεδομένου ότι τα αποτελέσματα των ελέγχων δείχνουν ότι τα ποιοτικά όρια τηρούνται στην πλειονότητα των δειγμάτων που αναλύθηκαν.	Τα αποτελέσματα είναι περιεκτικά.	Ναι
Τουρισμός			
Επενδύσεις σε υποδομές/τεχνολογίες για την αντιμετώπιση των αυξημένων θερμοκρασιών	Δεν έχουν εφαρμοστεί ακόμη ειδικά μέτρα για τα ξενοδοχεία. Μόνο η απαίτηση για κτίριο σχεδόν μηδενικής κατανάλωσης ενέργειας, όπως περιγράφεται στο προηγούμενο κεφάλαιο.	Δεν έχουν οριστεί συγκεκριμένες δράσεις.	Ναι

Υποδομή			
Ανάπτυξη έργων πλημμυρικής αποσυμφόρησης σε πόλεις (π.χ. χώροι πρασίνου, τεχνητές λίμνες)	Οι δράσεις που περιλαμβάνονται στο ΣΔΛΑΠ και υλοποιούνται: Προώθηση μέτρων για την επιφανειακή απορροφή από ιδιωτικούς χώρους. Ένα σύστημα για τη ρύθμιση της σφράγισης του εδάφους σε νέες αναπτύξεις βρίσκεται υπό προετοιμασία από το ΤΠΟ. Προώθηση μέτρων για την καλύτερη διαχείριση της επιφανειακής απορροής σε δημόσιους χώρους.	Το μέτρο είναι πλήρες, καθώς καλύπτει όλες τις ευάλωτες στις πλημμύρες περιοχές.	Όχι
Αποτελεσματική διαχείριση όμβριων σε υφιστάμενα και νέα κτίρια	Η δράση περιλαμβάνεται στο ΣΔΛΑΠ και βρίσκεται υπό εφαρμογή.	Το μέτρο είναι πλήρες, καθώς καλύπτει ευάλωτες περιοχές.	Όχι
Αναθεώρηση κτηριοδομικών κανονισμών για την απαγόρευση δόμησης σε πλημμυρικές πεδιάδες (floodplains) και παράκτιες ζώνες	Οι περιοχές με πιθανό κίνδυνο πλημμύρας έχουν εντοπιστεί και αξιολογηθεί (χαμηλός, μεσαίος, υψηλός κίνδυνος). Τα μέτρα σχετικά με τον κίνδυνο πλημμύρας (απαγόρευση ή περιορισμοί σε νέα κτίρια) περιλαμβάνονται στο ΣΔΚΠ και εφαρμόζονται. Στη ζώνη προστασίας των ακτών δεν επιτρέπεται η κατασκευή νέων κτιρίων.	Το Πρωτόκολλο για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση της Παράκτιας Ζώνης δεν έχει υιοθετηθεί από την Κύπρο, αλλά εφαρμόζεται ως ευρωπαϊκή κατεύθυνση. Επίσης, δεν έχει καθοριστεί η χρηματοδότηση για την εφαρμογή του σχεδίου δράσης για την ολοκληρωμένη διαχείριση της παράκτιας ζώνης. Όσον αφορά την υφιστάμενη παράκτια ζώνη προστασίας, είναι μικρότερη από 100 μέτρα (όπως ορίζεται στη ΟΔΠΖ) και το πλάτος της δεν είναι ομοιόμορφο σε όλες τις παράκτιες περιοχές της Κύπρου.	Όχι
Βελτίωση του σχεδιασμού και των υλικών κατασκευής των κτιρίων και των υποδομών μεταφοράς	Η εφαρμογή δεν έχει αρχίσει ακόμη.	Για να είναι πλήρη τα αποτελέσματα, πρέπει να καθοριστούν συγκεκριμένες δράσεις και οι αρμοδιότητες των ενδιαφερομένων φορέων.	Όχι
Ενημέρωση των ασφαλιστικών οργανισμών για την ενσωμάτωση των κινδύνων της κλιματικής αλλαγής στα ασφάλιστρα, προκειμένου να δοθούν κίνητρα για την αύξηση των μέτρων πρόληψης	Η εφαρμογή δεν έχει αρχίσει ακόμη.	Για να είναι πλήρη τα αποτελέσματα, πρέπει να καθοριστούν συγκεκριμένες δράσεις και οι αρμοδιότητες των ενδιαφερομένων φορέων.	Όχι
Δημιουργία και διατήρηση αστικών πάρκων και άλλων πράσινων πρακτικών για τον περιορισμό του φαινομένου της αστικής θερμικής νησίδας	Η σχετική μελέτη δεν έχει υλοποιηθεί. Παρόμοιες δράσεις προτείνονται σε προηγούμενα μέτρα.	Για να είναι ολοκληρωμένα τα αποτελέσματα, πρέπει να εφαρμοστεί μια μελέτη για τον προσδιορισμό των αναγκαίων δράσεων μετριασμού.	Ναι
Σχέδιο Χορηγιών για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	Το πρόγραμμα επιχορήγησης ανακοινώθηκε στις 27/7/2023 με προϋπολογισμό 2,9 εκατ. ευρώ και όλες οι κοινότητες μπορούν να συμμετάσχουν.	Το μέτρο είναι πλήρες, καθώς είναι επιλέξιμο για όλες τις κοινότητες.	Ναι
Πρόσθετα - μεταφορές			
Μετατόπιση Οχηματικών Διακινήσεων σε Βιώσιμα Μέσα Μεταφοράς - Δράσεις Σχεδίων Αστικής Κινητικότητας	Τα Σχέδια Αστικής Κινητικότητας αποτελούν υποχρεώσεις που απορρέουν από άλλη νομοθεσία. Προς το παρόν, έχουν εκπονηθεί Ολοκληρωμένα Σχέδια Κινητικότητας για τη Λεμεσό, τη Λάρνακα, και την Αμμόχωστο ενώ για τη Λευκωσία έχει ολοκληρωθεί η αναθεώρηση του ΣΒΑΚ. Το σχετικό Σχέδιο για την Πάφο βρίσκεται υπό εκπόνηση και αναμενόταν να ολοκληρωθεί εντός 2024. .	Το μέτρο θεωρείται πλήρες όσον αφορά τους τομείς-στόχους.	Ναι
Ευρεία δενδροφύτευση	Αυτό υλοποιείται παράλληλα με την κατασκευή νέων οδικών υποδομών, αλλά προγραμματίζεται επίσης κυρίως μέσω δράσεων των τοπικών αρχών.	Το μέτρο θεωρείται πλήρες.	Ναι
Χρήση λεωφορείων με ελάχιστους ή μηδενικούς ρύπους	Υπάρχουν ήδη 50 ηλεκτρικά λεωφορεία στο στόλο των δημόσιων μεταφορών και αναμένεται να υπάρξουν περισσότερα μέχρι το 2030.	Το μέτρο είναι πλήρες, αλλά θα εφαρμοστεί εξολοκλήρου σε μακροπρόθεσμη περίοδο.	Ναι

Αύξηση της χρήσης ηλεκτρικών και άλλων μη ρυπογόνων αυτοκινήτων	Μέχρι στιγμής έχουν εφαρμοστεί δύο προγράμματα επιχορήγησης, συνολικού προϋπολογισμού 53 εκατ. ευρώ, που αφορούν την αγορά ηλεκτρικών αυτοκινήτων (συμπεριλαμβανομένων ταξί, λεωφορείων, μοτοσικλετών και ποδηλάτων).	Τα αποτελέσματα αναμένεται να είναι πλήρη.	Ναι
Αύξηση της αποτελεσματικότητας στον τομέα της εφοδιαστικής των εμπορευματικών μεταφορών	Μέχρι στιγμής δεν έχουν υλοποιηθεί συγκεκριμένες δράσεις.	Το μέτρο είναι πλήρες, αλλά θα εφαρμοστεί πλήρως σε μακροπρόθεσμη περίοδο.	Ναι
Πρώθηση της μικροκινητικότητας (ποδήλατο ως μέσο μετακίνησης, ηλεκτρικό ποδήλατο, e-scooters, πατίνια κ.λπ.)	Η νομοθεσία έχει θεσπιστεί αλλά χρειάζεται επικαιροποίηση. Το σχετικό σχέδιο δράσης και τα προγράμματα επιχορήγησης για την προώθηση της χρήσης ποδηλάτων εφαρμόζονται από το 2021 και είναι αποτελεσματικά, καθώς έχουν υποβληθεί περισσότερες από 8.000 αιτήσεις.	Τα αποτελέσματα αναμένεται να είναι πλήρη.	Ναι

Παράρτημα Γ: Βασικοί τομεακοί κίνδυνοι

Η ενότητα αυτή περιλαμβάνει τους βασικούς κινδύνους για κάθε τομέα, συμπεριλαμβανομένης της αξιολόγησης του τρέχοντος και μελλοντικού κινδύνου, καθώς και της χρονικής δυναμικής και της χωρικής μεταβλητότητας.

Πίνακας 38. Βασική εκτίμηση κινδύνου για τον γεωργικό τομέα

Βασικός κίνδυνος	Τρέχουσα εκτίμηση κινδύνου	Κοντινό μέλλον (2041-2070)		Μακρινό μέλλον (2071-2100)		Χρονική δυναμική	Χωρική μεταβλητότητα
		Αισιόδοξη	Απαισιόδοξη	Αισιόδοξη	Απαισιόδοξη		
Κίνδυνος απώλειας γεωργικής γης και συνακόλουθης απώλειας πολιτιστικής ταυτότητας	χαμηλή	χαμηλή	μεσαία	μεσαία	υψηλή	αργή έναρξη	περιφερειακά
Κίνδυνος απώλειας μέσων διαβίωσης και εισοδήματος από τη γεωργία λόγω αύξησης του κόστους	μεσαία	μεσαία	υψηλή	μεσαία	υψηλή	αργή έναρξη	περιφερειακά
Κίνδυνος απώλειας γεωργικών πρακτικών και αγροτικής κουλτούρας	χαμηλή	χαμηλή	μεσαία	μεσαία	μεσαία	αργή έναρξη	περιφερειακά
Κίνδυνος αποτυχίας των συστημάτων διαχείρισης των υδάτων στη γεωργία	υψηλή	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	οξεία	τοπικές

Πίνακας 39: Βασική εκτίμηση κινδύνου για τον τομέα της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων

Βασικός κίνδυνος	Τρέχουσα εκτίμηση κινδύνου	Κοντινό μέλλον (2041-2070)		Μακρινό μέλλον (2071-2100)		Χρονική δυναμική	Χωρική μεταβλητότητα
		Αισιόδοξη	Απαισιόδοξη	Αισιόδοξη	Απαισιόδοξη		
Κίνδυνος απώλειας βιοποικιλότητας και οικοσυστημάτων λόγω δασικών πυρκαγιών	υψηλή	υψηλή	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	οξεία	περιφερειακή, τοπική
Κίνδυνος να χάσουν τα οικοσυστήματα την ικανότητά τους να παρέχουν οικοσυστημικές υπηρεσίες	μεσαία	μεσαία	υψηλή	υψηλή	πολύ υψηλή	αργή έναρξη	περιφερειακή
Κίνδυνος βιολογικής εισβολής	μεσαία	μεσαία	υψηλή	μεσαία	υψηλή	αργή έναρξη	περιφερειακή, τοπική
Κίνδυνος απώλειας βιοποικιλότητας και σπάνιων ή/και ενδημικών ειδών	υψηλή	υψηλή	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	αργή έναρξη	εθνική

Βασικός κίνδυνος	Τρέχουσα εκτίμηση κινδύνου	Κοντινό μέλλον (2041-2070)		Μακρινό μέλλον (2071-2100)		Χρονική δυναμική	Χωρική μεταβλητότητα
		Αισιόδοξη	Απαισιόδοξη	Αισιόδοξη	Απαισιόδοξη		
Κίνδυνος απώλειας οικοσυστημάτων λόγω της μείωσης της ποιότητας και της ποσότητας των υδάτων	υψηλή	υψηλή	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	αργή έναρξη, οξεία	τοπική

Πίνακας 40: Βασική εκτίμηση κινδύνου για τον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς

Βασικός κίνδυνος	Τρέχουσα εκτίμηση κινδύνου	Κοντινό μέλλον (2041-2070)		Μακρινό μέλλον (2071-2100)		Χρονική δυναμική	Χωρική μεταβλητότητα
		Αισιόδοξη	Απαισιόδοξη	Αισιόδοξη	Απαισιόδοξη		
Κίνδυνος απώλειας ιστορικών, αρχαιολογικών, πολιτιστικών και φυσικών αξιών και αυθεντικότητας	μεσαία	μεσαία	υψηλή	μεσαία	πολύ υψηλή	αργή έναρξη	εθνική, τοπική
Ο κίνδυνος απώλειας πολιτιστικών αξιών θα επηρεάσει τον τουρισμό και τα συναφή έσοδα	χαμηλή	μεσαία	μεσαία	μεσαία	υψηλή	αργή έναρξη	εθνική, περιφερειακή

Πίνακας 41: Βασική εκτίμηση κινδύνου για τον τομέα της διαχείρισης κινδύνων καταστροφών, της πολιτικής προστασίας και των υποδομών ζωτικής σημασίας.

Βασικός κίνδυνος	Τρέχουσα εκτίμηση κινδύνου	Κοντινό μέλλον (2041-2070)		Μακρινό μέλλον (2071-2100)		Χρονική δυναμική	Χωρική μεταβλητότητα
		Αισιόδοξη	Απαισιόδοξη	Αισιόδοξη	Απαισιόδοξη		
Κίνδυνος για την ανθρώπινη ζωή και υγεία από καταστροφές και δευτερογενείς ασθένειες π.χ. πνευμονικές ασθένειες	μεσαία	υψηλή	υψηλή	υψηλή	πολύ υψηλή	οξεία	περιφερειακή, τοπική
Κίνδυνος εκτεταμένων διαταραχών στις υποδομές μεταφορών και εφοδιασμού λόγω δασικών πυρκαγιών και πλημμυρών (παράκτια, όμβριων υδάτων)	μεσαία	μεσαία	υψηλή	υψηλή	πολύ υψηλή	οξεία	περιφερειακή
Κίνδυνος αύξησης του κόστους συντήρησης, προνοιών και καταστάσεων έκτακτης ανάγκης	μεσαία	υψηλή	υψηλή	υψηλή	πολύ υψηλή	αργή έναρξη	εθνική
Κίνδυνος για τις κοινότητες που είναι επιρρεπείς σε αυξανόμενη συχνότητα και ένταση φυσικών καταστροφών (ευάλωτες σε διάφορα ακραία φαινόμενα)	υψηλή	υψηλή	πολύ υψηλή	πολύ υψηλό	πολύ υψηλή	αργή έναρξη	περιφερειακή, τοπική

Πίνακας 42. Βασική εκτίμηση κινδύνου για την οικονομία, τη βιομηχανία και τον χρηματοπιστωτικό τομέα

Οικονομία, βιομηχανία και χρηματοπιστωτικός τομέας βασικών κινδύνων	Τρέχουσα εκτίμηση κινδύνου	Κοντινό μέλλον (2041-2070)		Μακρινό μέλλον (2071-2100)		Χρονική δυναμική	Χωρική μεταβλητότητα
		Αισιόδοξη	Απαισιόδοξη	Αισιόδοξη	Απαισιόδοξη		
Κίνδυνος δημοσιονομικής και ατομικής χρηματοπιστωτικής αστάθειας λόγω κλιματικών γεγονότων	χαμηλή	χαμηλή	μεσαία	μεσαία	υψηλή	αργή έναρξη	εθνική
Κίνδυνος αύξησης του κόστους ασφάλισης και απόσυρσης αντασφαλιστικών εταιρειών	μεσαία	μεσαία	υψηλή	υψηλή	πολύ υψηλή	αργή έναρξη	εθνική
Κίνδυνος χρηματοπιστωτικής αστάθειας και οικονομικής ύφεσης λόγω προβλημάτων υγείας, περιορισμών στις επιδόσεις εργασίας λόγω ακραίων συμβάντων (πυρκαγιά, καταπόνηση που σχετίζεται με τη θερμότητα και τη σκόνη στους ανθρώπους και θερμικό φορτίο σε υλικά και εγκαταστάσεις λειτουργίας), περιορισμοί στις καθιερωμένες μεθόδους παραγωγής και απώλεια/ μετατόπιση των υποδομών	χαμηλή	χαμηλή	μεσαία	μεσαία	υψηλή	αργή έναρξη, οξεία	εθνική

Πίνακας 43. Βασική εκτίμηση κινδύνου για τον τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας

Βασικός κίνδυνος	Τρέχουσα εκτίμηση κινδύνου	Κοντινό μέλλον (2041-2070)		Μακρινό μέλλον (2071-2100)		Χρονική δυναμική	Χωρική μεταβλητότητα
		Αισιόδοξη	Απαισιόδοξη	Αισιόδοξη	Απαισιόδοξη		
Κίνδυνος απώλειας εισοδήματος ή κατάρρευσης του κλάδου της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας	χαμηλή	μεσαία	μεσαία	μεσαία	υψηλή	αργή έναρξη	περιφερειακή, τοπική
Κίνδυνος απώλειας θαλάσσιας βιοποικιλότητας (π.χ. λόγω αύξησης της θερμοκρασίας, παρουσίας εισβλητικών ειδών, ή επέκτασης της τουριστικής περιόδου)	μεσαία	μεσαία	υψηλή	μεσαία	υψηλή	αργή έναρξη	εθνική, περιφερειακή

Πίνακας 44. Βασική εκτίμηση κινδύνου για τον δασικό τομέα

Βασικός κίνδυνος	Τρέχουσα εκτίμηση κινδύνου	Κοντινό μέλλον (2041-2070)		Μακρινό μέλλον (2071-2100)		Χρονική δυναμική	Χωρική μεταβλητότητα
		Αισιόδοξη	Απαισιόδοξη	Αισιόδοξη	Απαισιόδοξη		

Κίνδυνος απώλειας δασικών εκτάσεων και δασικού εδάφους λόγω δασικών πυρκαγιών	υψηλή	υψηλή	πολύ υψηλή	υψηλή	πολύ υψηλή	οξεία	περιφερειακή, τοπική
Κίνδυνος για τα φυσικά δάση και τα ενδημικά και σπάνια είδη λόγω της ξηρασίας και της ανομβρίας	μεσαία	υψηλή	πολύ υψηλή	υψηλή	πολύ υψηλή	αργή έναρξη	περιφερειακή, τοπική

Πίνακας 45. Βασική εκτίμηση κινδύνου για τον τομέα της υγείας

Βασικός κίνδυνος	Τρέχουσα εκτίμηση κινδύνου	Κοντινό μέλλον (2041-2070)		Μακρινό μέλλον (2071-2100)		Χρονική δυναμική	Χωρική μεταβλητότητα
		Αισιόδοξη	Απαισιόδοξη	Αισιόδοξη	Απαισιόδοξη		
Κίνδυνος για την ανθρώπινη υγεία από ακραία φαινόμενα (κύματα καύσωνα, άμμου και σκόνης, πλημμύρες, πυρκαγιές)	μεσαία	μεσαία	υψηλή	υψηλή	πολύ υψηλή	οξεία	περιφερειακή, τοπική
Κίνδυνος για τα συστήματα υγείας και ανεπαρκής παροχή ενέργειας για τη λειτουργία του συστήματος υγείας κατά τη διάρκεια ακραίων φαινομένων (πλημμύρες, καύσωνες, κύματα άμμου και σκόνης)	μεσαία	μεσαία	υψηλή	υψηλή	πολύ υψηλό	οξεία	εθνική, περιφερειακή
Κίνδυνος για την υγεία και τα μέσα διαβίωσης των ευάλωτων και μειονεκτουσών ομάδων, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών	υψηλή	υψηλή	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	αργή έναρξη, οξεία	εθνική
Κίνδυνος μεταβολής των ασθενειών που μεταδίδονται μέσω του αέρα, των εντόμων, των τροφίμων και του νερού	χαμηλή	μεσαία	μεσαία	υψηλή	υψηλή	αργή έναρξη, οξεία	εθνική
Κίνδυνος έλλειψης πρόσβασης σε δημόσιες υποδομές, έλλειψη αποχέτευσης (απομονωμένες περιοχές)	μεσαία	μεσαία	υψηλή	υψηλή	πολύ υψηλό	οξεία	εθνική, περιφερειακή

Πίνακας 46. Βασική εκτίμηση κινδύνου για το υδρολογικό καθεστώς και τον τομέα διαχείρισης των υδάτων

Βασικός κίνδυνος	Τρέχουσα εκτίμηση κινδύνου	Κοντινό μέλλον (2041-2070)		Μακρινό μέλλον (2071-2100)		Χρονική δυναμική	Χωρική μεταβλητότητα
		Αισιόδοξη	Απαισιόδοξη	Αισιόδοξη	Απαισιόδοξη		
Κίνδυνος για τον πληθυσμό και τις υποδομές σε περιοχές επιρρεπείς σε πλημμύρες	μεσαία	μεσαία	υψηλή	υψηλή	πολύ υψηλή	οξεία	τοπική
Κίνδυνος για την παροχή οικοσυστημικών υπηρεσιών από υδατικά συστήματα λόγω αλλαγών στα πρότυπα βροχοπτώσεων και μείωσης της ροής των υδάτων	υψηλή	υψηλή	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	αργή έναρξη	περιφερειακή

Κίνδυνος αύξησης των κοινωνικών συγκρούσεων λόγω της αυξανόμενης λειψυδρίας και της ζήτησης νερού	μεσαία	υψηλή	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	αργή έναρξη	εθνική, περιφερειακή
Κίνδυνος ασφάλειας για την παροχή νερού (πόσιμου και άρδευσης)	υψηλή	υψηλή	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	αργή έναρξη	περιφερειακή, τοπική

Πίνακας 47. Βασική εκτίμηση κινδύνου για τον τομέα των θαλάσσιων και παράκτιων περιοχών

Βασικός κίνδυνος	Τρέχουσα εκτίμηση κινδύνου	Κοντινό μέλλον (2041-2070)		Μακρινό μέλλον (2071-2100)		Χρονική δυναμική	Χωρική μεταβλητότητα
		Αισιόδοξη	Απαισιόδοξη	Αισιόδοξη	Απαισιόδοξη		
Κίνδυνος απώλειας τουριστικής αξίας και απειλής για τα μέσα διαβίωσης των παράκτιων κοινοτήτων	χαμηλή	μεσαία	υψηλή	μεσαία	πολύ υψηλή	αργή έναρξη	περιφερειακή
Κίνδυνος για την ανθρώπινη υγεία από αλλοιωμένη διαθεσιμότητα γλυκού νερού και ζημιές από καταιγίδες	χαμηλή	χαμηλή	μεσαία	μεσαία	υψηλή	αργή έναρξη	περιφερειακή, τοπική

Πίνακας 48. Βασική εκτίμηση κινδύνου για τον τομέα του εδάφους

Βασικός κίνδυνος	Τρέχουσα εκτίμηση κινδύνου	Κοντινό μέλλον (2041-2070)		Μακρινό μέλλον (2071-2100)		Χρονική δυναμική	Χωρική μεταβλητότητα
		Αισιόδοξη	Απαισιόδοξη	Αισιόδοξη	Απαισιόδοξη		
Κίνδυνος υποβάθμισης του εδάφους και απώλειας εδαφών λόγω διάβρωσης και ακραίων φαινομένων	υψηλή	υψηλή	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	αργή έναρξη, οξεία	περιφερειακή, τοπική
Κίνδυνος πλημμυρών από τη μειωμένη ικανότητα κατακράτησης νερού των εδαφών	μεσαία	υψηλή	πολύ υψηλή	υψηλή	πολύ υψηλή	αργή έναρξη, οξεία	περιφερειακή, τοπική
Κίνδυνος για την παροχή υπηρεσιών οικοσυστήματος εδάφους (π.χ. τριχοειδής ροή, διαθεσιμότητα νερού και θρεπτικών συστατικών για τα φυτά)	μεσαία	υψηλή	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	αργή έναρξη, οξεία	περιφερειακή, τοπική

Πίνακας 49. Βασική εκτίμηση κινδύνου για τον τομέα χωροταξικού σχεδιασμού

Βασικός κίνδυνος	Τρέχουσα εκτίμηση κινδύνου	Κοντινό μέλλον (2041-2070)		Μακρινό μέλλον (2071-2100)		Χρονική δυναμική	Χωρική μεταβλητότητα
		Αισιόδοξη	Απαισιόδοξη	Αισιόδοξη	Απαισιόδοξη		
Κίνδυνος για την ευημερία και την υγεία του ανθρώπου	μεσαία	μεσαία	υψηλή	υψηλή	πολύ υψηλή	αργή έναρξη	περιφερειακή, τοπική
Κίνδυνος για την οικονομική παραγωγικότητα από την απεριόριστη αστική εξάπλωση (απώλεια γεωργικής γης) και την κακοδιαχείριση των αστικών χώρων πρασίνου	υψηλή	υψηλή	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	αργή έναρξη	περιφερειακή
Κίνδυνος για οικισμούς και ανθρωπογενείς δομές (π.χ. κοντά σε ακτές από διάβρωση και καταγίδες)	χαμηλή	μεσαία	υψηλή	υψηλή	πολύ υψηλή	αργή έναρξη, οξεία	περιφερειακή, τοπική

Πίνακας 50. Βασική εκτίμηση κινδύνου για τον τομέα του τουρισμού

Βασικός κίνδυνος	Τρέχουσα εκτίμηση κινδύνου	Κοντινό μέλλον (2041-2070)		Μακρινό μέλλον (2071-2100)		Χρονική δυναμική	Χωρική μεταβλητότητα
		Αισιόδοξη	Απαισιόδοξη	Αισιόδοξη	Απαισιόδοξη		
Κίνδυνος αύξησης του κόστους για τους τουριστικούς παρόχους (προσαρμογή, ενέργεια, νερό, εργασία κ.λπ.)	χαμηλή	μεσαία	μεσαία	μεσαία	υψηλή	αργή έναρξη	τοπική
Κίνδυνος νεοεμφανιζόμενων, ανταγωνιστικών προορισμών	χαμηλή	μεσαία	υψηλή	υψηλή	πολύ υψηλή	αργή έναρξη	εθνική
Κίνδυνος απώλειας της τουριστικής ελκυστικότητας λόγω της ακραίας ζέστης και άλλων ακραίων φαινομένων (επεισόδια σκόνης, πυρκαγιές)	χαμηλή	μεσαία	υψηλή	υψηλή	πολύ υψηλή	οξεία	περιφερειακή

Πίνακας 51. Βασική εκτίμηση κινδύνου για τον τομέα των μεταφορών, των υποδομών και των κτιρίων

Βασικός κίνδυνος	Τρέχουσα εκτίμηση κινδύνου	Κοντινό μέλλον (2041-2070)		Μακρινό μέλλον (2071-2100)		Χρονική δυναμική	Χωρική μεταβλητότητα
		Αισιόδοξη	Απαισιόδοξη	Αισιόδοξη	Απαισιόδοξη		
Κίνδυνος απώλειας μέσων διαβίωσης και εισοδήματος λόγω ζημιών σε υποδομές και κτίρια	μεσαία	μεσαία	υψηλή	υψηλή	πολύ υψηλή	οξεία	εθνική

Κίνδυνος για την ανθρώπινη άνεση και υγεία λόγω της αυξημένης θερμότητας στα αστικά κέντρα και τα κτίρια	μεσαία	υψηλή	υψηλή	πολύ υψηλή	πολύ υψηλή	οξεία	περιφερειακή
Κίνδυνος μείωσης των δημόσιων πόρων λόγω της αύξησης του κόστους συντήρησης των υποδομών	χαμηλή	μεσαία	υψηλή	υψηλή	πολύ υψηλή	αργή έναρξη, οξεία	εθνική

Παράρτημα Δ: Συνοπτικός πίνακας μέτρων

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
AGRI 1n	Διασφάλιση ότι τα επόμενα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ της Κύπρου αξιοποιούν στο έπακρο τα χρηματοδοτικά προγράμματα της ΕΕ για την προσαρμογή του τομέα στην κλιματική αλλαγή	Να γίνει ο τομέας ανθεκτικότερος στην κλιματική αλλαγή	Η νέα ΚΓΠ σε επίπεδο ΕΕ θα τεθεί σε ισχύ το 2027. Αναμένεται ότι η συνολική δομή δεν θα μεταβληθεί σε σύγκριση με την τρέχουσα. Οι νέοι κανόνες θα πρέπει να ενεργοποιηθούν κατά το μέγιστο δυνατό για την προσαρμογή του τομέα στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Για τον σκοπό αυτό, θα πρέπει να είναι έτοιμη μια λεπτομερέστερη αξιολόγηση SWOT των υφιστάμενων μέτρων και μια λεπτομερής CRVA.	ΤΓ	BIODIV 2n BIODIV 4n BIODIV 5 BIODIV 6n AGRI 6 SOIL 1
AGRI 2n	Ανάπτυξη πιλοτικών έργων για τη χρήση αφαλατωμένου νερού για άρδευση με φωτοβολταϊκή ενέργεια	Παροχή νερού στον τομέα από βιώσιμη αφαλάτωση	Η αφαλάτωση που βασίζεται στη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας μπορεί να προσφέρει έναν βιώσιμο τρόπο παραγωγής γλυκού νερού. Αναμένεται να καταστεί οικονομικά ελκυστική καθώς το κόστος των ανανεώσιμων τεχνολογιών συνεχίζει να μειώνεται και οι τιμές των ορυκτών καυσίμων συνεχίζουν να αυξάνονται.	TAY Υπηρεσία Ενέργειας ΤΓ	WAT 3
AGRI 3n	Ενθάρρυνση κοινοτήτων να υιοθετήσουν ορθές πρακτικές διαχείρισης της γης και να αλλάξουν τη χρήση του εδάφους, των μεθόδων καλλιέργειας και των ποικιλιών	Ενίσχυση της ανθεκτικότητας της γεωργίας	Ένα Πρόγραμμα για την Υγεία του Εδάφους βασισμένο στην κοινότητα έχει ως στόχο να ενδυναμώσει τις τοπικές κοινότητες να υιοθετήσουν βιώσιμες πρακτικές διαχείρισης της γης μέσω της εκπαίδευσης, των κινήτρων και της υποστήριξης. Βασικά συστατικά: Α. Αξιολόγηση της υγείας του εδάφους: <ul style="list-style-type: none"> Ολοκληρωμένες αξιολογήσεις της υγείας του εδάφους για τον προσδιορισμό των βασικών συνθηκών και τον προσδιορισμό των τομέων που επιδέχονται βελτίωση. Παροχή στους γεωργούς λεπτομερών εκθέσεων και συστάσεων για το έδαφος. Β. Εκπαίδευση και κατάρτιση: <ul style="list-style-type: none"> Εργαστήρια, επιδείξεις και ημέρες στο πεδίο σχετικά με τις πρακτικές βιώσιμης διαχείρισης της γης, συμπεριλαμβανομένης της αμειψισποράς, της καλλιέργειας κάλυψης, της μειωμένης άροσης, της γεωργίας ακριβείας, της ολοκληρωμένης διαχείρισης επιβλαβών οργανισμών, της διαχείρισης θρεπτικών ουσιών. Συνεργασία με τοπικά πανεπιστήμια ή τις υπηρεσίες γεωργικών εφαρμογών για την παροχή εξειδικευμένων γνώσεων. Γ. Οικονομικά κίνητρα: <ul style="list-style-type: none"> Εφαρμογή προγραμμάτων επιμερισμού του κόστους για τη στήριξη των αγροτών στην υιοθέτηση νέων πρακτικών. Προσφορά φορολογικών ελαφρύνσεων ή εκπτώσεων για την εφαρμογή πρακτικών εμπλουτισμού εδάφους. Παροχή πρόσβασης σε δάνεια χαμηλού επιτοκίου για την αγορά εξοπλισμού ή την εφαρμογή μέτρων διατήρησης. Δ. Μάθηση μεταξύ ομοτίμων:	ΤΓ	GOV 2n GOV 3n SOIL 3

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
			<ul style="list-style-type: none"> Δημιουργία ενός δικτύου επιτυχημένων αγροτών που μπορούν να καθοδηγούν και να μοιράζονται τις εμπειρίες τους με άλλους. Οργάνωση εκδρομών σε αγροκτήματα και επιτόπιες επισκέψεις για παρουσίαση επιτυχημένων πρακτικών. <p>Ε. Πιστοποίηση και πριμοδοτήσεις αγοράς:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ανάπτυξη ενός προγράμματος πιστοποίησης της υγείας του εδάφους για την αναγνώριση των γεωργών που πληρούν συγκεκριμένα πρότυπα (σύνδεση με τον τουρισμό). Δημιουργία διαύλων αγοράς για πιστοποιημένα προϊόντα για την εξασφάλιση υψηλότερων τιμών. <p>ΣΤ. Συλλογή και παρακολούθηση δεδομένων:</p> <ul style="list-style-type: none"> Παρακολούθηση της υιοθέτησης βιώσιμων πρακτικών και μέτρηση των επιπτώσεων τους στην υγεία του εδάφους. Χρήση δεδομένων προς βελτίωση των παρεμβάσεων του προγράμματος και ενημέρωση των αποφάσεων πολιτικής. <p>Ζ. Κοινωνική Εμπλοκή:</p> <ul style="list-style-type: none"> Συμμετοχή των τοπικών ενδιαφερόμενων φορέων, συμπεριλαμβανομένων των αγροτών, των ιδιοκτητών γης και των ηγετών των τοπικών αρχών στην ανάπτυξη και εφαρμογή του προγράμματος. Δημιουργία συνεργασιών με τοπικές επιχειρήσεις, οργανισμούς και κυβερνητικές υπηρεσίες για την υποστήριξη του προγράμματος. 		
AGRI 4	Ανάπτυξη υποδομών που θα διευκολύνουν τη χρήση του ανακυκλωμένου νερού στη γεωργία και θα παράσχουν κίνητρα για τη χρήση του από τους γεωργούς	Αντιμετώπιση της έλλειψης υδροδότησης για αρδευτικούς σκοπούς	<p>A. Ανάπτυξη αγωγών/ υποδομών δικτύου που διευκολύνει τη χρήση ανακυκλωμένου νερού στη γεωργία, με ιδιαίτερη έμφαση στις περιοχές όπου υπάρχει υψηλή ζήτηση.</p> <p>B. Παροχή κινήτρων για τη χρήση του στη γεωργία (δηλαδή μέσω της χαμηλότερης τιμολόγησης) και ταυτόχρονα παροχή αποτελεσματικών αντικινήτρων (π.χ. πρόστιμα) για τη χρήση υπόγειων υδάτων για την άρδευση περιοχών πρασίνου.</p> <p>Γ. Εφαρμογή αυστηρών προληπτικών μέτρων και παρακολούθηση της ποιότητας των επεξεργασμένων αστικών λυμάτων, ώστε να αποφευχθεί η επιβάρυνση στο περιβάλλον, στη δημόσια υγεία και στη γεωργία.</p> <p>Δ. Εκστρατείες ενημέρωσης των γεωργών σχετικά με:</p> <ol style="list-style-type: none"> Την ανάγκη χρήσης του πόρου και τα οφέλη που προκύπτουν από τη χρήση του, όπως η αύξηση της παραγωγής, το περιβαλλοντικό κόστος της εξάντλησης των υπόγειων υδάτων και τη διασφάλιση της ποιότητας του ανακυκλωμένου νερού για την αύξηση της κοινωνικής αποδοχής. 	TAY	WAT 3 WAT 8

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
AGRI 5	Προσδιορισμός και προώθηση της χρήσης ιθαγενούς και άλλου γενετικού υλικού (φυτών και ζώων) προσαρμοσμένου στις εδαφοκλιματικές συνθήκες που θα επιφέρει η κλιματική αλλαγή	Αντιμετώπιση των αβιοτικών πιέσεων (ξηρασία και υψηλές θερμοκρασίες) και ενίσχυση της ανθεκτικότητας της γεωργίας και της κτηνοτροφίας στην κλιματική αλλαγή	<p>A. Προώθηση της έρευνας για τον εντοπισμό κατάλληλου ιθαγενούς ή άλλου αβιοτικού ανθεκτικού γενετικού υλικού μέσω εθνικών προγραμμάτων γενετικής βελτίωσης.</p> <p>B. Διατήρηση εγγενούς γενετικού υλικού στην Τράπεζα Σπόρων και προώθηση της χρήσης του.</p> <p>Γ. Ενημέρωση των γεωργών σχετικά με την επιλογή του γενετικού υλικού που είναι το πλέον κατάλληλο για τις κλιματικές συνθήκες της περιοχής τους.</p> <p>Δ. Ενίσχυση των κινήτρων μέσω των Προγραμμάτων Αγροτικής Ανάπτυξης για την καλλιέργειά τους.</p> <p>E. Διατήρηση και ενίσχυση μέτρων για την προστασία και την ορθολογική διαχείριση των τοπικών κτηνοτροφικών φυλών που έχουν προσαρμοστεί στις κυπριακές συνθήκες με την πάροδο του χρόνου.</p> <p>ΣΤ. Χρήση μεικτών συστημάτων γεωργικής και ζωικής παραγωγής, ανάλογα με τις συνθήκες κάθε περιοχής, και εφαρμογή μέτρων για την προστασία και τη βιώσιμη διατήρησή τους.</p> <p>Z. Προώθηση της έρευνας για τον χαρακτηρισμό και τη βελτίωση της ανθεκτικότητας και της προσαρμοστικότητας των ιθαγενών φυλών ζώων στην κλιματική αλλαγή.</p> <p>H. Ενίσχυση των συστημάτων παραγωγής με βιολογικά εργαλεία που προωθούν την ανταπόκριση των ποικιλιών που προκύπτουν από εθνικά προγράμματα βελτίωσης της αβιοτικής καταπόνησης.</p>	ΤΓ	
AGRI 6	Βελτίωση της αποδοτικότητας στη χρήση του νερού για άρδευση με την εφαρμογή ορθολογικού σχεδιασμού άρδευσης, την υιοθέτηση πιο προηγμένων συστημάτων άρδευσης και την επαρκή διατήρηση των υφιστάμενων συστημάτων	Αντιμετώπιση της έλλειψης υδροδότησης για αρδευτικούς σκοπούς	<p>A. Λειτουργία/ ενίσχυση συστήματος ενημέρωσης των γεωργών σχετικά με τον αρδευτικό σχεδιασμό και τις υδατικές ανάγκες των καλλιεργειών.</p> <p>B. Ενίσχυση των κινήτρων για την εφαρμογή σχετικών μέτρων μέσω του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης.</p> <p>Γ. Συντήρηση των υφιστάμενων συστημάτων βελτιωμένης άρδευσης.</p> <p>Δ. Έρευνα για την υιοθέτηση νέων ακόμα πιο αποτελεσματικών συστημάτων άρδευσης, όπως η υπόγεια άρδευση και ο έλεγχος αυτών σε τοπικές συνθήκες για την επιλογή της καταλληλότερης τεχνολογίας για κάθε καλλιέργεια.</p> <p>E. Διερεύνηση της δυνατότητας υιοθέτησης της μεθόδου ελλειμματικής άρδευσης για συγκεκριμένες καλλιέργειες, σε περιοχές με μειωμένη διαθεσιμότητα νερού.</p> <p>ΣΤ. Συνέχιση της παροχής οικονομικής και τεχνικής στήριξης στους γεωργούς για την επιλογή/ εγκατάσταση/ συντήρηση των συστημάτων άρδευσης.</p>	ΤΓ TAY	AGRI 1
AGRI 7	Προώθηση της έρευνας για τη μελέτη των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στη γεωργία και την κτηνοτροφία	Αντιμετώπιση των αλλαγών στην απόδοση των καλλιεργειών και στην κτηνοτροφία	<p>A. Προώθηση της έρευνας για την επικαιροποίηση ή την επέκταση των γνώσεων σχετικά με την εκτίμηση των κινδύνων (κινδύνων, έκθεσης, ευπάθειας) και των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής σχετικά με:</p> <ul style="list-style-type: none"> • τους κύριους τύπους καλλιεργειών και την απόδοση συγκεκριμένων καλλιεργειών οικονομικής σημασίας για την Κύπρο, χρησιμοποιώντας 	Ινστιτούτο Γεωργικών Ερευνών	

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
			<p>μοντέλα προσομοίωσης καλλιεργειών που συνδυάζουν κλιματικά, μετεωρολογικά, εδαφολογικά και καλλιεργητικά δεδομένα για τον προσδιορισμό του βαθμού επίπτωσης·</p> <ul style="list-style-type: none"> • παραγωγικότητα του ζωικού κεφαλαίου και κόστος για τους κτηνοτρόφους· • είδη ιχθύων· • παράσιτα και ασθένειες· • τον τομέα των τροφίμων, συμπεριλαμβανομένης της αλληλεξάρτησης όλων των στοιχείων του συστήματος τροφίμων. <p>Β. Ενσωμάτωση αυτής της γνώσης σε σχέδια, κανονισμούς και στρατηγικές αυτών των τομέων.</p> <p>Γ. Προσδιορισμός έγκαιρων μέτρων προσαρμογής</p>		
AGRI 8	Ανάπτυξη/ βελτίωση συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης ακραίων καιρικών φαινομένων για τη γεωργία	Αύξηση των μέτρων προστασίας που λαμβάνονται από γεωργούς των οποίων η απόφαση στηρίζεται σε έγκαιρες και έγκυρες πληροφορίες για ακραία καιρικά φαινόμενα	Για τις υπαίθριες καλλιέργειες, η ανάπτυξη ή η βελτίωση συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης ακραίων καιρικών συνθηκών θεωρείται αποτελεσματικό μέτρο για την αντιμετώπιση ακραίων καιρικών φαινομένων. Τα συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης βοηθούν στην ενημέρωση των γεωργών για τα επικείμενα καιρικά φαινόμενα ώστε να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για την έγκαιρη προστασία των καλλιεργειών τους.	Κρίνεται αναγκαία ιδιωτική πρωτοβουλία ΤΜ Πολιτική Άμυνα	DRM 4n
AGRI 9	Παροχή ειδικών συμβουλών και κατάρτισης σχετικά με την προσαρμογή των καλλιεργειών στην κλιματική αλλαγή και δημιουργία φόρουμ για την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ της διοίκησης και των γεωργικών επαγγελματιών	Αναβάθμιση και ενίσχυση του δικτύου συμβουλευτικής προς γεωργούς και κατάρτισης για την προσαρμογή των καλλιεργειών στην κλιματική αλλαγή	Οι γεωργοί χρειάζονται πολύπλευρες γεωργικές συμβουλές τόσο σε σχέση με τα διαθέσιμα μέτρα προσαρμογής που μπορούν να εφαρμόσουν στα αναπτυσσόμενα συστήματά τους, όσο και σε σχέση με τις καιρικές συνθήκες ή το κλίμα εν γένει (π.χ. δελτία καιρού, εποχιακές προβλέψεις και μακροπρόθεσμες προβλέψεις των τάσεων της κλιματικής αλλαγής). Καθώς οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής γίνονται πιο έντονες, καθίσταται επιτακτική η αναβάθμιση των γεωργικών συμβουλών, δεδομένης της ανάγκης προσαρμογής του γεωργικού τομέα στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Ωστόσο, οι βελτιωμένες συμβουλευτικές υπηρεσίες δεν θα παρέχουν πλέον «ενιαίες λύσεις» ή στατικές συμβουλές (π.χ. πακέτα λίπανσης). Αντιθέτως, θα πρέπει να υπάρχει συνεργασία μεταξύ των παρόχων συμβουλευτικών υπηρεσιών (επαρχιακά γεωργικά γραφεία και ιδιωτικοί σύμβουλοι) με δημόσια και ιδιωτικά ερευνητικά κέντρα προκειμένου να διαδοθούν αποτελεσματικότερα οι παραγόμενες γνώσεις στους γεωργούς.	ΤΓ	GOV 1 GOV 2n
BIODIV 1	Δημιουργία βάσης δεδομένων για τη βιοποικιλότητα της Κύπρου με έμφαση στα ενδημικά, σπάνια και ευάλωτα είδη και οικοτόπους	Σκοπός του μέτρου αυτού είναι η επικαιροποίηση και βελτίωση της τρέχουσας βάσης γνώσεων στην	Το μέτρο αυτό προτείνει τη δημιουργία μιας ψηφιακής και διαδικτυακής βάσης δεδομένων όπου θα συλλέγονται δεδομένα σχετικά με τους τύπους οικοσυστημάτων, τους οικοτόπους, τα δεδομένα πληθυσμού, την κατανομή του πληθυσμού και τη γενετική ποικιλότητα των ειδών που ζουν στην Κύπρο, με έμφαση στα ενδημικά, σπάνια και ευάλωτα είδη, και είδη και οικοτόπους προτεραιότητας.	ΤΠ, ΥΓΑΑΠ	BIODIV 3 FISH 1

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
		Κύπρο σχετικά με τη βιοποικιλότητα και τις τάσεις των ειδών και των οικοτόπων σε σχέση με την κλιματική αλλαγή, ώστε να γίνεται έγκαιρη ενημέρωση στην εφαρμογή των μέτρων προσαρμογής για τη διατήρησή τους.			
BIODIV 2n	Προσδιορισμός και ανάπτυξη συμβατικών, κανονιστικών και χρηματοδοτικών εργαλείων για την ενίσχυση πρακτικών χρήσης γης συμβατές με τη διατήρηση της βιοποικιλότητας στο πλαίσιο της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή	Δημιουργία και διατήρηση φιλικών προς τη βιοποικιλότητα οικοτόπων μέσω συνεργασιών με ιδιώτες ιδιοκτήτες γης	Ένα μεγάλο εμπόδιο για την αποτελεσματική διαχείριση των περιοχών Natura 2000 και τη διατήρηση της βιοποικιλότητας στην Κύπρο είναι η δομή ιδιοκτησίας γης. Οι περισσότερες περιοχές, εκτός των κρατικών δασών, έχουν υψηλό ποσοστό ιδιωτών ιδιοκτητών. Είναι σημαντικό να διατυπωθούν μηχανισμοί που να επιτρέπουν τη συνεργασία με επιστασία ιδιωτική γης. Υπάρχουν ορισμένα σχετικά μέτρα στα σχέδια αγροτικής ανάπτυξης, αλλά αυτά πρέπει να επεκταθούν. Για την εφαρμογή του μέτρου αυτού απαιτούνται οι ακόλουθες δράσεις: Α. Χαρτογράφηση ιδιωτικών εκτάσεων, Β. διενέργεια οικονομικών αποτιμήσεων, Γ. ανάπτυξη νομικού πλαισίου ώστε να καταστεί δυνατή η σύναψη συμφωνιών για την Επιστασία Γης (<i>Land Stewardship</i>) Δ. ανάπτυξη οικονομικών κινήτρων για την ενθάρρυνση της επιστασίας ιδιωτικής γης. Βλ. μέτρα στρατηγικού σχεδίου της ΚΓΠ ΑΑ 4.3.3, ΑΑ 1.3 ⁹ Ορισμένα πρώτα βήματα βρίσκονται σε εξέλιξη μέσω του LIFE IP Physis (π.χ. δράσεις Α.3, C.6, C.11).	Θα πρέπει να αποφασιστεί	AGRI 1
BIODIV 3	Προώθηση μελετών σχετικά με τις αναμενόμενες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στη χλωρίδα, την πανίδα και τη γεωλογική κληρονομιά της Κύπρου, καθώς και στη δομή και τη λειτουργία των χερσαίων και θαλάσσιων	Καταγραφή όλων των επιπτώσεων στη βιοποικιλότητα και τις οικοσυστημικές υπηρεσίες	Στο πλαίσιο του μέτρου αυτού, προτείνεται η προώθηση της έρευνας για τη βιοποικιλότητα και την κλιματική αλλαγή μέσω των ακόλουθων δράσεων: Α. Μελέτη σχετικά με την ευπάθεια των οικοσυστημάτων υπό το πρίσμα της κλιματικής αλλαγής Β. Παρακολούθηση των βιοτικών και αβιοτικών παραμέτρων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή. Γ. Παρακολούθηση της φαινολογίας των ειδών στην κλιματική αλλαγή.	Όλες οι αρμόδιες Αρχές με τη συνεργασία του Υφυπουργείου Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής	BIODIV 1 BIODIV 8 BIODIV 9 BIODIV 10n

⁹ Στρατηγικό σχέδιο της Κύπρου για την Κοινή Γεωργική Πολιτική <http://www.paa.gov.cy/moa/paa/paa.nsf/All/7CAC61CDF0EC6FC1C22589400045E432>

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
	οικοσυστημάτων στα οποία ανήκουν.		<p>Δ. Παρακολούθηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στη δραστηριότητα των μικροοργανισμών στους οποίους οφείλονται οι οικοσυστημικές υπηρεσίες.</p> <p>Ε. Παρακολούθηση ιδιαίτερα ευάλωτων/ ευαίσθητων τύπων οικοτόπων και ειδών και των οικοτόπων τους.</p> <p>ΣΤ. Ενσωμάτωση ερευνητικών θεμάτων σχετικά με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στη βιοποικιλότητα και την προσαρμογή, στις προτεραιότητες των σχετικών πανεπιστημίων και ερευνητικών ιδρυμάτων της χώρας και σε άλλα συγχρηματοδοτούμενα ευρωπαϊκά και διεθνή ερευνητικά προγράμματα.</p> <p>Ζ. Διασφάλιση της δέσμευσης των αναγκαίων πόρων για τη χρηματοδότηση της έρευνας.</p>		
BIODIV 4n	Βελτίωση της ποιότητας των υδάτων, διατήρηση των υδάτινων οικοσυστημάτων και ενσωμάτωση της ανθεκτικότητας των υδάτινων οικοσυστημάτων στις δημόσιες πολιτικές και τα τομεακά σχέδια	Επίτευξη των στόχων της ΟΠΥ	Πλήρης εφαρμογή του προγράμματος μέτρων που καθορίζεται στο πλαίσιο του 3 ^{ου} ΣΔΛΑΠ και των ακόλουθων σχεδίων διαχείρισης, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της ΟΠΥ.	ΤΑΥ, ΥΓΑΑΠ	AGRI 1 FISH 1 WAT 7n WAT 9n
BIODIV 5	Προστασία, διατήρηση και ορθή διαχείριση των σημαντικών φυσικών υδροτόπων της Κύπρου	Αντιμέτωπιση του κινδύνου υποβάθμισης των εξαρτώμενων από το νερό οικοσυστημάτων, λόγω της μειωμένης υγρασίας και ξήρανσης του εδάφους, των επεισοδίων ξηρασίας, των μειωμένων ποσοτήτων νερού και της αυξημένης ζήτησης νερού από την κοινωνία, αλλά και λόγω άλλων έργων, όπως τουριστικές εγκαταστάσεις και δραστηριότητες, αστικοποίηση και συναφείς υποδομές (π.χ. οδικό δίκτυο).	Δράσεις για την ενίσχυση και την προστασία υδροτόπων, ποταμών (κυρίως εκβολών) και παράκτιων οικοσυστημάτων, με έμφαση στο σύμπλεγμα Αλυκών Λάρνακας, στις λίμνες Παραλιμνίου και Ορόκλινης, που αποτελούν τους τρεις κύριους φυσικούς υδροτόπους της Κύπρου, καθώς και σε παραθαλάσσιους οικοτόπους, κυρίως αμμοθίνες.	ΤΠ, ΥΓΑΑΠ	AGRI 1
BIODIV 6n	Διατήρηση, αποκατάσταση και ενίσχυση της υδρο-	Αποκατάσταση της υδρογεωμορφολογικής	Ο καλύτερος τρόπος για την αποκατάσταση της οικολογικής συνέχειας είναι η υλοποίηση δράσεων όπως:	ΤΠ, ΥΓΑΑΠ	AGRI 1 FISH 1

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
	γεωμορφολογικής και οικολογικής συνέχειας των ποτάμιων οικοσυστημάτων	συνέχειας των ποτάμιων οικοσυστημάτων	<p>A. Μείωση του μεγέθους ορισμένων υδραυλικών έργων.</p> <p>B. Ενίσχυση της συνέχειας των ποταμών με την κατάργηση των μικρών φραγμάτων με προτεραιότητα σε αυτά που είναι εκτός χρήσης, όπως απαιτείται από την νομοθεσία για την Αποκατάσταση της Φύσης, βελτιώνοντας τις διασταυρώσεις με δρόμους.</p> <p>Γ. Δημιουργία ανοιγμάτων.</p> <p>Δ. Εγκατάσταση διατάξεων διέλευσης για μεταναστευτικά ψάρια (διαδρομές ψαριών, ράμπες, υδατορέματα παράκαμψης κ.λπ.).</p> <p>E. Αποκατάσταση κοιτών και όχθων ποταμών.</p> <p>ΣΤ. Κατάλληλα μέτρα διαχείρισης, όπως το προσωρινό άνοιγμα θυρών πλημμύρας για την ενίσχυση της μεταφοράς ιζημάτων.</p> <p>Z. Γεωργικές πρακτικές πιο φιλικές προς το περιβάλλον.</p> <p>H. Υιοθέτηση νέων σχεδίων οδικών διασταυρώσεων που είναι λιγότερο επεμβατικά στον διάδρομο του ποταμού και διατηρούν μακροπρόθεσμα τα φυσικά χαρακτηριστικά, τη διατομή και τη συνδεσιμότητα του ποταμού.</p>		
BIODIV 7	Σχέδια δράσης για την προστασία των ειδών και των οικοτόπων τους που απειλούνται από την κλιματική αλλαγή	Προστασία οικοτόπων και ειδών λαμβάνοντας υπόψη τις αρνητικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής	<p>Το μέτρο αυτό προβλέπει:</p> <p>A. Ανάπτυξη Εθνικών Σχεδίων Δράσης για την προστασία των οικοτόπων, της χλωρίδας και της πανίδας της Κύπρου, με έμφαση στα απειλούμενα είδη και οικοτόπους και στα πλέον ευάλωτα στην κλιματική αλλαγή.</p> <p>B. Προσαρμογή των υφιστάμενων σχεδίων δράσης που είναι ήδη διαθέσιμα για να εξεταστεί ο κίνδυνος της κλιματικής αλλαγής.</p>	ΥΓΑΑΠ	BIODIV 3 BIODIV 10n
BIODIV 8	Ανάλυση της ευπάθειας των οικοσυστημάτων (δομή και λειτουργίες) και των υπηρεσιών τους στην κλιματική αλλαγή, με έμφαση στις προστατευόμενες περιοχές και στο δίκτυο Natura 2000	Προστασία σε επίπεδο οικοσυστημάτων (οικοτόπων και ειδών) και των λειτουργιών τους, λαμβανομένων υπόψη των αρνητικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής	<p>Η δράση 5 της Στρατηγικής Βιοποικιλότητας της ΕΕ με ορίζοντα το 2020 καλεί τα κράτη μέλη να χαρτογραφήσουν και να αξιολογήσουν την κατάσταση των οικοσυστημάτων και των υπηρεσιών τους στην εθνική τους επικράτεια με τη βοήθεια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.</p> <p>A. Χαρτογράφηση και αξιολόγηση της οικολογικής κατάστασης των οικοσυστημάτων και των υπηρεσιών τους και επικαιροποίηση των βάσεων δεδομένων για τη βιοποικιλότητα (π.χ. ΤΕΔ). Η Επιτροπή έχει αναπτύξει μια συνεκτική προσέγγιση για τη μέτρηση της κατάστασης 12 διαφορετικών οικοσυστημάτων, χερσαίων, γλυκού νερού και θαλάσσιων, που καλύπτουν ολόκληρη την ΕΕ. Αυτό που αναπτύχθηκε για την Κύπρο στο LIFE IP είναι περιορισμένου βάθους και χωρικής κλίμακας. Σύμφωνα με τις εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές, το μέτρο αυτό θα αναθεωρήσει την ΧΑΟΥ της Κύπρου λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους για την κλιματική αλλαγή και την προσαρμογή.</p> <p>B. Διατήρηση ή ενίσχυση της οικολογικής συνοχής, τόσο της διασυνδεσιμότητας — συνδεσιμότητας εντός της προστατευόμενης περιοχής (ΠΠ), διασφαλίζοντας ότι κάθε ΠΠ δεν είναι κατακερματισμένη ενόψει της κλιματικής αλλαγής, και διασυνδεσιμότητα — διασφαλίζοντας ότι οι ΠΠ αποτελούν μέρος ενός καλά</p>	ΤΠ	BIODIV 3

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
			συνδεδεμένου δικτύου. Οι οικολογικοί διάδρομοι διαδραματίζουν καίριο ρόλο στη διευκόλυνση των κινήσεων/ της επέκτασης/ της διασποράς σε κατάλληλες περιοχές εκτός του δικτύου Natura 2000.		
BIODIV 9	Αντιμετώπιση του κινδύνου χωροκατακτητικών ξένων ειδών	Αντιμετώπιση των αυξημένων κινδύνων εισαγωγής και εξάπλωσης χωροκατακτητικών ξένων ειδών λόγω της κλιματικής αλλαγής	<p>A. Χαρτογράφηση και αξιολόγηση της κατάστασης των χωροκατακτητικών ξένων ειδών (υπό εκτέλεση σε μερικό βαθμό).</p> <p>B. Κατάρτιση και εφαρμογή σχεδίων δράσης για την αντιμετώπιση των οδών εισαγωγής και εξάπλωσης χωροκατακτητικών ξένων ειδών Ενωσιακού ενδιαφέροντος (υπό εκπόνηση).</p> <p>Γ. Οι επίσημοι έλεγχοι διενεργούνται στους επίσημους Συνοριακούς Σταθμούς Ελέγχου. Το Τμήμα Τελωνείων και το Τμήμα Γεωργίας συμμετέχουν στις διαδικασίες ελέγχου.</p> <p>Δ. Σύστημα επιτήρησης και παρακολούθηση χωροκατακτητικών ξένων ειδών Ενωσιακού ενδιαφέροντος για την πρόληψη της εξάπλωσής τους.</p> <p>E. Εθνικός κατάλογος χωροκατακτητικών ξένων ειδών και μέτρα διαχείρισης για την πρόληψη της εξάπλωσής τους (υπό εκπόνηση).</p> <p>ΣΤ. Μέτρα διαχείρισης για χωροκατακτητικά ξένα είδη Ενωσιακού ενδιαφέροντος που έχουν εξαπλωθεί στην Κύπρο (ετοιμάζονται σχέδια δράσης).</p>	ΤΠ, ΥΓΑΑΠ με άλλες αρχές	BIODIV 3
BIODIV 10n	Πρώθηση της εισαγωγής κριτηρίων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή κατά τον σχεδιασμό και τη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών	Πρώθηση προσαρμοστικού σχεδιασμού και διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών	<p>Η πρώθηση του προσαρμοστικού σχεδιασμού και της διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών μπορεί να περιλαμβάνει μέτρα όπως:</p> <p>A. Πρώθηση της ανάπτυξης πιλοτικών έργων για την ενσωμάτωση των κριτηρίων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στον σχεδιασμό και/ ή τη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών.</p> <p>B. Διευκόλυνση της κατάρτισης του προσωπικού που εργάζεται σε προστατευόμενες περιοχές σχετικά με τις επιπτώσεις, τους κινδύνους και την προσαρμογή.</p> <p>Γ. Διεξαγωγή προοπτικής αναθεώρησης των δικτύων προστατευόμενων περιοχών στο πλαίσιο της κλιματικής αλλαγής.</p> <p>Δ. Ανάλυση των προβλεπόμενων επιπτώσεων των διάφορων σεναρίων κλιματικής αλλαγής στην κατανομή των οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος.</p> <p>E. Επικαιροποίηση των κατευθυντήριων γραμμών διατήρησης του δικτύου Natura 2000 ώστε να λαμβάνεται περισσότερο υπόψη η κλιματική αλλαγή.</p>	ΤΠ, ΥΓΑΑΠ	BIODIV 3 GOV 1 GOV 2n
CULT 1n	Προσδιορισμός των στοιχείων της πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας που είναι πιο ευάλωτα στην κλιματική αλλαγή και καθορισμός πιθανών στρατηγικών προσαρμογής	Απόκτηση βαθύτερης, πιο τοπικής κατανόησης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στην πολιτιστική κληρονομιά. Προσδιορισμός στοιχείων της πολιτιστικής	<p>A. Διεξαγωγή μελετών για την απόκτηση βαθύτερης, πιο τοπικής κατανόησης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στην πολιτιστική κληρονομιά. Οι προηγούμενες εκτιμήσεις κινδύνου για την Κύπρο έχουν συνδέσει την απώλεια της πολιτιστικής κληρονομιάς κυρίως με την αύξηση των πλημμυρικών φαινομένων. Ωστόσο, άλλες κλιματικές επιπτώσεις, όπως η λειψυδρία, οι πυρκαγιές, οι αυξανόμενες θερμοκρασίες, η αύξηση της ξηρασίας, η άνοδος της στάθμης της θάλασσας, οι κατολισθήσεις, η διάβρωση και η απερίμωση θα επηρεάσουν επίσης, άμεσα ή έμμεσα, την πολιτιστική κληρονομιά. Ιδιαίτερα οι</p>	ΤΑ Υφυπουργείου Πολιτισμού	GOV 1n

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
		κληρονομιάς της Κύπρου που είναι πιο ευάλωτα στην κλιματική αλλαγή και προσδιορισμός στρατηγικών προσαρμογής.	<p>αρχαιολογικοί χώροι κοντά στις ακτές απειλούνται, καθώς συμβαίνουν οι αλλαγές στην ατμοσφαιρική σύνθεση, δηλαδή η αλατότητα, η άνοδος της στάθμης της θάλασσας και τα κύματα από καταιγίδες.</p> <p>Β. Χαρτογράφηση περιοχών έντονης διάβρωσης και κατολίθωσης όπου η πολιτιστική κληρονομιά βρίσκεται σε υψηλό κίνδυνο.</p> <p>Γ. Λήψη μέτρων για την προστασία της δομής των αρχαιολογικών χώρων, των μνημείων καθώς και των κινητών αντικειμένων, π.χ. μουσειακά εκθέματα, από ζημιές που θέτουν σε κίνδυνο την αυθεντικότητά τους. Η αποκατάσταση με διαφορετικά υλικά, η ενίσχυση των συστημάτων αποστράγγισης, των τοιχωμάτων, των στεγών ή των ηλιακών καλυμμάτων, μπορεί να επηρεάσει την ατομική αισθητική των χώρων.</p>		
CULT 2n	Προτεραιότητα στις εργασίες συντήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς έναντι των εργασιών αποκατάστασης	Διασφάλιση της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς στο πλαίσιο της κλιματικής αλλαγής	<p>A. Εκτέλεση μικρών επισκευών σε τακτά χρονικά διαστήματα, αντί για αραιές μεγάλες επεμβάσεις.</p> <p>B. Απόφαση εάν θα μετεγκατασταθούν (φυσικά) πολιτιστικά αγαθά μακριά από περιοχές που απειλούνται από την κλιματική αλλαγή.</p> <p>Γ. Καθορισμός μακροπρόθεσμων σχεδίων για τη διαχείριση τοποθεσιών σε κίνδυνο.</p> <p>Δ. Αλλαγή στρατηγικών διαχείρισης υπέρ αυστηρότερων και συχνότερων επιθεωρήσεων, συντήρησης και παρακολούθησης των εγκαταστάσεων.</p> <p>E. Προώθηση διαφόρων μακροπρόθεσμων στρατηγικών χρηματοδότησης για τη συντήρηση, ιδίως:</p> <ul style="list-style-type: none"> • σύνδεση των διαφόρων χρηματοδοτικών πόρων και χρηματοδοτικών προσεγγίσεων· • αναγνώριση του ασφαλιστικού τομέα ως πολύτιμου σύμμαχου· • θέσπιση φορολογικών ελαφρύνσεων για την συντήρηση, καθοδήγηση πόρων για την κατάρτιση σε παραδοσιακές και βιοτεχνικές τεχνικές δόμησης, προς βοήθεια των προηγμένων τεχνολογιών για τη βελτίωση της κατανόησης της πολιτιστικής κληρονομιάς σε μια περίοδο αλλαγών 	ΤΑ και Υφυπουργείο Πολιτισμού	
CULT 3n	Υποστήριξη επαναξιολόγησης και προσαρμογών σε όλα τα στάδια της πρακτικής της πολιτιστικής κληρονομιάς, συμπεριλαμβανομένης της απογραφής, της τεκμηρίωσης και της παρακολούθησης, των εκτιμήσεων επιπτώσεων, του σχεδιασμού διατήρησης και διαχείρισης	Ενσωμάτωση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στα σχέδια διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς και δράσεις διατήρησης και διασφάλισης της προσαρμογής των σχεδίων προστασίας της	Ενσωμάτωση θεμάτων σχετικά με την κλιματική αλλαγή στα προληπτικά σχέδια διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς (συμπεριλαμβανομένων των σχεδίων διατήρησης του πολιτιστικού τοπίου, όπως το Σχέδιο για τη Διατήρηση και την Ενίσχυση της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Κύπρου για την περίοδο 2016-2017), και την ενσωμάτωση παρατηρήσεων και προβλέψεων για την κλιματική αλλαγή στα σχέδια διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς.	ΤΑ Υφυπουργείου Πολιτισμού	

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
		πολιτιστικής κληρονομιάς στους προβλεπόμενους κλιματικούς κινδύνους			
CULT 4n	Κατάρτιση επαγγελματιών που συμμετέχουν στη μελέτη και τη διατήρηση πολιτιστικών αγαθών για να ενσωματώσουν τη διάσταση της κλιματικής αλλαγής στην επαγγελματική τους δραστηριότητα	Ενίσχυση της ενσωμάτωσης των παραμέτρων της κλιματικής αλλαγής στις εργασίες διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς	Ανάπτυξη και προσφορά προγραμμάτων κατάρτισης σχετικά με τους κινδύνους και τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής για τους επαγγελματίες διαχείρισης πολιτιστικής κληρονομιάς τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα.	ΤΑ Υφυπουργείου Πολιτισμού	GOV 2n
CULT 5n	Συλλογή και μεταφορά καθομιλουμένων γνώσεων που είναι χρήσιμες για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	Αναγνώριση, συλλογή και ενίσχυση της αξίας της παραδοσιακής καθομιλουμένης γνώσης που είναι χρήσιμη για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	<p>Η καθομιλουμένη και η παραδοσιακή γνώση έχουν σαφή δυνητική αξία στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής. Η Συμφωνία του Παρισιού αναγνωρίζει ότι η προσαρμογή θα πρέπει, κατά περίπτωση, να βασίζεται και να εμπνέεται από τις παραδοσιακές γνώσεις και τα τοπικά συστήματα γνώσεων.</p> <p>Η Κύπρος έχει μια εκτεταμένη κληρονομιά λαϊκής γνώσης που είναι στενά προσαρμοσμένη στις κλιματικές συνθήκες που χαρακτηρίζουν κάθε μία από τις γεωγραφικές περιοχές της. Στο σημερινό πλαίσιο της κλιματικής αλλαγής, οι γνώσεις αυτές θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν για την παροχή εμπνευσμένων λύσεων για περιοχές που θα χρειαστούν νέες λύσεις στο πλαίσιο ενός μεταβαλλόμενου κλίματος. Οι δράσεις που απαιτούνται για την προώθηση της προόδου στον τομέα αυτό θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν:</p> <p>A. Προσδιορισμός ορθών πρακτικών στη χρήση τεχνολογιών και καθομιλουμένων γνώσεων για την προσαρμογή στις κλιματικές συνθήκες.</p> <p>B. Ανάπτυξη καταλόγου χρήσιμων παραδοσιακών τεχνολογιών και πρακτικών για την προσαρμογή.</p> <p>Γ. Διοργάνωση δραστηριοτήτων κατάρτισης σχετικά με τη χρήση παραδοσιακών τεχνολογιών και πρακτικών προσαρμογής.</p>	ΤΑ Υφυπουργείου Πολιτισμού	
CULT 6n	Ανάπτυξη σχεδίων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στις πόλεις πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω της προσέγγισης της «πράσινης κληρονομιάς», η οποία χρησιμοποιεί λύσεις που βασίζονται στη φύση και λαμβάνουν υπόψη τις ειδικές απαιτήσεις για τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς	Συμβολή στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή στις πόλεις πολιτιστικής κληρονομιάς με τη χρήση της προσέγγισης της «πράσινης κληρονομιάς»: εισαγωγή λύσεων βασισμένων στη φύση που λαμβάνουν υπόψη τις ειδικές απαιτήσεις	<p>Στο πλαίσιο των σχεδίων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στις πόλεις, οι περιοχές πολιτιστικής κληρονομιάς απαιτούν ειδικά μέτρα και παρουσιάζουν διαφορετικές συνθήκες. Για παράδειγμα, πρέπει να δοθεί προσοχή στη διασφάλιση ότι οι εξωτερικές επενδύσεις σε πεζοδρόμια και τοίχους είναι συμβατά με τα ιστορικά αγαθά, τη διατήρησή τους και την εκτίμησή τους, διαβεβαίωση ότι η βλάστηση δεν προκαλεί δομικές βλάβες ή επιδεινώνει τις συνθήκες υγρασίας. Για να επιτευχθεί αυτό, μπορούν να υλοποιηθούν διάφορες δράσεις όπως:</p> <p>A. Ανάπτυξη οδηγού προσαρμογής για τα ιστορικά κτίρια με επίκεντρο τη συντήρηση, τη διασφάλιση κατοικήσιμων συνθηκών εσωτερικού χώρου και τη συνεκτίμηση ειδικών υλικών και απαιτήσεων διατήρησης.</p>	ΤΑ Υφυπουργείου Πολιτισμού από κοινού με άλλες αρμόδιες αρχές	

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
		των κτιρίων πολιτιστικής κληρονομιάς, των δρόμων και των δημόσιων χρήσεων	<p>B. Εξέταση ειδικών απαιτήσεων των περιοχών πολιτιστικής κληρονομιάς κατά την ανάπτυξη και την υλοποίηση πράσινων και μπλε υποδομών για την προσαρμογή.</p> <p>Γ. Ανάπτυξη πράσινων διαδρόμων με τη χρήση ιστορικών τρόπων και χώρων (π.χ. ιστορικές διαδρομές ζωικού κεφαλαίου).</p>		
CULT 7n	Δημιουργία συνεργειών με άλλες εθνικές πολιτικές και τομείς για την ενίσχυση της αποτελεσματικής προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς και των αγαθών	Επίτευξη συνοχής με άλλες εθνικές πολιτικές μέσω της δημιουργίας συνεργειών μεταξύ του τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς και άλλων τομέων, όπως το περιβάλλον, η διαχείριση αστικών κινδύνων και κινδύνων καταστροφών	<p>Ορισμένες πιθανές δράσεις περιλαμβάνουν:</p> <p>A. Προσδιορισμός και χαρτογράφηση των σχετικών τομέων που μπορούν να συνεργαστούν και να δημιουργήσουν κοινές πηγές δεδομένων και μεθοδολογίες αναφοράς.</p> <p>B. Προώθηση της συνεργασίας για να εξασφαλιστεί ότι διατίθενται επαρκείς χρηματοδοτικοί πόροι για τη στήριξη της δράσης για το κλίμα σε επίπεδο ιδιοκτησίας, συμπεριλαμβανομένων των επενδύσεων σε υποδομές για την προσαρμογή.</p> <p>Γ. Συνεργασία με σχετικούς οργανισμούς, ενδιαφερόμενα μέρη και δικαιούχους σε επιτόπιες δραστηριότητες για την ανάπτυξη και την εφαρμογή στρατηγικών προσαρμογής.</p> <p>Δ. Ανταλλαγή μεθοδολογιών και εργαλείων, με σεβασμό στις παραδοσιακές γνώσεις και μεθόδους.</p>	Το Υφυπουργείο Πολιτισμού και το Τμήμα Αρχαιοτήτων για μνημεία, αρ. χώρους και μουσεία	
CULT 8n	Ενθάρρυνση της διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της μεταφοράς γνώσεων για την προστασία της πολιτιστικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς έναντι της κλιματικής αλλαγής	Ενίσχυση της συνεργασίας και της ανταλλαγής πληροφοριών και εμπειριών για τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς στο πλαίσιο της κλιματικής αλλαγής	<p>Ορισμένες πιθανές δράσεις περιλαμβάνουν:</p> <p>A. Ενσωμάτωση της διάστασης της κλιματικής αλλαγής στις εργασίες της Τεχνικής Επιτροπής για την Πολιτιστική Κληρονομιά και τη συνεργατική διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς στο νησί.</p> <p>B. Ενεργή συμμετοχή σε διεθνείς πρωτοβουλίες για τη δράση για το κλίμα με βάση την κληρονομιά (π.χ. διεθνές συνέδριο ICROM 2024, μαθήματα κατάρτισης, ICOMOS Ομάδα Εργασίας για τη Δράση για το Κλίμα κ.λπ.).</p> <p>Γ. Τυποποίηση και ανταλλαγή δεδομένων σε όλες τις ιδιοκτησίες Παγκόσμιας Κληρονομιάς για να διευκολυνθεί ο εντοπισμός και η ανάλυση των κοινών κινδύνων και των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.</p> <p>Δ. Ανάπτυξη πιλοτικών έργων που προωθούν ορθές πρακτικές στη δράση για το κλίμα για τα ακίνητα Παγκόσμιας Κληρονομιάς, συμπεριλαμβανομένων διαφορετικών αξιών και συστημάτων γνώσης και διάδοσης αυτών σε διεθνές και εθνικό επίπεδο και επίπεδο ιδιοκτησίας.</p>	Το Υφυπουργείο Πολιτισμού και το Τμήμα Αρχαιοτήτων	
DRM 1n	Ανάπτυξη και τακτική επικαιροποίηση χαρτών κινδύνου (πυρκαγιές/ καταιγίδες/ καύσινα)	Ενίσχυση της βάσης γνώσεων σχετικά με την περιφερειακή και τοπική ευαισθησία όσον αφορά τις διάφορες τυπολογίες κινδύνου	Μετά την τακτική κατάρτιση και επικαιροποίηση των Χαρτών Επικινδυνότητας Πλημμύρας, οι οποίοι αποτελούν μέρος της οδηγίας για τις πλημμύρες, άλλοι χάρτες κινδύνου για τα δάση και τις δασικές πυρκαγιές, τις καταιγίδες ή τη θερμότητα μπορούν να αποκαλύψουν τοπικά τρωτά σημεία και να χρησιμοποιηθούν ως εργαλείο επικοινωνίας και διαχείρισης αποφάσεων για ιδιωτικούς, δημόσιους και οικονομικούς φορείς. Ως εκ τούτου, αυτοί οι χάρτες είναι μία χωρικά εστιασμένη ανάλυση των δεδομένων που αντιπροσωπεύονται στο EFFIS Wildfire Risk Viewer .	Εν αναμονή της έκβασης του έργου DG Reform που εγκρίθηκε το 2024 για τη «Μεταρρύθμιση, ανάπτυξη και	DRM 4n EDU 5n FOR 3 GOV 2n WAT 6

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
			Οι τοπικοί χάρτες κινδύνου θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την τοπική ευαισθησία και την προσαρμοστική ικανότητα, τους κινδύνους και την έκθεση και να έχουν διαφορετικούς τομείς εστίασης, π.χ. πληθυσμό, οικολογία, οικονομία κ.λπ. Οι χάρτες κινδύνου απεικονίζουν τη χωρική κατανομή των ανθρώπων, της φύσης ή της οικονομίας που διατρέχουν κίνδυνο και αποκαλύπτουν περιοχές όπου απαιτούνται μέτρα προσαρμογής, υποστηρίζοντας έτσι καλά τεκμηριωμένες διαδικασίες λήψης αποφάσεων και σχεδιασμού.	ενίσχυση του συστήματος πολιτικής προστασίας» στην Κύπρο	
DRM 2n	Αναθεώρηση των εθνικών συστημάτων διαχείρισης κινδύνων καταστροφών και πολιτικής προστασίας με επικαιροποιημένες προβλέψεις και σενάρια κλιματικών αλλαγών	Ενσωμάτωση των πλέον πρόσφατων γνώσεων σχετικά με τους κινδύνους που σχετίζονται με το κλίμα στις πολιτικές και τα σχέδια για την ΔΚΚ και την πολιτική προστασία	Ορισμένες δράσεις στο πλαίσιο αυτού του μέτρου περιλαμβάνουν: Α. Να ληφθεί υπόψη η επικαιροποιημένη εθνική αξιολόγηση του κλιματικού κινδύνου και της τρωτότητας που εκπονήθηκε για την εν λόγω στρατηγική στο έργο που χρηματοδοτείται από τη DG Reform: «Μεταρρύθμιση, ανάπτυξη και ενίσχυση του συστήματος πολιτικής προστασίας» που ξεκίνησε το 2024. Β. Διενέργεια εκτιμήσεων τρωτότητας και κινδύνων σε τοπικό/ περιφερειακό επίπεδο με βάση τις προβλέψεις και τα σενάρια για την κλιματική αλλαγή, και ενσωμάτωση των συμπερασμάτων αυτών των μελετών των χαρτών κινδύνου (DRM 1n) στην ανάπτυξη και επικαιροποίηση των σχεδίων που απαρτίζουν το εθνικό σύστημα πολιτικής προστασίας της Κύπρου — συμπεριλαμβανομένου του Νόμου Πολιτικής Άμυνας και των σχετικών κανονισμών, προγραμμάτων και σχεδίων.	Εν αναμονή της έκβασης του έργου DG Reform που εγκρίθηκε το 2024 για τη «Μεταρρύθμιση, ανάπτυξη και ενίσχυση του συστήματος πολιτικής προστασίας» στην Κύπρο	DRM 4n
DRM 3n	Εξασφάλιση χρηματοδοτικών πόρων για την προσαρμογή βασικών δικτύων και υποδομών ζωτικής σημασίας που παρέχουν βασικές υπηρεσίες (π.χ. ηλεκτρική ενέργεια, νερό, υγεία, εκπαίδευση) από καταστροφές που σχετίζονται με το κλίμα, με έμφαση σε εναλλακτικές λύσεις (π.χ. λύσεις που βασίζονται στη φύση)	Διασφάλιση της διαθεσιμότητας χρηματοδοτικών πόρων για υποδομές ζωτικής σημασίας που θωρακίζουν τους κινδύνους από το κλίμα	Προκειμένου να προσδιοριστούν οι χρηματοδοτικοί πόροι για την προσαρμογή βασικών δικτύων και υποδομών ζωτικής σημασίας από καταστροφές που σχετίζονται με το κλίμα, πρέπει να πραγματοποιηθεί επικαιροποίηση της <u>Εθνικής εκτίμησης κινδύνου (2018)</u> , καθώς και επικαιροποίηση των προσδιοριζόμενων υποδομών ζωτικής σημασίας. Η τελευταία έκθεση σχετικά με την ΔΚΚ στην Κύπρο (Κύπρος Πολιτική Άμυνα 2020) εντόπισε υποδομές ζωτικής σημασίας για τη συνέχιση ζωτικών κοινωνικών λειτουργιών και απαριθμεί τις αρμόδιες διαχειριστικές αρχές. Οι υποδομές ζωτικής σημασίας περιλαμβάνουν το νερό (προμήθεια και διανομή), την ηλεκτρική ενέργεια, τις τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών (τηλεφωνία και πρόσβαση στο διαδίκτυο), τη χρηματοδότηση (τραπεζικό και κυβερνητικό ταμείο) και τις μεταφορές (αεροδρόμια, λιμένες και αυτοκινητόδρομοι). Οι καταστροφές που σχετίζονται με το κλίμα με τον υψηλότερο παράγοντα κινδύνου στην Κύπρο είναι οι πυρκαγιές, οι παράκτιες πλημμύρες και οι ακραίες θερμοκρασίες. Η κλιματική αλλαγή αναμένεται να αυξήσει αυτούς τους κινδύνους στην Κύπρο στο μέλλον. Οι δραστηριότητες στο πλαίσιο αυτού του μέτρου μπορούν να περιλαμβάνουν:	Αρμόδιες αρχές ανά σχετική υποδομή	ENER 3 EDU 5n HEAL 3 INFR 8n

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
			<p>A. επικαιροποίηση της Εθνικής Αξιολόγησης Κινδύνου Πολιτικής Άμυνας του 2018, ώστε να ενσωματωθούν επικαιροποιημένοι κίνδυνοι που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή που παρέχονται από το Τμήμα Περιβάλλοντος μέσω της Εθνικής Στρατηγικής Προσαρμογής.</p> <p>B. Προσδιορισμός των πηγών χρηματοδότησης για την αντιμετώπιση των αναγνωρισμένων κινδύνων.</p> <p>Γ. Ανάπτυξη χρηματοδοτικών προγραμμάτων για τη χρηματοδότηση στρατηγικών και σχεδίων για υποδομές ζωτικής σημασίας ανθεκτικές στην κλιματική αλλαγή που προσδιορίζονται στην έκθεση Πολιτικής Άμυνας της Κύπρου για το 2020.</p>		
DRM 4n	Στήριξη και ενίσχυση της ετοιμότητας για κίνδυνο καταστροφών: Παρατήρηση, έγκαιρη προειδοποίηση, επικοινωνία και εκπαίδευση με κριτήρια προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή	Τα μέσα που σχετίζονται με την ετοιμότητα κινδύνων καταστροφών (παρατήρηση, έγκαιρη προειδοποίηση, επικοινωνία και εκπαίδευση) ενσωματώνουν τους κλιματικούς κινδύνους και την σχετική ανταπόκριση	<p>Ετοιμότητα σε καταστροφές είναι «οι γνώσεις και οι ικανότητες που αναπτύσσονται από τις κυβερνήσεις, τους οργανισμούς αντιμετώπισης και αποκατάστασης, τις κοινότητες και τα άτομα για την αποτελεσματική πρόβλεψη, ανταπόκριση και ανάκαμψη από τις επιπτώσεις πιθανών, επικείμενων ή τρεχουσών καταστροφών» (UNDRR, 2017)¹⁰</p> <p>Ορισμένες δραστηριότητες για το μέτρο αυτό μπορούν να περιλαμβάνουν:</p> <p>A. Προώθηση της εφαρμογής συστήματος προειδοποίησης μέσω SMS. Η Πολιτική Άμυνα θα λειτουργεί το σύστημα προειδοποίησης για τους πολίτες, παρέχοντας οδηγίες σε περίπτωση καταστροφής. Επιπλέον, μέσω του σχετικού σχεδίου αναδιάρθρωσης, θα λάβει μελέτη σχετικά με άλλα συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης, τα οποία θα διανέμει στις αρμόδιες αρχές, προκειμένου να εξεταστεί το ενδεχόμενο εφαρμογής. Στο πλαίσιο αυτό, θα λάβει υπόψη τυχόν νέους χάρτες κινδύνου που θα εκπονηθούν.</p> <p>B. Δημιουργία ολοκληρωμένων, εναρμονισμένων και διαλειτουργικών βάσεων δεδομένων για τις απώλειες καταστροφών για τη βελτίωση των υφιστάμενων μοντέλων ζημιών. Συμμετοχή των στατιστικών υπηρεσιών, των εθνικών μετεωρολογικών και υδρολογικών υπηρεσιών και των αρχών πολιτικής προστασίας στην τυποποίηση των δεδομένων, τη διασφάλιση της ποιότητας και την προσβασιμότητα των δεδομένων.</p> <p>Γ. Ενημερωτική εκστρατεία για το νέο σύστημα προειδοποίησης.</p>	Πολιτική Άμυνα	AGRI 1 GOV 2n GOV 3n
DRM 5n	Ενθάρρυνση της εξέτασης αναλύσεων κινδύνου που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή στη μελέτη, ανάλυση και ορισμό μέτρων αυτοπροστασίας	Πρωώθηση εξέτασης των κλιματικών προβλέψεων στη μελέτη, ανάλυση και καθορισμό μέτρων	Οι συμβουλές συστημάτων αυτοπροστασίας και βελτίωση της κατανόησης του τρόπου δράσης σε αντίξοες καταστάσεις θεωρούνται απαραίτητες για τη μείωση των επιπτώσεων των καταστροφών. Οι διοικήσεις συνήθως μελετούν και προτείνουν τα μέτρα αυτοπροστασίας που κρίνονται καταλληλότερα για κάθε	Τοπικές αρχές με ανάπτυξη ικανοτήτων και υποστήριξη	DRM 4n EDU 1n EDU 2n EDU 4n GOV 2n

¹⁰ <https://www.undrr.org/terminology/preparedness>

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
	και προώθηση της αυτοπροστασίας για τους διάφορους κινδύνους καταστροφών που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή	αυτοπροστασίας, καθώς και προώθηση της ανάπτυξης τους για διάφορους κινδύνους καταστροφών που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή	κίνδυνο, παρέχοντας, όπου απαιτείται, κατάρτιση και τεχνική ή οικονομική υποστήριξη για την υιοθέτησή τους από τα ενδιαφερόμενα μέρη. Τα μέτρα αυτοπροστασίας εξαρτώνται από το είδος και την κατηγορία του κινδύνου, επομένως οι συγκεκριμένες πτυχές κάθε τύπου ρίσκου πρέπει να προσδιορίζονται πριν από τον καθορισμό των μέτρων αυτοπροστασίας. Η αναγνώριση των συγκεκριμένων συνθηκών που σχετίζονται με κάθε κίνδυνο, απαιτεί να λαμβάνονται υπόψη διάφορες πτυχές, και αυτές σπάνια περιλαμβάνουν την κλιματική αλλαγή.		
DRM 6n	Επανεξέταση σχεδίων δράσης για την αποκατάσταση μετά από καταστροφή, ώστε να ενσωματωθούν ζητήματα προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή	Ενσωμάτωση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή σε δράσεις ανάκαμψης με στόχο την αποκατάσταση της κανονικότητας της πληγείσας περιοχής μετά την ολοκλήρωση της άμεσης ανταπόκρισης στην κατάσταση έκτακτης ανάγκης	Τα σχέδια δράσης μετά την ανάκτηση ενσωματώνουν ζητήματα προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, ώστε να αποφεύγονται δράσεις που αυξάνουν την ευπάθεια στους κινδύνους της κλιματικής αλλαγής. Μετά το συμβάν, διενέργεια αξιολόγησης των σχεδίων δράσης ανάκαμψης (μελέτες καταλογισμού) για την προσαρμογή των μελλοντικών δράσεων στους εξελισσόμενους κλιματικούς κινδύνους.	Όλες οι αρχές που ασχολούνται με συναφείς κινδύνους. Θα μπορούσε να συντονιστεί από μια κεντρική μονάδα διαχείρισης, εάν εξουσιοδοτηθεί αναλόγως και επαρκώς.	
DRM 7n	Εφαρμογή του εργαλείου <i>Pluvial Hazard, Risk Assessment and Adaptation</i> για την αξιολόγηση των <i>hotspots</i> κινδύνων πλημμύρας και ιεράρχηση περιοχών για λύσεις προσαρμογής	Παροχή ταχείας αξιολόγησης για τα <i>hotspots</i> σε κίνδυνο πλημμύρας (όμβριων) και υποστήριξη της ιεράρχησης των τομέων για λύσεις προσαρμογής, με έμφαση σε προσεγγίσεις που βασίζονται στη φύση	Το Pluvial Hazard, Risk Assessment and Adaptation Tool έχει σχεδιαστεί για να αξιολογεί τις πλημμύρες που συνδέονται με έντονες βροχοπτώσεις σε αστικές περιοχές (πλημμύρες από όμβρια) και να εκτιμά τα οφέλη που συνδέονται με την εφαρμογή λύσεων μείωσης του κινδύνου καταστροφών και προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή. Το εργαλείο μπορεί να βοηθήσει τις πόλεις να αναλύσουν τους κινδύνους και τις λύσεις σε διάφορα σενάρια και να προγραμματίσουν μελλοντικές δράσεις σύμφωνα με τους στόχους μείωσης του κινδύνου καταστροφών και προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή. Για παράδειγμα, οι λύσεις που βασίζονται στη φύση σε αστική κλίμακα αποσκοπούν στη μείωση των οικονομικών ζημιών στα κτίρια και της έκθεσης του πληθυσμού. Το εργαλείο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την αξιολόγηση των οφελών των λύσεων που βασίζονται στη φύση και των παραδοσιακών λύσεων που βασίζονται σε τοπικά κριτήρια και προτεραιότητες, συμπεριλαμβανομένης της πεζοπορικής απόστασης από τους υφιστάμενους χώρους πρασίνου, την δυνατότητα μετατροπής πράσινων χώρων και πράσινων στεγών, καθώς και των τρωτών σημείων του πληθυσμού για να δοθεί προτεραιότητα σε περιοχές για την εφαρμογή λύσεων.	ΕΟΑ και Δήμοι	EDU 5n DRM 5n WAT 10n
ECON 1n	Διεξαγωγή ειδικών τομεακών μελετών ανάλυσης προοπτικών για τον εντοπισμό τρωτών	Βελτίωση των γνώσεων σχετικά με τις ανάγκες προσαρμογής των	Η Βιομηχανική Πολιτική της Κύπρου 2019-2030 θέτει τον βιομηχανικό τομέα ως κεντρικό άξονα της αναπτυξιακής στρατηγικής της χώρας. Ενώ η Βιομηχανική Πολιτική 2019-2030 αναγνωρίζει τον επείγοντα χαρακτήρα της κλιματικής αλλαγής,	Υπηρεσία Βιομηχανίας και Τεχνολογίας,	

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
	σημείων της κυπριακής βιομηχανίας στην κλιματική αλλαγή, την ανάπτυξη τομεακών στρατηγικών προσαρμογής και την ανάλογη αναθεώρηση της βιομηχανικής πολιτικής της Κύπρου για την περίοδο 2019-2030	κλιματικά ευπαθών βιομηχανικών τομέων και ανάπτυξη κατάλληλων στρατηγικών προσαρμογής	η εστίασή της επικεντρώνεται κυρίως στις προσπάθειες μετριασμού εντός της βιομηχανίας, χωρίς να δίνεται προσοχή στη δράση προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή. Οι δράσεις στο πλαίσιο αυτού του μέτρου περιλαμβάνουν: Α. Διεξαγωγή μελέτης για τον εντοπισμό της ευπάθειας της κυπριακής βιομηχανίας και του τομέα των υπηρεσιών που προκύπτει από την κλιματική αλλαγή. Β. Ανάπτυξη κατάλληλων στρατηγικών προσαρμογής σε συνεργασία με τομεακούς παράγοντες και εμπειρογνώμονες. Γ. Ενσωμάτωση της προσαρμογής στην τομεακή νομοθεσία και στα σχέδια εκβιομηχάνισης, συμπεριλαμβανομένης της Βιομηχανικής Πολιτικής της Κύπρου για την περίοδο 2019-2030, ενσωματώνοντας πορίσματα και συστάσεις.	Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας	
ECON 2n	Ανάπτυξη πλαισίου για την αξιολόγηση έργων και επενδύσεων που θα περιλαμβάνει κριτήρια αξιολόγησης της κλιματικής τρωτότητας, ώστε να συμβάλει στην ενημέρωση των επενδυτικών αποφάσεων και στον αναπροσανατολισμό των επενδύσεων, όταν είναι αναγκαίο	Αποφυγή επενδύσεων των οποίων η κερδοφορία θα μειωθεί σημαντικά λόγω της κλιματικής αλλαγής και αναπροσανατολισμός των επενδύσεων	Ανάπτυξη πλαισίου για την αξιολόγηση έργων/ επενδύσεων σε συνεργασία με τους σχετικά ενδιαφερόμενους φορείς, το οποίο θα ενσωματώνει παραμέτρους αξιολόγησης της κλιματικής τρωτότητας.	Υπουργείο Οικονομικών	
ECON 3n	Προώθηση της χρήσης του εργαλείου αυτοαξιολόγησης κλιματικών κινδύνων DERRIS για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) για την αύξηση της ευαισθητοποίησης των τοπικών ΜΜΕ σχετικά με τους κλιματικούς κινδύνους	Αύξηση της ευαισθητοποίησης των τοπικών ΜΜΕ σχετικά με τους κινδύνους για το κλίμα. Ενθάρρυνση ιδιωτικού και δημόσιου τομέα/ επιχειρηματικών οντοτήτων να προσαρμοστούν στην κλιματική αλλαγή	Το εργαλείο αυτοαξιολόγησης βοηθά τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις να προσδιορίσουν πρώτα την έκθεσή τους σε κλιματικούς κινδύνους και, δεύτερον, μέτρα για τη μείωση των αρνητικών κλιματικών επιπτώσεων. Το εργαλείο αναπτύχθηκε το 2016 για τις ΜΜΕ στο Τορίνο. Έχει χρησιμοποιηθεί από ΜΜΕ σε 14 δήμους σε όλη την Ιταλία, όπως η Γένοβα και η Πάδοβα. Έως το τέλος του 2023, το εργαλείο είχε χρησιμοποιηθεί από σχεδόν 10,000 χρήστες για συνολικά σχεδόν 13,000 εφαρμογές (+ 1000 σε σχέση με το 2022).	Υπουργείο Οικονομικών Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος (Τμήμα Περιβάλλοντος)	
ECON 4n	Προώθηση πλαισίων συνεργασίας και συντονισμού για την προσαρμογή μεταξύ των διαφόρων φορέων που συμμετέχουν στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, με ιδιαίτερη προσοχή στην	Κινητοποίηση όλων των φορέων που συμμετέχουν στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, ιδίως στον ασφαλιστικό τομέα, για την ανάπτυξη πλαισίων	Αυτή η γραμμή δράσης αποσκοπεί στην εδραίωση μόνιμων πλαισίων συνεργασίας και συντονισμού για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Τα εν λόγω πλαίσια συνεργασίας μπορούν να επιστημονοποιηθούν, κατά περίπτωση, με τον καθορισμό και την υπογραφή ειδικών συμφωνιών με τους αρμόδιους φορείς σε τομείς ιδιαίτερα ευάλωτους στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Τα εν λόγω πλαίσια συνεργασίας θα επιδιώξουν τη δημιουργία συστημάτων για την ανταλλαγή και τη διάδοση δεικτών χρηματοδότησης, ασφάλισης και κλιματικής	Υπουργείο Οικονομικών	

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
	ασφαλιστική δραστηριότητα, και ενίσχυση των ικανοτήτων προσαρμογής στον τομέα	συνεργασίας και συντονισμού για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή μεταξύ δημόσιων ιδρυμάτων, ιδιωτικών φορέων, ακαδημαϊκών ιδρυμάτων και άλλων βασικών παραγόντων, με σκοπό την προώθηση, μεταξύ άλλων, της ανταλλαγής πληροφοριών και γνώσεων.	αλλαγής, τα οποία θα παρέχουν την κατανόηση του εξελισσόμενου ρόλου του χρηματοπιστωτικού και του ασφαλιστικού τομέα στην προσαρμογή. Θα διερευνήσουν επίσης τους διάφορους τρόπους χρήσης των πληροφοριών που συλλέγονται στον τομέα της ασφάλισης για την ανάπτυξη δημόσιων πολιτικών και συγκεκριμένων μέτρων που σχετίζονται με την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Συμμετοχή σε δίκτυα της ΕΕ και διεθνή δίκτυα — όπως το Climate Adapt ή η UNFCCC Finance portal — για την ανταλλαγή εμπειριών και πληροφοριών σχετικά με προσαρμοστικές χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές πρακτικές.		
ECON 5n	Ανάπτυξη ικανοτήτων για την προσαρμογή στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις	Προώθηση της δημιουργίας γνώσεων και ικανοτήτων σχετικά με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και τις ασφαλιστικές δραστηριότητες, καθώς και σχετικά με τον προσδιορισμό των ευκαιριών συμβολής στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.	<p>Η κατανόηση των συνδέσεων μεταξύ της δραστηριότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή είναι θεμελιώδους σημασίας κατά την εξέταση μέτρων για την προώθηση του ενεργού ρόλου του τομέα στην οικοδόμηση μιας πιο ανθεκτικής οικονομίας και κοινωνίας, καθώς και για τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η γνώση αυτή πρέπει επίσης να ενσωματωθεί στη λήψη αποφάσεων με την ενίσχυση των ικανοτήτων όλων των βασικών εμπλεκόμενων παραγόντων. Οι δυνητικές ειδικές δράσεις περιλαμβάνουν:</p> <p>A. Συνεχής αξιολόγηση της τρωτότητας και των επιπτώσεων της προσαρμογής στους κλάδους της ασφαλιστικής δραστηριότητας που συνδέονται στενότερα με τους κλιματικούς κινδύνους.</p> <p>B. Προώθηση της έρευνας για την ανάπτυξη εργαλείων με στόχο τον εντοπισμό επενδυτικών ευκαιριών που συμβάλλουν στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και του ενημερωμένου σχεδιασμού στον τομέα, για παράδειγμα, συγκεκριμένα μοντέλα που συνδυάζουν κινδύνους και χρηματοοικονομικές παραμέτρους για την αναδημιουργία ιστορικών γεγονότων και την εκτίμηση πιθανών μελλοντικών ζημιών.</p> <p>Γ. Ανάπτυξη δράσεων κατάρτισης και πόρων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή σε συντονισμό με τον τομέα.</p> <p>Δ. Προώθηση και παροχή κατάρτισης σχετικά με τον κανονισμό της ΕΕ για την ταξινόμηση.</p> <p>E. Δημιουργία κινήτρων για την πρόληψη των κινδύνων μέσω της προώθησης του ρόλου του χρηματοπιστωτικού συστήματος ως καταλύτη για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και συνέχιση της διερεύνησης και της προώθησης των ειδικών συνεισφορών των ασφαλιστικών δραστηριοτήτων στην προσαρμογή.</p>	Υπουργείο Οικονομικών Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος (Τμήμα Περιβάλλοντος)	GOV 2n
EDU 1n	Ενσωμάτωση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στα	Αύξηση της ευαισθητοποίησης των	A. Πρωτοβάθμια εκπαίδευση: το Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης/Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΠΕ/ΕΑΑ), μια σημαντική	Μονάδα Εκπαίδευσης για το	Όλα τα μέτρα της ΕΣΠ

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
	αναθεωρημένα προγράμματα σπουδών της Εκπαίδευσης για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και στα επίσημα εκπαιδευτικά προγράμματα σε όλα τα εκπαιδευτικά επίπεδα	νέων σχετικά με την κλιματική αλλαγή και ενίσχυση της ικανότητάς τους να ενεργούν μέσω της ενσωμάτωσης της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στα αναθεωρημένα προγράμματα σπουδών της εκπαίδευσης για τη βιώσιμη ανάπτυξη σε όλα τα εκπαιδευτικά επίπεδα.	καινοτομία στο εκπαιδευτικό σύστημα της Κύπρου στην προσχολική και πρωτοβάθμια εκπαίδευση, θα συνεχίσει να εξετάζει και να ενσωματώνει την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή μέσω όλων των σχετικών θεματικών μονάδων όπως η ενέργεια, η παραγωγή και η κατανάλωση, η αστικοποίηση, τα απόβλητα, το νερό, οι μεταφορές, καθώς και οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης, και ως μέρος του προγράμματος σπουδών όλων των ξεχωριστών θεμάτων. B. Δευτεροβάθμια εκπαίδευση: δεν έχει ακόμη εισαγάγει το πρόγραμμα ΠΕ/ΕΑΑ. Έτσι, η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή θα εξεταστεί και θα μελετηθεί μέσα από διάφορα θέματα όπως η Βιολογία, η Γεωγραφία. Γ. Τριτοβάθμια εκπαίδευση: Ανασκόπηση σχετικών προπτυχιακών και μεταπτυχιακών προγραμμάτων σε Κυπριακά Πανεπιστήμια — νοσηλευτικής, ιατρικής, μηχανικής, βιολογίας, δασοκομίας κ.λπ. — για την αξιολόγηση του περιεχομένου προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και να προτείνει βελτιώσεις σύμφωνα με τις προσδιορισμένες ανάγκες της ΕΣΠ.	Περιβάλλον και την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΕΠΑΑ) του Υπουργείου Παιδείας Αθλητισμού και Νεολαίας (ΥΠΑΝ)	
EDU 2n	Παροχή μη τυπικών προγραμμάτων εκπαίδευσης για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	Χρήση του κρατικού Δικτύου Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για την παροχή εξειδικευμένων προγραμμάτων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και την εκπαίδευση για τη βιώσιμη ανάπτυξη σε φοιτητές, εκπαιδευτικούς, επαγγελματίες και την ευρύτερη κοινωνία των πολιτών, αυξάνοντας έτσι την ευαισθητοποίηση σχετικά με την κλιματική αλλαγή και ενισχύοντας την ικανότητά τους να δρουν	Το Κρατικό Δίκτυο Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας Αθλητισμού και Νεολαίας, λειτουργεί ως συμπληρωματική δομή των σχολείων, με στόχο την ένταξη των περιβαλλοντικών ζητημάτων σε τομείς περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος και τη μεταφορά της μαθησιακής διαδικασίας όσον αφορά τα περιβαλλοντικά ζητήματα πέρα και έξω από το πλαίσιο της τάξης. Ενσωμάτωση προγραμμάτων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του Κρατικού Δικτύου (Πεδούλας, Ακρωτήρι, Αθαλάσσα, Σαλαμιού, Κάβο-Γρέκο, Κοιλάνι, Παναγιά) στο πλαίσιο ειδικών περιβαλλοντικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων που υλοποιούνται σε κάθε κέντρο σχετικά με το συγκεκριμένο γεωγραφικό τους πλαίσιο και τα τρωτά σημεία τους — βιοποικιλότητα των δασών, αστικοποίηση, τουριστική ανάπτυξη, διατήρηση υγροτόπων κ.λπ.	ΕΠΑΑ του ΥΠΑΝ	Όλα τα μέτρα της ΕΣΠ
EDU 3n	Ενημέρωση των προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης για εκπαιδευτικούς	Επέκταση και ενίσχυση των προγραμμάτων επαγγελματικής	Ενσωμάτωση των εκτιμήσεων της αναθεωρημένης Εθνικής Στρατηγικής Προσαρμογής στα προγράμματα σπουδών για την κλιματική αλλαγή των υποχρεωτικών και προαιρετικών μαθημάτων επαγγελματικής ανάπτυξης σχετικά με	ΕΠΑΑ του ΥΠΑΝ	Όλα τα μέτρα της ΕΣΠ

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
	και εκπαιδευτικό προσωπικό λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο της αναθεωρημένης Εθνικής Στρατηγικής Προσαρμογής	εκπαίδευσης και κατάρτισης για τους εκπαιδευτικούς και το εκπαιδευτικό προσωπικό σε προσεγγίσεις διδασκαλίας και μάθησης που συνδέουν την κλιματική αλλαγή με τις κοινωνικές, περιβαλλοντικές, οικονομικές, πολιτικές και πολιτιστικές διαστάσεις της βιωσιμότητας	την εκπαίδευση στην κλιματική αλλαγή για τους επαγγελματίες της εκπαίδευσης που προσφέρονται από τη Μονάδα Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Αειφόρο Ανάπτυξη (Μονάδα ESSD-Παιδαγωγικό Ινστιτούτο).		
EDU 4n	Παραγωγή εκπαιδευτικού και ενημερωτικού υλικού για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	Αύξηση της ευαισθητοποίησης με τη βελτίωση της πρόσβασης σε εκπαιδευτικό και ενημερωτικό υλικό σχετικά με την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή με τη δημιουργία υλικού διαθέσιμου στο διαδίκτυο	Ανάπτυξη συγχρονισμένων και ασύγχρονων εκπαιδευτικών εργαλείων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή με βάση υφιστάμενες πρωτοβουλίες όπως: «Θέματα στην εκπαίδευση για τη βιώσιμη ανάπτυξη», διαδικτυακά μαθήματα διδασκαλίας και μαθήματα, εκπαιδευτικές εκπομπές σε τηλεοπτικά κανάλια διαδικτυακής εκπαίδευσης, ή πρωτοβουλία «<Οι ΣΒΑ και η Παγκόσμια Ιθαγένεια ταξιδεύουν>».	ΕΠΑΑ του ΥΠΑΝ	Όλα τα μέτρα της ΕΣΠ Συμπληρώνει το GOV 2n
EDU 5n	Ενίσχυση της κλιματικής ανθεκτικότητας των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων μέσω στοχευμένων δράσεων και προγραμμάτων για την προσαρμογή των υποδομών και του σχολικού περιβάλλοντος στις νέες κλιματικές συνθήκες	Μείωση της ευπάθειας των εκπαιδευτικών υποδομών σε νέες κλιματικές συνθήκες	Το μέτρο αυτό επικεντρώνεται στην ενίσχυση της ικανότητας των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων να ανταπεξέρχονται και να προσαρμόζονται στις προκλήσεις που θέτει η κλιματική αλλαγή. Τα σχολεία αντιμετωπίζουν αυξανόμενους κινδύνους από ακραία καιρικά φαινόμενα, όπως καύσωνες, πλημμύρες και καταιγίδες, οι οποίες μπορούν να διαταράξουν τα μαθησιακά περιβάλλοντα, να θέσουν σε κίνδυνο τις υποδομές και να επηρεάσουν την ευημερία των μαθητών και του προσωπικού. Για την αντιμετώπιση αυτών των κινδύνων, το μέτρο αυτό θα υλοποιήσει στοχευμένες δράσεις για την προσαρμογή τόσο των φυσικών υποδομών όσο και των σχολικών δραστηριοτήτων στις εξελισσόμενες κλιματικές συνθήκες. Οι βασικές δράσεις περιλαμβάνουν:	ΕΠΑΑ του ΥΠΑΝ	HEAL 1n HEAL 2n DRM 3n DRM 5n INFR 2 WAT 10n

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
			<p>A. Αναβάθμιση κτιρίων για τη βελτίωση της αντοχής τους σε ακραίες καιρικές συνθήκες, όπως η ενίσχυση οροφών, η εγκατάσταση ενεργειακά αποδοτικών συστημάτων ψύξης και εξαερισμού για την προστασία από τους καύσωνες.</p> <p>B. Ανάπτυξη χώρων πρασίνου και σκιασμένων υπαίθριων χώρων για τη μείωση της επίδρασης της αστικής θερμονησίδας και την παροχή υγιέστερων περιβαλλόντων για τους φοιτητές και το προσωπικό.</p> <p>Γ. Προσδιορισμός του κατά πόσον τα σχολεία βρίσκονται σε περιοχή κινδύνου πλημμύρας και λήψη των αναγκαίων μέτρων για τη μείωση της ευπάθειας σε κίνδυνο πλημμύρας.</p>		
EDU 6n	Ενίσχυση και αξιοποίηση διεθνών δικτύων συνεργασίας που σχετίζονται με το κλίμα και την περιβαλλοντική εκπαίδευση	Διαμόρφωση των διεθνών πολιτικών και των περιφερειακών πολιτικών μέσω της έγχυσης των πολιτικών και προτεραιοτήτων της Κύπρου στον τομέα και ανταλλαγή ορθών πρακτικών και εμπειρογνωμοσύνης με άλλες χώρες και περιοχές που επιτρέπουν την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των εθνικών πολιτικών.	Το μέτρο αυτό αποσκοπεί στην ενίσχυση της συμμετοχής της Κύπρου σε παγκόσμια δίκτυα που επικεντρώνονται στην κλιματική και περιβαλλοντική εκπαίδευση. Με την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών, πόρων και εμπειρογνωμοσύνης, προωθεί τη συνεργασία μεταξύ των εθνών, προωθώντας καινοτόμες μεθόδους διδασκαλίας και πρωτοβουλίες ευαισθητοποίησης για την ενδυνάμωση των κοινοτήτων στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και την προώθηση βιώσιμων πρακτικών.	ΕΠΑΑ του ΥΠΑΝ	Όλα τα μέτρα της ΕΣΠ
ENER 1n	Βελτίωση των γνώσεων σχετικά με τις (δυναμικές) επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής (συμπεριλαμβανομένων των ακραίων φαινομένων) σχετικά με (i) το δυναμικό παραγωγής ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και μετατροπή των αποτελεσμάτων σε ενεργειακό σχεδιασμό· (ii) τη λειτουργικότητα και την ανθεκτικότητα των συστημάτων παραγωγής, μεταφοράς, αποθήκευσης και	Βελτίωση των γνώσεων σχετικά με τις (δυναμικές) επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στον τομέα της ενέργειας και ενσωμάτωση των αποτελεσμάτων στον ενεργειακό σχεδιασμό, ώστε να αυξηθεί η ανθεκτικότητα του τομέα και να αποφευχθούν ή να περιοριστούν οι αιχμές της ζήτησης.	<p>Σε αυτή τη γραμμή δράσης περιλαμβάνονται διάφορα μέτρα:</p> <p>A. Διεξαγωγή λεπτομερούς μελέτης που θα διερευνήσει το ευρύ φάσμα των επιπτώσεων στον ενεργειακό τομέα που προκύπτουν από τη σταδιακή κλιματική αλλαγή και τα ακραία καιρικά φαινόμενα, καθώς και τους πιθανούς τρόπους αντιμετώπισής τους.</p> <ul style="list-style-type: none"> Διερεύνηση όλων των στοιχείων της αλυσίδας παροχής: βάση πόρων, εξόρυξη και μεταφορά εξαντλούμενων πηγών ενέργειας, παραγωγή, μεταφορά και διανομή ενέργειας. Προσδιορισμός των ενεργειακών υποδομών που είναι ιδιαίτερα ευάλωτες σε ακραία συμβάντα και προώθηση ειδικών προγραμμάτων προσαρμογής. 	ΤΠ, ΥΓΑΑΠ	

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
	διανομής ενέργειας και (iii) τη ζήτηση ενέργειας και ανάπτυξη στρατηγικής για την αποφυγή ή τον περιορισμό των αιχμών της ζήτησης, ιδίως εκείνων που συνδέονται με τις υψηλές θερμοκρασίες.		<ul style="list-style-type: none"> Ενσωμάτωση των πληροφοριών αυτών στον ενεργειακό σχεδιασμό και ανάπτυξη μέτρων προσαρμογής για τη μείωση ή την αποφυγή εντοπισθέντων κινδύνων. <p>B. Διενέργεια ανάλυσης σχετικά με τον αντίκτυπο των μεταβολών των μέσων και των ακραίων θερμοκρασιών στα προφίλ ημερήσιας και εποχιακής ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας ανά κλιματικές ζώνες.</p> <ul style="list-style-type: none"> Ανάπτυξη στρατηγικής για την παροχή κινήτρων στο κοινό για να μην αυξήσει τη ζήτηση ενέργειας σε κρίσιμες καταστάσεις, ιδίως σε υψηλές θερμοκρασίες. Το έργο αυτό θα μπορούσε να βασιστεί στο έργο του Διεθνούς Οργανισμού Ενέργειας (ΔΟΕ), ο οποίος εξετάζει τις δυνατότητες μείωσης της ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας σε κρίσιμες περιόδους χωρίς να θέτει σε κίνδυνο την ασφάλεια της παροχής μέσω διακοπών ρεύματος και να προκαλεί ζημία στην οικονομία. Ανάπτυξη με στόχο τα πλέον ευάλωτα τμήματα του πληθυσμού, ώστε να αποφευχθούν οι αυξήσεις των εποχικών ποσοστών ενεργειακής φτώχειας σε ορισμένες περιοχές που συνδέονται με ανάγκες ψύξης. 		
ENER 2n	Πρόγραμμα «Ενεργειακή απόδοση — Αναβάθμιση κατοικιών»	Ενσωμάτωση των τελευταίων γνώσεων στις επικαιροποιήσεις των μακροπρόθεσμων στρατηγικών προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, προστασία των κτιρίων από ακραίες θερμοκρασίες και σχετική υποβάθμιση των υλικών και εφαρμογή κατάλληλων μηχανισμών χρηματοδότησης	Πρωώθηση της μόνωσης των κτιρίων και της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε κατοικίες και επιχειρήσεις μέσω μηχανισμών χρηματοδότησης. Στις επιλέξιμες δαπάνες περιλαμβάνονται η θερμομόνωση του κελύφους του κτιρίου (τοιχοί, δοκοί, οροφές κ.λπ.), η αντικατάσταση παραθύρων και κουφωμάτων, η εγκατάσταση συστημάτων σκίασης, η εγκατάσταση συστημάτων θέρμανσης/ψύξης υψηλής ενεργειακής απόδοσης, καθώς και η εγκατάσταση συστημάτων ανανεώσιμης ενέργειας (ηλιακοί θερμοσίφωνες/φωτοβολταϊκά συστήματα που λειτουργούν σε βάση με συμψηφισμό μέσω πιστωτικής χρέωσης - <i>net-billing</i>). Επιπλέον, μπορεί να χορηγηθεί χορηγία για μπαταρίες αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας.	Υπηρεσία Βιομηχανίας και Τεχνολογίας, Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας	
ENER 3	Καλή συντήρηση και πιθανή αναβάθμιση των γραμμών μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας ώστε να λαμβάνεται υπόψη η προσαρμογή στην κλιματική για ελαχιστοποίηση των απωλειών στο σύστημα.	Διαχείριση που σχετίζεται με την υπερθέρμανση των γραμμών μεταφοράς και την προσαρμογή των υφιστάμενων συστημάτων μεταφορών	Διαχείριση αστοχιών και ζημιών που προκαλούνται από την υπερθέρμανση των γραμμών μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας.	ΔΣΜΚ, Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου (Ιδιοκτήτης Συστήματος Μεταφοράς)	BIODIV 2n BIODIV 4n BIODIV 5 BIODIV 6n AGRI 6

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
		στους αναγνωρισμένους κλιματικούς κινδύνους.			
ENER 4	Αύξηση της ενεργειακής ασφάλειας της Κύπρου με την αύξηση της διασύνδεσης με τα διεθνή δίκτυα διανομής ενέργειας	Διασύνδεση της Κύπρου με τα διευρωπαϊκά δίκτυα ενέργειας, ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, όπως ορίζονται από τον ευρωπαϊκό κανονισμό 347/13. Η διασύνδεση συμβάλλει σε: διαφοροποίηση του ενεργειακού μείγματος της χώρας, εξάλειψη της ενεργειακής απομόνωσης, ενεργειακή ασφάλεια, ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς ενέργειας.	Έργα κοινού ενδιαφέροντος: α) Αγωγός αερίου EastMed· β) Great Sea Interconnector (πρώην EuroAsia)· γ) ανάπτυξη υποδομών φυσικού αερίου Cyprus Gas2EU .	Οι Προωθητές του Έργων είναι υπεύθυνοι για την υλοποίηση των έργων, «ΙΠΤΟ» για τον Great Sea Interconnector, «IGI Poseidon S.A.» για τον αγωγό EastMed, και «ΕΤΥΦΑ» για την ανάπτυξη υποδομών φυσικού αερίου Cyprus Gas2EU	
ENER 5n	Πρωώθηση νέων τεχνολογιών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας που είναι ανθεκτικές υπό μεταβαλλόμενες κλιματικές συνθήκες, ενσωματώνοντας τεχνολογίες μετατροπής αποβλήτων σε ενέργεια	Ενίσχυση της βιωσιμότητας του ενεργειακού τομέα, διασφάλιση της ενεργειακής ασφάλειας και στήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (δηλ. περιορισμός της εξάρτησης και χρήσης ορυκτών καυσίμων), με παράλληλη προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, όπως οι ακραίες θερμοκρασίες, οι διακυμάνσεις των	<p>Προσαρμογή του συστήματος χρηματοδότησης που ισχύει από το 2018 για την προώθηση της εγκατάστασης μονάδων συμπαραγωγής υψηλής απόδοσης έως 5MW στον εμπορικό, βιομηχανικό και δημόσιο τομέα στις απαιτήσεις της οδηγίας (ΕΕ) 2023/1791 για την ενεργειακή απόδοση.</p> <p>Η προγραμματισμένη αναθεώρηση θα καταστήσει επιλέξιμες για χρηματοδότηση τις μονάδες συμπαραγωγής θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας που τροφοδοτούνται με βιομεθάνιο/βιοαέριο.</p> <p>Το ΥΓΑΑΠ θα πρέπει να θέσει τις προϋποθέσεις/και να πραγματοποιήσει τις απαραίτητες επενδύσεις ώστε το βιομεθάνιο/βιοαέριο από οργανικά απόβλητα να είναι διαθέσιμο στην αγορά τα επόμενα χρόνια.</p>	ΥΕΕΒ ΥΓΑΑΠ	

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
		καιρικών συνθηκών και η λειψυδρία, και συμβολή στη βελτίωση της διαχείρισης των οργανικών αποβλήτων.			
FISH 1	Προστασία των οικοτόπων αναπαραγωγής	Εξασφάλιση βιώσιμης ιχθυοπαραγωγής	<p>A. Καθορισμός απαγορευμένων περιοχών και περιόδων για τη βελτίωση της προστασίας των οικοτόπων, συμπεριλαμβανομένων των μη αλιευτικών ζωνών.</p> <p>B. Ανάπτυξη σχεδίων διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών, όπως απαιτείται από τη νομοθεσία, όταν δεν έχει ακόμη καταρτιστεί σχέδιο διαχείρισης.</p> <p>Γ. Αξιολόγηση του κατά πόσον το τρέχον δίκτυο προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών είναι ένα συνεκτικό και αντιπροσωπευτικό δίκτυο για την αντιμετώπιση των κινδύνων που συνδέονται με την κλιματική αλλαγή, όπως απαιτείται από την ΟΠΘΣ.</p> <p>Δ. Εισαγωγή και προώθηση της χρήσης αλιευτικών εργαλείων που περιορίζουν ή εξαλείφουν το παρεμπόδιτο αλιεύμα ειδών που δεν αποτελούν στόχο της αλιευτικής δραστηριότητας.</p> <p>Ε. Εισαγωγή και προώθηση αλιευτικών μεθόδων που έχουν περιορισμένες φυσικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.</p> <p>ΣΤ. Αύξηση της ευαισθητοποίησης — τόσο στον τομέα της αλιείας όσο και σε άλλους τομείς, όπως ο τουρισμός, σχετικά με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και τη σημασία της προστασίας της θάλασσας ως κρίσιμου παράγοντα για την εξασφάλιση αλιείας και το γεγονός ότι τα μέτρα αυτά οδηγούν σταδιακά σε αύξηση της απόδοσης των δραστηριοτήτων τους.</p>	Το ΤΑΘΕ ίσως με άλλες αρμόδιες αρχές, όπως απαιτείται παράδειγμα η Λιμενική Αστυνομία για την επιβολή των κανονισμών αλιείας κ.λπ. Δάσος: προστασία των οικοτόπων αναπαραγωγής -> πηγές/ ρέματα μέσω της διατήρησης των δασών	BIODIV 1
FISH 2n	Βελτίωση της επιβολής της αλιευτικής νομοθεσίας και παρακολούθηση της αλιευτικής δραστηριότητας	Διασφάλιση βιώσιμης αλιείας με τον έλεγχο της δραστηριότητας της επαγγελματικής και ερασιτεχνικής αλιείας.	<p>Σε ορισμένες περιόδους του έτους, ο ρυθμός αλιείας μπορεί να είναι 50:50 μεταξύ επαγγελματιών και ερασιτεχνικών αλιέων — συμπεριλαμβανομένων των σκαφών, της αλιεύσης με δίχτυα, των ψαροντούφεκων και άλλων μη αποδεκτών αλιευτικών μεθόδων και εργαλείων. Η υλοποίηση του μέτρου περιλαμβάνει τις ακόλουθες δραστηριότητες/στάδια:</p> <p>A. Ανάλυση της διοικητικής και τεχνικής ικανότητας παρακολούθησης της αλιευτικής δραστηριότητας, ανάλυση κενών της ισχύουσας νομοθεσίας, ευρήματα και συστάσεις.</p> <p>B. Σχεδιασμός και σταδιακή υλοποίηση των απαραίτητων δραστηριοτήτων για την εφαρμογή των συστάσεων που αναπτύχθηκαν κατά το στάδιο 1.</p> <p>Η επιβολή των κανονισμών και ο έλεγχος της ερασιτεχνικής αλιείας και η πρόληψη της παράνομης αλιείας θα είχαν ως αποτέλεσμα έναν πιο βιώσιμο τομέα αλιείας, συμβάλλοντας στη βιώσιμη παραγωγή ιχθύων.</p>	Το ΤΑΘΕ ίσως με άλλες αρμόδιες αρχές (π.χ. ακτοφυλακή για την επιβολή των κανονισμών αλιείας).	
FISH 3n	Ενίσχυση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στο πλαίσιο της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής	Ενίσχυση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στην	Το 2023 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δρομολόγησε την ανακοίνωση: «Η κοινή αλιευτική πολιτική σήμερα και αύριο: ένα Σύμφωνο Αλιείας και Ωκεανών για βιώσιμη,	ΤΑΘΕ	

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
	(ΚΑΛΠ), των εθνικών σχεδίων διαχείρισης και αποκατάστασης και του τομέα της υδατοκαλλιέργειας	εθνική αλιευτική πολιτική της Κύπρου σύμφωνα με την αναθεωρημένη ΚΑΛΠ.	επιστημονικά τεκμηριωμένη, καινοτόμο και χωρίς αποκλεισμούς διαχείριση της αλιείας» Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δρομολόγησε διαβούλευση σχετικά με την Κοινή Αλιευτική Πολιτική (ΚΑΛΠ), η οποία ολοκληρώθηκε τον Σεπτέμβριο του 2024. Τα αποτελέσματα των διαβουλεύσεων, παράλληλα με άλλες αναλύσεις και μελέτες, θα χρησιμοποιηθούν για την αξιολόγηση των επιδόσεων της ΚΑΛΠ όσον αφορά την επίτευξη των στόχων της, των οικονομικών της επιπτώσεων και της σημασίας της στο πλαίσιο των αναδυόμενων αναγκών. Η Επιτροπή θα δημοσιεύσει συνοπτική έκθεση των διαβουλεύσεων, συμπεριλαμβανομένων των αποδεικτικών στοιχείων που συγκεντρώθηκαν, στις αρχές του 2025. Θεωρείται ότι αυτό θα οδηγήσει σε μια αναθεωρημένη ΚΑΛΠ που θα αντιμετωπίζει επίσης ευρύτερα τις προκλήσεις που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή. Ως εκ τούτου, προτείνεται να εξακολουθήσουν να λαμβάνονται υπόψη οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής κατά τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την παρακολούθηση της μελλοντικής ΚΑΛΠ στην Κύπρο. Ομοίως, η εθνική αλιευτική πολιτική θα ενσωματώσει ζητήματα σχετικά με την κλιματική αλλαγή στον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την παρακολούθηση των σχεδίων διαχείρισης και αποκατάστασης, καθώς και στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας.		
FISH 4n	Ανάπτυξη αλυσίδων αξίας	Διασφάλιση και αύξηση της προστιθέμενης αξίας της τοπικής παραγωγής αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, διασφαλίζοντας παράλληλα την κοινωνική, οικολογική και οικονομική βιωσιμότητα.	<p>A. Επενδύσεις σε υποδομές μεταποίησης και εμπορίας για την αύξηση της αξίας των τοπικών προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας.</p> <p>B. Υποστήριξη της ανάπτυξης τοπικών εμπορικών σημάτων και πιστοποιήσεων για την ποιότητα και τη βιωσιμότητα.</p> <p>Γ. Επένδυση ώστε οι υδατοκαλλιέργειες να γίνουν πιο βιώσιμες, μέσω της βελτίωσης της διαχείρισης και άλλων μέτρων μείωσης του κόστους.</p> <p>Δ. Ενθάρρυνση της διαφοροποίησης σε προϊόντα προστιθέμενης αξίας, όπως καπνιστά, αποξηραμένα ή μεταποιημένα θαλασσινά. Στήριξη των εν εξελίξει πρωτοβουλιών του ιδιωτικού τομέα θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας. Προώθηση της εσωτερικής υδατοκαλλιέργειας — όπως η πέστροφα και ο οξύρρυγχος.</p> <p>E. Προώθηση των άμεσων πωλήσεων και των πλατφορμών ηλεκτρονικού εμπορίου για τη σύνδεση των παραγωγών με τους καταναλωτές. Υποστήριξη του έργου που ήδη επιτελεί ο ιδιωτικός τομέας.</p> <p>ΣΤ. Αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με την ποιότητα των τοπικών προϊόντων για την προώθηση της κατανάλωσής τους</p>	ΤΑΘΕ (για την εσωτερική υδατοκαλλιέργεια σε συνεργασία με το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων για την προώθηση της καλής οικολογικής/χημικής κατάστασης των υδατικών συστημάτων ποταμών προκειμένου να διασφαλιστεί η ασφάλεια της κατανάλωσης ιχθύων αλιείας εσωτερικών υδάτων)	GOV 3n

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
FISH 5n	Προώθηση της αλιείας και της κατανάλωσης χωροκατακτητικών ξένων ειδών	Έλεγχος των χωροκατακτητικών ειδών ιχθύων και προστασία της θαλάσσιας βιοποικιλότητας.	Προώθηση της αλιείας και ευαισθητοποίηση σχετικά με τα χωροκατακτητικά ξένα είδη μέσω κινήτρων (όπως οικονομικά €/kg). Αυτό συμβαίνει επί του παρόντος για ορισμένα χωροκατακτητικά ξένα ψάρια και θα πρέπει να συνεχιστεί με πρόσθετα κονδύλια. Ορισμένα ψάρια (όπως το <i>Lagocerphalus spp.</i>) που δεν είναι βρώσιμα καταστρέφονται, ενώ άλλα όπως το λεοντόψαρο προωθούνται σε σεφ ξενοδοχείων και εστιατορίων με τον τρόπο καθαρισμού και μαγειρέματος για κατανάλωση. Υπήρξαν ορισμένα έργα επίδειξης που πρέπει να συνεχιστούν. Χρειάζονται οικονομικά κίνητρα — ιδιαίτερα σημαντικά για την προώθηση μέτρων για τις επιχειρήσεις (ιδίως τις ΜΜΕ).	ΤΑΘΕ	GOV 6n
FOR 1n	Οι αρμόδιες υπηρεσίες στηρίζουν τη δασοκομία μέσω τουριστικού φόρου και δικτύων ενδιαφερόμενων φορέων για την ανάπτυξη βιώσιμων τουριστικών προσφορών	Δημιουργία μηχανισμού χρηματοδότησης.	Μέσω του τουριστικού φόρου, οι δήμοι θα μπορούσαν δυνητικά να χρηματοδοτήσουν βιώσιμες τουριστικές υποδομές, ανάπτυξη και προώθηση βιώσιμων τουριστικών προσφορών, προστασία των οικοσυστημικών υπηρεσιών σε περιοχές που αποτελούν τουριστικούς πόρους. Το μέτρο απαιτεί μελέτη των νομικών, οικονομικών και δημοσιονομικών επιπτώσεων. Δημιουργία δικτύου ενδιαφερόμενων φορέων (τοπικές αρχές, ΜΚΟ κ.λπ.) για την ανάπτυξη βιώσιμων τουριστικών προσφορών.	ΥΟ και ΥΓΑΑΠ	GOV 6n
FOR 2n	Αύξηση του προσωπικού πυρόσβεσης στο Τμήμα Δασών	Μείωση των επιπτώσεων των δασικών πυρκαγιών.	Για <u>περισσότερες</u> λεπτομέρειες, βλ. https://www.moa.gov.cy/moa/fd/fd.nsf/fd51_en/fd51_en?OpenDocument .	ΤΔ	
FOR 3	Αντιμετώπιση αυξημένου κινδύνου δασικών πυρκαγιών	Μείωση του κινδύνου εκδήλωσης και εξάπλωσης δασικών πυρκαγιών. Προστασία σημαντικών δασικών οικοσυστημάτων και των εξαρτώμενων από αυτά ειδών χλωρίδας και πανίδας.	Οι προτεινόμενες δράσεις περιλαμβάνουν: Α. Μείωση του κινδύνου εκδήλωσης και εξάπλωσης δασικών πυρκαγιών μέσω μέτρων όπως: <ul style="list-style-type: none"> • 100 % χρηματοδότηση τεμαχιστών ξυλείας σε δασικές κοινότητες • Δημιουργία περισσότερων αντιπυρικών λωρίδων στα δάση (βλ. https://www.moa.gov.cy/moa/fd/fd.nsf/fd51_en/fd51_en?OpenDocument για περισσότερες λεπτομέρειες) • Προώθηση της ελεγχόμενης βόσκησης: Δοκιμαστικό σχέδιο υπό μελέτη για τη χρήση ελεγχόμενης βόσκησης γύρω από τα δάση για τη μείωση της βλάστησης (μελέτη βοσκοϊκανότητας) Β. Έγκαιρη ανίχνευση και αποτελεσματική και άμεση καταστολή των δασικών πυρκαγιών. Γ. Αποτελεσματική διαχείριση και αποκατάσταση των καμένων περιοχών μετά τις πυρκαγιές, με στόχο την αποκατάσταση και την ενίσχυση της φυσικής βλάστησης, τη μείωση του κινδύνου διάβρωσης και του μελλοντικού κινδύνου πυρκαγιών.	ΤΔ, ΥΓΑΑΠ	DRM 2n FOR 10n GOV 2n

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
			<p>Δ. Δημιουργία και δημοσίευση ενός ημερήσιου ψηφιακού χάρτη πρόβλεψης δασικών πυρκαγιών για την Κύπρο με βάση την τοπογραφία και τη μετεωρολογία.</p> <p>Ε. Εκστρατείες ευαισθητοποίησης του κοινού: εκπαίδευση και ενημέρωση για τη μείωση των δραστηριοτήτων που προκαλούν πυρκαγιές.</p>		
FOR 4n	Ενσωμάτωση του κινδύνου πυρκαγιάς στον περιφερειακό σχεδιασμό και αξιοποίηση του δυναμικού των λύσεων που βασίζονται στη φύση στο πλαίσιο της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή	Συμβολή στη μείωση του κινδύνου πυρκαγιών και στην αύξηση της ανθεκτικότητας σε αυτόν τον κίνδυνο, καθώς οι πυρκαγιές έχουν πολύ αρνητικό αντίκτυπο στο ισοζύγιο άνθρακα των δασών και στην ανθεκτικότητα των οικοσυστημάτων.	<p>A. Κινητοποίηση όλων των ενδιαφερόμενων φορέων στον τομέα των δασών, ιδίως των αρμόδιων τοπικών και περιφερειακών αρχών, ώστε να διασφαλιστεί ότι η διαχείριση των δασών προσαρμόζεται σταδιακά στην προβλεπόμενη αύξηση του κινδύνου δασικών πυρκαγιών (συχνότητα εμφάνισης και πληγείσες περιοχές).</p> <p>B. Διασφάλιση της συνέπειας του δυναμικού μετριασμού και προσαρμογής των πολιτικών διαχείρισης ή διατήρησης των δασών και της ανάκτησης και ανακύκλωσης της ξυλείας και της βιομάζας.</p>	ΤΠΟ με τα σχετικά στοιχεία και τεκμηρίωση από το ΤΔ	
FOR 5n	Πρότυπο σχέσεων πυρκαγιάς-κλίματος για τον εντοπισμό περιοχών που είναι ευαίσθητες στον κίνδυνο δασικών πυρκαγιών	Μείωση των κινδύνων δασικών πυρκαγιών και των επιπτώσεών τους.	Κάλυψη των υφιστάμενων κενών γνώσεων που εντοπίστηκαν σε προηγούμενα και εν εξελίξει ερευνητικά έργα. Το μοντέλο θα πρέπει να περιλαμβάνει εκτίμηση κινδύνου πυρκαγιάς, χαρακτηρισμό οικολογικά ευαίσθητων περιοχών κ.λπ.	ΤΔ με εξωτερική βοήθεια	
FOR 6n	Πρώθηση της επανακαλλιέργειας εγκαταλελειμμένων γεωργικών γαιών	Μείωση του κινδύνου δασικών πυρκαγιών σε εγκαταλελειμμένες γεωργικές εκτάσεις.	Οι εγκαταλελειμμένες αγροτικές περιοχές που υπόκεινται σε διαδικασίες φυσικής δάσωσης είναι πιο ευάλωτες σε κινδύνους πυρκαγιάς λόγω έλλειψης διαχείρισης. Η προώθηση της επανακαλλιέργειας και της διαχείρισης αυτών των εδαφών μειώνει την έκθεση σε κίνδυνο πυρκαγιάς μέσω βελτιωμένης διαχείρισης.	ΤΠΟ, Τμήμα Γεωργίας, Τμήμα Δασών	
FOR 7	Ανάπτυξη και εφαρμογή Στρατηγικού Σχεδίου για την προσαρμογή των δασών της Κύπρου στην κλιματική αλλαγή	Προσαρμογή των δασικών οικοσυστημάτων στην κλιματική αλλαγή και συμβολή των δασών στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.	Ο σχεδιασμός στρατηγικών για την προσαρμογή των δασικών οικοσυστημάτων στην κλιματική αλλαγή είναι ουσιαστικής σημασίας για την πρόληψη μεγαλύτερων αλλαγών και τη διευκόλυνση της επιτόπιας προσαρμογής των δασών και της μετανάστευσης ειδών. Οι στρατηγικές αυτές θα πρέπει να ακολουθούν μια προληπτική προσέγγιση για την αποφυγή ανεπιθύμητων συνεπειών και μη αναστρέψιμων απωλειών και ζημιών στα δασικά οικοσυστήματα. Για το σκοπό αυτό, το Τμήμα Δασών προτείνει την ανάπτυξη και εφαρμογή του «Μεσοπρόθεσμου Στρατηγικού Σχεδίου Προσαρμογής της Κυπριακής Δασοκομίας στην κλιματική αλλαγή». Σύμφωνα με τη Δήλωση Δασικής Πολιτικής του ΤΔ (2013) θα συμπεριληφθούν μέτρα προσαρμογής που θα καλύπτουν όλο το φάσμα δραστηριοτήτων, όπως έρευνα και παρακολούθηση της κατάστασης των δασών, δασοπονία και υγεία των φυτών, αναδάσωση και δασοκομία, φυτώρια, παραγωγή και χρήση δασικού πολλαπλασιαστικού υλικού, πανίδα, προστασία από δασικές πυρκαγιές και διαφώτιση.	ΤΔ, ΥΓΑΑΠ	BIODIV10n

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
FOR 8	Έρευνα, συλλογή δεδομένων και συστηματική παρακολούθηση των επιπτώσεων των βιοτικών και αβιοτικών παραγόντων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή στα δάση/ επιλογή και χρήση κατάλληλων δασικών ειδών με υψηλή αντοχή σε δυσμενείς κλιματικές συνθήκες (π.χ. ξηρασία)	Αντιμετώπιση του αυξημένου κινδύνου ζημίας λόγω ξηρασίας/ μείωσης της παραγωγικότητας των δασών και βελτίωση των γνώσεων σχετικά με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στα δάση.	Τα μέτρα αυτά προβλέπονται για: Α. Την ταξινόμηση των δασικών ειδών ανάλογα με το δυναμικό προσαρμογής τους στην κλιματική αλλαγή. Β. Προσδιορισμός των περιοχών υψηλού κινδύνου (με αποτελέσματα από το FOR 5η) όπου θα πρέπει να προταθούν ειδικές παρεμβάσεις και μέτρα για την προστασία και την προσαρμογή των δασών. Γ. Η χρήση ιθαγενών ειδών σε δράσεις αποκατάστασης, τα οποία είναι καλά προσαρμοσμένα στην ξηρασία. Δ. Έρευνα σχετικά με την επιλογή κατάλληλου αναπαραγωγικού υλικού με χαρακτηριστικά αντοχής στην ξηρασία και στα παράσιτα.	ΤΔ, ΥΓΑΑΠ	
FOR 9	Παρακολούθηση πληθυσμού παρασίτων για έγκαιρο εντοπισμό τους και εντοπισμό πιθανών επιδημιών	Αντιμετώπιση του αυξημένου κινδύνου προσβολής από παράσιτα, παθογόνα έντομα (ασθένειες) κ.λπ. ενδημικά στα δάση της Κύπρου ή που ανήκουν στην κατηγορία των οργανισμών καραντίνας.	Το μέτρο αυτό προβλέπεται για: Α. Χρήση διαθέσιμων δεδομένων από την παρακολούθηση των πληθυσμών επιβλαβών δασικών οργανισμών (οργανισμοί ενδημικοί στην Κύπρο ή οργανισμοί καραντίνας που μπορούν να εισαχθούν όπως π.χ. Ips sexdentatus και Bursaphelenchus xylophilus) στα δάση της Κύπρου και η ανάπτυξη συγκεκριμένων μοντέλων για την πρόβλεψη της μετατόπισης της περιοχής εξάπλωσής τους με βάση διάφορα σενάρια κλιματικής αλλαγής, προκειμένου να αντιμετωπιστούν εγκαίρως οι επιπτώσεις που προκαλούν. Β. Έλεγχος του πληθυσμού παρασίτων σε περιοχές όπου εμφανίζονται σοβαρά προβλήματα. Ο έλεγχος αυτός μπορεί να εφαρμοστεί μέσω πρακτικών που δεν διαταράσσουν την οικολογική ισορροπία των δασικών οικοσυστημάτων, όπως η εφαρμογή ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας.»	ΤΔ	
FOR 10n	Ανάπτυξη σχεδίων και στρατηγικών διαχείρισης δασών για την Κύπρο που λαμβάνουν υπόψη την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, ώστε να διασφαλίζεται η συνεχής παροχή αγαθών και υπηρεσιών οικοσυστήματος και η βελτίωση των δασικών πόρων	Καλύτερη και πιο ολιστική διαχείριση των δασών.	Η ανάπτυξη αποτελεσματικών σχεδίων και στρατηγικών διαχείρισης των δασών είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης υγείας και βιωσιμότητας των δασών. Εδώ είναι μια γενική περιγραφή της διαδικασίας: Α. Καθορισμός σκοπών και στόχων Β. Διενέργεια ολοκληρωμένης δασικής απογραφής Γ. Ανάπτυξη ζωνών διαχείρισης Δ. Δημιουργία σχεδίων διαχείρισης, τα οποία ενσωματώνουν την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή Ε. Ανάπτυξη στρατηγικών για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στα δάση ΣΤ. Εφαρμογή και παρακολούθηση	ΤΔ	
GOV 1n	Επέκταση και επικαιροποίηση των γνώσεων σχετικά με τις επιπτώσεις και τον κίνδυνο της κλιματικής αλλαγής στους διάφορους τομείς (επικαιροποίηση CRV)	Παραγωγή επικαιροποιημένων πληροφοριών για την εκτίμηση των επιπτώσεων και των κινδύνων της κλιματικής	Τα μέτρα και οι αποφάσεις προσαρμογής πρέπει να βασίζονται σε μια ολοκληρωμένη και επικαιροποιημένη κατανόηση των κινδύνων και των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Εκτός από τις ειδικές δράσεις παραγωγής γνώσεων που προτείνονται στα τομεακά μέτρα, στο πλαίσιο της ΕΣΠ, θα προωθηθούν οι ακόλουθες δράσεις:	ΤΠ, ΥΓΑΑΠ	Όλα τα μέτρα της ΕΣΠ

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
		αλλαγής στους διάφορους τομείς σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα διαθέσιμα κλιματικά μοντέλα και σενάρια.	<p>A. Ενσωμάτωση των συνεισφορών που παράγονται από διαδοχικές IPCC στις αξιολογήσεις κινδύνου και τρωτότητας και στον καθορισμό των μέτρων προσαρμογής.</p> <p>B. Επικαιροποίηση της εθνικής αξιολόγησης κινδύνου και τρωτότητας για το κλίμα κάθε 6 έτη.</p> <p>Γ. Ανάπτυξη κατευθυντήριων γραμμών για την προετοιμασία τομεακών αξιολογήσεων των κινδύνων της κλιματικής αλλαγής και των εκτιμήσεων επιπτώσεων (περιεχόμενα και συνιστώμενες μεθοδολογίες για τομεακές αξιολογήσεις).</p> <p>Δ. Ανάπτυξη πρακτικών εργαλείων (προβλέψεις, προβολείς σεναρίων, κατευθυντήριες γραμμές για τη χρήση των σεναρίων, εγχειρίδια κ.λπ.) για την εκπόνηση τομεακών μελετών έκθεσης και ευπάθειας.</p> <p>E. Εντοπισμός εκκρεμοσών κενών γνώσεων και ανάπτυξη σχεδίων δράσης για την αντιμετώπισή τους.</p>		
GOV 2n	Κατάρτιση και ανάπτυξη ικανοτήτων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	Βελτίωση της κατανόησης των επιπτώσεων και των συνεπειών που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή, ώστε να ενισχυθεί η υλοποίηση των δράσεων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, καθώς και η ανθεκτικότητα των ατόμων και των κοινοτήτων στους κινδύνους της κλιματικής αλλαγής.	<p>Το μέτρο αυτό περιλαμβάνει τις ακόλουθες δραστηριότητες:</p> <p>A. Προσδιορισμός των αναγκών προβολής, κατάρτισης και ανάπτυξης ικανοτήτων.</p> <p>B. Ανάπτυξη (online) διαδραστικών παρουσιάσεων: Επεξήγηση των τοπικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, όπως η άνοδος της στάθμης της θάλασσας, οι καύσωνες και τα ακραία καιρικά φαινόμενα.</p> <p>Γ. Σχεδιασμός συνεδριών συζήτησης που μπορούν να υλοποιηθούν σε τοπικό επίπεδο (από τους ΕΟΑ, τους δήμους, τις επιχειρήσεις ή τις οργανώσεις πολιτών): Ενθάρρυνση των συμμετεχόντων να μοιραστούν τις εμπειρίες και τις ανησυχίες τους σχετικά με την κλιματική αλλαγή.</p> <p>Δ. Πρακτικές λύσεις: Συζήτηση, ανταλλαγή και επίδειξη στρατηγικών προσαρμογής, όπως η εξοικονόμηση νερού, η ενεργειακή απόδοση και οι ανθεκτικές υποδομές.</p> <p>Κοινό-στόχος: Προσωπικό σε ΕΟΑ, δημοτικές και κοινοτικές κυβερνήσεις, κάτοικοι, ηγέτες κοινοτήτων και επιχειρήσεις.</p> <p>Δεδομένου ότι διαφορετικές ομάδες-στόχοι ενδιαφέρονται για διαφορετικά είδη γνώσεων, το υλικό πρέπει να αναπτυχθεί και να καταστεί κατάλληλο για το κοινό-στόχο — από γενικές γνώσεις (π.χ. για τον πληθυσμό σχολικής ηλικίας) έως πολύ συγκεκριμένες και σε βάθος πληροφορίες (π.χ. για επαγγελματίες, όπως οι γιατροί και πάροχοι υγειονομικής περίθαλψης).</p>	ΤΠ, ΥΓΑΑΠ ΕΠΑΑ του ΥΠΑΝ	Όλα τα μέτρα της ΕΣΠ
GOV 3n	Επικοινωνία και κοινωνική προβολή σχετικά με την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	Αύξηση της γενικής κατανόησης των επιπτώσεων και των επιπτώσεων που	<p>Οι εκστρατείες θα πρέπει να καλύπτουν τις ακόλουθες δραστηριότητες:</p> <p>A. Κοινοποίηση ενημερωτικών γραφικών και βίντεο: Χρήση οπτικά ελκυστικού περιεχομένου για τη μεταφορά πολύπλοκων εννοιών της κλιματικής αλλαγής.</p>	ΤΠ, ΥΓΑΑΠ	Όλα τα μέτρα της ΕΣΠ

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
		σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή.	<p>Β. Ενθάρρυνση του περιεχομένου που παράγεται από τους χρήστες: Διοργάνωση διαγωνισμών ή προκλήσεων που προσκαλούν τους ανθρώπους να μοιραστούν τις εμπειρίες ή τις ιδέες τους που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή.</p> <p>Γ. Συνεργασία με influencers: Συνεργασία με δημοφιλείς προσωπικότητες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης για προσέγγιση ευρύτερου κοινού ενίσχυση του μηνύματος.</p> <p>Κοινό-στόχος: Ευρύ φάσμα ατόμων, ιδίως ευπαθών πληθυσμών και νεότερων γενεών.</p>		
GOV 4n	Πρώθηση της ανάπτυξης περιφερειακών και τοπικών σχεδίων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή σε συντονισμό με την Εθνική Στρατηγική Προσαρμογής	Πρώθηση ώστε οι ΕΟΑ και οι δήμοι εφαρμόζουν μέτρα προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στους αντίστοιχους τομείς αρμοδιότητάς τους, τα οποία ευθυγραμμίζονται και συμβάλλουν στους στόχους της Εθνικής Στρατηγικής Προσαρμογής της Κύπρου.	Οι δήμοι και οι κοινότητες είναι υπεύθυνοι για την ανάπτυξη πολιτικών, σχεδίων και δράσεων σε διάφορους τομείς — ύδρευση και αποχέτευση, αστικές μεταφορές, τουρισμός, πολιτιστική κληρονομιά κ.λπ. — που αποτελούν το επίκεντρο της ΕΣΠ. Οι εν λόγω πολιτικές, σχέδια και δράσεις θα πρέπει να ευθυγραμμιστούν με την ΕΣΠ και να ενσωματωθούν σε ένα περιφερειακό/τοπικό σχέδιο προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, ώστε να ενισχυθούν οι συνέργειες και η συμπληρωματικότητα και να αποφευχθούν αντιφάσεις.	ΤΠ, ΥΓΑΑΠ	Όλα τα μέτρα στους τομείς «Υδρολογικό Καθεστώς και Διαχείριση Υδάτων» και «Χωροταξικός Σχεδιασμός»
GOV 5n	Ανάπτυξη συστήματος IT παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	Διευκόλυνση της παρακολούθησης και της αξιολόγησης της εφαρμογής της εθνικής στρατηγικής προσαρμογής.	<p>Α. Καθορισμός μιας πλατφόρμας IT παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων που θα επιτρέπει στις τοπικές, περιφερειακές και εθνικές αρχές να υποβάλλουν ηλεκτρονικά εκθέσεις σχετικά με την πρόοδο στην εφαρμογή των μέτρων προσαρμογής με βάση τους δείκτες που αναπτύχθηκαν. Η πλατφόρμα θα συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων του ΕΟΠ.</p> <p>Β. Υλοποίηση της πλατφόρμας IT στο πλαίσιο IT του Τμήματος Περιβάλλοντος.</p>	ΤΠ, ΥΓΑΑΠ	Όλα τα μέτρα της ΕΣΠ
GOV 6n	Δημιουργία Διακυβερνητικής Ομάδας Εργασίας για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή και καθορισμός σημείων επαφής για την προσαρμογή σε αρμόδια υπουργεία, επαρχιακούς οργανισμούς αυτοδιοίκησης και δημοτικούς εκπροσώπους	Ενίσχυση της συνεκτίμησης της κλιματικής αλλαγής σε όλα τα υπουργεία και τις αρμόδιες αρχές και διασφάλιση της συντονισμένης και αποτελεσματικής εφαρμογής της Εθνικής	<p>Η Διακυβερνητική Ομάδα Εργασίας για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΔΟΕΠΚΑ) επιβλέπει τις εργασίες σχετικά με:</p> <p>Α. Παρακολούθηση και αξιολόγηση της ΕΣΠ.</p> <p>Β. Ενημέρωση της ΕΣΠ εντός της εθνικής κυβέρνησης.</p> <p>Γ. Περαιτέρω ανάπτυξη του Εθνικού Σχεδίου Δράσης Προσαρμογής (ΕΣΔΠ).</p> <p>Δ. Βελτίωση της διαδιοικητικής συνεργασίας — τόσο διατομεακή όσο και σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης.</p> <p>Ε. Προώθηση των διαδικασιών δημόσιας προβολής/συμμετοχής όταν είναι αναγκαίο, για παράδειγμα, για τη διάδοση των διεικτών εκθέσεων αξιολόγησης της εφαρμογής.</p>	ΤΠ, ΥΓΑΑΠ	Όλα τα μέτρα της ΕΣΠ

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
		Στρατηγικής Προσαρμογής.	<p>Για να επιτευχθεί αυτό, κάθε αρμόδιο υπουργείο και οι ΕΟΑ θα ορίσουν ένα σημείο εστίασης για την στρατηγική προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή (ΣΕΣΠΚΑ). Η Ένωση Δήμων θα ορίσει επίσης ένα ΣΕΣΠΚΑ για την εκπροσώπηση των δημοτικών κυβερνήσεων και κοινοτήτων.</p> <p>Όλες οι αρμόδιες αρχές θα συνεργάζονται στην ΔΟΕΠΚΑ υπό την ηγεσία του ΥΓΑΑΠ, θα αλληλοενημερώνονται τακτικά για τις δραστηριότητές τους και θα θέτουν συνεχώς νέους στόχους προκειμένου να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για αποτελεσματική προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή στην Κύπρο. Το Τμήμα Μετεωρολογίας συνοδεύει τακτικά τη ΔΟΕΠΚΑ για την παροχή νέων πληροφοριών σχετικά με τις παρατηρούμενες κλιματικές αλλαγές.</p> <p>Εκτός από την τακτική επικοινωνία μεταξύ των σημείων εστίασης, η πλήρης ΔΟΕΠΚΑ θα συνεδριάζει τουλάχιστον μία φορά το χρόνο.</p> <p>Η ΔΟΕΠΚΑ θα συντονιστεί με τον φορέα διαχείρισης κινδύνων καταστροφών που αναπτύσσεται επί του παρόντος στο πλαίσιο του χρηματοδοτούμενου από την ΕΕ έργου <i>Μεταρρύθμιση, Ανάπτυξη και Ενίσχυση του Συστήματος Πολιτικής Προστασίας στην Κύπρο</i> (Σεπτέμβριος 2024-Σεπτέμβριος 2026).</p>		
GOV 7n	Ανάπτυξη νομοθεσίας για υποχρεωτικές απαιτήσεις αναφοράς των δημοσίων υπηρεσιών σχετικά με την εφαρμογή μέτρων προσαρμογής	Διευκόλυνση της συλλογής πληροφοριών σχετικά με την εφαρμογή της Εθνικής Στρατηγικής Προσαρμογής για την ενημέρωση των διετών εκθέσεων προόδου που πρέπει να κοινοποιούνται στο Συμβούλιο των Υπουργών, στην Διακυβερνητική Ομάδα Εργασίας για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή και στο κοινό στον ιστότοπο του ΥΓΑΑΠ	<p>Στο πλαίσιο του Νέου Εθνικού Νόμου για το Κλίμα, περιλαμβάνεται άρθρο για την υποχρεωτική υποβολή εκθέσεων σχετικά με την εφαρμογή των μέτρων προσαρμογής.</p> <p>Οι απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων θα διευκολυνθούν μέσω του νέου συστήματος παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων (μέτρο GOV 5n) και θα εξορθολογιστούν με τις απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων της ΕΕ, καθιστώντας την υποδομή υποβολής εκθέσεων συμβατή με το REPORTNET 3.0 του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος (ΕΟΠ).</p>	ΤΠ, ΥΓΑΑΠ	Όλα τα μέτρα της ΕΣΠ
HEAL 1n	Προσδιορισμός των κινδύνων της κλιματικής αλλαγής για την ανθρώπινη υγεία και ανάπτυξη των πλέον αποτελεσματικών μέτρων προσαρμογής με την	Μείωση των κινδύνων για την υγεία από την κλιματική αλλαγή.	<p>Η κλιματική αλλαγή έχει ποικίλες επιπτώσεις στην υγεία του πληθυσμού, επιδεινώνοντας τους υφιστάμενους κινδύνους για την υγεία ή δημιουργώντας νέους (για παράδειγμα, μεταβάλλοντας τη γεωγραφική κατανομή των ασθενειών που μεταδίδονται από φορείς). Για τον λόγο αυτό, οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, οι οποίες έχουν ήδη παρατηρηθεί ή είναι προβλέψιμες, θα πρέπει να</p>	ΥΥ — Η δράση αυτή χρειάζεται συντονισμένη ανταπόκριση από διάφορα	EDU 5n GOV 2n GOV 3n

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
	ενσωμάτωση της κλιματικής αλλαγής στην εθνική πολιτική για την υγεία		προσδιοριστούν και να ενσωματωθούν στα εθνικά σχέδια για την υγεία — σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο — και στις διάφορες διαστάσεις της: ακραίες θερμοκρασίες, ποιότητα του αέρα, φυσικές καταστροφές, υγειονομική ποιότητα του νερού και των τροφίμων, και φορείς που μεταδίδουν ασθένειες. Το γενικό στρατηγικό σχέδιο της Κύπρου για την περίοδο 2024-2026 δεν ενσωματώνει αυτές τις εκτιμήσεις. Ορισμένες από τις κύριες γραμμές παρέμβασης που πρέπει να αντιμετωπιστούν από τα σχέδια περιλαμβάνουν: Α. Έρευνα για τη βελτίωση των γνώσεων σχετικά με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην υγεία και την αποτελεσματικότητα των μέτρων προσαρμογής Β. Κατάρτιση και ενημέρωση σχετικά με τους κινδύνους για τη βελτίωση των γνώσεων τόσο των επαγγελματιών του τομέα της υγείας όσο και του κοινού Γ. Προσδιορισμός δράσεων για την αντιμετώπιση βραχυπρόθεσμων, μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων κινδύνων Δ. Ανάπτυξη και εφαρμογή ενός πληροφοριακού συστήματος για την εφαρμογή του Δείκτη Κοινωνικής Ευπάθειας (SVI) για την αξιολόγηση της ευπάθειας μιας κοινότητας σε κλιματικούς κινδύνους και επιπτώσεις, όπως πλημμύρες, ακραίες θερμοκρασίες και ξηρασία. Θα πρέπει να δοθεί έμφαση στη Χαρτογράφηση Δεικτών Ευπάθειας Θερμότητας.	υπουργεία, φορείς και τμήματα και πρέπει να αντιμετωπιστεί στο επίπεδο της Ομάδας Διαχείρισης Κρίσεων του Υπουργείου Υγείας	
HEAL 2n	Βελτίωση της διακυβέρνησης των κυμάτων καύσωνα για τη μείωση των επιπτώσεων τους στην ανθρώπινη υγεία: Ετοιμασία ενός Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τον Καύσωνα - Υγεία	Ενέργειες βάσει υπερσύγχρονων Σχεδίων Δράσης Υγεία - Θερμότητα που τροφοδοτούνται από επιστημονικά άρθρα παρακολούθηση και αξιολόγηση δεδομένων και παρακολούθηση της συμμόρφωσης με την ισχύουσα νομοθεσία για την ασφάλεια.	Α. Ανάπτυξη και ενίσχυση του συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης για τα κύματα καύσωνα σε ολόκληρη την Κύπρο μέσω μιας διαδικτυακής πλατφόρμας όπου θα δημοσιεύονται οι σχετικές πληροφορίες. Αυτό το σύστημα θα πρέπει να χρησιμοποιεί τις διαθέσιμες πληροφορίες για το κλίμα για την ποσοτικοποίηση συγκεκριμένων κλιματικών δεικτών που εκφράζουν τη θερμική άνεση ενός ατόμου, όπως ο δείκτης Humidex (Masterton και Richardson, 1979), ο οποίος εκφράζει το επίπεδο δυσφορίας που βιώνει ένα άτομο ως συνάρτηση της θερμοκρασίας και της υγρασίας και προτείνει τη λήψη σχετικών προφυλάξεων ανάλογα με το επίπεδο δυσφορίας. Β. Παροχή καθοδήγησης μέσω των μέσων μαζικής ενημέρωσης για την προστασία από τους καύσωνες. Να ληφθούν ιδιαίτερα υπόψη οι τουρίστες και οι ευάλωτες ομάδες. Γ. Υποχρέωση κάθε εργοδότη και κάθε μη μισθωτού να εφαρμόζουν μέτρα σύμφωνα με τις διατάξεις της νομοθεσίας για την αποφυγή ή τη μείωση σε αποδεκτό επίπεδο των κινδύνων που προκύπτουν από την έκθεση των εργαζομένων σε χώρους εργασίας με θερμική επιβάρυνση. Διασφάλιση της συμμόρφωσης με τις διατάξεις των διαταγμάτων ΚΔΠ 291/2014, 206/2020 και 231/2023 σχετικά με τα κύματα καύσωνα και τις θερμικές συνθήκες. Δ. Επαναξιολόγηση της διακυβέρνησης του Σχεδίου Δράσης για την Υγεία - Θερμότητα (ΣΔΥΘ) με βάση τις αρχές παρακολούθησης και αξιολόγησης	Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας, ΥΥ	EDU 5n GOV 1n

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
HEAL 3	Λειτουργία κοινοτικών κέντρων σε κάθε δήμο/κοινότητα (π.χ. δημαρχεία, σχολεία, ανοικτά κέντρα προστασίας ηλικιωμένων κ.λπ.) για την παροχή προστασίας (κλιματισμός, σκιά, υγρά) στον πληθυσμό που κινδυνεύει	Διαχείριση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στη θνησιμότητα και τη νοσηρότητα	Λειτουργία κοινοτικών κέντρων σε κάθε δήμο/κοινότητα για την παροχή προστασίας στον πληθυσμό που κινδυνεύει.	Δήμοι και κοινότητες, μέσω της Ένωσης Κοινοτήτων Κύπρου και της Ένωσης Δήμων Κύπρου	GOV 1n
HEAL 4	Ενδυνάμωση και προετοιμασία του ιατρικού/νοσηλευτικού και του προσωπικού δήμων για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης λόγω της κλιματικής αλλαγής και την εξυπηρέτηση αυξημένου αριθμού ασθενών/συμβάντων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή	Διαχείριση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στη θνησιμότητα και τη νοσηρότητα.	<p>A. Δημιουργία διεπιστημονικής ομάδας για την παρακολούθηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στην υγεία και παροχή έγκαιρων προειδοποιήσεων για την προειδοποίηση των σχετικών ενδιαφερόμενων μερών στον τομέα της υγείας. Με βάση τα δεδομένα που συγκεντρώθηκαν στο πλαίσιο του HEAL1, να ενημερώσει τις αρμόδιες αρχές και να παράσχει συστάσεις για περαιτέρω μέτρα έρευνας, κατάρτισης, παρακολούθησης και προσαρμογής</p> <p>B. Ανάπτυξη σχεδίων έκτακτης ανάγκης στα συστήματα υγείας και κοινωνικής περίθαλψης, καθώς και στους δήμους, για την εξυπηρέτηση αυξημένου αριθμού ασθενών/συμβάντων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή (π.χ. δυναμικότητα κλινών, αναλώσιμα, διαθεσιμότητα προσωπικού). Εξέταση των αυξημένων αναγκών κατά τη διάρκεια της τουριστικής περιόδου.</p> <p>Γ. Ανάπτυξη ειδικού ενημερωτικού υλικού και διοργάνωση σεμιναρίων κατάρτισης σχετικά με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην υγεία και τρόπους αντιμετώπισής τους.</p> <p>Δ. Εξέταση του ενδεχόμενου να υποστηρίξει την εισαγωγή του θέματος της κλιματικής αλλαγής στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα για τους επαγγελματίες του τομέα της υγείας, συμπεριλαμβανομένου του συσχετισμού/επίπτωσης σε θέματα Υγείας.</p>	ΥΥ, ΟΑΥ	GOV 1n
HEAL 5n	Ανάπτυξη εθνικής στρατηγικής για την πρόληψη των κινδύνων για την υγεία από λοιμώδεις και παρασιτικές ασθένειες που μεταδίδονται ή δεν μεταδίδονται από φορείς και ευνοούνται από την κλιματική αλλαγή	Πρόληψη των κινδύνων για την υγεία από μολυσματικές και παρασιτικές ασθένειες που μεταδίδονται ή δεν μεταδίδονται από φορείς και οι οποίες ευνοούνται από την κλιματική αλλαγή και διαθέτουν τις βέλτιστες διαθέσιμες γνώσεις για την κατάλληλη αντίδραση σε αναδυόμενους	<p>Η κλιματική αλλαγή ευνοεί την εξάπλωση διαφόρων μολυσματικών και παρασιτικών ασθενειών που μεταδίδονται ή δεν μεταδίδονται από φορείς στη νότια Ευρώπη, όπως ο Δάγκειος πυρετός, ο ιός Τσικουνγκούνια και Ζίκα, οι οποίοι μεταδίδονται από τα κουνούπια Aedes, τα οποία επεκτείνονται λόγω της κλιματικής αλλαγής. Οι ασθένειες που υπάρχουν ήδη σε ορισμένες περιοχές της νότιας Ευρώπης για τις οποίες θα απαιτηθεί προσοχή εν προκειμένω περιλαμβάνουν, τη λεισμανίαση, την τουλαραιμία, τον αιμορραγικό πυρετό Κριμαίας-Κονγκό, τον πυρετό του Δυτικού Νείλου και τη νόσο του Lyme, καθώς και μεταξύ των φορέων, οι κρότνες και άλλα είδη κουνουπιών.</p> <p>Η αντιμετώπιση των αναδυόμενων κινδύνων θα απαιτήσει μια πολυτομεακή συντονισμένη προσέγγιση, με τη συγκέντρωση εμπειρογνομosύνης από διάφορες ιατρικές ειδικότητες και άλλους τομείς εμπειρογνομosύνης — οικολογία, εντομολογία κ.λπ. — για την αντιμετώπιση τόσο των φορέων όσο και της διανομής τους, καθώς και των επιπτώσεων στην υγεία.</p>	Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας, και Γραφεία Περιβαλλοντικής Υγείας	GOV 3n

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
		κινδύνους για την υγεία, εάν απαιτείται	<p>Είναι αναγκαίο να αντιμετωπιστεί αυτός ο κίνδυνος με τη βελτίωση των ακόλουθων γραμμών δράσης:</p> <p>A. επιδημιολογική και μικροβιολογική επιτήρηση για την ανίχνευση, διάγνωση και θεραπεία όλων των ασθενών το συντομότερο δυνατόν.</p> <p>B. εντομολογική επιτήρηση για την ανίχνευση της παρουσίας του φορέα.</p> <p>Γ. διαχείριση φορέων για την πρόληψη και τον έλεγχο της παρουσίας τους και, αν είναι δυνατόν, εξάλειψής τους.</p> <p>Δ. ατομική προστασία του πληθυσμού.</p> <p>E. κατάρτιση και ενημέρωση και, αν χρειαστεί, έρευνα σε διάφορους τομείς — επιδημιολογία, δημόσια υγεία, ταξονομία, εντομολογία, οικολογία κ.λπ.</p> <p>ΣΤ. προώθηση της επικοινωνίας, της δικτύωσης και του συντονισμού μεταξύ των διοικήσεων και των εμπλεκόμενων φορέων, χωρίς την οποία δεν θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν οι δραστηριότητες που προβλέπονται στο σχέδιο.</p> <p>Αξίζει επίσης να τονιστεί το ενδιαφέρον των επιστημονικών πρωτοβουλιών των πολιτών για την αξιολόγηση και τον έλεγχο της παρουσίας των φορέων που προκαλούν αυτές τις ασθένειες. Αυτές οι γραμμές δράσης θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν σε ένα εθνικό σχέδιο ετοιμότητας και αντίδρασης ή στρατηγική για τις μεταδιδόμενες από φορείς νόσους.</p>		
HEAL 6n	Καθιέρωση ενός αποτελεσματικού συστήματος πολυεπίπεδης διακυβέρνησης που θα προσδιορίζει έναν επικεφαλής οργανισμό, θα καθορίζει σαφείς ρόλους και αρμοδιότητες των διαφόρων υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής μέριμνας και θα διευκολύνει τον διατομεακό και διακυβερνητικό συντονισμό για τη διαχείριση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στη δημόσια υγεία	Βελτίωση της απόκρισης του συστήματος υγειονομικής περίθαλψης στους κινδύνους για την υγεία που σχετίζονται με το κλίμα, βελτίωση της ροής πληροφοριών και ενίσχυση των ικανοτήτων των αρμόδιων αρχών και κοινοτήτων για την αντιμετώπιση των κινδύνων για την υγεία που σχετίζονται με το κλίμα	<p>Το μέτρο αυτό περιλαμβάνει:</p> <p>A. Ανάπτυξη ολοκληρωμένης στρατηγικής που θα καθορίζει τις αρμοδιότητες των διαφόρων υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής μέριμνας για τον άμεσο έλεγχο των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στην υγεία σε περίπτωση εκδήλωσης ασθένειας ή εμφάνισης ακραίων καιρικών φαινομένων (καύσωνες, πλημμύρες, πυρκαγιές).</p> <p>B. Καθιέρωση ενός συστήματος πολυεπίπεδης διακυβέρνησης με τη συμμετοχή των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών, το οποίο θα καθορίζει σαφείς ρόλους και αρμοδιότητες τυπικά και εκ των προτέρων, προσδιορίζοντας έναν επικεφαλής οργανισμό. Προώθηση επίσημων και άτυπων διατομεακών μηχανισμών συντονισμού, όπως οι ομάδες εργασίας.</p> <p>Γ. Παροχή σε όλους τους σχετικούς φορείς των απαραίτητων πληροφοριών και πόρων για την υλοποίηση των δράσεων που υπάγονται στην αρμοδιότητά τους, διασφαλίζοντας τη ροή αμφίδρομων πληροφοριών όσο το δυνατόν πλησιέστερα στον πραγματικό χρόνο και παρέχοντας ευκαιρίες για τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων φορέων. Συγκεκριμένα:</p> <ul style="list-style-type: none"> Καθορισμός αποτελεσματικών οδών ροής πληροφοριών για διάφορους κινδύνους που σχετίζονται με το κλίμα, αρμόδιες αρχές και ενδιαφερόμενα μέρη 	ΥΥ	GOV 3n

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
			<ul style="list-style-type: none"> Διοργάνωση εκστρατειών ευαισθητοποίησης για την ανάπτυξη και διάδοση εκπαιδευτικών μηνυμάτων σχετικά με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην υγεία και τον τρόπο αντιμετώπισης και προστασίας της Ανάπτυξη κατάλληλων διαύλων επικοινωνίας για τη λήψη επιτόπιων πληροφοριών σε πραγματικό χρόνο σχετικά με τους κινδύνους για την υγεία. Δημιουργία φόρουμ για τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών στην ανάπτυξη σχεδίων και διαδικασιών 		
WAT 1	Περιοδικές επανεξετάσεις της προόδου και των προτεραιοτήτων των πολιτικών και των σχεδίων για τα ύδατα, καθώς και προσαρμογή των στόχων, των μέσων και των πόρων, λαμβάνοντας υπόψη την κλιματική αλλαγή	Ενσωμάτωση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στην υδατική πολιτική και σχεδιασμό — ΣΔΛΑΠ, Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας, ΣΔΞ — δίνοντας ιδιαίτερη προτεραιότητα στη διαχείριση ακραίων φαινομένων (ξηρασίες και πλημμύρες).	Οι περιοδικές αναθεωρήσεις των υδατικών πολιτικών και σχεδίων θα πρέπει να εξετάζουν τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στο στάδιο της αξιολόγησης και παρακολούθησης της κατάστασης των υδατικών συστημάτων και του σχεδιασμού και της επιλογής μέτρων προσαρμογής. Οι πληροφορίες σχετικά με τις κλιματικές επιπτώσεις, τους κινδύνους και την ευπάθεια πρέπει να είναι άμεσα διαθέσιμες. Η περιοδική επανεξέταση θα πρέπει να πραγματοποιείται κατά την επανεξέταση των ΣΔΛΑΠ (ΟΠΥ) και των Σχεδίων Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας (Οδηγία για τις Πλημμύρες).	TAY	
WAT 2	Βελτίωση, αναβάθμιση, εκσυγχρονισμός και επισκευή των δικτύων ύδρευσης και διανομής και των σχετικών υποδομών για τη μείωση των απωλειών νερού	Εξοικονόμηση νερού για την αντιμετώπιση της λειψυδρίας/ υψηλού κόστους νερού λόγω της αυξημένης ζήτησης αφαλάτωσης/ ενέργειας από τους φορείς ύδρευσης.	Οι απώλειες νερού στη διανομή νερού, γνωστές και ως ατιμολόγητο νερό, εκτιμάται ότι κυμαίνονται από 15 % έως 20 % στις αστικές περιοχές και από 30 % έως 50 % στις αγροτικές περιοχές. Η εξοικονόμηση νερού από την αντικατάσταση ή την αναβάθμιση του δικτύου αναμένεται να είναι πιο αποτελεσματική από άλλα μέτρα εξοικονόμησης νερού. Το μέτρο αποσκοπεί στην αντικατάσταση και επισκευή όλων των παλαιών και ανεπαρκώς συντηρημένων δικτύων διανομής νερού και στη βελτίωση της ανίχνευσης διαρροών με την υιοθέτηση κατάλληλων τεχνολογιών.	TAY για τους κύριους αγωγούς, ΕΟΑ για δίκτυα διανομής	
WAT 3	Το Εθνικό Επενδυτικό Πλάνο Υδατικών Έργων εξετάζει την αναθεωρημένη Εθνική Στρατηγική Προσαρμογής και ανταποκρίνεται στους καθορισμένους στρατηγικούς και ειδικούς στόχους	Στοχευμένη κατανομή πόρων για την υλοποίηση έργων υποδομής για την προστασία των υδάτων και τη βιώσιμη ικανοποίηση των αναγκών σε νερό, λαμβάνοντας υπόψη την	Στο πλαίσιο της εκπλήρωσης των βασικών προϋποθέσεων για την έγκριση του Προγράμματος Πολιτικής Συνοχής «ΘΑΛΕΙΑ 2021-2027», το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων (ΤΑΥ) και το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκριναν το Εθνικό Επενδυτικό Πλάνο Υδατικών Έργων, το οποίο ισχύει για έργα του ΤΑΥ και άλλων φορέων ύδρευσης και αποχέτευσης (πρώην Συμβούλια Υδάτων και Συμβούλια Αποχέτευσεων – νυν ΕΟΑ, Δήμων, Κοινοτήτων κ.λπ.) τα οποία είτε βρίσκονται σε εξέλιξη είτε προγραμματίζονται να υλοποιηθούν εντός της δεκαετίας.	ΕΟΑ ΤΑΥ	AGRI 4

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
		προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.			
WAT 4	Δημιουργία ενός εργαλείου έγκαιρης ανίχνευσης διαρροών και μιας ψηφιακής πλατφόρμας (εφαρμογής) για την ενημέρωση των καταναλωτών σχετικά με την κατανάλωσή τους, την υποβολή αιτήσεων και την πληρωμή λογαριασμών	Έγκαιρη ανίχνευση διαρροών σε οικιακά συστήματα ύδρευσης. Αλλαγή συμπεριφοράς των καταναλωτών όσον αφορά την προστασία του νερού, με αποτέλεσμα την εξοικονόμηση νερού. Διευκόλυνση των καταναλωτών. Αναβάθμιση των υπηρεσιών. Αυξημένη αξιοπιστία του φορέα παροχής νερού.	<p>A. Δημιουργία πλατφόρμας (εφαρμογής) για την ενημέρωση των καταναλωτών σχετικά με την κατανάλωσή τους, εάν υπάρχει έξυπνο σύστημα μέτρησης (για τυχόν αυξημένη κατανάλωση, διαρροές κ.λπ.), για την υποβολή αιτήσεων και την πληρωμή λογαριασμών</p> <p>B. Δημιουργία ενός εργαλείου έγκαιρης ανίχνευσης μέσω του σχηματισμού ενός Ψηφιακού Δίδυμου του δικτύου διανομής νερού. Αυτό το εργαλείο μπορεί να επιτευχθεί με την εγκατάσταση αισθητήρων πίεσης και αισθητήρων ποιότητας νερού για την αποτελεσματική παρακολούθηση της παροχής νερού σε διαφορετικές περιοχές εξυπηρέτησης. Επιπλέον, η ανάπτυξη ενός τέτοιου εργαλείου θα παράσχει στις αρχές ύδρευσης έναν χρήσιμο πόρο που θα προσφέρει δεδομένα ζωντανής ροής σχετικά με την παροχή νερού και θα υποδεικνύει πιθανές ανωμαλίες στο δίκτυο, πιθανές δυσλειτουργίες και απώλειες νερού. Αυτό θα επιτρέψει τη λήψη προληπτικών μέτρων για τέτοια γεγονότα, συμβάλλοντας στη μείωση των απωλειών νερού.</p>	ΕΟΑ για την ζήτηση πόσιμου νερού	
WAT 5	Επέκταση της χρήσης των μετρητών νερού	<ul style="list-style-type: none"> • Βελτίωση της παρακολούθησης των χρήσεων του νερού. • Μείωση των απωλειών στα δίκτυα διανομής νερού. • Μείωση της συνολικής χρήσης νερού και της λειψυδρίας. 	Επέκταση της χρήσης μετρητών παροχής νερού και οθονών πίεσης νερού στα δίκτυα διανομής. Εγκατάσταση μετρητών ύδρευσης για όλους τους χρήστες και παρόχους νερού. Εγκατάσταση αυτόματων κεντρικών συστημάτων συλλογής δεδομένων και μετρήσεων για αποτελεσματική παρακολούθηση.	TAY για μη οικιακούς χρήστες ΕΟΑ για οικιακούς χρήστες	
WAT 6	Εφαρμογή και τακτική επανεξέταση του Σχεδίου Διαχείρισης Ξηρασίας (ΣΔΞ) που ενσωματώνει πληροφορίες σχετικά με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στους υδάτινους πόρους και ενσωματώνει τη διαχείριση των κινδύνων ξηρασίας στον σχεδιασμό και τη διαχείριση των υδάτων	Εφαρμογή και τακτικές αναθεωρήσεις του Σχεδίου Διαχείρισης Ξηρασίας.	<p>A. Εφαρμογή των μέτρων που απαιτούνται για την εφαρμογή του Σχεδίου Διαχείρισης Ξηρασίας.</p> <p>B. Εφαρμογή και ενίσχυση των συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης.</p> <p>Γ. Περιοδική επαναξιολόγηση των δεικτών και των ορίων που έχουν ανατεθεί σε αυτά.</p> <p>Δ. Οι δείκτες ξηρασίας βασίζονται σε στοχαστική μοντελοποίηση των ιστορικών ροών και προτείνουν την εκ των προτέρων διαχείριση των υδάτινων πόρων σε ένα πενταετές πιθανό σενάριο ξηρασίας. Οι κλιματικές προβλέψεις που βασίζονται σε κλιματικά μοντέλα δεν περιλαμβάνονται ακόμη στα Σχέδια Διαχείρισης Ξηρασίας — βασίζονται σε στατιστικές αναλύσεις ιστορικών δεδομένων.</p>	TAY	DRM 2n GOV 1n

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
			Η επανεξέταση θα πρέπει να διενεργείται κάθε 6 έτη σύμφωνα με την ΟΠΥ.		
WAT 7n	Βελτίωση της εφαρμογής της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει» για τη βελτίωση της ποιότητας των υδάτων	Μείωση της ρύπανσης και βελτίωση της ποιότητας των υδάτων.	Η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» βρίσκεται στο επίκεντρο της περιβαλλοντικής πολιτικής της ΕΕ: οι υπεύθυνοι για την περιβαλλοντική ζημία θα πρέπει να πληρώσουν για την κάλυψη των δαπανών. Αυτό ισχύει για την πρόληψη της ρύπανσης, την αποκατάσταση, την ευθύνη (ποινική, αστική και περιβαλλοντική ευθύνη) και το κόστος που επιβάλλεται στην κοινωνία από τη ρύπανση που συμβαίνει. Η ενσωμάτωση του περιβαλλοντικού κόστους στα τέλη ύδρευσης στην Κύπρο μπορεί να συμβάλει στη μείωση της ρύπανσης και στη βελτίωση της ποιότητας των υδάτων μέσω καλύτερων πρακτικών χρήσης του νερού. Τα τέλη χρήσης νερού σε αστικά κέντρα μπορούν να ενσωματώσουν το κόστος της προηγμένης επεξεργασίας νερού για τη βελτίωση της επαναχρησιμοποίησης των λυμάτων στη γεωργία — λόγω του μειωμένου κόστους — για την αντικατάσταση των πηγών γλυκού νερού και τη βελτίωση της ποιότητας του νερού.	TAY ΤΠ ΤΓ Υπηρεσία Βιομηχανίας και Τεχνολογίας Υπηρεσία Μεταλλείων και Λατομείων	WAT 9n
WAT 8	Επαναχρησιμοποίηση επεξεργασμένων αστικών λυμάτων μετά από αυστηρό έλεγχο της καταλληλότητάς τους, και παροχή συστημάτων κινήτρων για την τομεακή υιοθέτηση της επαναχρησιμοποίησης των υδάτων (καλλιέργεια, κτηνοτροφία, άλλες χρήσεις)	Επαναχρησιμοποίηση επεξεργασμένων αστικών λυμάτων με αυστηρό έλεγχο της καταλληλότητάς τους σύμφωνα με τους ισχύοντες κανονισμούς.	Ανάπτυξη των αναγκαίων υποδομών για τη διάθεση επεξεργασμένων αστικών λυμάτων για άρδευση χώρων πρασίνου, αθλητικών εγκαταστάσεων και καλλιέργειών, όπου οι υποδομές αυτές δεν είναι διαθέσιμες. Διεξαγωγή των απαραίτητων μελετών (τεχνικών, κόστους-οφέλους κ.λπ.) για την ανάπτυξη των δικτύων διανομής νερού.	Το TAY είναι υπεύθυνο για τα τριτογενή επεξεργασμένα λύματα (αυτό μπορεί να αλλάξει στους ΕΟΑ)	AGRI 4
WAT 9n	Προστασία των πόρων των υπόγειων υδάτων από τη ρύπανση και την υπερβολική χρήση, και προώθηση της μείωσης των αντλήσεων υπόγειων υδάτων σε περίπτωση υπέρβασης των ορίων βιωσιμότητας	Βελτίωση της κατάστασης των συστημάτων υπόγειων υδάτων.	Τα υπόγεια ύδατα είναι ένας στρατηγικός πόρος για τη διαχείριση των υδάτων σε καταστάσεις ξηρασίας, δεδομένου ότι συνήθως ανταποκρίνονται πιο αργά στις αλλαγές των βροχοπτώσεων. Διαδραματίζουν καίριο ρόλο στη διασφάλιση της υδροδότησης σε περιόδους ξηρασίας και στη διατήρηση των υδάτινων οικοσυστημάτων, παρέχοντας τη βασική ροή των ποτάμιων συστημάτων. και η επιδείνωσή τους θέτει σε κίνδυνο την περιβαλλοντική κατάσταση των ποταμών και τη βιωσιμότητα των υπηρεσιών ύδρευσης και συντήρησης των ροών τους. Η ανάκτηση των συστημάτων υπόγειων υδάτων αποτελεί στόχο προτεραιότητας όσον αφορά την προσαρμογή. Θα πρέπει να προωθηθεί η μείωση των αντλήσεων υπόγειων υδάτων σε περίπτωση υπέρβασης των ορίων βιωσιμότητας και να ενθαρρυνθεί η αποτελεσματική μείωση της ρύπανσης, ιδίως όσον αφορά τη γεωργία και την κτηνοτροφία. Τα μέτρα σε αυτή τη γραμμή δράσης μπορούν να περιλαμβάνουν: Α. Βελτίωση του χαρακτηρισμού των συστημάτων υπόγειων υδάτων/κατανόηση των ετήσιων ανανεώσιμων πόρων και της δυναμικής των υπόγειων υδάτων.	TAY Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης	WAT 7n

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
			<p>B. Απαιτήση από όλους τους χρήστες υπόγειων υδάτων να εγκαταστήσουν μετρητές νερού (έξυπνοι μετρητές εάν υπάρχουν διαθέσιμοι πόροι) και να υποβάλλουν περιοδικά εκθέσεις στο ΤΑΥ.</p> <p>Γ. Βελτίωση της παρακολούθησης και του ελέγχου των χρήσεων των υπόγειων υδάτων για την ενίσχυση της βιωσιμότητας του υδροφόρου ορίζοντα. Αυτό απαιτεί την επανεξέταση του υφιστάμενου δικτύου παρακολούθησης για τον έλεγχο και τη βελτίωση της αντιπροσωπευτικότητάς του, των πόρων για την περιοδική παρακολούθηση, τη συλλογή δεδομένων, την επεξεργασία και την (ημιαυτόματη) τακτική υποβολή εκθέσεων. Θα μπορούσε ενδεχομένως να εφαρμοστεί σε πιλοτική βάση.</p> <p>Δ. Περιορισμός των μη βασικών χρήσεων υπόγειων υδάτων — τοπιοτέχνηση, άρδευση — σε περίπτωση υπέρβασης των ορίων βιωσιμότητας, λαμβάνοντας υπόψη κοινωνικοοικονομικά και περιβαλλοντικά κριτήρια.</p>		
WAT 10n	Μείωση των κινδύνων πλημμύρας μέσω της αποκατάστασης του οικοσυστήματος ποταμών και της ανάπλασης σε αγροτικές και αστικές περιοχές	Προσαρμογή των πρακτικών σχεδιασμού έτσι ώστε οι οικολογικές και υδρολογικές συνέχειες και η λειτουργικότητα των οικοσυστημάτων να ενημερώνουν τον χωροταξικό σχεδιασμό (περιφερειακό, αστικό), την έγκριση έργων που επηρεάζουν τα εσωτερικά ύδατα και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των εδαφών στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.	<p>Συνεργασία εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών για την ανάπτυξη μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων ισορροπημένων στρατηγικών για τη γη, οι οποίες:</p> <p>A. Περιορίζουν την κατάληψη φυσικών, γεωργικών και δασικών περιοχών, ώστε να μειωθεί η τεχνητοποίηση και να ευνοηθεί η απορρόφηση υδάτων από βροχοπτώσεις.</p> <p>B. Αποκαταστούν τα πλημμυρικά πεδία — παρέχοντας «χώρο στον ποταμό».</p> <p>Γ. Προωθούν την αποκατάσταση των υδάτινων οικοσυστημάτων και της υδρομορφολογικής αποκατάστασης ποταμών μέσω της απομάκρυνσης και/ή της βελτίωσης των διαμήκων και οριζόντιων εμποδίων — μικρών φραγμάτων, φραγμάτων που δεν χρησιμοποιούνται πλέον κ.λπ.</p> <p>Δ. Στις αστικές περιοχές, προσδιορίζουν και επανατοποθετούν τις κοίτες ποταμών και άλλες περιοχές που έχουν τη δυνατότητα να εξελιχθούν σε «πράσινους διαδρόμους», λειτουργώντας όχι μόνο ως ζώνες πλημμύρας αλλά και προσφέροντας πλεονεκτήματα στους κατοίκους και λειτουργώντας ως καταφύγιο για την άγρια πανίδα. Ορισμένες δράσεις περιλαμβάνουν: <ul style="list-style-type: none"> ○ Αποκατάσταση των παρόχθιων περιοχών και της κοίτης του ποταμού. ○ Ανακατασκευή μονοπατιών χρησιμοποιώντας φυσικά υλικά. ○ Φύτευση ιθαγενών δέντρων και φυτικών ειδών. ○ Εγκατάσταση ευέλικτων και ευπροσάρμοστων υποδομών. </p> <p>E. Χρησιμοποιούν το εργαλείο «Climate Resilient City Tool» (CRCTool) για να διερευνήσουν τις επιλογές προσαρμογής χωροταξικού σχεδιασμού (κυρίως NbS) σε αστικές περιοχές, ώστε να διευκολυνθεί η εξερεύνηση και η επιλογή λύσεων προσαρμογής που βασίζονται στη φύση για τον πολεοδομικό σχεδιασμό.</p>	Για τα μέτρα υδρομορφολογικής αποκατάστασης ποταμών που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα μέτρων της Οδηγίας-Πλαίσιο για τα Ύδατα — Σχέδιο Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών, το ΤΠ και το ΤΑΥ είναι οι φορείς υλοποίησης. Για δράσεις σε αστικές περιοχές: ΤΠ, ΕΟΑ	DRM 8n EDU 5n INFR 3 SPAT 1 SPAT 4n SPAT 5n

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
			<p>ΣΤ. Εμπλέκουν ενεργά τους κατοίκους και τους χρήστες της γης, όπως οι ιδιοκτήτες γης, και τις γνώσεις τους σχετικά με τα ιστορικά γεγονότα πλημμύρας για την ενημέρωση των σχεδίων.</p> <p>Οι δράσεις αυτές συμβάλλουν στη μείωση των απορροών, των κινδύνων πλημμύρας, της διάβρωσης του εδάφους και της ενίσχυσης της διατήρησης της βιοποικιλότητας.</p>		
WAT 11	Ενίσχυση της αποδοτικής χρήσης του νερού στα κτίρια, τη βιομηχανία και τη γεωργία	Εξοικονόμηση νερού για την αντιμετώπιση της λειψυδρίας/ υψηλού κόστους νερού λόγω της αυξημένης ζήτησης αφαλάτωσης/ ενέργειας από τους φορείς ύδρευσης.	<p>A. Ενίσχυση της αποδοτικής χρήσης νερού στα κτίρια, τη βιομηχανία και τη γεωργία (π.χ. αποδοτικότερες οικιακές συσκευές, εγκατάσταση συσκευών εξοικονόμησης νερού, ανακύκλωση νερού στις βιομηχανίες, προώθηση βελτιωμένων συστημάτων άρδευσης στις καλλιέργειες).</p> <p>B. Πρόταση υποχρεωτικής έγκρισης του WAT 11 από τις μεγάλες ιδιωτικές επιχειρήσεις και τον δημόσιο τομέα και παροχή κινήτρων για τον οικιστικό τομέα και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (παροχή δωρεάν εξοπλισμού, επιδοτήσεις, εκπτώσεις στα τέλη και τους φόρους). Να καταστεί το μέτρο υποχρεωτικό για τα νέα κτίρια.</p> <p>Γ. Εκπόνηση μελέτης σκοπιμότητας σχετικά με τις δυνατότητες συλλογής όμβριων υδάτων για ορισμένες οικιακές και γεωργικές χρήσεις και προώθησή της μέσω ενός προγράμματος επιχορήγησης, εάν είναι βιώσιμο.</p>	TAY με ΥπεΕ Για τα κτίρια: ΕΟΑ Γεωργία: προωθούνται πολλά μέτρα — η εκπαίδευση των γεωργών: ΤΓ ΥφΤ	INFR 1n
WAT 12	Έλεγχος και περιορισμός των δραστηριοτήτων εντατικής ζήτησης νερού (π.χ. γήπεδα γκολφ, τουριστικές εγκαταστάσεις, υδροβόρες καλλιέργειες) σε περιοχές με έλλειψη νερού	Εξοικονόμηση νερού για την αντιμετώπιση της λειψυδρίας και του υψηλού κόστους νερού λόγω της αυξημένης ζήτησης αφαλάτωσης.	<p>A. Επαναπροσδιορισμός των κριτηρίων αδειοδότησης αναπτύξεων εντατικής χρήσης νερού.</p> <p>B. Ανάπτυξη και εξέταση σεναρίων προσαρμογής για τον έλεγχο των αναπτύξεων εντατικής χρήσης νερού σε περιοχές με ανεπαρκείς υδάτινους πόρους.</p> <p>Γ. Ενσωμάτωση διαδικασιών αδειοδότησης σχεδιασμού για νέες εξελίξεις.</p>	TAY σε συνεργασία με το ΤΠΟ ΥπεΕ	
WAT 13n	Ανάπτυξη μελλοντικών σεναρίων διαθεσιμότητας και ζήτησης νερού (για το 2050, 2070) στο πλαίσιο των προβλέψεων για την κλιματική αλλαγή και ανάπτυξη στρατηγικών σχεδίων για την προσαρμογή των απαιτήσεων στις προβλέψεις	Δημιουργία επικαιροποιημένων πληροφοριών για την αξιολόγηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στους υδάτινους πόρους, τα ακραία φαινόμενα, τις χρήσεις ύδατος και την κατάσταση των υδατικών συστημάτων και των συναφών υδατινών οικοσυστημάτων,	<p>Προώθηση και χρηματοδότηση μελετών και ερευνητικών έργων που παράγουν τις ακόλουθες πληροφορίες:</p> <p>A. Επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στους υδάτινους πόρους.</p> <p>B. Επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής σε ακραία φαινόμενα (ξηρασίες και πλημμύρες).</p> <p>Γ. Επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στις χρήσεις του νερού.</p> <p>Δ. Επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην κατάσταση των υδατικών συστημάτων και των συναφών υδατινών οικοσυστημάτων.</p> <p>Οι μελέτες αυτές θα τροφοδοτήσουν/βοηθήσουν το μέτρο WAT 1 «Οι περιοδικές αναθεωρήσεις των υδατικών πολιτικών και σχεδίων θα πρέπει να εξετάζουν τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής».</p> <p>Οι δράσεις για την προσαρμογή των απαιτήσεων στους τρέχοντες και τους προβλεπόμενους διαθέσιμους πόρους περιλαμβάνουν:</p>	TAY	GOV 1n

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
		σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα κλιματικά μοντέλα και σενάρια. Ανάπτυξη σχεδίων για την προσαρμογή της τρέχουσας και της μελλοντικής ζήτησης νερού στους διαθέσιμους πόρους σε ένα πλαίσιο κλιματικής αλλαγής, σε διαβούλευση με τους τομείς και φορείς που πλήττονται.	<p>A. Προσαρμογή της κατανομής αδειών χρήσης νερού στους μελλοντικά αναμενόμενους διαθέσιμους πόρους.</p> <p>B. Συν-ανάπτυξη λύσεων σε κάθε περιφέρεια που είναι προσαρμοσμένες στις τοπικές ανάγκες και πλαίσια, μέσω διαδικασιών δημόσιας διαβούλευσης.</p> <p>Γ. Ανάπτυξη μηχανισμών ανακατανομής των υδάτων υπό δημόσια διαχείριση σε καταστάσεις λειψυδρίας ή ξηρασίας με βάση κριτήρια ισότητας, κοινωνικοοικονομικά, εδαφικά και περιβαλλοντικά κριτήρια, σε διαβούλευση με τους ενδιαφερόμενους φορείς.</p>		
INFR 1n	Προσαρμογή των οικοδομικών κωδίκων στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	Αύξηση της ανθεκτικότητας των υποδομών.	<p>Η θωράκιση των οικοδομικών κωδίκων στην κλιματική αλλαγή περιλαμβάνει διάφορες πτυχές του οικοδομικού τομέα που σχετίζονται με την κατασκευή, την παραγωγή, τη συντήρηση και την παροχή υπηρεσιών. Πέραν της βελτίωσης της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της συμβολής στον μετριασμό, η θωράκιση των οικοδομικών κωδίκων στην κλιματική αλλαγή έχει επίσης τη δυνατότητα να συμβάλει στη βελτίωση της ποιότητας των αστικών χώρων και της ζωής των κατοίκων τους. Σε υποδειγματικές περιπτώσεις, η εφαρμογή των οικοδομικών κωδίκων πραγματοποιείται από διοικητικούς τεχνικούς, επαγγελματίες και ερευνητές, και οι επικαιροποιήσεις διαδίδονται μέσω της συμμετοχής των πολιτών και των διόδων ενημέρωσης.</p> <p>Η ενίσχυση της ανθεκτικότητας των κτιρίων απαιτεί επίσης πρόοδο όσον αφορά:</p> <p>A. την ανάπτυξη της πράσινης αστικής υποδομής,</p> <p>B. την ανάκτηση όμβριων και γκριζών υδάτων από κτίρια και καινοτομίες τόσο όσον αφορά τα υλικά (π.χ. διαπερατές οδικές επιφάνειες, κατασκευές ξυλείας) όσο και τις κτιριακές λύσεις (για παράδειγμα, βιοκλιματική αρχιτεκτονική, πράσινες προσόψεις ή στέγες, εποχιακές λύσεις σκίασης, στρατηγικές νυχτερινού δροσισμού),</p> <p>Γ. αντιμετώπιση των επιπτώσεων δροσισμού/θέρμανσης των κτιρίων στους γειτνιάζοντες δημόσιους χώρους, λαμβάνοντας υπόψη τον αντίκτυπο των χρησιμοποιούμενων δομικών υλικών, τον αριθμό και τα είδη των δέντρων που θα φυτευτούν κ.λπ.</p> <p>Δημιουργία ενός φόρουμ για την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ διοικήσεων και διαχειριστών υποδομών και συστημάτων μεταφορών.</p>	Συντονισμός μεταξύ των αρμόδιων αρχών για τους οικοδομικούς κώδικες, το νερό, την ενέργεια και τον χωροταξικό σχεδιασμό	WAT 11

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
INFR 2	Δημιουργία και συντήρηση αστικών πάρκων και άλλων χώρων πρασίνου για τη μείωση της επίδρασης της αστικής θερμνησίδας	Διαχείριση του φαινομένου της αστικής θερμνησίδας.	<p>Το μέτρο αυτό περιλαμβάνει διάφορες δραστηριότητες:</p> <p>A. Διεξαγωγή έρευνας για τους προγραμματισμένους Χώρους Πρασίνου, αξιολόγηση της κατάστασής τους και προώθηση της ανάπτυξής τους ως χώρων πρασίνου. Αυτοί θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν μη ανεπτυγμένες πολεοδομικές ζώνες που σχεδιάζονται για χώρους πρασίνου, υφιστάμενους ποδηλατοδρόμους/ πεζόδρομους και περιοχές προστασίας για την αποστράγγιση όμβριων που ενδέχεται να τοπιοτεχνηθούν.</p> <p>B. Διεξαγωγή μελέτης βέλτιστων πρακτικών για τον περιορισμό του φαινομένου της αστικής θερμνησίδας. Τα ευρήματα της παρούσας μελέτης θα προσαρμοστούν και θα ενσωματωθούν στα κατάλληλα θεσμικά πλαίσια (αναπτυξιακά σχέδια, οικοδομικοί κανονισμοί κ.λπ.) για την αποφυγή/μείωση του φαινομένου των αστικών θερμνησίδων, τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας για ψύξη και εξωτερική σκίαση κ.λπ.</p> <p>Γ. Περιλαμβάνει σκίαση σε υποδομές ποδηλασίας και πεζών μέσω φύτευσης δέντρων, εγκατάσταση ηλιακών συλλεκτών και άλλων βιοκλιματικών επιλογών σκίασης (πέργκολες, κ.λπ.).</p> <p>Δ. Χρήση έργων διαχείρισης ομβρίων υδάτων και κινδύνων πλημμύρας για τη δημιουργία «κλιματικών καταφυγίων» μέσω του τοπίου, των διαπερατών πεζοδρόμων, των σιντριβανιών, των καναλιών και άλλων μπλε υποδομών κ.λπ.</p> <p>Πιθανές πηγές ορθών πρακτικών: Adaptation Stories Building heat resilience in Zagreb: Μετά τον σεισμό του 2020, η διαδικασία ανοικοδόμησης ήταν μια ευκαιρία για την αντιμετώπιση της αυξανόμενης θερμικής καταπόνησης. Ως πρώτο βήμα, αναπτύχθηκε ένας χάρτης θερμότητας για μια περιοχή της πόλης και αναλύθηκαν οι επιπτώσεις της θερμότητας σε διάφορους τομείς. Η χωρική κατανομή της θερμότητας έδειξε σημαντικές διακυμάνσεις θερμοκρασίας έως 4 °C στο ίδιο οικοδομικό τετράγωνο, οι οποίες καθορίστηκαν κυρίως από την ύπαρξη ή την απουσία πράσινης υποδομής. Σε γενικές γραμμές, οι περιοχές πλούσιες σε πράσινες υποδομές ήταν πιο δροσερές από εκείνες χωρίς. Με βάση την ανάλυση της διανομής αστικής θερμότητας σε επίπεδο οικ. τετραγώνου, οι πράσινες υποδομές και οι NbS συμπεριλήφθηκαν στη διαδικασία ανοικοδόμησης. Refreshing the city of Toulouse</p>	Τοπικές αρχές, δεδομένου ότι είναι σε τοπικό επίπεδο, αλλά θα μπορούσε να διοικείται και να συντονίζεται από κεντρική αρχή (π.χ. Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων)	EDU 5n HEAL 2n SPAT 1n
INFR 3	Ανάπτυξη έργων αντιπλημμυρικής προστασίας στις πόλεις για τη συμπλήρωση υφιστάμενων και νέων λύσεων αντιπλημμυρικής προστασίας	Μείωση του κινδύνου πλημμύρας συγκεκριμένα: των υποδομών μεταφορών, κρίσιμων υπηρεσιών κοινής ωφέλειας και αρχαιολογικών χώρων, μείωση του αριθμού	<p>A. Διεξαγωγή μελετών για τον εντοπισμό κατάλληλων περιοχών για την ανάπτυξη έργων αποσυμφόρησης πλημμυρών και επιλογή κατάλληλων μεθόδων εφαρμογής. Τα έργα αυτά μπορούν να υλοποιηθούν στο ευρύτερο πλαίσιο των πολιτικών βιώσιμης διαχείρισης των ομβρίων υδάτων με τη συμπερίληψη μιας σειράς μέτρων, όπως διαπερατές επιφάνειες, χώροι πρασίνου, πράσινες στέγες, λίμνες κατακράτησης, απορροφητικά φρεάτια και οχετοί.</p> <p>B. Χρήση έργων αντιπλημμυρικής προστασίας για την ανάπτυξη στοιχείων νερού για ποδηλατικές υποδομές — για παράδειγμα κανάλια ρέοντος νερού κάτω από</p>	TAY ΤΠΟ Τοπικές αρχές	WAT 10n

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
		ατόμων και ιδιοκτητών ακινήτων που εκτίθενται σε σημαντικό κίνδυνο πλημμύρας.	ποδηλατόδρομους, ώστε να δημιουργηθούν δροσερές συνθήκες για τους ποδηλάτες· ή σιντριβάνια και άλλα στοιχεία νερού σε αστικούς χώρους πρασίνου για τη δημιουργία δροσερών συνθηκών για τους πολίτες, παρέχοντας παράλληλα αντιπλημμυρική προστασία. Γ. Αξιοποίηση της εμπειρίας από την υλοποίηση παρόμοιων ή σχετικών έργων σε άλλες περιοχές της Κύπρου. Δ. Πρόβλεψη για τη δημιουργία τέτοιων έργων κατά τη δημιουργία ή την επέκταση των αναπτυξιακών ζωνών.		
INFR 4n	Αλλαγή των πρακτικών σύναψης δημόσιων συμβάσεων για την ενσωμάτωση των κριτηρίων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή κατά την κατάρτιση προσκλήσεων υποβολής προσφορών και τον καθορισμό κριτηρίων κατανομής	Ενσωμάτωση των κριτηρίων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στις διαδικασίες δημόσιων συμβάσεων για υποδομές.	Αυτή η γραμμή δράσης περιλαμβάνει τα ακόλουθα πιθανά μέτρα: Α. Προώθηση της ενσωμάτωσης των κριτηρίων της ΠΚΑ στην ανάπτυξη προκηρύξεων υποβολής προσφορών. Β. Προώθηση της ενσωμάτωσης των παραμέτρων της ΠΚΑ στην ανάπτυξη των διαδικασιών ανάθεσης δημόσιων συμβάσεων, ώστε να ενσωματωθούν και να σταθμιστούν επαρκώς τα σχετικά με το κλίμα τεχνικά κριτήρια. Για να υλοποιηθεί αυτό, πρέπει να διεξαχθεί μελέτη προκειμένου να βρεθούν οι τρόποι για να γίνει αυτό εφικτό και αξιόπιστο.	Κεντρικά το Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας, καθώς και οι τομείς προκηρύξεων κάθε Τμήματος	SOIL 7n
INFR 5	Εκτεταμένη δενδροφύτευση	<ul style="list-style-type: none"> • Σκίαση και μείωση θερμοκρασίας. • Αισθητική βελτίωση και αστική διαμόρφωση του τοπίου. • Απορρόφηση CO₂. • Βελτιωμένες συνθήκες για περπάτημα και ποδηλασία. 	Το μέτρο αυτό μπορεί να περιλαμβάνει: Α. Δενδροφύτευση κατά μήκος δρόμων σε πόλεις και χωριά Β. Φύτευση δέντρων κατά μήκος υπεραστικών και αγροτικών δρόμων Γ. Φύτευση δέντρων σε δημόσιους χώρους και κρατική γη Δ. Δενδροφύτευση κατά μήκος υφιστάμενων και προγραμματισμένων υποδομών ποδηλασίας/πεζών για άνετες συνθήκες Το μέτρο θα πρέπει να υλοποιηθεί στο πλαίσιο στρατηγικού σχεδίου το οποίο: Α. Δίνει προτεραιότητα στα πεζοδρόμια, στους δημόσιους ανοικτούς χώρους (συμπεριλαμβανομένων των πλατειών, των πάρκων κ.λπ.), στα σχολεία, σε στρατόπεδα και άλλα δημόσια κτίρια, Β. Εξετάζει τον πολεοδομικό και χωροταξικό σχεδιασμό καθώς και άλλες πιθανές ανάγκες για την ανάπτυξη της κρατικής γης. Γ. Επιλέγει κατάλληλα είδη δέντρων, προσαρμοσμένα στο τοπικό κλίμα, για να αντέχουν τη ρύπανση, την κακή ποιότητα του εδάφους, τον περιορισμένο χώρο και γενικά τις ιδιαιτερότητες/προκλήσεις του αστικού τοπίου. Δ. Περιλαμβάνει ένα πρόγραμμα συντήρησης δέντρων που εξασφαλίζει τη συνεχή φροντίδα, επιβίωση και ανάπτυξη των δέντρων.	Τοπικές αρχές, δεδομένου ότι είναι σε τοπικό επίπεδο, αλλά θα μπορούσε να διοικείται και να συντονίζεται από κεντρική αρχή (π.χ. Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων)	SPAT 1n SPAT 5n
INFR 6n	Ενσωμάτωση των κριτηρίων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στον στρατηγικό σχεδιασμό του τομέα των μεταφορών, συμπεριλαμβανομένης της	Βελτίωση της ανθεκτικότητας του τομέα των μεταφορών στην κλιματική αλλαγή.	Ενσωμάτωση των κριτηρίων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στον στρατηγικό σχεδιασμό του τομέα των μεταφορών. Στήριξη και ενίσχυση των ικανοτήτων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στις δημόσιες διοικήσεις και σε άλλους βασικούς τομείς και φορείς. Δημιουργία ενός φόρουμ για την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ αρχών και διαχειριστών υποδομών και συστημάτων μεταφοράς.	ΥΜΕΕ (γενικές κατευθυντήριες γραμμές, συντονισμός και ευθύνη), καθώς και όλα τα Τμήματα για	

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
	στήριξης και της ενίσχυσης των ικανοτήτων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στις δημόσιες διοικήσεις και σε άλλους βασικούς τομείς και φορείς			τις Στρατηγικές που μελετούν	
INFR 7n	Βελτίωση των δημόσιων συγκοινωνιών προσαρμόζοντάς τα στις νέες κλιματικές συνθήκες, ιδίως στη θερμική καταπόνηση	Μείωση της θερμικής καταπόνησης στις δημόσιες συγκοινωνίες.	Ορισμένα μέτρα σε αυτή τη γραμμή δράσης περιλαμβάνουν: Α. Οι στάσεις των δημόσιων συγκοινωνιών στις πόλεις μετατρέπονται σε αυτόνομη κλιματικά καταφύγια σύντομης παραμονής. Β. Η ψύξη με ακτινοβολία και οι λύσεις που βασίζονται στη φύση μπορούν να χρησιμοποιηθούν με καινοτόμο τρόπο για θερμικό εγκλιματισμό σε αστικούς ανοιχτούς χώρους. Γ. Υλικά και σχέδια που ελαχιστοποιούν την απορρόφηση θερμότητας χρησιμοποιούνται για την ενίσχυση της άνεσης των επιβατών. Δ. Χρήση μηχανισμών ψύξης — AC, πάνελ ψύξης, ανεμιστήρες κ.λπ. — χρησιμοποιούνται για οχήματα και σταθμούς. Ε. Απαιτήση ανάπτυξης ικανοτήτων πριν από την εφαρμογή για τον σχεδιασμό αποτελεσματικών μέτρων.	ΥΜΕΕ Τοπικές αρχές	GOV 2n SPAT 1n
INFR 8n	Επανεξέταση πρωτοκόλλων συντήρησης για την υποδομή μεταφορών λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους που προκύπτουν από την κλιματική αλλαγή	Αύξηση της διάρκειας ζωής των υποδομών.	Οι κύριοι στόχοι της συστηματικής αναθεώρησης των προτύπων είναι: Α. Προσαρμογή των τεχνικών απαιτήσεων των υποδομών μεταφορών στις αναμενόμενες κλιματικές αλλαγές. Β. Παροχή αμερόληπτης επανεξέτασης και προσδιορισμού των αναγκών και προτεραιοτήτων αναθεώρησης. Γ. Ολοκληρωμένη αντιμετώπιση της ανθεκτικότητας των υποδομών μεταφορών, συμπεριλαμβανομένου του σχεδιασμού, της συντήρησης και των λειτουργιών. Δ. Επικαιροποίηση των κλιματικών παραμέτρων και δεικτών που χρησιμοποιούνται συνήθως στα πρότυπα μεταφορών, ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι πιθανές αλλαγές στο κλίμα της Κύπρου.	ΥΜΕΕ (γενικές κατευθυντήριες γραμμές, συντονισμός και ευθύνη), καθώς και όλες οι υπηρεσίες του που είναι αρμόδιες για κάθε πρότυπο ξεχωριστά	
INFR 9	Πρόγραμμα επιχορηγήσεων για την προσαρμογή των υποδομών των κοινοτήτων στην κλιματική αλλαγή	Μετριασμός των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στις υποδομές των κοινοτήτων.	Χρηματοδότηση επενδύσεων σε υποδομές των κοινοτήτων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Α. Επενδύσεις που ενισχύουν την ανθεκτικότητα των κοινοτήτων σε υψηλές θερμοκρασίες (οικολογικό προσανατολισμό) και πλημμύρες (διαπερατά υλικά) Β. Επενδύσεις σε υποδομές βιώσιμης κινητικότητας (κατασκευή ποδηλατοδρόμων και μονοπατιών πεζοπορίας που συνδέουν κοινότητες, συμπεριλαμβανομένης της στάθμευσης ποδηλάτων, καθώς και καλύτερη σύνδεση με υπηρεσίες δημόσιων μεταφορών και βελτίωση των υπηρεσιών των υπεραστικών δημόσιων μεταφορών) Γ. Δαπάνες παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών για τη συμμετοχή στο πρόγραμμα και την επιτυχή υλοποίηση των παρεμβάσεων	Κεντρικά το ΥΟ και ιδίως η Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης για την Ευρωπαϊκή Χρηματοδότηση	

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
INFR 10n	Παροχή κατάρτισης και ανάπτυξης ικανοτήτων στο προσωπικό των αρμόδιων αρχών — τμήμα σχεδιασμού, δήμοι, νέοι επαρχιακοί οργανισμοί αυτοδιοίκησης — σχετικά με τα οφέλη των χώρων πρασίνου και τις λύσεις που βασίζονται στη φύση για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	Βελτίωση της ανθεκτικότητας των πόλεων και των κοινοτήτων σε κινδύνους που σχετίζονται με το κλίμα, μέσω της κατάρτισης του προσωπικού σχετικά με τα διαθέσιμα μέτρα.	Κατάρτιση του προσωπικού στο τμήμα σχεδιασμού, τους δήμους και τους νέους επαρχιακούς οργανισμούς σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι λύσεις που βασίζονται στη φύση μπορούν να συμβάλουν στην αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων και στην επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης, ιδίως στο πλαίσιο της υδατικής ασφάλειας, της βιώσιμης κινητικότητας, της δράσης για το κλίμα και των μέσων διαβίωσης που βασίζονται στη φύση.	ΤΠ	GOV 2n, SPAT 1n, SPAT 2n, SPAT 5n
SEA 1	Εκπόνηση μελέτης για τον εντοπισμό των παράκτιων περιοχών που είναι ευάλωτες στην κλιματική αλλαγή	Προστασία των τουριστικών εγκαταστάσεων που κινδυνεύουν από πλημμύρες λόγω της ανόδου της στάθμης της θάλασσας/επιπτώσεων στην παράκτια ανάπτυξη.	Η μελέτη αυτή θα περιλαμβάνει: Α. Εκτίμηση του εδάφους που θα διαβρωθεί ή θα χαθεί έως τα έτη 2050 και 2100 με βάση διαφορετικά κλιματικά σενάρια, προκειμένου να εκτιμηθούν οι χερσαίες απώλειες λόγω της ανόδου της στάθμης της θάλασσας, της διάβρωσης του εδάφους και των καταιγίδων σε παράκτιες περιοχές της Κύπρου, οι οποίες έχουν αυξημένη ευπάθεια (είτε λόγω χαμηλής κλίσης του εδάφους είτε λόγω υψηλών ποσοστών διάβρωσης). Β. Ανάπτυξη κατάλληλων βάσεων δεδομένων και ψηφιακών χαρτών των ακτών για την αποτελεσματικότερη παρακολούθηση των υφιστάμενων πιέσεων. Γ. Αξιολόγηση των μέτρων προσαρμογής που έχουν ήδη ληφθεί και προσδιορισμός πρόσθετων αναγκαίων μέτρων. Δ. Επαναξιολόγηση των παράκτιων γεωκινδύνων ως αποτέλεσμα της κλιματικής αλλαγής. Ε. Παροχή πληροφοριών για τον ορισμό της ζώνης υποχώρησης της ακτής. Το άρθρο 22 του πρωτοκόλλου ΟΔΠΖ ορίζει το εξής «εκπόνηση εκτιμήσεων τρωτότητας και επικινδυνότητας των παράκτιων ζωνών και λήψη μέτρων πρόληψης, μετριασμού και προσαρμογής για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων των φυσικών καταστροφών, ιδίως της κλιματικής αλλαγής». Τα άρθρα 22, 23 και 24 του πρωτοκόλλου ΟΔΠΖ παρέχουν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους κινδύνους που επηρεάζουν την παράκτια ζώνη.	ΤΠΟ	FISH 1 GOV 1n
SEA 2n	Ανάπτυξη πρωτοβουλιών προσαρμογής και προώθηση λύσεων βασισμένων στη φύση για τη σταθεροποίηση και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των ακτών έναντι των κλιματικών κινδύνων	α. Διατήρηση και αποκατάσταση της φυσικής ικανότητας της ακτής να προσαρμόζεται στις αλλαγές με την αύξηση της εφαρμογής λύσεων που βασίζονται στη φύση με στόχο: την προστασία της γης που	Α. Δημιουργία ταμείου (κυρίως με βάση τη χρηματοδότηση της ΕΕ) που θα χρηματοδοτεί έργα που χρησιμοποιούν λύσεις που βασίζονται στη φύση και την προσαρμογή με βάση το οικοσύστημα) για να βοηθήσει τις ευάλωτες κοινότητες να προσαρμοστούν στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, συμπεριλαμβανομένων των εξής: <ul style="list-style-type: none"> • προστασία της ακτής από τη διάβρωση, τις επιπτώσεις της κυματικής δράσης και τις υπερχειλίσεις σε περίπτωση καταιγίδων • αποκατάσταση των περιοχών που έχουν πληγεί 	Τμήμα Δημοσίων Έργων	GOV 2n SPAT 1n SPAT 3n

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
		<p>έχει πληγεί από τη διάβρωση των ακτών και τη δράση των κυμάτων, αντιμετώπιση των επιπτώσεων στην παράκτια ανάπτυξη, πρόληψη της απώλειας οικοτόπων στον πυθμένα της θάλασσας.</p> <p>β. Μείωση των αρνητικών επιπτώσεων των υφιστάμενων υδροτεχνικών εγκαταστάσεων — για παράδειγμα των φραγμάτων — που εμποδίζουν τη φυσική ροή των ιζημάτων στην ακτή προκαλώντας αλλαγή των υδροδυναμικών συνθηκών στην παρακείμενη περιοχή και ενυδάτωση των οικοτόπων στον πυθμένα της θάλασσας.</p> <p>γ. Μείωση της ανάγκης για την κατασκευή σκληρών μέτρων προστασίας των ακτών, όπως κυματοθραύστες και πρόβολοι.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • αποκατάσταση οικοτόπων (όπως παράκτια δάση, Ποσειδωνίες) • μείωση των αρνητικών επιπτώσεων των υφιστάμενων υδροτεχνικών εγκαταστάσεων στην παράκτια περιοχή. <p>Β. Να συμπεριληφθούν NbS στα στρατηγικά σχέδια για την προστασία των ακτών.</p> <p>Γ. Παροχή κινήτρων για την ανάπτυξη ικανοτήτων/κατάρτισης και οικονομικά κίνητρα για τις τοπικές αρχές όσον αφορά τους κλιματικούς κινδύνους και τις πιθανές επιλογές προσαρμογής στις ακτές.</p> <p>Δ. Εκστρατείες ενημέρωσης του κοινού σχετικά με:</p> <ul style="list-style-type: none"> • την σημασία των NbS ως δράσεων για τη διατήρηση του ρόλου που μπορεί να διαδραματίσει η φύση για την προσαρμογή και τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, καθώς και για τη βελτίωση της ανθεκτικότητας των εκτεθειμένων παράκτιων ζωνών. • την σημασία των φυσικών οικοτόπων για την ανθεκτικότητα των παράκτιων ζωνών και η ανάγκη περαιτέρω προστασίας τους • τον παράκτιο κίνδυνο από την κλιματική αλλαγή σε φορείς ανάπτυξης ιδιωτικής γης. <p>Ε. Συμμετοχή τοπικών ενδιαφερόμενων φορέων στην παρακολούθηση των παράκτιων ζωνών (π.χ. καταγραφή παράνομων πρακτικών που μπορούν να συνδεθούν με την αυξημένη διάβρωση των ακτών, όπως η αφαίρεση άμμου και βράχων).</p>		
SEA 3n	Εφαρμογή σύμβασης για την ολοκληρωμένη διαχείριση υγροτόπων στο πλαίσιο της κλιματικής αλλαγής	Προστασία των παράκτιων (υγρο) τόπων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και την προστασία του περιβάλλοντος.	Οι υγιείς υγροτόποι είναι ζωτικής σημασίας για τον μετριασμό της υπερθέρμανσης του πλανήτη, λειτουργώντας ως φυσικές παγίδες άνθρακα και παρέχοντας ανθεκτικότητα έναντι ακραίων κλιματικών φαινομένων. Ωστόσο, ο κατακερματισμός των κυβερνητικών αρμοδιοτήτων αποτελεί πρόκληση για τη διαχείριση των υγροτόπων. Οι μηχανισμοί διακυβέρνησης που ενθαρρύνουν τη συνεργασία μεταξύ πολλών φορέων θεωρούνται ορθή πρακτική στη διαχείριση λεκανών απορροής ποταμών.	ΤΠ, ΥΓΑΑΠ	

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
			<p>Οι ειδικές δράσεις που θα αναπτυχθούν στο πλαίσιο του μέτρου περιλαμβάνουν:</p> <p>A. Θέσπιση μηχανισμού διακυβέρνησης για τη συνεργασία στον τομέα της ολοκληρωμένης διαχείρισης υδροτόπων.</p> <p>B. Έρευνα και ανάλυση των κινδύνων για τους παράκτιους υδροβιότοπους που συνδέονται με την κλιματική αλλαγή.</p> <p>Γ. Πρόταση ειδικών μέτρων (συμπεριλαμβανομένων, κατά περίπτωση, μεμονωμένων υδροτόπων) για την προστασία των οικοσυστημάτων, τη βιοποικιλότητα και την αύξηση της ικανότητας των υδροτόπων για δέσμευση άνθρακα.</p> <p>Δ. Εάν διαπιστωθεί ανάγκη, θα πρέπει να υποβληθούν προτάσεις για την τροποποίηση ή τη συμπλήρωση των καθεστώτων προστασίας των υδροτόπων που αποτελούν αντικείμενο προστασίας (Natura2000, συμβάσεις κ.λπ.).</p>		
SOIL 1	Συνέχιση και αύξηση των παρεμβάσεων μέσω της εφαρμογής του στρατηγικού σχεδίου της ΚΓΠ για την περίοδο 2023-2027	Αντιμετώπιση της αυξημένης διάβρωσης του εδάφους /απερήμωσης.	Προστασία του εδάφους με την προώθηση γεωργοπεριβαλλοντικών μέτρων.	ΤΓ μέσω της εφαρμογής της ΚΓΠ	AGRI 1
SOIL 2	Βελτίωση της διαχείρισης της εκτατικής κτηνοτροφίας και έλεγχος της παράνομης βόσκησης	Πρόληψη της απερήμωσης, πρόληψη της διάβρωσης του εδάφους και προώθηση της αποκατάστασης υποβαθμισμένων εδαφών.	<p>Η εκτατική κτηνοτροφία αποτελεί αναπόσπαστο μέρος των μεσογειακών γεωργικών πρακτικών. Στα πλαίσια της κλιματικής αλλαγής, οι υπερβολικοί αριθμοί ζώων προκαλούν υποβάθμιση του εδάφους, υποβάθμιση των οικοσυστημάτων και οικονομικές απώλειες. Πρέπει να εκπονηθούν στρατηγικά σχέδια για την προσαρμογή του αριθμού των ζώων στη φέρουσα ικανότητα υπό νέες κλιματικές συνθήκες — μειωμένες βροχοπτώσεις και αυξημένες θερμοκρασίες.</p> <ul style="list-style-type: none"> Αναθεώρηση του περί Αιγών Νόμου για την προώθηση της βιώσιμης κτηνοτροφίας και την προστασία του περιβάλλοντος και επέκταση της εφαρμογής του σε όλες τις περιοχές της Κύπρου. Έλεγχος της βόσκησης μέσω αδειοδότησης ανάλογα με τη φέρουσα ικανότητα κάθε περιοχής. Διεξαγωγή μελετών για τον προσδιορισμό της φέρουσας ικανότητας των ευαίσθητων περιοχών και υπό νέες κλιματικές συνθήκες. Ανάπτυξη στρατηγικών σχεδίων για την προσαρμογή του αριθμού ζώων στη φέρουσα ικανότητα. Επαναφορά του θεσμού του αγροφύλακα για τον έλεγχο της παράνομης βόσκησης και της συμμόρφωσης με τους αδειοδοτημένους αριθμούς ζώων. Πρόσληψη γεωπόνων/αγροφυλάκων σε Τοπικές Αρχές ή Επαρχιακά Γραφεία, οι οποίοι θα έχουν την εξουσία, μεταξύ άλλων, να ελέγχουν την παράνομη βόσκηση. Συνδυασμός με αντισταθμιστικά μέτρα για τους κτηνοτρόφους. 	ΤΓ	

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
SOIL 3	Προώθηση της πρακτικής ενσωμάτωσης της ενσωμάτωσης κόμποστ για τη μείωση της απερίθμωσης και της υποβάθμισης των γεωργικών εδαφών	Μείωση της απερίθμωσης και υποβάθμισης των γεωργικών εδαφών.	<p>Η αύξηση της οργανικής ύλης του εδάφους (SOM) των γεωργικών εδαφών με την ενσωμάτωση οργανικών προσθέτων, όπως το κόμποστ, αυξάνει τη διαπερατότητα του εδάφους, την ικανότητα συγκράτησης νερού, δημιουργεί συνθήκες για την αύξηση της βιοποικιλότητας του εδάφους και, ειδικότερα, των ωφέλιμων μικροοργανισμών του εδάφους, συμβάλλει στην αποθήκευση άνθρακα στο έδαφος και καθιστά το έδαφος ανθεκτικότερο στη διάβρωση λόγω των έντονων βροχοπτώσεων.</p> <p>Ωστόσο, στην Κύπρο, υπάρχει μια εντυπωσιακή διαφορά μεταξύ της ανάγκης να αυξηθεί η οργανική ύλη του εδάφους για τη βελτίωση της γονιμότητας και την καταπολέμηση των συνθηκών ξηρασίας, αφενός, και της διαθεσιμότητας βιομάζας αποβλήτων, όπως τα κλαδέματα πάρκων και κήπων, τα απορρίμματα τροφίμων κ.λπ., τα οποία θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως προς βελτίωση του εδάφους. Η εκτροπή αυτών των υλικών από την υγειονομική ταφή και η χρήση τους για κόμποστ και ενσωμάτωση στο έδαφος θα μπορούσε, εκτός από τα προαναφερθέντα οφέλη, να μειώσει την παραγωγή μεθανίου από τους χώρους υγειονομικής ταφής.</p>	ΤΓ	AGRI 3n
SOIL 4	Προώθηση της πρακτικής της εγκατάστασης φυτοφρακτών για τη μείωση της διάβρωσης του εδάφους	Περιορισμός της διάβρωσης του εδάφους.	<p>Η δημιουργία φυτοφρακτών ανθεκτικών στην ξηρασία στα σύνορα των υποβαθμισμένων γεωργικών εκτάσεων μπορεί να μειώσει σημαντικά τη διάβρωση του εδάφους και να συμβάλει στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Ταυτόχρονα, μπορούν να συμβάλουν στη διατήρηση των όμβριων υδάτων στην ύπαιθρο, να ενισχύσουν τη βιοποικιλότητα των γεωργικών συστημάτων και να παράσχουν εναλλακτικές πηγές εισοδήματος για τους παραγωγούς.</p>	ΤΓ ΤΔ ΤΠ	
SOIL 5n	Περιορισμός της κατάληψης γης και της σφράγισης του εδάφους με την εφαρμογή διαφόρων εργαλείων (π.χ. χωροταξικός σχεδιασμός κ.λπ.)	Περιορισμός της κατάληψης γης και της σφράγισης του εδάφους.	<p>Το μέτρο αυτό μπορεί να περιλαμβάνει τις ακόλουθες δράσεις:</p> <p>A. Αυστηρότερος χωροταξικός σχεδιασμός: Επιβολή των χωροταξικών ρυθμίσεων και των ορίων αστικής ανάπτυξης.</p> <p>B. Ανάπλαση εγκαταλελειμμένων εγκαταστάσεων: Προτεραιότητα της ανάπτυξης σε ήδη ανεπτυγμένες και εγκαταλελειμμένες περιοχές.</p> <p>Γ. Επανακαλλιέργεια σε αστικές περιοχές.</p> <p>Δ. Πράσινες στέγες και πράσινοι τοίχοι: Ενθάρρυνση της έρευνας για κατάλληλη βλάστηση σε κτίρια για τη μείωση των αδιαπέραστων επιφανειών.</p> <p>Ε. Φορολογικά κίνητρα: Προσφορά φορολογικών ελαφρύνσεων για τη διατήρηση της γης και τις πράσινες υποδομές.</p> <p>ΣΤ. Τέλη αντικτύπου: Χρέωση τελών στους φορείς ανάπτυξεως για την αντιστάθμιση του περιβαλλοντικού κόστους των νέων κατασκευών.</p> <p>Z. Κοινή χρήση υποδομών: Προώθηση κοινών υπογείων υποδομών για τη μείωση της χρήσης γης.</p> <p>Η. Υποχρεωτική χρήση τεχνολογικών επιλογών (π.χ. διαπερατές επιφάνειες).</p> <p>Θ. Ευαισθητοποίηση του κοινού και εκπαίδευση.</p>	ΤΠΟ	GOV 2n GOV 3n SPAT 1n SPAT 3n

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
SOIL 6n	Συμπερίληψη μέτρων πρόληψης της διάβρωσης του εδάφους στις απαιτήσεις αποκατάστασης μετά την εγκατάλειψη μεταλλείων/ λατομείων	Πρόληψη της διάβρωσης του εδάφους.	Θέσπιση αυστηρότερων απαιτήσεων, συμπεριλαμβανομένων προδιαγραφών για την πρόληψη της διάβρωσης του εδάφους κατά την ανάπτυξη σχεδίων αποκατάστασης μετά την παύση λειτουργίας των μεταλλείων/ λατομείων. Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί με την ενσωμάτωση νέων απαιτήσεων στις προσκλήσεις υποβολής προσφορών.	Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης, ΥΓΑΑΠ Υπηρεσία Μεταλλείων και Λατομείων — ΥΓΑΑΠ	
SOIL 7n	Επαναχρησιμοποίηση του εκσκαφέντος εδάφους από απόβλητα της κατασκευαστικής βιομηχανίας ανάλογα με τις προδιαγραφές τους για τη βελτίωση του εδάφους	Αποτροπή απώλειας καλής ποιότητας εδάφους.	Εφαρμογή ρύθμισης για τη χρήση εκσκαφέντος εδάφους από χώρους ανάπτυξης (κτίρια, λατομεία, εκσκαφές δρόμων, ανάπτυξη οικοπέδων). Αυτή τη στιγμή, τα υλικά εκσκαφής και τα απόβλητα κτιρίων απορρίπτονται με ρυθμιζόμενο τρόπο, αλλά αυτό που προτείνεται εδώ είναι να προχωρήσουμε ένα βήμα παραπέρα και να ρυθμίσουμε τι γίνεται με το καλής ποιότητας γεωργικό έδαφος. Το Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης και ο Κλάδος Χρήσεων Γης και Ύδατος του Τμήματος Γεωργίας μπορούν να συνεργαστούν για να ορίσουν τις περιοχές όπου αυτό μπορεί να εφαρμοστεί αλλά και τις κοντινές περιοχές όπου το έδαφος μπορεί να επαναχρησιμοποιηθεί για τη γεωργία. Ένας εύκολος τρόπος για να εφαρμοστεί αυτό το μέτρο είναι να συμπεριληφθεί αυτός ο επιπλέον όρος στην Πολεοδομική Άδεια/ Άδεια Οικοδομής.	ΤΠΟ — Υπερ	INFR 4n
SPAT 1n	Ενσωμάτωση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στον χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό, με ενίσχυση της ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή σύμφωνα με ειδικές κατευθυντήριες γραμμές	Η βελτιωμένη ενσωμάτωση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στον χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό υποστηρίζεται μέσω της ανάλυσης και της παρακολούθησης της αύξησης της αστικής εξάπλωσης από την άποψη της κλιματικής αλλαγής.	Οι δήμοι και οι περιφέρειες διαθέτουν ισχυρές ικανότητες σχεδιασμού, είτε άμεσα είτε μέσω των οργανισμών ενέργειας, κλίματος και ανάπτυξης. Ωστόσο, συχνά στερούνται επιλογών για τη στήριξη και τη διευκόλυνση της εφαρμογής. Μολονότι τα Σχέδια Ανάπτυξης αποτελούν πολυεπιστημονικό εργαλείο που καλύπτει τις περισσότερες, αν όχι όλες, πτυχές της ανάπτυξης σε μια περιοχή, δεν χρησιμοποιούνται ευρέως για την ενίσχυση των επιδιώξεων για την ενέργεια και το κλίμα πέραν της εφαρμογής των εθνικών προτύπων κατασκευής. Με την επέκταση της χρήσης τους και τη συμπερίληψη βασικών στοιχείων για την επίτευξη των τοπικών ή περιφερειακών ενεργειακών και κλιματικών στόχων, τα Σχέδια Ανάπτυξης μπορούν να αποτελέσουν σημαντικό μοχλό αλλαγής. Η διαδικασία αυτή απαιτεί συνεργασία μεταξύ των βασικών παραγόντων: τοπικές και περιφερειακές κυβερνήσεις, εμπειρογνώμονες στον τομέα της ενέργειας και του κλίματος, καθώς και πολεοδόμοι και χωροτάκτες. Είναι επίσης αναγκαίο να εναρμονιστούν σχέδια και στρατηγικές, όπως τα Σχέδια Ανάπτυξης, Σχέδια Δράσης για τη Βιώσιμη Ενέργεια και το Κλίμα, σχέδια προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και ανθεκτικότητας κ.λπ. Ορισμένες πιθανές δράσεις για την εφαρμογή αυτού του μέτρου περιλαμβάνουν: Α. Ενσωμάτωση της διάστασης της κλιματικής αλλαγής και της πρόληψης των φυσικών κινδύνων στα Σχέδια Ανάπτυξης που πρόκειται να εκπονηθούν ή να τροποποιηθούν. Β. Ενσωμάτωση χαρτών φυσικών κινδύνων στον σχεδιασμό για την αποφυγή αστικών αναπτύξεων που θα μπορούσαν να επηρεαστούν από πλημμύρες,	Υπερ — ΤΠΟ, συμβολή συνεργασίας από όλους τις άλλες αρχές	INFR 2 INFR 5 INFR 7n INFR 10n

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
			<p>καταρρακτώδεις βροχοπτώσεις, άνοδο της στάθμης της θάλασσας, ανεπάρκεια νερού, κίνδυνο κατολισθήσεων κ.λπ.</p> <p>Γ. Περίληψη σεναρίων για την κλιματική αλλαγή, την εφαρμογή σχεδίων έκτακτης ανάγκης για την κλιματική αλλαγή και την προώθηση δράσεων πρόληψης και προσαρμογής σε αστικοποιημένες εκτάσεις που είναι επιρρεπείς σε φυσικούς κινδύνους.</p> <p>Δ. Ενσωμάτωση της έννοιας των αστικών πράσινων και μπλε υποδομών στον σχεδιασμό, ως πολυλειτουργικών λύσεων βασισμένων στη φύση, οι οποίες επιλύουν αστικά προβλήματα, όπως η βελτίωση της βιοποικιλότητας, η διαχείριση περιοχών που είναι επιρρεπείς σε πλημμύρες και μειώνουν τις θερμοησίδες, καταπολεμούν την κλιματική αλλαγή και βελτιώνουν την ποιότητα του αέρα.</p> <p>Ε. Προώθηση της ενσωμάτωσης της χαρτογράφησης των αστικών κλιματικών κινδύνων στον πολεοδομικό σχεδιασμό, η οποία μπορεί να ενθαρρύνει τη δημιουργία κλιματικών καταφυγίων.</p> <p>ΣΤ. Εφαρμογή, παρακολούθηση και αξιολόγηση των σχεδίων βιώσιμης αστικής κινητικότητας σε όλες τις πόλεις. Η ενσωμάτωση του στρατηγικού σχεδιασμού για τις δημόσιες συγκοινωνίες και τη μικροκίνηση στον πολεοδομικό σχεδιασμό προωθεί τις φιλικές προς το περιβάλλον μεταφορές, ελαχιστοποιώντας παράλληλα την αστική εξάπλωση, ελαχιστοποιεί τις ανάγκες για μεταφορές και έτσι απλοποιεί τον στρατηγικό σχεδιασμό που απαιτείται για τις δημόσιες συγκοινωνίες και τη μικροκίνηση.</p> <p>Ζ. Θέσπιση υποχρεώσεων πολεοδομικού σχεδιασμού για νέα κτίρια κατοικιών και μεγάλες κατασκευές, συμπεριλαμβανομένης της φύτευσης δέντρων και της αναβάθμισης του περιβάλλοντος του κτιρίου, κατά τρόπο που να προωθεί τη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής (π.χ. θέσεις στάθμευσης ποδηλάτων, σταθμοί φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων, πεζοδρόμια, ποδηλατοδρόμια, ηλιακοί συλλέκτες, στοιχεία νερού κ.λπ.).</p> <p>Η. Σύνταξη κατευθυντήριων γραμμών πολεοδομικού σχεδιασμού από το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, με στόχο τη διαμόρφωση ενός πλαισίου προδιαγραφών για τη δημιουργία βιώσιμων πάρκων, πλατειών, δρόμων και γενικότερα δημόσιων χώρων που ανταποκρίνονται στην κλιματική κρίση με τη χρήση υδάτινων στοιχείων, την εισαγωγή πρασίνου υψηλής βιοποικιλότητας με στόχο τη δημιουργία ευνοϊκού μικροκλίματος και τέλος μέσω αστικού εξοπλισμού, όπως παιδικές χαρές, πλακόστρωτα κ.λπ.</p>		
SPAT 2n	Δημιουργία φόρουμ για την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των τοπικών αρχών	Ενίσχυση της ανταλλαγής πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών για	Η δημιουργία ενός φόρουμ για την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των τοπικών αρχών σχετικά με τις κλιματικές αλλαγές θα επιτρέψει την καλύτερη εκτίμηση των συνεπειών της και τη βελτίωση των πολιτικών προσαρμογής. Θα πρέπει να δοθεί έμφαση στη διάσταση της προσαρμογής στο πλαίσιο αναφοράς για τις εδαφικές	Ανάλογα με το πεδίο εφαρμογής της, θα μπορούσε να υπάγεται στο	INFR 10n

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
		την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.	προσεγγίσεις της αειφόρου ανάπτυξης και θα πρέπει να οργανωθεί ανταλλαγή ορθών πρακτικών για το θέμα αυτό.	Υπουργείο Οικονομικών, ή στο ΤΠ του ΥΓΑΑΠ ή στο ΥπεΕσ.	
SPAT 3n	Χαρτογράφηση των χερσαίων και εδαφικών αποθεμάτων και εξασφάλιση κρίσιμων περιοχών (π.χ. για τις διόδους αέρα, τις οικολογικά συναφείς περιοχές)	Προετοιμασία του εδάφους για τη λήψη αποφάσεων χωροταξικού σχεδιασμού και ιδίως για το μέτρο SPAT 4n.	<p>Το μέτρο περιλαμβάνει τα ακόλουθα βήματα:</p> <p>A. Χαρτογράφηση Γης και Εδάφους</p> <ul style="list-style-type: none"> Απογραφή των χερσαίων και εδαφικών πόρων: Ολοκληρωμένη αξιολόγηση των τύπων γης και του εδάφους, της ποιότητας και της κατανομής σε μια συγκεκριμένη περιοχή. Συλλογή δεδομένων: Συλλογή πληροφοριών σχετικά με τη σύνθεση του εδάφους, τη γονιμότητα, τα ποσοστά διάβρωσης και άλλες σχετικές παραμέτρους. Χαρτογράφηση σε Σύστημα Γεωγραφικών Πληροφοριών (ΣΓΠ): Δημιουργία ψηφιακών χαρτών για την απεικόνιση των χαρακτηριστικών της γης και του εδάφους. <p>B. Προσδιορισμός των κρίσιμων περιοχών</p> <ul style="list-style-type: none"> Οικολογική εκτίμηση: Προσδιορισμός περιοχών με υψηλή οικολογική αξία, όπως τα κομβικά σημεία βιοποικιλότητας, οι υγρότοποι ή τα δάση. Αξιολόγηση της υποδομής: Προσδιορισμός της θέσης των υφιστάμενων και προγραμματισμένων υποδομών, συμπεριλαμβανομένων των διαδρομών μεταφοράς (δίοδοι αέρα). Ανάλυση επικάλυψης: Συνδυασμός οικολογικών δεδομένων και δεδομένων υποδομής για τον εντοπισμό περιοχών που χρήζουν προστασίας. <p>Γ. Εξασφάλιση των κρίσιμων περιοχών</p> <ul style="list-style-type: none"> Νομική προστασία: Θέσπιση νομικών πλαισίων για την προστασία των περιοχών που προσδιορίστηκαν από αναπτυξιακές ή επιβλαβείς δραστηριότητες. Αγορά γης: Αγορά ή μίσθωση κρίσιμων τεμαχίων γης για τη διασφάλιση μακροπρόθεσμης προστασίας. Διευκολύνσεις διατήρησης: Εφαρμογή νομικών συμφωνιών για τον περιορισμό της χρήσης γης με παράλληλη διατήρηση της ιδιωτικής ιδιοκτησίας. Παρακολούθηση και επιβολή: Δημιουργία συστημάτων για την παρακολούθηση της κατάστασης των προστατευόμενων περιοχών και επιβολή των κανονισμών. 	ΤΠΟ — ΥπεΕσ	
SPAT 4n	Ανάπτυξη, σε συνεργασία με τις τοπικές και περιφερειακές αρχές, μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων	Περιορισμός της κατάληψης φυσικών, γεωργικών και δασικών περιοχών για την	<p>Το μέτρο αυτό απαιτεί προσέγγιση δύο σταδίων:</p> <p>A. Δραστηριότητες στο πλαίσιο του SPAT 3n: Χάρτης γης και εδαφικών αποθεμάτων</p> <p>B. Συζήτηση μέτρων για την αποθάρρυνση της τεχνητοποίησης, όπως:</p>	ΤΠΟ — ΥπεΕσ	INFR 5 INFR 10n

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
	ισορροπημένων στρατηγικών για τη γη που περιορίζουν την κατανάλωση φυσικών, γεωργικών και δασικών περιοχών, ώστε να επιτευχθεί ο στόχος <i>zero-net-artificialisation</i>	επίτευξη του στόχου <i>zero-net-artificialisation</i> και την ελαχιστοποίηση της σφράγισης του εδάφους.	<ul style="list-style-type: none"> Φόρος γης: Η επιβολή υψηλότερου φόρου γης για την τεχνητοποιημένη γη μπορεί να καταστήσει λιγότερο ελκυστική από οικονομική άποψη τη μετατροπή των φυσικών περιοχών. Τέλη ανάπτυξης: Η αύξηση των τελών ανάπτυξης για έργα που συνεπάγονται σημαντική τεχνητοποίηση μπορεί να αποθαρρύνει τέτοιες αναπτύξεις. Επιδότησεις για τη διατήρηση: Η παροχή επιδοτήσεων ή κινήτρων για τη διατήρηση και την αποκατάσταση της γης μπορεί να καταστήσει αυτές τις επιλογές πιο βιώσιμες από την τεχνητοποίηση. Χωροταξικοί περιορισμοί: Εφαρμογή αυστηρότερων κανονισμών χωροταξίας για τον περιορισμό της επέκτασης των αστικών περιοχών και την προστασία των φυσικών τοπίων. Πολιτικές αστικής ανάπτυξης: Προώθηση της αστικής ανάπτυξης και ανάπτυξης εντός των υφιστάμενων αστικών περιοχών, ώστε να μειωθεί η ανάγκη για νέα ανάπτυξη σε φυσικές εκτάσεις. 		
SPAT 5n	Εφαρμογή του εργαλείου της πόλης για την ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή (CRC) για την επεξεργασία επιλογών προσαρμογής στον πολεοδομικό σχεδιασμό	Στήριξη του συνεργατικού σχεδιασμού μέτρων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή για πιο ανθεκτικές και ελκυστικές πόλεις.	Το εργαλείο CRC υποστηρίζει την επιλογή των λύσεων προσαρμογής που βασίζονται στη φύση στο πλαίσιο του αστικού σχεδιασμού προσαρμογής και των διαλόγων με τους ενδιαφερόμενους φορείς, για την αντιμετώπιση των βροχοπτώσεων, της ξηρασίας και των κινδύνων θερμότητας. Χρησιμοποιεί ένα εννοιολογικό αστικό μοντέλο ισοζυγίου νερού για τον υπολογισμό των υδρολογικών επιπτώσεων των λύσεων που σχεδιάζονται από τους χρήστες. Το εργαλείο CRC μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε έναν υπολογιστή για να διερευνήσει και να συγκρίνει τις επιλογές προσαρμογής, ή σε μια οθόνη αφής για τη συνδημιουργία αστικών σχεδίων με ενδιαφερόμενους φορείς. Τα αποτελέσματα αυτά εμφανίζονται σε μια διεπαφή χάρτη και σε συνοδευτικό πίνακα. Το εργαλείο παρέχει πληροφορίες σχετικά με την υδρολογική αποτελεσματικότητα και ένδειξη του κόστους κατασκευής και συντήρησης.	ΕΟΑ ΤΠΟ για μεγάλα έργα	INFR 5 INFR 10n
TOUR 1n	Διεξαγωγή μελέτης για τις περιφερειακές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στον τομέα του τουρισμού και ενσωμάτωση της προσαρμογής σε σχέδια, προγράμματα και στρατηγικές στον τομέα του τουρισμού	Ενεργή προώθηση της προσαρμογής του τουριστικού τομέα στην Κύπρο, διατηρώντας την ανταγωνιστικότητά του και αξιοποιώντας τις ευκαιρίες και τις δυνατότητες που προκύπτουν από την κλιματική αλλαγή.	Ορισμένα από τα μέτρα σε αυτής της γραμμής δράσης περιλαμβάνουν: <ul style="list-style-type: none"> A. Εκπόνηση μελέτης σχετικά με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στον τουρισμό και τις οικονομικές συνέπειες που οφείλονται σε πιθανές αλλαγές στα τουριστικά πρότυπα. B. Ανάπτυξη ενημερωτικών δελτίων για το κλίμα (επισκόπηση των κλιματικών αλλαγών) ανά περιοχή και ανά τουριστική περιοχή. Γ. Ανάπτυξη αλυσίδων επιπτώσεων στο κλίμα (απεικόνιση των αλυσιδωτών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής) στις διάφορες τουριστικές δραστηριότητες και υποδομές. Δ. Πυξίδα προσαρμογής (βοήθεια καθοδήγησης στη σύνθετη διαδικασία προσαρμογής). E. Δημιουργία ενός χρηματοδοτικού προγράμματος για την προσαρμογή του τομέα του τουρισμού στην κλιματική αλλαγή και ενός ραντάρ χρηματοδότησης 	ΥφΤ	GOV 1n WAT 12

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
			για την υποστήριξη της εξεύρεσης κατάλληλων ευκαιριών χρηματοδότησης για την προσαρμογή. ΣΤ. Δημιουργία διατμηματικών και διατομεακών χώρων εργασίας για την ανταλλαγή ιδεών (παραδείγματα ορθής πρακτικής για έμπνευση), αντιμετώπιση της προσαρμογής στον τομέα του τουρισμού και προώθηση του διαδιοικητικού συντονισμού και της συνεργασίας με τον ιδιωτικό τομέα.		
TOUR 2n	Προώθηση τουριστικών μοντέλων πιο ανθεκτικών στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής	Αναδιόρθωση του τρέχοντος μοντέλου τουρισμού, επιδιώκοντας μοντέλα που είναι βιώσιμα, απομάκρυνση από το κυρίαρχο μοντέλο «ήλιος, θάλασσα» και εξέταση των κινδύνων και των τρωτών σημείων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή. Συμβολή στην αναμόρφωση του τουρισμού στις περιοχές που επηρεάζονται από απαξίωση, καθώς και στην ανατίμησή του και την καινοτόμο προβολή του.	Οι παρεμβάσεις για την επίτευξη αυτής της διαφοροποίησης θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων: Α. Διαφοροποίηση των οικονομικών δραστηριοτήτων στις τουριστικές περιοχές, αλλαγή των τουριστικών δραστηριοτήτων (για παράδειγμα, από τον χιονοδρομικό τουρισμό έως τον ορεινό τουρισμό), αναδιανομή των τουριστικών ροών σε ανεκμετάλλετους προορισμούς (από τις παράκτιες περιοχές στην ενδοχώρα) και αποεποχοποίηση των ηλιακών και παραλιακών προορισμών. Β. Προώθηση εναλλακτικών μοντέλων τουρισμού στον παραλιακό τουρισμό: γαστρονομικός, αθλητικός, πολιτιστικός, αναψυχής, αγροτουρισμός, τουρισμός υγείας, χειμερινά σπορ ή άλλα. Γ. Προώθηση βιώσιμων τουριστικών προορισμών και προϊόντων. Δ. Ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ δημόσιων διοικήσεων με αρμοδιότητες στον τουρισμό και στον ιδιωτικό τομέα, με τη δημιουργία πλαισίων παρέμβασης που ευνοούν μακροπρόθεσμες στρατηγικές και συνέργειες.	ΥφΤ	
TOUR 3n	Προώθηση της ανθεκτικότητας των τουριστικών πόρων — συμπεριλαμβανομένων των φυσικών και πολιτιστικών πόρων — και των υποδομών στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής	Προσδιορισμός, σχεδιασμός και ανάπτυξη πρωτοβουλιών προσαρμογής για την προστασία των τουριστικών προορισμών και πόρων, καθώς και προώθηση της ανθεκτικότητας των υποδομών και των εγκαταστάσεων.	Οι τουριστικοί πόροι περιλαμβάνουν εκείνα τα φυσικά ή πολιτιστικά στοιχεία που βρίσκονται σε τουριστικούς προορισμούς που είναι πιθανό να προσελκύσουν τουρίστες. Οι τουριστικές υποδομές μπορούν να νοηθούν ως το σύνολο κατασκευών και υπηρεσιών που χρησιμοποιούνται από τον τουρισμό για την ενίσχυση της δραστηριότητάς του. Αυτή η γραμμή δράσης περιλαμβάνει μέτρα όπως: Α. Προώθηση των επενδύσεων στην ανάπτυξη βιοκλιματικών υποδομών και στη χρήση προηγμένων τεχνολογιών για τη βελτίωση των κλιματικών συνθηκών στις τουριστικές μονάδες. Β. Προσαρμοστικός σχεδιασμός και διαχείριση των φυσικών προστατευόμενων περιοχών. Γ. Ανάπτυξη πρωτοβουλιών προσαρμογής στις παράκτιες περιοχές. Δ. Στον πολιτιστικό τομέα:	ΥφΤ με τις αρμόδιες αρχές	GOV 3n

Κωδικός	Μέτρο	Σκοπός	Σύντομη περιγραφή, συμπεριλαμβανομένων των σχολίων των ενδιαφερόμενων φορέων	Αρμόδια αρχή	Σχετίζεται με
			<ul style="list-style-type: none"> ○ Ενσωμάτωση των κινδύνων για την κλιματική αλλαγή στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. ○ Προώθηση του υπεύθυνου, προσαρμοσμένου στην κλιματική αλλαγή και χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα πολιτιστικού τουρισμού. ○ Χρήση ερμηνευτικών μέσων που συνδέονται με την πολιτιστική κληρονομιά ως εργαλείο για την ευαισθητοποίηση σχετικά με το κλίμα και την επικοινωνία των δράσεων για το κλίμα, συμπεριλαμβανομένης της προβολής ορθών πρακτικών. ○ Ανάλυση των αναγκών προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή στον πολιτιστικό τουρισμό στην Κύπρο. ○ Ανάλυση συνεργειών μετριασμού-προσαρμογής στον πολιτιστικό τουρισμό (για παράδειγμα, η ηλεκτρική κινητικότητα μειώνει τις επιβλαβείς δονήσεις για το δομημένο περιβάλλον και μειώνει τη ρύπανση, η οποία μπορεί να βλάψει στοιχεία πολιτιστικής κληρονομιάς). <p>E. Να λαμβάνονται υπόψη οι κίνδυνοι της κλιματικής αλλαγής κατά τη διαχείριση και τη συντήρηση των υποδομών μεταφορών. Προώθηση της βιώσιμης κινητικότητας και της μικροκινητικότητας για την παροχή στους τουρίστες ποικιλίας επιλογών μεταφοράς, καθώς και προώθηση μιας βιώσιμης νοοτροπίας, η οποία είναι πιο ελκυστική για τους τουρίστες, κυρίως από χώρες της Δυτικής Ευρώπης.</p> <p>Ως εκ τούτου, ο θεσμικός συντονισμός του τουριστικού τομέα με αυτές τις άλλες θεματικές περιοχές είναι απαραίτητος προκειμένου να διασφαλιστεί η ενσωμάτωση των αναγκών προσαρμογής του τουρισμού στον σχεδιασμό και την ανάπτυξη αυτών των πρωτοβουλιών.</p> <p>Από την πλευρά του, ο τουριστικός τομέας μπορεί να προωθήσει την υιοθέτηση μέτρων που ευνοούν την ενσωμάτωση προσαρμοστικών κριτηρίων για την προστασία των τουριστικών πόρων, καθώς και την προσαρμογή των υποδομών και των εγκαταστάσεων.</p>		

Παράρτημα Ε: Έργα και σχέδια των Επαρχιακών Οργανισμών Αυτοδιοίκησης που μπορούν να συμβάλουν στην Εθνική Στρατηγική Προσαρμογής

Οι ακόλουθες πληροφορίες δόθηκαν από τους Επαρχιακούς Οργανισμούς Αυτοδιοίκησης μετά από συναντήσεις μεταξύ του ΤΠ, των συμβούλων και των εκπροσώπων των ΕΟΑ μεταξύ Σεπτεμβρίου και Δεκεμβρίου 2024. Οι πληροφορίες περιλαμβάνονται στη μορφή που λήφθηκαν και αφορούν σε προγραμματισμένα ή σε εξέλιξη έργα που σχετίζονται με το νερό που επιδιώκονται από τους ΕΟΑ από τον Ιανουάριο του 2025. Πολλά από αυτά τα έργα θα συνεισφέρουν στην επίτευξη των στρατηγικών στόχων της ΕΣΠ, και συγκεκριμένα, κάποιων μέτρων προσαρμογής στον τομέα του Υδρολογικού Καθεστώτος και της Διαχείρισης Υδάτων που περιλαμβάνονται στην παρούσα ΕΣΠ. Άλλα, ωστόσο, θα πρέπει να ευθυγραμμιστούν καλύτερα με την αναθεωρημένη και επικαιροποιημένη ΕΣΠ. Πληροφορίες από τον ΕΟΑ Αμμοχώστου αναμένονται προσεχώς.

Επαρχιακός Οργανισμός Αυτοδιοίκησης Λάρνακας

Εν εξελίξει έργα

- Βελτιωμένη επεξεργασία λυμάτων και παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με χρήση βιοαερίου:** Στο πλαίσιο του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, ο Επαρχιακός Οργανισμός Αυτοδιοίκησης Λάρνακας θα προχωρήσει στην επέκταση και αναβάθμιση των υφιστάμενων υποδομών του σταθμού επεξεργασίας λυμάτων στην Λάρνακα για την αύξηση της δυναμικότητάς του και την εξυπηρέτηση μεγαλύτερου πληθυσμού. Η επέκταση προγραμματίζεται με σχεδιαστικό ορίζοντα που εκτείνεται μέχρι το 2040, οπότε αναμένεται η πλήρης λειτουργία των φάσεων Α, Β και Γ του Αποχετευτικού Συστήματος Λάρνακας. Στο πλαίσιο αυτό, το έργο θα περιλαμβάνει επίσης την κατασκευή πρωτογενών εγκαταστάσεων καθίζησης με αναερόβια χώνευση για την παραγωγή ενέργειας από βιοαέριο, μία δράση που θα αποτελέσει μέτρο για τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας του σταθμού επεξεργασίας λυμάτων Λάρνακας μέσω λύσεων βιοαερίου. Επιπλέον, η αναβάθμιση της μονάδας επεξεργασίας θα περιλαμβάνει την εγκατάσταση μιας έκτης γραμμής μεμβρανών υπερδιήθησης και την αντικατάσταση των υφιστάμενων πέντε γραμμών με νέα συστήματα μεμβράνης. Αυτό θα αποκαταστήσει την κατάλληλη τριτογενή επεξεργασία στον σταθμό, εξασφαλίζοντας υψηλότερη ποιότητα ανακυκλωμένου νερού, κατάλληλο για επαναχρησιμοποίηση.
- Σύστημα H₂S (Κατασκευή, Εξοπλισμός και Λειτουργία):** Το έργο αφορά την κατασκευή ενός ολοκληρωμένου και αυτοματοποιημένου συστήματος με στόχο την πρόληψη του σχηματισμού υδρόθειου (H₂S) στο δίκτυο αποχέτευσης Λάρνακας. Το υδρόθειο προκαλεί διάβρωση στην υποδομή του δικτύου και έντονη οσμή, δημιουργώντας οχληρία. Η παραγωγή του οφείλεται στις αναερόβιες συνθήκες που επικρατούν στο αποχετευτικό δίκτυο, σε συνδυασμό με τις υψηλές θερμοκρασίες που παρατηρούνται κατά τους περισσότερους μήνες του έτους στην Κύπρο. Αυτοί οι παράγοντες αυξάνουν την ποσότητα του παραγόμενου υδρόθειου, καθώς και τις αρνητικές επιπτώσεις του. Μέσω του έργου, θα παράγεται νιτρικό

ασβέστιο σε υπό κατασκευή μονάδα στον σταθμό επεξεργασίας αστικών λυμάτων.

Το νιτρικό ασβέστιο ($\text{Ca}(\text{NO}_3)_2$), ως χημική ουσία, θα καταπολεμήσει το φαινόμενο του σχηματισμού υδρόθειου. Στη συνέχεια, η ουσία αυτή θα μεταφερθεί σε στρατηγικά επιλεγμένα σημεία του αποχετευτικού δικτύου, όπου θα εφαρμοστεί ως προληπτικό μέτρο.

3. **Κατασκευή νέας δεξαμενής νερού στην Κλαυδιά:** Κατασκευή νέας δεξαμενής νερού από σκυρόδεμα συνολικής χωρητικότητας $10,000 \text{ m}^3$ στην Κλαυδιά. Το έργο αυτό υλοποιείται για την παροχή νερού στους καταναλωτές για 48 ώρες σε περίπτωση που ο πάροχος (Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων) δεν είναι σε θέση να προμηθεύσει νερό στον Οργανισμό, να καλύψει την πρόσθετη ζήτηση σε περίπτωση επέκτασης των ορίων του Οργανισμού και να αντιμετωπίσει την αυξημένη ζήτηση νερού από νέες αναπτύξεις.
4. **Έξυπνες τεχνολογίες:** Ο ΕΟΑ Λάρνακας με σκοπό τον εντοπισμό, τη διαχείριση και τον μετριασμό των απωλειών νερού εντός του δικτύου διανομής νερού, σε συνδυασμό με την ορθή και βιώσιμη διαχείριση του νερού, θα εγκαταστήσει αισθητήρες ποιότητας και πίεσης στα δίκτυα διανομής νερού και αναμένεται να αντικαταστήσει τουλάχιστον το 50 % των συμβατικών μετρητών κατανάλωσης με έξυπνους μετρητές. Επιπλέον, ο οργανισμός θα αναπτύξει ένα εργαλείο υποστήριξης αποφάσεων Digital Twin και μια τράπεζα δεδομένων που θα χρησιμοποιεί πληροφορίες από τους εγκατεστημένους αισθητήρες, τους έξυπνους μετρητές νερού και τα υπάρχοντα συστήματα για την ακριβή εκτίμηση της ροής του νερού, της πίεσης και της ποιότητας για τον έγκαιρο εντοπισμό συμβάντων. Επιπλέον, ο οργανισμός σχεδιάζει να αντικαταστήσει τους συμβατικούς μετρητές καταναλωτών με αυτοματοποιημένους έξυπνους μετρητές και να εγκαταστήσει επιπλέον αισθητήρες πίεσης και ποιότητας για την παρακολούθηση των υποδομών και την ανάπτυξη καινοτόμων υπηρεσιών εξυπηρέτησης πελατών, όπως έγκαιρες προειδοποιήσεις σε περίπτωση διαρροών. Μια προσαρμοσμένη λύση λογισμικού θα σχεδιαστεί επίσης για να ενσωματώνει όλες τις λειτουργίες και να υποστηρίζει τη λήψη αποφάσεων με βάση τα δεδομένα.
5. **Έργα άμβλυνσης των πλημμυρών στη Λάρνακα:** Ανταποκρινόμενος στις ανάγκες διαχείρισης πλημμυρών στην πόλη της Λάρνακας σε περιόδους έντονων βροχοπτώσεων, ο Οργανισμός προχωρά στην υλοποίηση έργων μετριασμού των πλημμυρών. Συγκεκριμένα, τα έργα περιλαμβάνουν την κατασκευή αντιπλημμυρικών έργων σε διάφορες περιοχές της Λάρνακας.
6. **Κατασκευή δικτύου αποχέτευσης σε προαστιακές περιοχές Λάρνακας (Δρομολαξιά, Κίτι, Μενεού, Περβόλια):** Λόγω της ανάγκης συμμόρφωσης με την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ της ΕΕ για την επεξεργασία αστικών λυμάτων για την εξυπηρέτηση περιοχών με ισοδύναμο πληθυσμού άνω των 2000 ατόμων, πρέπει να κατασκευαστεί νέο δίκτυο αποχέτευσης για την εξυπηρέτηση του συγκεκριμένου πληθυσμού.
7. **Έργο Watermining:** Ο οργανισμός συμμετείχε στο χρηματοδοτούμενο από την ΕΕ έργο Watermining, μέσω του προγράμματος Horizon 2020 Innovation Action, το οποίο υλοποίησε καινοτόμες λύσεις για την πρόσβαση σε καθαρό νερό και την αποχέτευση (<https://watermining.eu/case-studies/cs4-larnaca-cyprus/>). Ορισμένοι από τους στόχους του έργου ήταν η αναβάθμιση των τεχνολογιών για την παραγωγή πολύτιμων προϊόντων βιολογικής προέλευσης από τα κατάλοιπα της επεξεργασίας λυμάτων, ο σχεδιασμός νέων μεθόδων για την διασφάλιση ενεργειακά αποδοτικής ανάκτησης θρεπτικών συστατικών από λύματα, την ανάπτυξη συστημάτων βρόχου απόρριψης μηδενικών υγρών (*zero-liquid-discharge loop*) για βιομηχανικά λύματα απαλλαγμένα από ρύπανση, και την προώθηση

καινοτόμων επιχειρηματικών μοντέλων κυκλικής οικονομίας στο πλαίσιο του κύκλου των λυμάτων.

Σε γενικές γραμμές, η μελέτη περίπτωσης στην οποία συμμετείχε ο ΕΟΑ Λάρνακας επικεντρώθηκε στη βελτίωση του επεξεργασμένου νερού με την αφαλάτωσή του και την εξαγωγή πολύτιμων προϊόντων από λύματα. Επιπλέον, εφαρμόστηκαν διάφορες καινοτόμες λύσεις για την απομάκρυνση του φωσφόρου σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα μέσω της προσρόφησης και της απομάκρυνσης αλάτων με τη χρήση τεχνολογιών διήθησης και εξάτμισης (δυσνητικά τροφοδοτούμενες από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας).

Το επεξεργασμένο νερό μετά τη βελτίωσή του μπορεί στη συνέχεια να χρησιμοποιηθεί για την άρδευση πιο ευαίσθητων καλλιεργειών ή ακόμη και για την επέκταση της χρήσης του στον βιομηχανικό τομέα. Όπως και στην πτυχή της κυκλικότητας, τα πολύτιμα άλατα και ο φώσφορος μπορούν να ανακτηθούν και να διατεθούν στην αγορά.

Προγραμματισμένα έργα

1. **Έργο DESALMED:** Αφαλάτωση στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης για την αντιμετώπιση της λειψυδρίας στα Μεσογειακά νησιά (Χρηματοδοτείται από το Interreg EuroMED που συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση): Στόχος του έργου είναι να καταδείξει την αξία της αφαλάτωσης ως εργαλείο μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για την αντιμετώπιση της λειψυδρίας στα νησιά, η οποία αντιμετωπίζει ορισμένες κρίσιμες πτυχές: κοινωνική αποδοχή, κατανάλωση ενέργειας και επιπτώσεις στα παράκτια οικοσυστήματα. Ο γενικός στόχος είναι η μείωση των επιπτώσεων της αφαλάτωσης και η ενίσχυση της αποδοχής της στις τοπικές κοινότητες. Το DESALMED στοχεύει στην ενίσχυση της ευαισθητοποίησης των κοινοτήτων για τα πλεονεκτήματα που μπορεί να έχει μια μονάδα αφαλάτωσης για την οικονομία και το περιβάλλον. Τα κύρια αποτελέσματα είναι μια στρατηγική έργου για την εφαρμογή τεχνολογιών, διαδικασιών και μεθόδων διαχείρισης για τη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος της αφαλάτωσης και την εφαρμογή συμμετοχικών διαδικασιών για την προώθηση της κοινωνικής αποδοχής της. Δικαιούχοι θα είναι οι τοπικές αρχές που διαχειρίζονται τις μονάδες αφαλάτωσης και οι τοπικές κοινότητες. Μια διακρατική προσέγγιση αντιμετωπίζει τόσο τα περιβαλλοντικά ζητήματα όσο και την αποδοχή των τοπικών κοινοτήτων σε διαφορετικά πλαίσια, καθώς και μας επιτρέπει να εργαστούμε για τον καλύτερο μετριασμό του κινδύνου. Η ολοκληρωμένη προσέγγιση θα επιτρέψει την αντιμετώπιση των ζητημάτων μέσω της διερεύνησης και της εφαρμογής νέων τρόπων μείωσης του οικολογικού αποτυπώματος και των κοινωνικών επιπτώσεων της αφαλάτωσης.
2. **Έργο FRESHNESS:** Προώθηση της ενεργειακής απόδοσης και της συντηρητικής χρήσης νερού προς μια αστική αλυσίδα ανεφοδιασμού γλυκού νερού χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών (Χρηματοδοτείται από το Interreg VI-A Ελλάδα-Κύπρος 2021-2027 — συγχρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση): Στο πλαίσιο της κοινοπραξίας του Προγράμματος Συνεργασίας FRESHNESS, ο ΕΟΑ Λάρνακας σκοπεύει να επικεντρωθεί στη βελτίωση, αναβάθμιση και εκσυγχρονισμό ορισμένων δικτύων ύδρευσης στην ορεινή περιοχή της Λάρνακας, συγκεκριμένα σε τέσσερα δημοτικά διαμερίσματα του Δήμου Λάρνακας. Τα εν λόγω δίκτυα αναλήφθηκαν από τον ΕΟΑ Λάρνακας την 1η Ιουλίου 2024, στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης της τοπικής αυτοδιοίκησης, και αντιμετωπίζουν σοβαρά

προβλήματα με την ομαλή παροχή νερού και το υψηλό ποσοστό ατιμολόγητου νερού. Συγκεκριμένα, θα διεξαχθεί μελέτη περίπτωσης για ένα από τα δεκαέξι δίκτυα που αναλήφθηκαν την 1η Ιουλίου 2024, προκειμένου να αντιμετωπιστεί και να μειωθεί το ζήτημα των απωλειών νερού. Τα επιλεγμένα δίκτυα βρίσκονται στις περιοχές Κάτω Λεύκαρα, Βάβλα, Λάγια και Σκαρίνου.

Επαρχιακός Οργανισμός Αυτοδιοίκησης Λεμεσού

Παρακάτω είναι μια λίστα με τα έργα που σχεδιάζει ο ΕΟΑ Λεμεσού. Σε παρένθεση το αναμενόμενο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης:

Σχέδια έργων υπό ανάπτυξη

1. Αποχετευτικά δίκτυα 250 χλμ., αντλιοστάσια και νέα μονάδα επεξεργασίας λυμάτων (2027-2032)
2. Νέα έργα αγωγών για το σύστημα ύδρευσης στις δυτικές κοινότητες (2027-2032)

Σχέδια υπό μελέτη

3. Εγκατάσταση 60.000 επιπλέον υδρομετρητών (2027-2030)
4. Νέα έργα αποστράγγισης ομβρίων σε περιοχές με κίνδυνο πλημμύρας (2027-2032)
5. Επέκταση του αποχετευτικού συστήματος ώστε να καλύπτει περιοχές που δεν εξυπηρετούνται (2028-2034)
6. Κατασκευή αποχετευτικού συστήματος για την εξυπηρέτηση μικρών κοινοτήτων με προβλήματα αποχέτευσης (2029-2035)
7. Νέο δίκτυο ύδρευσης σε μικρές κοινότητες με σημαντικές απώλειες στο υφιστάμενο δίκτυο (2027-2029)
8. Νέες δεξαμενές νερού για την επέκταση της ικανότητας παροχής νερού σε νέες περιοχές ανάπτυξης (2028-2032)
9. Αύξηση της δυναμικότητας της μονάδας επεξεργασίας λυμάτων από 40.000 σε 54,000 m³/ημέρα (2029-2032)
10. Εγκατάσταση αισθητήρων για την ηλεκτρονική παρακολούθηση της ποιότητας του νερού και των τεχνικών παραμέτρων

Επαρχιακός Οργανισμός Αυτοδιοίκησης Λευκωσίας

Έργα και σχέδια που σχεδιάζονται ή βρίσκονται υπό μελέτη

1. Προκήρυξη διαγωνισμού για την εκπόνηση μελέτης σχετικά με τον **έλεγχο και την αξιολόγηση των υφιστάμενων δικτύων όμβριων υδάτων, καθώς και τη δημιουργία Master Plan για την Επαρχία Λευκωσίας προσαρμοσμένο στις κλιματικές συνθήκες**. Μια πρόταση για αυτή την προσφορά υποβλήθηκε μέσω του Μέσου Τεχνικής Υποστήριξης (Technical Support Instrument – TSI) και αναμένεται έγκριση. Σκοπός της μελέτης είναι η αξιολόγηση των υπαρχόντων δικτύων ομβρίων υδάτων και το κατά πόσον μπορούν να ανταποκριθούν στις προκλήσεις από την κλιματική αλλαγή, δηλαδή τα

φαινόμενα έντονων καταιγίδων μικρής διάρκειας, η κατασκευή νέων συστημάτων αποστράγγισης ομβρίων υδάτων βάσει του Master Plan, η μείωση των κινδύνων πλημμύρας, η εφαρμογή νέων καινοτόμων πολιτικών για την οικοδομική ανάπτυξη και την ανάπτυξη γης της Επαρχίας Λευκωσίας, η κατασκευή χώρων αποθήκευσης νερού, ο εμπλουτισμός του υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα, η εφαρμογή έξυπνων τεχνολογιών για τον έλεγχο και τη συντήρηση ενός τέτοιου συστήματος. Ο προϋπολογισμός για τη μελέτη ορίστηκε σε 1,85 εκατ. ευρώ.

2. Την υλοποίηση του έργου κατασκευής δύο **λιμνών κατακράτησης** στην περιοχή της Έγκωμης. Σε συνάντηση που είχε ο ΕΟΑ πρόσφατα με εκπρόσωπο του Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων και των σχεδιαστών, προέκυψε ότι το έργο δεν είναι ώριμο για υλοποίηση, αλλά η ολοκλήρωση της μελέτης ήταν σε καλό δρόμο. Η πρώτη λίμνη, η οποία θα κατασκευαστεί σε κρατικό οικόπεδο, θα είναι μέρος ενός θεματικού πάρκου και αναμένεται να κοστίζει περίπου 3 εκατομμύρια ευρώ. Για τη δεύτερη λίμνη, με κόστος περίπου 1 εκατομμύριο, δεν έχει βρεθεί ακόμη χώρος για την κατασκευή της.
3. Η επιδιόρθωση της συμβολής του τετραγωνικού **οχετού του ποταμού Κλήμου**. Ο προϋπολογισμός του έργου είναι περίπου 200,000 EUR και θα έχει άμεσο διαγωνισμό και κατασκευή εντός του 2025.
4. Την προκήρυξη διαγωνισμού για την **ενσωμάτωση υφιστάμενων συστημάτων ομβρίων υδάτων**, τα οποία βρίσκονται στα όρια των διαφόρων Δήμων και παραμένουν αποσυνδεδεμένα ή έχουν λανθασμένες διαστάσεις και δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις υπάρχουσες κλιματικές συνθήκες. Ο προϋπολογισμός του διαγωνισμού για το 2025 θα είναι 1 εκατ. ευρώ

Επαρχιακός Οργανισμός Αυτοδιοίκησης Πάφου

Σχέδια και σχέδια υπό μελέτη¹¹

Έργα που σχετίζονται με την ύδρευση

- Βελτιώσεις δικτύων ύδρευσης και συστημάτων σε περιοχές υπό την εποπτεία του ΕΟΑ Πάφου: Επέκταση και επικαιροποίηση του δικτύου ύδρευσης, συμπεριλαμβανομένης της αντικατάστασης του υπάρχοντος δικτύου (αγωγοί και δεξαμενές) (2027-2037)
Κόστος επένδυσης: 75.000.000 EUR
- Επέκταση εγκατάστασης έξυπνων μετρητών σε νέους χώρους: Εγκατάσταση 30.000 επιπλέον υδρομετρητών (2027-2032)
Κόστος επένδυσης: 12.000.000 EUR
- Επέκταση του έξυπνου δικτύου ύδρευσης: Εγκατάσταση αισθητήρων για την ηλεκτρονική παρακολούθηση της ποιότητας του νερού και των τεχνικών παραμέτρων (2027-2032)
Κόστος επένδυσης: 3.000.000 EUR

---

¹¹ Όλες οι επενδυτικές δαπάνες εκτιμώνται εκτός του μη ανακτήσιμου ΦΠΑ και της γης

Μέτρα σχετικά με την επεξεργασία λυμάτων

- Αναβάθμιση της μονάδας επεξεργασίας λυμάτων (2029-2032)
Κόστος επένδυσης: 10 000 000 EUR

Μέτρα αντιπλημμυρικής προστασίας

- Κατασκευή αποχετεύσεων ομβρίων υδάτων σε περιοχές υπό την εποπτεία του ΕΟΑ Πάφου: Νέες εργασίες αποστράγγισης όμβριων υδάτων σε περιοχές με προβλήματα πλημμύρας (2025-2037)
Κόστος επένδυσης: 10.000.000 EUR

Άλλα μέτρα

- Κατασκευή νέων γραφείων ΕΟΑ: Επί του παρόντος τα διάφορα τμήματα βρίσκονται σε διαφορετικές εγκαταστάσεις (2026-2027)
Κόστος επένδυσης: 12.000.000 EUR

Παράρτημα Στ: Εισηγήσεις δημόσιας διαβούλευσης

Το παράρτημα αυτό θα περιλαμβάνει σύνοψη της διαδικασίας δημόσιας διαβούλευσης σε δύο στάδια (βλ. Σχήμα 1) της Εθνικής Στρατηγικής και Σχεδίου Προσαρμογής.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Funded by
the European Union